EDIȚIA SOCIETĂȚII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA CU ASISTENŢA SOCIETĂŢII FI} PS FSKAGO S -PETERSBURG ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE PSIHOLOGII JURNAL, fondat iirof N Ya Grotom și A A Abrikosov ANUL XII Sub redactia cărții S N Trubetskoy și L M Lopatin Cartea a IV-a ( ) SEPTEMBRIE-OCTOMBRIE MOSCOVA Typo-zitografia parteneriatului I N Ktsshnerev și i?, str Pimenovskaya, eob casa Biblioteca "Runivers " Biblioteca "Runivers" CONŢINUT Ciip Ardalion Ardalionovich Tokarsky (Necrolog) - A N Bernstein \ În memoria lui A A Tokarsky - L M Lopatina G A Bachinsky XII În memoria lui A A Tokarsky -A Nechaev XVIII Ce este adevăratul naționalism? Dedicat memoriei Vl Ser Solovyov -P Borisova Despre elemente a priori de cunoaștere (Conceptul de număr) -G Chelpanov Nietzsche din anii patruzeci Max Stirner și filosofia sa a egoismului - V T Grădinar Mecanica idealurilor sociale -F Sofronov , Necesitatea obiectivă a progresului -A Yarotsky Al V-lea Congres Internațional de Antropologie Criminală, Amsterdam, - septembrie -ÎN Chizha Critică și bibliografie I Recenzie de cărți A P Nechaev, profesor asistent, Universitatea Imperială din Sankt Petersburg Experiment modern Cm ή și cifra de afaceri Biblioteca "Runivers" IV Pagină psihologia mentală în relaţia sa cu problemele educaţiei şcolare Cu de tabele în text SPb , , p XII, -Yu Eichenwald L'année psychologique, publicată de Alfred Binet cu colaborarea cu H Beaunis et Th Ribot Secretarul de redacție Victor Henri Sixieme Annee Paris - H D Vinogradova II Pliant bibliografic >/ III Revizuirea revistelor Rivista filosofica ianuarie - februarie - N K Waldenberg Revue de philosophie -H Polynova Știri și note ANUNȚURI Biblioteca "Runivers" Ardalion Ardalionovich Tonarsky (Necrolog) La iulie , în cimitirul Mănăstirii Aleksevski, lângă mormântul prematur al lui S S Korsakov, a crescut o nouă movilă, acoperind studentul și prietenul său, Ardalion Ardalionovich Tokarsky, un cunoscut psihiatru, care a murit și el prematur la iulie iulie, profesor asistent al universității, membru al comitetului editorial al revistei "Questions of Philosophy and Psychology**, unul dintre editorii" Journal of Neurology and Psychiatry numit după S S Korsakov ** și candidat tovarăș președinte al Societatea Psihologică din Moscova Moartea l-a atins în floarea vieții și în apogeul activității sale la vârsta de de ani Înflorit, viguros, energic, abia în toamna anului a descoperit în sine semnele unei boli de zahăr, căreia i s-a alăturat curând consumul pulmonar, care l-a adus rapid în mormânt A A Tokarsky s-a născut în provincia Saratov în La sfârșitul cursului la gimnaziul din Saratov, în a intrat la Facultatea de Medicină a Universității Derpt, de unde, un an mai târziu, s-a mutat la Moscova Alegerea unei cariere psihiatrice nu a fost făcută de Tokar-ski întâmplător: o boală mintală lungă și severă a mamei sale din copilărie i-a îndreptat atenția în această direcție și, pe când era încă elev de liceu, s-a familiarizat cu manualele de psihiatrie, căutând o explicație a stării pacientului și instrucțiuni pentru îngrijirea ei Alăturarea unui medic Biblioteca "Runivers" vi ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE domeniu nou în , Tokarsky și-a început activitatea psihiatrică în în spitalul privat al lui S S Karsakov și M θ Bekker, acest cuib original al școlii de psihiatrie din Moscova, sub conducerea lui Serghei Sergeevich, cu care a devenit curând prieteni apropiați Odată cu deschiderea Clinicii de psihiatrie din Moscova în , Tokarsky a fost numit intern al acesteia Chiar și de pe banca universității, întrebările de psihologie și hipnotism au atras interesul primordial al defunctului; devenit psihiatru, s-a orientat în mod special către aceste științe, pe care le-a studiat atât teoretic, cât și practic, și cărora le sunt consacrate o serie de studii publicate de el în diferite momente În Tokarsky a părăsit clinica, iar

în a plecat în străinătate, vizitând Berlin, Strasbourg, Leipzig și Paris, împărțindu-și atenția științifică între hipnotism și psihologie experimentală Revenit la Moscova, Tokarsky și-a susținut teza de doctorat în ("Măsurarea și boala spasmelor convulsive") și, după ce a primit titlul de Privatdozent, a deschis cursuri de hipnotism și psihologie experimentală, combinând acestea din urmă cu exerciții practice într-un laborator de psihiatrie clinici Dacă adăugați la spusele că în curentul aceleiași, Tokarskiy a citit la prelegerea cursurilor feldsher, volumul de plecare din spatele mentalului și durerii și în lecțiile-prelegeri colective de psihologie și logică, care a fost - , a fost membru pe care din l-a preluat ca șef, împreună cu П Р Streltsov, spitalul lui Korsakov și Becker, iar din , împreună cu A A Yakovlev, a amenajat un sanatoriu suburban pentru bolnavii nervoși, atunci aceasta va epuiza partea exterioară a vieții defunctului, extrem de activă și diversă, dacă vom tine cont ca in viata a lucrat in domeniu doar un an Biblioteca "Runivers" ARDALION ARDALIONOVICH TOKARSKY VII Principalul merit al lui Tokarsky în domeniul medicinei practice este, fără îndoială, faptul că a fost unul dintre primii din Rusia care s-a angajat într-un studiu științific riguros al laturii clinice a hipnotismului Nefericit de un anumit grad de entuziasm pentru practicarea hipnotismului, el a tratat totuși studiul acestuia cu o detașare considerabilă și a acordat o mare atenție aspectelor negative ale aplicării sale practice Dar nu acesta este scopul dreptului lui Tokarsky la memoria generațiilor viitoare Cel mai mare serviciu al lui Tokarsky pentru Moscova va rămâne, fără îndoială, pentru totdeauna organizarea unui laborator psihologic la Clinica de Psihiatrie din Moscova Deși a fost inițiat în de S S Korsakov, care a achiziționat mai multe dispozitive psihometrice pentru clinică, dar aducând-o în forma în care există în prezent și organizând studii sistematice în ea, se datorează în întregime lucrărilor lui Tokarsky După ce a deschis un curs de psihologie experimentală, A A a început să pună în ordine instrumentele existente și a achiziționat un număr de altele noi, donând în acest scop de ruble, venituri din lectura unui curs public de psihologie în În toamna anului , regulat au început cursurile în laborator, iar ianuarie au început să apară, sub forma unei anexe la "Întrebări de filosofie și psihologie" publicate de Tokarsky "Note ale laboratorului de psihologie"; A A a considerat că publicarea unei cronici a lucrărilor de laborator este o parte necesară a conducerii corecte a afacerilor Din păcate, "Note" s-a oprit la cel de-al cincilea număr Numele lui Tokarsky va rămâne pentru totdeauna asociat cu organizarea Laboratorului Psihologic de la Moscova, căruia el a căutat să-i dea nu atât un om de știință, cât un caracter educațional; scopul său a fost în principal familiarizarea ascultătorilor cu metodologia experimentării psihologice și a ilustrației practice Biblioteca "Runivers" vш ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE literatura psihofiziologică: experimentele descrise în lucrările experimentale au fost reproduse de către studenți individuali ai laboratorului, iar acest lucru a servit cel mai adesea drept motiv pentru apariția unor noi experimente, care aveau ca scop fie verificarea rezultatelor altor persoane folosind o metodă modificată , sau verificarea metodei cu probleme noi Tokarsky a acordat atât mult timp, cât și multă energie studiilor sale cu studenții săi; nelimitându-se la orele petrecute împreună în laboratorul clinic, Tokarsky și-a adunat studenții acasă, unde literatura psihologică actuală și lucrările de laborator au fost revizuite și discutate împreună, unde au fost puse noi probleme de laborator și au fost

pregătite experimente Potrivit mărturiei unui prieten apropiat al defunctului, dr A A Yakovlev *), încă de mic, Tokarsky și-a impresionat semenii cu seriozitatea, caracterul independent, activ, ostilitatea față de orice rutină, străduința de conducere și protest; la examenul de bacalaureat, aproape că și-a pierdut medalia de aur din cauza faptului că în eseul de examen pe tema beneficiilor învățământului clasic, a început să demonstreze răul acestuia Tokarsky a rămas același până la moartea sa: atât în activitățile științifice, cât și în cele sociale, a fost în primul rând un om de protest și luptă În toate domeniile activității științifice și practice, aspirațiile sale au fost susținute și încălzite de obstacolele întâlnite pe parcurs, iar cu cât obstacolele erau mai serioase și mai încăpățânate, cu atât mai fierbinte și mai înflăcărată lupta fierbea în el, cu atât mai stăruitor a căutat să atinge scopul propus dacă Rezultatul de succes al afacerii planificate a răcit imediat interesul lui Tokarsky pentru el: conduita pașnică și metodică a întreprinderii create cu greu nu l-a satisfăcut și s-a străduit pentru o nouă luptă, pentru implementarea unei noi idei Mulți au reproșat L Yakovlev!·: În memoria lui Ardalion Ardalionovich Tokarsk "Jurnal de neuropatologie și psihiatrie numit după S S Korsakov" Cartea Pagina ii; Biblioteca "Runivers" ARDALYON ARDALYONOVYCH TOKARSKY IX Tokarsky prin faptul că nu a finalizat o serie întreagă de cazuri planificate și întreprinse; acest lucru nu este în întregime corect: și-a dus toate întreprinderile până la capăt, dar a văzut sfârșitul în ceea ce alții au văzut doar începutul: să organizeze, să aranjeze, să ajusteze - pentru aceasta Tokarsky nu a cruțat energie; să conducă pe drumul bătut, chiar dacă drumul bătut era munca lui grea - nu era în natura lui Problemele de psihologie l-au interesat pe Tokarsky mult mai mult decât întrebările de psihiatrie clinică; din lucrări tipărite, cea mai mare parte aparține domeniului psihologiei Dar chiar și aici a scris relativ puțin și poate cel mai mare interes nu este ceea ce a fost tipărit Tokarsky a scris foarte puțin în comparație cu cât a vorbit Multe dintre lucrările sale finalizate au rămas nepublicate; multe dintre ele au rămas chiar nescrise; raportând rezultatele observațiilor lor) Opere tipărite ale lui A A Tokarsky: Hipnotism și sugestie Conceptul de voință și liberul arbitru S Despre problema efectelor nocive ale hipnotizării Congresul Internațional de Experimental și Terapeutic hipnotism în la Paris $ Hipnotismul în pedagogie Utilizarea terapeutică a hipnotismului Măsurarea și boala spasmelor convulsive Epidemii mentale Conștiință și voință io La problema asociaţiilor de idei Și Originea și dezvoltarea sentimentelor morale Despre sugestii violente Despre prostie Despre temperament Tratamentul beției prin sugestie De la plus courte duree de la reaction simple Munchen Al treilea Congres Internațional de Psihologie la München Vrajă cu o săgeată a lamailor tibetani Frica de moarte De l'application de la suggestion au traitement des alcooliques Paris Biblioteca "Runivers" X ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE Niy și cercetarea în reuniunea uneia sau alteia Societăți științifice, Tokarsky și-a pierdut adesea interesul pentru munca sa și a lăsat-o neprocesată Dar pentru asta, la întâlnirile societăților învățate, a fost întotdeauna unul dintre cei mai înflăcărați oratori-adversari, manifestând interes pentru cele mai diverse probleme, dezvăluind mereu o gândire originală, uneori paradoxală, care s-a dezvoltat armonios, consecvent în fața ochilor ascultătorilor , și exprimat într-un limbaj genial, neted, figurativ Opunând, Tokarsky s-a lăsat sincer purtat, cedându-se complet puterii subiectului, participând la dezbatere atât cu logică, cât și cu sentimente: s-a supărat pe inimă, a revărsat replici sarcastice cu

bilă, și-a apărat convingerile prețuite cu pasiune Cele mai înflăcărate, spirituale și eficiente au fost discursurile sale la ședințele Societății de Psihologie în timpul discuției rezumatelor cu conținut metafizic și spiritualist; pozitivist convins, față în față cu reprezentanți ai viziunii opuse asupra lumii, a considerat opoziția sa nu doar o chestiune personală, ci și o datorie publică; rostind discursurile sale de protest, el a urmat nu numai înclinația firii sale, ci și dictatele convingerilor sale Având o stăpânire excelentă a limbilor străine, Tokarsky nu și-a publicat niciuna dintre lucrările sale în reviste străine (cu excepția rapoartelor la congrese internaționale): a considerat acest lucru umilitor pentru demnitatea sa rusă După părerea lui, care a fost deseori exprimată cu ardoare, lucrările rusești ar trebui publicate în limba rusă și nu este de competența noastră, rușilor, să ne ocupăm de familiarizarea publicului străin cu ele Dimpotrivă, la congresele internaționale Tokarsky a încercat să se prezinte ca reprezentant al științei ruse, a încercat să-i promoveze meritele și să-i apere prestigiul A fost unul dintre membrii ruși ai biroului internațional al congreselor de psihologie, iar în timpul ultimului congres internațional al psihologilor de la Paris a participat cu entuziasm la discuția despre Biblioteca "Runivers" ARDALION ARDALIONOVPCH TOKARSKY XI mei despre organizarea institutului de psihologie, apărând interesele adevăratei psihologii științifice Acum, sub impresia proaspătă a unei pierderi recente, când conștiința nu a pătruns încă în conștiința despărțirii eterne de defunct, când inima nu a avut încă timp să renunțe la sentimentul prezenței sale vii, acum nu este momentul să dăruiască o evaluare completă și caracterizare a personalității, vieții și activității sale; tot ceea ce era legat de el nu a fost încă izolat în conștiință și doar trăsături aleatorii, separate, impresii generale și imagini fragmentare plutesc la suprafață S-a născut luptător și a murit luptător Ultima lui luptă cu o boală terminală a fost deosebit de încăpățânată Până în ultimele minute nu a cedat; în ultimele luni de viață a lucrat cu aproape mai multă energie decât atunci când era sănătos; și-a ignorat boala, a neglijat febra consumului care l-a ars, făcând noi întreprinderi, făcându-și planuri de viitor; epuizat de sufocare, nu a lipsit nicio ședință sau întâlnire; gâfâind din cauza unei tuse grea, se certa și se ceartă la fel de fierbinte și pasional ca întotdeauna Boala nu l-a biruit; s-a predat numai morţii însăşi Pace pe cenușa ta, muncitor cinstit și neobosit! A N Bernstein Biblioteca "Runivers" În memoria lui A A Tokarsky Ț O altă moarte O altă pierdere crudă în societatea noastră deja devastată de moarte În fața lui Ardalion Ardalionovich Tokarsky, care a murit atât de prematur, a coborât în mormânt o personalitate publică proeminentă din Moscova, neobișnuit de puternică la caracter, extrem de energic și neobosit în îndeplinirea sarcinilor care i-au fost puse, de neclintit în convingerile sale Activitatea sa a fost întreruptă la vârsta când mulți oameni apar doar pentru prima dată pe o arena publică largă, și totuși personalitatea lui Tokarsky, în amintirile tuturor celor care l-au cunoscut, va rămâne pentru totdeauna o figură foarte strălucitoare, definită și puternică Îmi amintesc încă prima dată când a vorbit în societatea noastră cu o prelegere despre hipnotism Chiar și atunci, a atras involuntar atenția tuturor asupra lui, cu ochii săi înflăcărați și cu vorbirea liniștită La acea vreme hipnotismul abia începea să fie cunoscut în Rusia, doar specialiștii știau despre el, noțiunile cele mai întunecate se desfășurau în public, iar mulți chiar și foarte educați au negat cu desăvârșire existența fenomenelor sale A A Tokarsky printre noi

aparține meritului primei și serioase cunoștințe științifice a Societății de Psihologie din Moscova cu acest lucru) Citit în ședința Societății de Psihologie, octombrie Biblioteca "Runivers" ÎN MEMORIA LUI A L TOKARSKAGO XIII un domeniu nou și foarte important al științei omului Din ziua primului raport în cadrul Societății noastre, Tokarsky a devenit un vizitator constant la întâlnirile noastre și în curând a devenit unul dintre cei mai activi membri ai Consiliului Societății și un colaborator permanent, foarte talentat, al jurnalului nostru A citit împreună cu noi o serie de reportaje, în care și-a expus viziunea sa psihologică extrem de originală asupra lumii La întâlniri, el a luat parte cu entuziasm la dezbaterea pe cele mai diverse probleme și a fost un adversar remarcabil de spiritual și puternic Obiecțiile ei, mai ales în ultimii ani, s-au transformat adesea într-o improvizație strălucitoare, inspirată, în care fiecare cuvânt respira un sentiment sincer și profund În opiniile sale psihologice, A A Tokarsky a aparținut numărului celor mai hotărâți și consecvenți susținători ai unei viziuni realiste și pur fiziologice a vieții mentale Dar acest lucru nu a interferat cu înțelegerea lui neobișnuit de largă a problemelor cercetării psihologice Spre deosebire de mulți dintre oamenii săi cu gânduri asemănătoare, el nu numai că nu s-a sfiit să studieze diverse fenomene misterioase, aproape de neînțeles, ale naturii umane, dar a mers cu îndrăzneală către aceste fenomene, profund convins că știința adevărată conține totul în sine și că nici un fapt nou nu-i poate amenința existența, ci doar constituie un stimulent pentru dezvoltarea lui ulterioară În psihologia rusă, defunctul are două realizări foarte importante: a fost unul dintre primii cercetători științifici ai hipnotismului din Rusia, extrem de versatil, complet independent și nedus de nicio părere preconcepută; în plus, a fost unul dintre primii din Rusia care a introdus cunoștințele practice cu metodele psihologiei experimentale și, în laboratorul psihologic amenajat de el la o clinică de psihiatrie, a produs o serie de lucrări, uneori ducând la uimitor de originale Biblioteca "Runivers" XIV ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE nym și noi concluzii Moartea l-a smuls de la noi chiar la începutul acestei lucrări create de el și l-a postit rămâne neocupată P - " Conștiința amară a pierderii grele și de neînlocuit suferite de Societatea noastră și, în special, de cercul apropiat de persoane care au lucrat în consiliul și redacția revistei noastre împreună cu Ardalion Ardalionovich, un sentiment de prietenie sinceră și, în sfârșit, dar nu în ultimul rând, datoria ъ personală, recunoștința profundă față de defunct, mă îndeamnă să adaug câteva cuvinte din partea mea la ceea ce tocmai a spus L M Lopatin Nu voi vorbi aici despre meritele lui Tokarsky în cauza științei, ca psiholog, psihiatru și unul dintre lucrătorii rari din Rusia în domeniul dificil și ingrat al psihologiei experimentale Ați auzit deja despre asta, iar evaluarea activităților sale din această parte depășește competența mea științifică Aș vrea să spun doar câteva cuvinte despre bărbatul Tokarsky Pe această parte, el era puțin cunoscut, apreciat sub ceea ce merita și adesea judeca foarte greșit despre el Desigur, motivele pentru aceasta se află în multe privințe în însăși natura defunctului, în unele moduri și forme ale atitudinii sale externe față de oameni și societate Era ceva de sine stătător în el, sever și, la o privire superficială, parcă rece; adaugă la aceasta o sinceritate ascuțită în vorbire și cuvânt, iar evaluarea eronată a personalității sale, cu care ne-am întâlnit atât de des în judecățile despre el ale unor oameni care l-au întâlnit mai mult sau mai puțin accidental, va deveni parțial de înțeles pentru noi L M Lopatin, care caracterizează personalitatea lui

S S Korsakov, a spus că S S se afla în pragul geniului moral Korsakov a fost într-adevăr întruparea "voinței bune" Într-o coliziune cu el, nu ar fi trebuit să existe nicio neînțelegere, nicio greșeală; Biblioteca "Runivers" ÎN MEMORIA LUI A A TOKARSKAGO XV cel care nu voia să-l înțeleagă nu l-a înțeles, sau, ceea ce este și mai trist, nu l-a putut înțelege după temperamentul propriului suflet Dar un asemenea geniu al bunătății a fost dat celor puțini preaalesi, și nu întotdeauna peste capul unei persoane care caută binele, este onorat, fără muncă îndelungată și dureroasă asupra sa, fără o luptă grea cu condițiile personale și sociale viața, acea coroană a "dreptului" care l-a luminat pe Korsakov de la tânăr zilele sale până la mormânt Soarta obișnuită a unei persoane care și-a dat puterea și sufletul să lucreze în folosul omenirii este munca zilnică și grea a voinței și lupta neobosită cu ceea ce același Korsakov a numit natura noastră elementară Gândirea creștină a numit aceasta lucrare a spiritului, purtarea crucii, lucrarea realizării interioare Această lucrare spirituală este puțin vizibilă pentru alții, cu atât mai puțin înțeleasă pentru ei în izolarea sa interioară; iar persoana din ea este singură Și, totuși, este aceeași lucrare de bunătate și iubire, realizarea aceluiași mare ideal de "binevoință activă" Dacă ați apela la tovarășii și prietenii regretatului Ardalion Ardalionovich, rugându-i să vă spună pe scurt ce cerc de gânduri, sentimente și direcții de activitate poate fi atribuită lumea spirituală a lui Tokarsky, probabil că ați auzi de la ei răspunsul : "era un om al școlii Korsakov " Da, el însuși nu a negat acest lucru și era mândru de această legătură Dar, alături de această rudenie spirituală și ucenicie, Tokarsky a fost un om cu o întorsătură profund a gândurilor și sentimentelor, un om cu un caracter original și independent și o direcție a voinței Mintea lui a fost constant ocupată cu chestiuni legate de a fi în legătura lor comună, sintetică, iar munca gândirii sale a fost îndreptată către întrebările despre lumea generală și înțelegerea vieții izolarea exterioară, răceala și severitatea acestui medic, a existat un spirit fierbinte, impetuos și necontenit care se lupta - în căutarea rezolvării întrebărilor care i se puneau și a realizării idealurilor cândva recunoscute - cunoștea prețul și măsura puterii sale; Biblioteca "Runivers" XVI ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE Acesta este motivul pentru care a mers înainte cu îndrăzneală, vorbind deschis și fără teamă în apărarea a ceea ce el, în convingerea sa profundă și gânditoare, a considerat drept, adevărat și necesar Era uneori aspru în cuvintele și acțiunile sale, ceea ce, desigur, își putea face dușmani neașteptți; dar vom îndrăzni acum să-i reproșăm acest lucru în epoca noastră de compromisuri zilnice pe probleme de viață personală, publică și politică, în epoca noastră confuză și înșelătoare! Dar pentru a înțelege și a aprecia cât de multă bunătate reală și dragoste activă pentru o persoană trăia în acest medic gânditor și calm tăcut sau într-un polemist sever, insolubil și ascuțit în disputele științifice și tovarăș în activitățile publice, trebuia să aibă ocazia să măcar o dată să-l vezi în acțiune ƀ, printre cei încredințați îngrijirii sale și tratamentului bolnavilor Ar fi trebuit să-i vezi zâmbetul afectuos și binevoitor, blândețea precaută și simplitatea atitudinii sale față de ei, toată atenția sa sinceră și cordială față de aceste suflete chinuite și suferinde Și acestea nu erau doar trucuri inteligente și calculate în mod deliberat ale unui psihiatru experimentat Prin astfel de metode se poate calma pacientul și inspira o oarecare încredere din partea lui; dar nu pot să insufle bolnavilor acel sentiment de prietenie și afecțiune recunoscătoare, care a rămas să trăiască în sufletele lor și după ce, plecând de la

doctor și de la spital, au început o nouă viață cu spirit calm și forțe întărite Acel sentiment recunoscător și chiar înrudit pe care a trebuit să-l observ la pacienții recuperați în raport cu spitalul și mediul de îngrijire medicală care odinioară i-a înconjurat, nu poate fi explicat doar prin Faptul vindecării primite Fiecare pacient cu o senzație de înfior trece pe lângă acea clinică chirurgicală sau spital unde soarta amară l-a determinat să caute alinare și ajutor Aici chestiunea este mai profundă: marele psiholog și cunoscător subtil al sufletului uman - Dante spune că "dragostea îi spune iubitului să iubească* * "amor, che a nullo amato Biblioteca "Runivers" ÎN MEMORIA LUI A A TOKARSKAGO XVII amar perdona", iar această observație este adevărată nu numai pentru dragostea de care vorbește Dante în locul dat A trebuit să observ personal faptele unei asemenea dragoste și afecțiuni în raport cu regretatul A A Tokarsky "Este greu să pierzi așa ceva un prieten", mi-a scris unul dintre foștii săi pacienți, la primirea veștii morții sale Îmi amintesc cum unul dintre foștii pacienți s-a grăbit să-i spună medicului său despre fericirea care i-a căzut în sarcina lui, încrezător că i-ar fi plăcut și lui Asemenea fapte sunt cea mai bună laudă pentru decedat, cel mai bun monument al muncii și aspirațiilor sale, cea mai bună explicație și iluminare a caracterului său interior și a dispoziției sale mentale O parte a vieții spirituale a unei persoane a atras în mod constant atenția specială a lui Ardalion Ardalionovich Tokarsky: aceasta a fost zona manifestărilor misterioase și enigmatice ale forței și activității spirituale, care se aflau, parcă, dincolo de limitele conștiinței umane Credincios principiilor și metodelor științei sale, el a evitat orice încercare de interpretare și explicare speculativă a acestor fenomene; era convins că adevărul trebuie căutat prin experienţă şi observarea laturii exterioare a acestor fenomene Așa a făcut! Dar tocmai din acest motiv el a văzut clar că misterul vieții spiritului este mai adânc decât se presupune uneori și că sensul fenomenelor sale și legile lor nu sunt atât de simple și clare pe cât i se pare unui alt observator îndrăzneț, dar superficial Tokarsky și-a transferat atenția atentă asupra părților întunecate și închise ale vieții spirituale în domeniul practicii medicale L-a ajutat să înțeleagă multe lucruri paradoxale și ciudate din sufletul unei persoane suferinde sau bolnave, să înțeleagă profunzimea unui suflet viu; Dar a înțelege sufletul altcuiva, nu înseamnă asta adesea același lucru cu a-l iubi! iar cei care s-au întâmplat să experimenteze puterea iubirii sale active și a ajutorului, și fără să ne amintim de el, nu-l vor uita până în mormânt! G Rachinsky Biblioteca "Runivers" În memoria lui A A Tokarsky *) Pe iulie, a murit Privatdozent de la Universitatea din Moscova Ardalion Ardalionovich Tokarsky Lucrător neobosit în domeniul psihiatriei, defunctul a lăsat în același timp o amprentă adâncă în istoria psihologiei ruse Și oricine a urmărit activitatea literară a lui Tokarsky putea observa cu ușurință că, odată cu trecerea timpului, psihiatrul a lăsat din ce în ce mai mult locul psihologului din el Tokarsky nu a venit la studiile sale în psihologie întâmplător El a fost condus la ei de o nevoie clar recunoscută de cunoștințe psihologice pentru un psihiatru Fiind unul dintre primii medici care au folosit hipnotismul în țara noastră, Tokarsky a lucrat cu sârguință pentru a elucida problema acestui subiect și aici, în primele etape, a trebuit să se asigure că "starea mentală a hipnotizatului va fi insuficient de clară la noi până când psihologia nu va deveni o știință mai precisă și nu vom putea, observând cutare sau cutare fenomen, să tragem concluzii pozitive despre existența sau absența unor fenomene de alt fel Deja în aceste

cuvinte ale lui Tokarsky, rostite de el chiar la începutul activității sale științifice, strălucește prin *) A spus la ședința Societății Filosofice și octombrie Biblioteca "Runivers" ÎN MEMORIA LUI A A TOKARSKAGO XIX ideea importanței aplicării în psihologie a metodei cercetării experimentale, care ne permite să facem observații precise și să tragem concluzii pozitive despre conexiunea regulată a fenomenelor - Mai târziu, Tokarsky a exprimat nu o dată această idee în cei mai decisivi termeni "În psihologie, ca și în alte științe", a spus el, "experimentul are o importanță decisivă: numai prin experiment se poate elibera de ipoteze inutile și arbitrare După aceasta, ne putem imagina cu ce zel Tokarsky a început să organizeze un laborator de psihologie la Universitatea din Moscova, cu ce disponibilitate a avut să-și ofere îndrumarea în studiile psihologilor începători! Dar cunoscând bine curentele predominante în știința psihologică rusă modernă, Tokarsky s-ar putea teme în mod natural că apelul său arzător pentru experimentarea psihologică ar putea să nu fie înțeles unilateral El știa că avem oameni care permit experimentarea psihologică doar ca niște cercetări suplimentare, lipsite de importanță, care, de altfel, au o zonă extrem de limitată Tokarsky nu putea privi psihologia experimentală doar ca un fel de supliment, sau cel puțin o ramură specială a "psihologiei generale" În opinia sa, experimentul ar trebui să fie idealul oricărei cercetări psihologice, metode ale științelor naturale și numai datele obținute cu ajutorul acestor metode poate fi de orice semnificație pentru aceasta un obstacol în calea elucidării corecte a semnificației metodei în știință și, în consecință, împiedică cercetarea științifică Astfel, vedem asta, fiind campion Biblioteca "Runivers" XX ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE metodă experimentală în psihologie, Tokarsky a înțeles-o foarte larg și nu sa închis într-un cerc strâns de unele subtilități psiho-fizice S-a străduit constant să înțeleagă viața mentală ca un întreg, să studieze procese mentale complexe Acest lucru o arată clar articolele sale despre conștiință și voință, despre temperament, despre originea și dezvoltarea sentimentelor morale Spiritul științific care a ghidat viața lui Tokarsky și-a pus amprenta asupra multor aspecte ale activității sale El a preluat cu entuziasm orice afacere publică care, în opinia sa, ar putea servi scopurilor cercetării științifice sau dezvoltării iluminismului Știința nu era pentru el o colecție de cărți moarte, nu un drum calm către un loc cald și nu doar un mijloc de subzistență Ea a fost pentru el o forță menită să educe poporul "Expresia ideilor în acțiune și mișcările sociale sunt legea de bază a vieții", a spus Tokarsky în prelegerea sa publică despre epidemiile psihice "Prin urmare, dacă lumea este destinată să experimenteze o epidemie psihică vastă în viitorul apropiat, să fie aceasta o izbucnire din dragoste pentru umanitate, pentru muncă și pentru prosperitatea pașnică și bunăstarea popoarelor - și atunci aceleași fenomene de imitație, contagiozitate și sugestibilitate nu vor servi ca cauze de neliniște, ci ca elemente ale calmului, dezvoltarea progresivă a maselor" Când scurta viață a lui Ardalion Ardalionovich s-a încheiat, multe societăți științifice au comemorat această persoană gânditoare și simpatică cu un cuvânt bun Noi, membrii Societății Filosofice, ar trebui să-i tratăm și noi memoria cu onoare Pr -Conf univ A Nechaev Biblioteca "Runivers" Ce este adevăratul naționalism? Dedicat memoriei lui Vlad, Serg Solovyov "Cultur heisst Uebung aller Krăfte aut ' den Zweck der võlligen Freiheit, der ■ võlligen Unabhăngigkeit von aliem, a fost nu noi înșine, eul nostru pur este Nimeni nu este cultivat, dar fiecare se are pe sine să te cultivi Orice comportament pur pasiv este exact opusul

culturii; Educația are loc prin auto-activitate și vizează auto-activitate Nici un plan de cultură, deci, nu poate fi alcătuit în așa fel încât să fie necesară realizarea lui; afectează libertatea și depinde de folosirea libertății molid eu Întrebarea care formează titlul acestui articol poate părea multora atât inactiv, cât și pusă în mod fals Naționalismul este egoism național și închinare la sine, este un "rău" clar, și acesta este sfârșitul: naționalismul adevărat nu poate exista, vor spune unii, alții se vor referi la formele existente de existență națională, având în vedere orice discuție de meritele lor, orice critică la adresa acestor "fundaţii" nepotrivită şi chiar dăunătoare Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? Nu suntem de acord cu niciuna dintre aceste "retractări" ale întrebării noastre Dar nici primele două nu pot fi recunoscute ca valide Sunt în viață, fundamentul cel mai profund al oricărui "naționalism" , este un sentiment incontestabil, binecunoscut, puternic de iubire față de patria și de popor "Cu ei și cu noi", a scris Herzen, pr Slavofili și despre mine cu prietenii, - de la o vârstă fragedă a existat un sentiment puternic, inexplicabil, fiziologic, pasional, pe care ei l-au luat ca amintire, iar noi ca o profeție, un sentiment de nemărginit, îmbrățișând toată existența, dragoste pentru rus oameni, pentru viața rusă, Da, această dragoste pentru patrie este prezentă în sufletul oricărei persoane sincere, cu sentimente vii și profunde, iar în cele mai rele expresii ale așa-zisului naționalism își formează obscurul și deformat, dar de netăgăduit și viu Baza "fiziologică" Simțind și recunoscând existența acestui fundament, ca ceva nu doar dat, ci și legitim, izvorât din ființa noastră umană, trebuie, realizând și purificându-l ca izvor viu de tot felul de impurități rele, să-i dăm un demn spiritual sau ideologic expresie Iată ce înseamnă să răspunzi la întrebarea: ce este adevăratul naționalism? Dar obiectul acestei iubiri, obiectul naționalismului, ni se spune, este înțeles și definit diferit de fiecare, iar naționalismul nu poate fi decât subiectiv Adevărul nu este disponibil aici, sau mai degrabă imposibil Această obiecție contrazice Faptul unității pe care tocmai l-am stabilit și baza neîndoielnică vie ("fiziologică", în expresia materialistă a lui Herzen) a naționalismului, care este aceeași pentru toată lumea, stăpânind în mod egal asupra tuturor ideilor generale și sfinte, Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? scopurile ultime sau supreme sunt incontestabile și obiective Cu tot subiectivismul schimbării conținuturilor, prin această schimbare se dezvoltă și se solidifică o formă-idee pură A contesta obiectivitatea unor asemenea idei - Forme, înseamnă a nega Faptul psihologic, înseamnă a nu recunoaște problemele fundamentale cu care se confruntă spiritul uman Cel mai bun exemplu de astfel de idei de formă este ideea lui Dumnezeu sau ideea religioasă Conținutul atașat istoric acestei idei poate fi diferit și variat, este creat și distrus veșnic Dar în acest proces istoric, ideea pură, formală, incontestabilă și obiectivă a religiei și starea de spirit a adevăratei religiozități corespunzătoare acestei idei se cristalizează treptat pentru conștiința umană Așa este și cu spiritul național Printr-o muncă riguroasă și precisă de gândire logică, putem izola Forma pură și obiectivă a acestei idei și dezvoltă din ea, ca concluzie necesară și indiscutabilă, conceptul de naționalism adevărat, ca serviciu strict, conștient și în același timp animat la spiritul naţional II Ne iubim profund patria și oamenii noștri Nu știm și nu vrem să știm de ce și de ce, iubim fără un scop, ne predăm acestui sentiment calm, apoi arzător și furtunos fără niciun motiv ascuns, așa

cum a povestit despre el marele poet cu o forță și sinceritate inimitabile în minunata lui poezie Dar simțim și știm cum iubim acest lucru drag nouă, trăitor și în același timp incomparabil și incomensurabil cu orice trăire, ființă Ne iubim patria așa cum un copil își iubește mama Excelenta comparatie! Este pe buzele tuturor, asemănător cu toată lumea Dar patria nu este doar o mamă pentru noi Ea este la fel de mult copilul nostru Noi, în viața conștientă și inconștientă, spiritual și material, o generație după alta, ne creăm și creștem patria Cu sângele și mușchii tăi * Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? îi hrănim trupul, cu aspirațiile și gândurile noastre îi vom uda sufletul Noi îi creăm țesutul viu și în continuă schimbare În diferite grade, dar fără excepție, suntem vinovați de această muncă creativă Toate acestea nu sunt un joc de cuvinte goale și nici o prostie mistică În atitudinea noastră față de patrie, două elemente se contopesc - crearea și dăruirea, protejarea și perceperea, profeția și amintirea Mama copil! În acest simbol se află soluția disputelor dureros de sincere despre ce să iubești în patrie: realitatea zilei prezente sau visul de mâine, liniștea existentului sau furtuna și năvala venirii pentru a înlocui viitorul Mama ne ține în brațe, ne dă ordine, copilul ne ascultă și în orice caz, dacă vrea sau nu, trăiește și crește sub influența noastră Cum se poate iubi această ființă duală și, în același timp, una? Cum să satisfaci atât mama, cât și copilul? Cum să reconciliezi "amintirea" și "profeția"? Cum? Este aceeași întrebare: ce este adevăratul naționalism? III Comparațiile și simbolurile nu rezolvă astfel de întrebări La sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, ideea unui "spirit național" a fost dezvoltată și maturată în minte Acesta este un sentiment de politică politică și dăruire amplă și vațională Revoluția franceză a fost în întregime impregnată de un spirit național, a fost proclamată sa autentică, conștient și deschis, ca atare Când a fost, combinată cu tradițiile monarhiei absolute și a creat Jacheta și practica internă și practica internă și practica internă, politicienii au condus Franța la o luptă armată cu aproape toată Europa, toată Anglia s-a ridicat împotriva ei Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? a fost o mișcare profund populară, iar purtătorul acestei mișcări a fost, fără îndoială, și un sentiment național autentic Aceste exemple istorice arată ce conținut diferit poate fi îmbrăcat în hainele spiritului național, capabil să decoreze orice tendință suficient de puternică a minții Acesta este Faptul De asemenea, este un fapt că puternicul fenomen mental al sentimentului de sine național, care își găsește o formulă și o formă simplă pentru sine în ideea aparent clară a spiritului național, aproape întotdeauna denaturează și întunecă ideea-Formă, forțând-o să iasă a constiintei prin continutul sau istoric trecator Ideea formală a spiritului național exprimă un proces fără sfârșit, din punctul de vedere al indivizilor și al generațiilor, al cărui conținut curge constant, în care "azi" se ceartă mereu cu "ieri" și "mâine", în care totul, oricât de temeinic este construit, este așa, dar este fundamental distrus și reconstruit Nu există un conținut psihic definit care ar putea afirma și susține pretenția de a poseda monopolul Formei spiritului național Azi tu, mâine eu deci se poate spune un conţinut, flux, direcţie către altul Spiritul colectiv îl va selecta pe unul printr-un proces spontan, îl va respinge pe celălalt, şi tot aşa, la infinit, la cunoaşterea spiritului naţional se poate - mutatis mutandis - aplicați cuvintele lui Faust despre credința în Dumnezeu: "Wer darf ihn nennen!? Undwer bekennen: Ich glaub' ihn Wer empfinden und sich unterwinden Zu sagen:

ich glaub' ihn nicht" Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? Sau cum spunea marele istoric-gânditor: "Toute proposition, appliquée à Dieu, est impertinente, une seule exceptée: il est" Între timp, au fost oameni - și se numesc adevărați naționaliști - care s-au asigurat pe ei înșiși și pe alții că au reușit să vadă spiritul național și să-i facă chiar mai multe Fotografii în diferite ipostaze: religios, de stat, public Ei oferă aceste imagini tuturor și tuturor, după ei vor să modeleze (sau să denatureze?) chipul viu al oamenilor Cu cine arată spiritul național rus: Saltykov sau Katkov, Mitropolitul Filaret sau Lev Tolstoi? Naționaliștii noștri rezolvă această întrebare foarte simplu: ei umplu spiritul național cu ideile lor și ne invită să ne închinăm și să ne închinăm în fața acestuia propriul lor spirit, ridicat prin propriul decret la rangul de "național" Și, făcând acest lucru, trimit la locul potrivit o petiție pentru întoarcerea tuturor manifestărilor reale ale creativității spirituale și sociale a națiunii sub supravegherea poliției În , în apogeul revoltei poloneze, Katkov a publicat în Russkiy Vestnik un articol strălucit, scris într-un stil energic, cu privire la problema The Fatal Question, celebrul articol slavofil al lui Strahov, care a adus interzicerea revistei Vremya a realizat ideea în articolul său că la baza revoltei poloneze stă lupta dintre civilizația occidentală, europeană și estică, rusă și, prin urmare, semnificația revoltei poloneze, ca fapt istoric, este mult mai profundă și mai largă decât majoritatea a patrioţilor noştri imaginează metafizica" şi reprezentanţii ei, cu "intensitate transcendentală" căutând "principii populare", şi îi invită să abandoneze aceste căutări visătoare şi să stea pe terenul realităţii Articolul lui Katkov este un manifest clasic al statului Biblioteca "Runivers " CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? pozitivism îndreptat împotriva slavofilismului În acest articol se poate simți deja întreaga evoluție ulterioară a lui Katkov, se simte că pozitivismul său de stat din relațiile ruso-polone se va întoarce și la principalele întrebări ale vieții interne și le va lumina pe toate cu lumina rece oficială a doctrinei puternicilor mână În apărarea civilizației europene împotriva negării slavofile, se poate auzi punctul de vedere polițienesc-utilitar de mai târziu asupra acesteia Apropo, Katkov propune următoarea poziție împotriva slavofilismului: "Avem toate elementele unei civilizații mari, puternice, atât la nivel mondial, cât și popular; dar vom găsi aceste elemente și le vom folosi doar atunci când încetăm să le căutăm În aceste cuvinte, într-o scurtă formulă expresivă, se adună, parcă, întreg sensul de bază al pozitivismului de stat: nu căuta! Vorbind în acest fel, Katkov în nu a ținut încă în minte toate consecințele logice ale acestei doctrine cu adevărat fatale, care încarcă și mortifică viața spirituală și socială a poporului rus Pe vremea aceea, probabil că s-ar retrage încă destul de sincer de la multe dintre aceste consecințe, dacă i-ar fi fost dezvăluite, dacă ar fi văzut cu ochii săi acele zone joase ale pozitivismului de stat, în care în anii se auzea atât de mult vocea lui autoritară tare Sfatul lui Katkov: nu te uita! - reclamat la slavofilism, era într-un anumit sens deplasat, era în locul greșit Slavofilismul a păcătuit și păcătuiește în aceasta, că, în locul procesului nesfârșit de căutare și creare a principiilor sociale, a pus în slujba unor principii deja găsite și gata, că și el a oferit tuturor și tuturor imaginile sale vagi, șterse din spiritul national Diferența dintre pozitivismul de stat și slavofilism este că, în cele mai bune momente și epoci ale vieții sale, slavofilismul a aborât acel terre à terre, pe care îl numea pozitivul Katkov, care în , când încă mai simțea parțial Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? le-a

recomandat deja slavofililor "să echivaleze gândirea noastră, conceptele noastre cu realitatea care ne înconjoară", iar "idealurile viitorului" el numea cu zgomot "o scuză pentru gândirea leneşă şi leneşă" *) Slavofilismul adevărat a visat întotdeauna Formule pentru spiritul național, în același timp, a fost dus de ideea creativității libere și, de fapt, uneori a apărat cu îndrăzneală drepturile acelei căutări, ceea ce Katkov nu i-a plăcut atât de mult IV Spunând că spiritul național este întruchipat într-un proces creativ spontan, nesfârșit, fluid în conținut, de natură supra-individuală sau colectivă, nu vrem să transformăm nici acest proces, nici Forma lui într-un fel de ființă specială care locuiește în afara oamenilor vii și le domină Dimpotrivă, vom obiecta și protesta cu hotărâre împotriva unei astfel de transformări, care nu este decât primul pas către înrobirea polițienească a spiritului național unei idei sau interes care poate prezenta la momentul dat ferm stabilit, așa-zis "istoric" Nu există nimic mai eronat și mai dăunător ceea ce este transformarea proceselor complexe de interacțiune socială, "relații" sociale și juridice în ființe speciale, sau "ipostaze", opuse participanților reali și vii la aceste relații greşeală teoretică, reproducând în domeniul fenomenelor sociale vechea doctrină metafizică a "realiştilor" existenţa conceptelor generale şi transformându-le în adevărate "esenţe" care guvernează, după această viziune, lumea presupusei separaţii fantomatice, lumea lucruri Oricare ar fi valoarea metafizică sau ontologică supremă a acesteia) Culegere de articole despre problema poloneză Emisiune I, p Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? Din punct de vedere, transferul ei pe tărâmul relațiilor social-statale, unde este vorba de personalitatea umană, care este nu numai realitatea cea mai autentică, ci și singurul subiect cunoscut nouă din experiență, trebuie în orice caz cazul să fie efectuat cu cea mai mare grijă Realismul sau universalismul necritic și inconștient în știința socială și politică duce aproape adesea la erori grosolane și dăunătoare Deci, atunci când o creatură fantastică este creată mental sub numele de stat, interesele reale (în sensul cel mai larg) ale oamenilor uniți în comunicarea de stat îi sunt sacrificate de bunăvoie Dar din moment ce esența acestui nume este Fantastic, de fapt inexistent, atunci în locul lui, desigur, devine imediat un grup mai mare sau mai mic de oameni vii, pentru care este foarte convenabil să le acorde intereselor lor, uneori de bază, un sancțiune mare de stat Acest lucru se întâmplă aproape întotdeauna în acele cazuri când relația social-juridică fluidă dintre oameni, numită stat, se transformă într-o ființă independentă, sau substanță, care poate fi gândită separat de oamenii vii și de interacțiunea lor Orice străduință de a lega fundamental și pentru totdeauna un conținut definit cu Forma "spiritului național" înseamnă teoretic transformarea sa din Forma unui proces fluid în conținutul său într-o esență înghețată, cu un conținut dat o dată pentru totdeauna practică, aceasta este o încălcare gravă a dreptului natural de "căutare" , a dreptului și îndatoririi omului, ca atare, de a îmbunătăți la nesfârșit cultura A renunța la acest drept și la această îndatorire înseamnă "să promiți să nu fii om și să nu suferi, în măsura în care influența mea este suficientă, pentru ca oricine să fie bărbat " Făcând o astfel de promisiune, "Mă mulțumesc cu titlul" a unui animal iscusit Mă angajez și oblig pe toți să se oprească Biblioteca "Runivers" · CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? la stadiul de cultură la care am urcat Castorul și acum construiește așa cum au construit strămoșii săi timp de o mie de ani; albina chiar și acum își aranjează fagurii la fel de exact ca în urmă cu mii de ani

felul ei Așadar, noi și urmașii noștri, care vor apărea peste o mie de ani, ne vom construi mereu modul de gândire, maximele noastre teoretice, politice, morale, așa cum sunt ele construite astăzi Și o astfel de promisiune, chiar dacă ar fi făcută, trebuie să fie cu adevărat valabilă? "Nu, omule, n-ai putea să promiți asta; nu ai dreptul să renunți la rangul tău uman Promisiunea ta este ilegală și, prin urmare, nu are forță juridică Așa a apărat Fichte dreptul de a îmbunătăți cultura, acest "paladiu sacru al umanității" *) Procesul spontan de creativitate colectivă, în care se dezvăluie spiritul național, care se respinge veșnic și se autodepășește, este același pentru privire și teoretician, iar practica într-un mod complet vizibil se descompune în manifestări, aspirații și vieți reale acțiunile indivizilor vii Numai acel ochi vede realitatea socială cu toată bogăția ei de linii și culori, care percepe clar această corelație reală a procesului colectiv și a componentelor sale individuale Personalitatea creează un proces colectiv și din acesta, la rândul său, primește entuziasm pentru creativitate în continuare Întregul proces pornește de la personalitate și revine la ea Nu uităm deloc că interacțiunea oamenilor în societate creează forțe diferite cantitativ și calitativ de suma forțelor individuale care participă la această interacțiune Nu predicăm un nominalism naiv, pentru care societatea este o interacțiune mecanică a atomilor umani,) Sammtliche Werke de Johann Gottlieb Fichte Herausgegeben von JH Fichte Sechster Band Berlin S - Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? personalități Societatea și formațiunile sociale apar în ochii noștri ca realități impunătoare, în lumea cauzei și efectului având mare putere asupra oricărei personalități empirice, exercitând o influență covârșitoare asupra personalității de foarte multe ori Dar mai știm că lumea empirică ne prezintă un singur subiect - personalitatea umană - și că toată morala, și deci toată politica, se bazează pe conceptul de personalitate și autodeterminarea ei Pe tărâmul a ceea ce se cuvine, pe tărâmul scopurilor, nimic din ceea ce încalcă individul și autodeterminarea nu poate conta Personalitatea nu este singura realitate în procesul social și, prin urmare, nominalismul sociologic extrem și exclusiv nu este adevărat, dar o personalitate care se autodetermina este baza morală absolută a oricărei structuri sociale și, în acest sens, individualismul este o morală și politică absolută principiu Nici un universalism socio-politic nu poate fi recunoscut decât dacă este compatibil cu individualismul Din acest punct de vedere, socialismul ar trebui considerat și ca etic și politic, adică problema culturala Cu toate acestea, o fundamentare și o dezvoltare detaliată a acestei dispoziții depășesc domeniul de aplicare al prezentei discuții Dacă toate cele de mai sus sunt adevărate, atunci avem în el un indiciu important și incontestabil care dă un răspuns la întrebarea pe care am pus-o în titlu: ce este adevăratul naționalism? Acest răspuns nu pretinde să dezvăluie esența spiritului național; dimpotrivă, tocmai ne-am exprimat puternic convingerea noastră cea mai profundă că spiritul național este creat în procesul veșnic creator al vieții oamenilor, că nu se solidifică niciodată în nicio esență până când acest proces nu încetează; că, prin urmare, spiritul național nu este pe măsura acelor Formule în care indivizii, direcțiile și generațiile caută să-l stoarce, că nu este identic cu Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? acele conținuturi pe care naționaliștii de tot felul încearcă cu atâta sârguință să-l îmbrace cu țesături seducătoare, veșnic tinere și opulente Nimeni și nimic, nici o Formulă, nici trei mandate, nici două mandate, nici un mandat, nu poate

și nu are dreptul să spună: spiritul național, acesta sunt eu Respingem cu hotărâre cât de absurdă și - să fie lăsată să fie exprimată așa - arogantă pretenție de a atribui oricărui conținut măreția spiritului național Dar știm cum este posibil să slujim această Majestate "în spirit și în adevăr" Pentru a face acest lucru, nu trebuie să arăți căile procesului creator al vieții cu o mână de autoritate, ci să le pavatăm și să le curățăm pentru căutare liberă, amintindu-ne că numai libertatea creativității asigură plenitudinea și bogăția culturii naționale conținut, frumusețe și grația formei v Încet, dar constant, ideea morală și socială a personalității s-a dezvoltat în umanitate ca bază formală și condiție fundamentală a moralității Doar ceea ce se face în mod liber, "autonom" sau, conform cuvântului rusesc frumos și expresiv, în mod arbitrar, este moral Proclamarea acestei idei în etică de către Kant a coincis aproximativ cu consolidarea ideii de libertate personală, sau autonomia individului, ca început al statului-politic sau civil Degeaba au fost și sunt sofiști, lingușitori ai puterii, care neagă legătura strânsă și esențială a acestor două laturi ale aceleiași idei - autonomia individului, ba chiar afirmă că maximul nelibertăţii civile asigură maximul moralului libertate În libertatea de decizie stă o condiție indispensabilă pentru moralitatea acțiunii Libertatea de acțiune este condiția indispensabilă pentru implementarea sau validitatea unei decizii morale Tot ceea ce îmi face imposibilă libertatea de acțiune încalcă toți Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? vreo decizie morală, al cărei conținut este această acțiune Îl desființează ca acțiune Predică notorie a așa-zisului "libertatea interioară", care respinge așa-zisa libertate "exterioară", se dovedește a fi o predică a moralității inactive, a moralității, care constă în bune intenții, dar nu ajunge la fapte bune, întrucât între ele și ea se ridică praștii ridicate pentru gloria moralității dacă cineva trebuie să-i creadă pe prietenii aparenti ai libertății și pe adevărații slujitori ai puterii Legătura strânsă dintre libertatea interioară, libertatea de opinie, și libertatea externă, libertatea de acțiune, este confirmată și de istoria omenirii Evul Mediu dezvoltase deja destul de clar atât ideea, cât și Faptul de reprezentare populară, sau mai bine zis de proprietate Dar doar noul timp a fost dat pentru a prezenta ideea drepturilor inalienabile sau inalienabile ale individului Originea acestei idei este de obicei atribuită literaturii secolului al XVIII-lea, în special lui Rousseau, iar revoluțiile americane și franceze sunt considerate a fi principalele sale descoperiri politice De fapt, originea ideii de drepturi ale omului inalienabile este anterioară și diferită Este strâns legată de marea mișcare religioasă și culturală din secolele XVI-XVII Ideea drepturilor omului a apărut ca răspuns la cerințele conștiinței spirituale și chiar, mai precis și mai precis, religioase, iar patria sa este Anglia Independentă *) Independenții englezi l-au dus în America, de unde, la rândul său, a trecut în Franța, în afară de doctrina politică a lui Rousseau, și chiar, într-un anumit sens, sfidând-o "Ceea ce a fost considerat până acum opera revoluției este în realitate rodul Reformei și al luptelor sale Primul apostol al ideii de drepturi inalienabile) Acest lucru a fost clarificat de investigațiile lui Weingarten, Kovalevsky și mai ales Jellinek mier o prezentare extrem de clară și elegantă a acestui moment important în dezvoltarea conștiinței juridice a omenirii de către P I Novgorodtsev în cursul său "Istoria filosofiei dreptului" Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? omul nu este LaFayette, ci acel Roger Williams, care, mânat de un entuziasm puternic, profund religios, pleacă în

deșert pentru a întemeia un regat al libertății religioase și al cărui nume americanii și astăzi "îl cheamă cu cea mai profundă reverență " Roger Williams aparținea acelor independenți Fractions, care purtau numele caracteristic de căutători (căutători) și nu recunoștea nicio limită pentru gândirea religioasă Prin urmare, Williams era un susținător al libertății necondiționate de conștiință și credință Stabilindu-se în America, în Massachusetts, el a fost ales preot de colonia Salem Dar în această comunitate spiritul de toleranță nu fusese încă stabilit, iar Williams, care cerea libertate religioasă necondiționată și egalitate civilă nu numai pentru toți creștinii, ci și pentru evrei, turci și păgâni, nu a putut se înțeleg în Salem orașul Providenței, care a dat refugiu tuturor celor persecutați pentru religie În contractul de înființare, fondatorii Providenței promit supunerea față de legile care vor fi acceptate de majoritate, dar "numai în treburile civile" (doar în lucrurile civile), căci religia nu poate face deloc obiectul legii , un lucru inalienabil și drept inviolabil al omului chiar și pentru reprezentarea poporului În cursul secolului al XVII-lea și al primei jumătăți a secolului al XVIII-lea, acest început (cu restricții mai mari sau mai mici) a intrat în constituțiile și chartele coloniilor engleze ale Americii, în timp ce în Anglia însăși și în general în Europa nu era încă deloc recunoscut (pe continent, implementarea principiului libertății de conștiință este meritul lui Frederic cel Mare) Libertatea de conștiință, cu consecințele ei imediate necesare, a fost primul subiectiv recunoscut în practică!) Elinek "Die Erklãrung der Mensclien u Bürgerrechte" Leipzig Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? un nou drept al omului, independent de loajòapcmea și fundamental inviolabil pentru acesta În ideea și practicarea unor astfel de drepturi, după părerea noastră, se dezvăluie atât întreaga semnificație filosofică profundă, cât și toată semnificația practică enormă a celebrei doctrine a dreptului natural, care stă la baza oricărui liberalism adevărat Legea naturală nu este doar o lege ideală sau dezirabilă, cerută sau înlocuind legea existentă sau pozitivă; este un drept absolut, înrădăcinat în conceptul etic al individului și al autodeterminarii sale și care servește drept etalon pentru fiecare drept pozitiv Acesta din urmă, prin acordul său cu drept absolut, trebuie să-și dovedească legitimitatea Elucidarea istorică a dreptului absolut nu desființează sau diminuează câtuși de puțin valoarea sa morală necondiționată, așa cum ideea pură a lui Dumnezeu nu pierde nimic din faptul că este, într-un anumit sens, un produs al dezvoltării istorice Dreptul absolut nu este dezvăluit imediat Dar, cunoscându-i temeiul etic, putem găsi inconfundabil elemente în inventarul conceptelor juridice moderne care poartă pecetea incontestabilă a dreptului absolut Acestea sunt unele dintre așa-numitele drepturi ale individului, mai presus de toate cele care stabilesc ceoóoàij al expresiei gândirii și al expresiei valurilor Niciun drept obiectiv care neagă o asemenea libertate nu poate fi recunoscut drept legitim, chiar dacă ar fi, cu respectarea tuturor subtilităților legale, îmbrăcat în forma legii și trecut printr-un vot popular Un drept absolut este întotdeauna un drept al individului sau un drept subiectiv Nu ne propunem aici să luăm în considerare întreaga compoziție existentă sau imaginabilă a legii sau a drepturilor din punctul de vedere al ideii de drept absolut - aceasta depășește sfera discuției noastre - ci dorim doar să clarificăm sensul de bază a acestei idei Dreptul absolut se va dezvălui și va triumfa atunci când subiectul Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? Drepturile ektivnye, formând un drept absolut, vor îndepărta de la sine

îmbrăcămintea imperfectă care le protejează, a legii obiective, va înceta să mai fie norme legale și se va baza pe constrângere Constrângerea va lăsa atunci în totalitate libertatea Aceasta este perspectiva înălțătoare care este înfățișată ca ideal nu numai de mulți individualiști moderni (de exemplu, Lev Tolstoi), ci și de marele universalist Fichte când a discutat problema culturală a relației dintre libertate și constrângere*) Ideea dreptului absolut, așa cum am subliniat deja, este conținutul esențial și etern al liberalismului Problema liberalismului, așa cum sa dovedit la noi, nu este deloc epuizată de problema organizării puterii; deci este mai amplă și mai profundă decât problema democrației; democrația este, în mare măsură, doar o metodă sau un mijloc de rezolvare a problemei liberalismului Mai mult, contextul nostru istoric ne-a arătat cât de incorectă din punct de vedere istoric este acea doctrină foarte populară în societatea rusă, conform căreia liberalismul a apărut ca sistem politic al burgheziei în interesele sale materiale Conform acestei doctrine, liberalismul poartă în același timp și un caracter "de clasă", și unul "material" Am văzut, dimpotrivă, că liberalismul este de origine universală și ideală Ea a luat naștere ca răspuns la cerințele conștiinței religioase și a primit carne și oase în adâncul comunităților, cu adevărat democratice, formate prin intermediul unui "contract social" nu mitic, ci real *) pe pământurile virgine ale Americii primul cuvânt al liberalismului a fost libertatea de conștiință Și <>Die Staatslehre oder über das Verhãltnis des Urstaates zum Vernunftreiche in Vorlesungen, gehalten im Sommer " SW Vierter Band, S Cp "Ueber Errichtung des Vernunftreich es" Siebenter Band S și urm) Jellinek subliniază pe bună dreptate semnificația enormă a acestui fapt adesea ignorat (realitatea istorică a contractului social) pentru știința dreptului public Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? acest lucru ar trebui să fie bine cunoscut și reținut cu fermitate în fiecare țară în care liberalismul nu a rostit încă niciun cuvânt Folosesc intenționat termenul de "liberalism" Spre deosebire de viziunea actuală a liberalismului ca ceva moale, cu jumătate de inimă și fără formă, înțeleg prin acest cuvânt o viziune strictă, precisă, fără compromisuri, care trasează o linie ascuțită între bine și rău Este timpul să restabilim adevăratul aspect istoric și sensul moral și politic al liberalismului Am dori să lăsăm deoparte obiecția că ideea dreptului absolut, care, în opinia noastră, este adevărata esență a liberalismului, este doar creația fanteziei noastre, care nu are nicio urmă în realitatea modernă Din fericire, ne putem referi nu numai la conștiința morală a umanității civilizate moderne, ci și la conștiința juridică a celor mai libere popoare Ideea dreptului absolut al individului i se opune doctrina că orice drept este crearea unui stat atotputernic și există numai prin grația sa și că, prin urmare, purtătorul suveranității statului, suveranul-legislator, oricare ar fi organizația sa , este un factor nelimitat de legiferare Această doctrină, în confirmarea ei, se referă de obicei la omnipotența Parlamentului în temeiul dreptului englez, ceea ce ar dovedi universalitatea absolutismului de stat Totuși, o analiză atentă a dreptului englez arată că puterea Parlamentului doar într-un sens pur formal, prin nici un mijloc exhaustiv al întregului conținut al conceptelor de drept și legalitate, este nelimitat "Că statul și, prin urmare, parlamentul și regele, sunt limitate material în puterea lor - tocmai în Anglia a fost întotdeauna o convingere populară vie '*) Iar ideea aici nu este deloc în limitarea faptică pe care fiecare putere și fiecare guvern o găsesc în general) Există o glumă cunoscută -

afirmația lui Delolme că Parlamentul englez poate face totul, dar nu poate transforma un bărbat într-o femeie) Iellinek, p Întrebări de filosofie, carte - Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? părerea naturală, după Hume, și în natura lucrurilor, după Leslie Stephen Dacă punem întrebarea ce limitează "material" puterea formal nelimitată a legiuitorului englez, atunci nu poate exista decât un singur răspuns la această întrebare, care este același, constituția engleză, ale cărei așa-zise principii "sunt inducţii sau generalizări în baza unor hotărâri separate pronunţate de instanţele de judecată cu privire la drepturile acestor persoane" *) Despotismul formal al "regelui în parlament" îndeplinește restricții materiale privind drepturile persoanelor *) Acest lucru este poate chiar mai clar pentru Statele Unite ale Americii, ca stat federal, unde "conducătorul suprem este un despot greu de trezit " Deoarece acest despot nu legiferează, practic nu există nicio putere formal nelimitată în republica americană care în Anglia aparține Parlamentului În esență, starea de lucruri aici este aceeași ca în Anglia: legislativul (federația și statul) este limitat de constituție, adică de drepturile cetățenilor Astfel, putem spune că în Republica Americană dreptul absolut al individului, fiind prezent în conștiința juridică populară, nu doar de fapt, ca și în Anglia, reglementează dreptul juridic *) A V Dicey: "Fundamentals of the state law of England') Pe ed prof P G Vinogradova, Sankt Petersburg, g, p) Acest lucru nu este deloc contrazis de faptul că legea și doctrina juridică a englezilor nu au dezvoltat deloc conceptul de drepturi publice subiective Legea nu trăiește numai în lege și doctrină) Daisy, p Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? vanie, dar si destul de legal - prin practica judiciara - limiteaza puterea legislativa Întrebarea dacă drepturile subiective ale persoanelor protejate printr-o astfel de procedură, în conținutul lor etic, merită întotdeauna titlul de drept absolut, nu o analizăm aici În acest caz, ne-am propus doar să arătăm că conștiința juridică modernă dezvoltată este caracterizată de ideea unor drepturi care sunt independente în esență de o lege sau drept pozitiv și care stau deasupra acesteia Aceasta este ideea dreptului absolut, înrădăcinată în conceptul moral al persoanei autonome, în care urmează să se caute soluția problemei "dreptății legii" Am stabilit deja că nicio formațiune colectivă a spiritului uman nu duce o existență separată și separată de individualitățile umane vii Ei trăiesc în ei și despre ei, prin ei și prin ei În astfel de formațiuni, interacțiunea personalităților este dezvăluită și exprimată Nici statul, nici spiritul național nu sunt entități sau substanțe; cu atât mai puţin sunt subiecte care ar putea fi puse în contrast cu individul şi cu spiritul individului În lumea empirică, și deci și în politică, există un singur subiect - personalitatea umană Prin urmare, principiul socio-politic al creativității naționale libere este în întregime redus la libertatea creativității individuale Respectul pentru spiritul național ca proces de creație colectivă, ca "căutare" eternă necesită cu siguranță recunoașterea drepturilor omului Putem spune că fără o astfel de recunoaștere, tot naționalismul este fie un cuvânt gol, fie o înșelăciune grosolană sau autoînșelăciune De fapt, subminând începuturile libertății individuale, sub drepturile individului, naționalismul imaginar îi îngăduie pe purtătorii vii și creatorii spiritului național, singurii și realiștii săi supuși Slavofilismul (real) în teorie atașează procesului de natură culturală națională creativitatea la gata făcută religioasă, politică Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? diete și formule sociale; Pozitivismul de

stat al lui Katkov și al sateliților săi a tradus aceste legături teoretice și abstracte puse pe spiritul național în limbajul practic al reglementărilor poliției (adesea ascunzându-se în spatele terminologiei slavofile atunci când era convenabil, dar când era necesar renunțând-o cu dispreț) Spuneam că păcatul slavofilismului a constat în faptul că s-a închipuit că a găsit "principiile poporului" , să vadă "spiritul național" Nicio viziune separată asupra acestui lucru nu poate și nu trebuie să pretindă Nu există și nu poate fi principiile materiale absolute ale existenței naționale Dar pe de altă parte, putem spune pe bună dreptate următoarele: în dezvoltarea istorică, principiul absolut formal al moralității ne-a fost revelat - libertatea sau autonomia individului, iar același principiu apare înaintea noi ca principiu formal absolut al creativității naționale, ca lege a spiritului național care se recunoaște și se respectă pe sine însuși Liberalismul în forma sa pură, adică ca recunoaștere a drepturilor inalienabile ale individului, care trebuie să stea deasupra încălcărilor oricărui întregul colectiv, supra-individual, indiferent de modul în care este organizat și indiferent de numele pe care îl poartă, este singurul tip de naționalism adevărat, respectul și respectul de sine pentru spiritul național, adică recunoașterea drepturilor purtătorilor săi vii și creatorii să elibereze creativitatea și căutarea, crearea și respingerea scopurilor și "Formelor" de viață Adevărul liberalismului, în acest sens istoric destul de precis conturat, s-a arătat, printre altele, prin faptul că cea mai bună și mai demnă expresie rusă a naționalismului material esențial fals, slavofilismul, a absorbit elementele de bază ale liberalismului și le-a menținut ferm, atât timp cât întrucât și în măsura în care a respectat spiritul național și nu a devenit doar o magnifică veșmânt verbal cu care doctrina oficială a pozitivismului de stat își acoperă natura spirituală Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? te-am prins În esență, în slavofilism, a existat întotdeauna o confruntare plină de dramă internă autentică între ideea de a atașa spiritul național la "principii populare" deja găsite și ideea de creativitate liberă a spiritului național , între falsul material și adevăratul naționalism formal Creativitatea liberă a spiritului național și este de neconceput, în afară de libertatea individului De aceea, apărând creativitatea liberă a spiritului național, slavofilismul, rămânând fidel acestei idei, nu putea decât stă pentru drepturile individului și împotriva omnipotenței constrângerii organizate în stat B N Chicherin a acționat ca apărător al principiilor protectoare') și, de altfel, în prelegerea sa introductivă la cursul dreptului de stat (i bi g) subliniat cu un accent deosebit asupra semnificației principiului legalității formale), Ivan Aksakov într-un articol remarcabil opus acestei chemări la supunerea dreptului pozitiv, o apărare elocventă a dreptului natural sau absolut Nu este nevoie să analizăm în ce măsură Aksakov a avut dreptate prezentându-l pe domnul Cicherin drept un om de stat extrem Ne interesează aici doar declarația sa decisivă în apărarea drepturilor "subiective" și "naturale" împotriva drepturilor "obiective" și "pozitive") Pe vremea noastră, a scris în) În articolele jurnalistice culese în colecția "Câteva probleme contemporane", Moscova, G Chicherin nu a fost niciodată doar un conservator, dar la sfârșitul anilor ' și începutul anilor ' a acționat foarte decisiv ca apărător al începutului autorității) Decret, culegere, p -) Vederi ale domnului Chicherin o-xb diferă de cele mai recente opinii ale sale asupra acestui punct cardinal mier ca ton și conținut, capitolul privind drepturile personale în Reprezentarea poporului, (p și urm) și același capitol în

Filosofia dreptului, (p și urm) O schimbare semnificativă, rezultatul unei victorii metafizicii idealiste asupra pozitivismului sociologic și juridic I Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? ÓI, celebrul publicist-slav Phil, "cursul istoriei se manifestă cu ochii, se aude tremurul unor noi forțe vitale trezite! Aceste forţe, încă dezordonate, neformate, deseori urâte, sunt agitate şi neliniştite, pretenţioase şi negăsind nici rezultatul corect, nici norma pentru manifestarea lor Ca un râu în străduința sa, îmbogățit de afluxul de ape noi, rostogolește pietre imobile de pe fund, poartă nisip și moloz cu umezeală curată, sparge diguri, caută un nou recipient și canal, atât de iscoditor și plin de viață această viață simte instinctiv o minciună în multe lucruri care au fost date până acum pentru adevărul imuabil și, cu obrăznicie, nediscriminare, negând complet toate definițiile acceptate, stabilite, rupe picioarele tremurate ale idolilor vechi și caută vag adevărul în fața căruia ar fi putut și ar fi trebuit să se umilească Ar trebui să audă un cuvânt călăuzitor, ar trebui să ia în sine puterea binefăcătoare, creatoare a gândirii conștiente, să se încălzească cu razele adevăratei cunoaștere și ale științei vie, care ar separa minciunile din ea de adevăr și binele de rău și ar da răspunsuri la noile ei, vitale, întrebări istorice Și între timp, de pe culmile reci ale departamentelor științifice, se aude o negare a vieții însăși, a sensului, a semnificației și a drepturilor ei! Știința, sau acea teorie completă și închisă, șlefuită și șlefuită din toate părțile, care se preface a fi știință, ne proclamă că nu există nimic în lume decât un mecanism de stat mort, că totul este și trebuie făcut de la putere și prin putere , în care indiferent cum se manifestă Forma, atâta timp cât poartă pecetea legitimității exterioare - că, în sfârșit, viața însăși și, în consecință, viața spiritului, este una dintre funcțiile sau funcțiile organismului statal Din punctul de vedere al unei astfel de doctrine nefericite, nu există loc în afara ordinii statalității pentru vreo creativitate liberă a spiritului național Începutul este exterior, începutul este obligatoriu începutul adevărului formal și condiționat este plasat deasupra începutului libertății interioare, Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? adevar si constiinta Totul trăiește și se mișcă și trebuie să se miște după un mecanism odată înfășurat și calculat mecanic În mod prezumtiv și miop, această doctrină încearcă să determine greutatea, densitatea și capacitatea spiritului uman și a forței organice de viață și să măsoare doar o cantitate care, conform considerațiilor sale inevitabil limitate, este necesară pentru buna desfășurare a mașinăria statului Statul, desigur, este necesar, dar nu ar trebui să creadă în el ca singurul scop și normă politică a omenirii Idealul social și personal al omenirii este mai presus decât orice stare perfectă, la fel cum conștiința și adevărul interior sunt mai presus decât legea și adevărul exterior Legea nu este un adevăr imuabil, nu este o zicală infailibilă a oracolului, nu subiect a schimba: are o semnificație limitată și temporală, iar fără sens este legea care poartă în sine pretenția de a prinde în limitele sale înguste puterea liberă a vieții care creează și distruge constant "Legea" în sine nu este ceva existent pentru sine și în sine, incapabil să exprime plenitudinea vieții și a adevărului, trebuie să-și cunoască propriile limite și să fie, ca să spunem așa, într-o relație subordonată vieții și ideii de dreptate morală superioară Aksakov își rezumă raționamentul în cuvintele: "am vrut să declarăm dezacordul nostru cu teoria proclamată, solicitând indiferent închinarea spirituală a oricărei semnături a legii, fără atenție la conținutul ei și înrobind spiritual în fața unui exterior,

început condiționat, obligatoriu" *)) Articol principal în "Dnъ" datat și noiembrie i "Opere complete colectate", vol II, Moscova, , p , , ,) Ibid , p G Chicherin nu este numit direct în articol, dar este îndreptat fără îndoială împotriva lui, după cum se vede din scrisorile lui Aksakov către gr A D Bludova, cuprinzând comentarii istorice curioase asupra raționamentului abstract al articolului mier "Iv Serg Aksakov în scrisorile sale ", partea a II-a, vol IV Sankt Petersburg, (Imp ed bibliotecă publică) Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISMUL ADEVĂRAT? Cititorul să nu se lase înșelat de ceea ce spune Aksakov despre relația statului nu cu individ, ci cu oamenii și societatea Oamenii și societatea trăiesc în personalități și personalități și nu duc nicio existență independentă de ele Numai necugetarea sau, și mai rău, ipocrizia ar putea vorbi despre creativitatea liberă a spiritului național în absența drepturilor individului Dar Ivan Aksakov nu era nici necugetat, nici ipocrit Aderând la terminologia condiționată și incorectă înrădăcinată în vagul întregii teorii sociale slavofile, el a numit drepturi individuale precum libertatea de conștiință și libertatea de exprimare drepturi apolitice Dar cu tot mai multă forță și fervoare a apărat aceste drepturi Cu un patos pur religios, a scris despre libertatea de exprimare: "Gând, cuvânt! este acea proprietate inalienabilă a omului, fără de care nu este om, ci animal Numai vitele sunt necugetate și fără cuvinte, și numai rațiunea, altfel cuvântul, aseamănă omul cu Dumnezeu Noi creștinii Îl numim pe Dumnezeu însuși Cuvânt A încălca viața rațiunii și a vorbirii la o persoană înseamnă nu numai a comite sacrilegiu darurilor lui Dumnezeu, ci și a încălca latura divină a unei persoane, însuși Duhul lui Dumnezeu, a locui într-o persoană, în ceea ce o persoană este o persoană Libertatea vieții rațiunii și a vorbirii este o astfel de libertate încât este chiar ridicol și ciudat să formulezi legal, sau să o numești drept: este același drept ca și dreptul de a fi bărbat, de a respira aerul, de a misca bratele si picioarele Această libertate nu este deloc politică, ci este o condiție necesară existenței umane însăși; dacă această libertate este încălcată, este imposibil să ceri de la o persoană vreo administrare corectă a spiritului uman, nici să-i imputi ceva drept infracțiune; mortificarea vieții de gândire și de cuvânt este cea mai groaznică dintre toate distrugerea sufletului!" !) Articol principal în The Day, ianuarie , Complete Collection, Vol IV, p Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? Despre libertatea de conștiință, acest fiu neprefăcut al Bisericii Ortodoxe a spus: "Libertatea conștiinței față de ea (biserica) este inalienabilă, deoarece libertatea conștiinței, libertatea voinței, libertatea spiritului acordată în general de Dumnezeu omului este elementul ei cel mai mult conceptul de biserică presupune deja o conştiinţă liberă Poate fi înțeleasă biserica lui Dumnezeu în afara credinței în Dumnezeu? Bineînțeles că nu, ne vor răspunde, asta e o prostie Și nu poate exista credință conform conștiinței, credință în afara conștiinței? Este de neconceput, căci credința este unirea conștiinței umane cu Dumnezeu Dacă da, atunci când spunem "conștiință" ne referim la conștiință liberă sau nu conștiință liberă? Desigur, doar conștiința liberă, căci nu conștiința liberă nu mai este conștiință, ci negația conștiinței Să abordăm problema de la cealaltă parte Care: este sinceră și sinceră, sau este falsă și ipocrită? Răspunsul este fără îndoială Este posibil să împaci sinceritatea credinței cu o conștiință nesincera? Aceasta este iarăși o prostie Prin urmare, când se cere credința oamenilor, tocmai prin aceasta li se cere o conștiință sinceră Nu așa poate fi sinceră o conștiință violată, adică o conștiință nu liberă? Întrebarea,

se pare, este de prisos Prin urmare, dacă Biserica nu poate fi înțeleasă în afara conştiinţei libere" *) Spunând că drepturile esențiale ale individului - libertatea de conștiință și libertatea de exprimare - sunt drepturi apolitice și, prin urmare, nu depind de stat și sunt inviolabile pentru acesta, reprezentantul slavofilismului cel mai apropiat de viața reală a societății și cel mai înțelept în experiența socială și politică, în propriul mod slavofil, a mărturisit și a propovăduit ideea dreptului natural (absolut) sau a drepturilor inalienabile !) Ibid , vol IV, p (Articol editorial de la Moscova, august) Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? personalitate, adică tocmai acea idee care, istoric și logic, constituie bobul liberalismului (vezi mai sus), adevărata sa esență Această predicare a drepturilor individului a dat un sens real și în același timp profund ideal și adevăr vital ideii de "creativitate liberă a spiritului național", coborând-o din norii unor "universali" atât de periculoase precum un popor sau o naţiune, pe un teren clar definit şi ferm, inaccesibil oricărei sofisme a individului existenţa omului În distincția dintre drepturile "apolitice" și "politice" și în negarea caracterului juridic din spatele celor mai importante drepturi ale individului, în ciuda întregii inexactități a acestei distincții și a acestei negare, "politica" slavofilă a fost mai apropiată la adevăr decât cel mai nou, alăturat lui Hobbes și Rousseau, pozitivismul politic, care a triumfat atât de recent asupra victoriei complete asupra ideii de "lege naturală" și reduce orice drept la și dinspre stat Pentru această viziune, nu există drepturi subiective, indiferent de voința statului-leviatan întruchipată în legea obiectivă și contrară acesteia Ea uită de originea istorică a fundamentelor statului de drept modern din lupta individului și a societății împotriva puterii statului pentru libertatea credinței religioase; uită că, pentru conștiința modernă, un drept care încalcă drepturile unui individ nu poate fi, în niciun sens convențional, investit cu demnitatea unei norme juridice Viziunea statului slavofil a fost profund greșită doar prin faptul că, contrar istoriei și bunului simț, nu a legat recunoașterea reală a drepturilor subiective independente de dreptul obiectiv și predecesorii săi logici cu dominația anumitor norme juridice Dacă era nevoie de un experiment în acest sens, atunci toți ultimii - de ani ai istoriei noastre reprezintă un experiment similar efectuat pe corpul viu al poporului și al societății ruse și mărturisind cu atâta elocvență Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? ce, care este accesibil doar faptelor și evenimentelor omenești, dar nu și cuvintelor omenești Acest experiment, și nimic altceva, a ucis slavofilismul Da, este ucis! Slavyano-Filit "Timp Nou", Slavophile chiar "Moskovskaya Vedomosti", în voci diferite Slavo-Filit "Adunarea Rusă", dar nu există slavofili și slavofilism Viață necruțătoare, ridicându-și imaginea vagă a spiritului național, a pictat-o și a pictat-o ca un restaurator zelos - un tablou vechi, ca un retușator - o imprimare fotografică vagă: în loc de ceață - frumoase contururi și modulații ale "principiilor populare" au apărut complet libere de orice poezie, dar de asemenea definiţii lipsite de ambiguitate ale dreptului pozitiv Imaginați-vă că un barbar în artă, după ce a găsit minunatul peisaj al lui Levitan în cel mai recent stil, se gândește la el, corectându-l și corectând, pictându-l și înflorindu-l după gustul său barbar, "pentru a-l echivala cu viața " El va distruge poza Deci slavofilul a fost stricat si poza cu mainile aspre si murdare care l-au ridicat, iar artistul a murit cu poza Ideea este că o politică bazată pe morală trebuie să fie strictă și precisă, nu trebuie să suporte ceață, oricât de frumoasă Politica

slavofilă în ansamblu nu avea aceste proprietăți și, mai presus de toate, îi lipsea ca doctrină practică Ea oscila constant între principiile libertății și ale autorității, neștiind pe care dintre ele să recunoască primatul, între Forme întărite și conținut mereu viu, în curs de dezvoltare, între găsit, fix și căutare VII Există o obiecție la punctele de vedere pe care le-am exprimat, pe care nu am dori să o trecem, deoarece ridică o serie de întrebări interesante Ni se va spune că începutul libertății sau autonomiei este personal Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? De altfel, descoperită pentru politică de marea mișcare religioasă a secolelor XVI-XVII, și aprobată în final de Kant în morală, și-a putut manifesta efectul numai de când a fost recunoscută, proclamată și pusă în practică, TÒ a constituit pentru lumea occidentală marea lucrare a epocii din secolul al XVI-lea până în secolul al XIX-lea Și până atunci, creativitatea spiritului național a făcut fără acțiunea acestui principiu și s-au creat mari culturi naționale Prin urmare, concluzionează alții, începutul libertății nu este necesar pentru crearea spiritului național Acest argument nu este de nici un folos Până în secolul al XIX-lea, oamenii s-au descurcat fără nave cu aburi și căi ferate și, cu toate acestea, s-au mutat singuri și au mutat mărfuri, au traversat mările, au descoperit noi continente, au pătruns în adâncurile unor țări necunoscute, au urcat munți și au traversat-o Cele mai noi căi și mijloace de comunicare nu au creat însăși posibilitatea de mișcare Înseamnă asta că omenirea ar trebui să se descurce fără căi ferate și nave cu aburi? Exact același raționament se aplică la începutul libertății Este una dintre condiții, dar nu singura condiție pentru crearea spiritului național și a culturii naționale Principiul pur spiritual al libertăţii întrece însă în semnificaţia sa toate condiţiile tehnice şi materiale ale culturii În primul rând, pentru că ridică cel mai important organ al culturii, omul Dar - și acest lucru este și mai important - nu este doar o condiție și un mijloc, este scopul culturii Să ne amintim definiția culturii dată de Fichte în cuvintele pe care le-am luat ca epigraf la acest articol Cultura în acest sens nu poate fi pregătită decât prin constrângere, dar se realizează prin libertate și pentru libertate Și odată ce începutul libertății a intrat în conștiința purtătorilor vii ai culturii, chiar dacă erau o minoritate a națiunii, este imposibil să o refuzi Ea dobândește demnitate absolută pentru spiritul care a realizat-o, căci în ea se exprimă și se face simțită natura metafizică a omului Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? oarecare spirit, ca substanță eternă și autodeterminată Și întrucât conceptul acestei naturi metafizice formează una dintre ideile de bază ale creștinismului, afirmarea ideii de libertate sau autonomie a individului în domeniul moral și politic nu este altceva decât dezvăluirea practică a ideii creștine de spiritul uman, dezvăluirea nu numai important, dar, de asemenea, fără îndoială valoros punct de vedere al religiei Nu trebuie să se teamă de asemenea apropieri de pământesc și trecător cu Cel Prea Înalt și Etern; dimpotrivă, ar trebui să se străduiască să dezvăluie legătura dintre cerințele finale ale vieții reale (pământești) cu ideile cele mai înalte și eterne ale conștiinței religioase Astfel, începutul libertății nu este doar o pârghie importantă și de-a dreptul puternică, ci și o condiție absolut valoroasă - scopul creării spiritului național și a culturii naționale VIII Cultura modernă, cultura celei de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, este marcată de un progres extraordinar în tehnologie printr-o îmbunătățire fără precedent a

mecanismului statal Există o dispută în literatură despre dacă dominația și influența statului s-au extins în istorie Unii cred că s-a extins, alții că s-a contractat Credem că întrebarea a fost pusă incorect și că ei se ceartă pentru că se înțeleg diferite lucruri printr-un singur cuvânt Statul de drept modern, din moment ce a recunoscut drepturile inalienabile ale individului, desigur, a restrâns din punct de vedere juridic și faptic sfera puterii de stat Dar, pe de altă parte, în primul rând, s-au creat noi zone și fenomene ale vieții, care, una imediat, alta treptat, au căzut sub puterea și influența statului; în al doilea rând, vastul aparat de stat nou, cu dispozitivele sale precise, a pătruns într-adevăr în zone care înainte îi erau inaccesibile Vb pentru Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? în funcție de ceea ce acordăm mai multă importanță, fie că extinderea drepturilor individului și recunoașterea și afirmarea lor în drept, fie răspândirea supremației statului și a influenței asupra eliberate anterior de aceasta și chiar nu existau latura și fenomenul vieții, ne vom înclina fie în favoarea doctrinei scăderii puterii statului, fie, dimpotrivă, în favoarea doctrinei opuse a creșterii sale Disputa va fi zadarnică, pentru că va fi vorba de lucruri diferite Nu trebuie uitat în continuare că fenomenele cele mai reale, grupate sub denumirea de Stat și Funcțiile sale, și-au schimbat caracterul în istorie Odată cu trecerea de la Evul Mediu la vremurile moderne, nu doar volumul exterior al statului, sau, mai bine zis, al statelor, s-a schimbat, ci însuși fenomenul statului în sensul în care îl înțelegem, statul ca un singur purtător ideal al unei puteri unice și indivizibile, a prins contur Acum, pretutindeni, în întreg spațiul "civilizației", statul s-a conturat și funcționează în acest sens Apoi, gradul de putere tehnică a statului schimbă, într-un anumit sens, însăși natura relațiilor sale cu acestea sau alte aspecte ale vieții Există o mare diferență, de exemplu, dacă libertatea de întrunire există într-adevăr, adică pentru că nu există forță de poliție sau este imperfectă, sau pentru că statul recunoaște în principiu o astfel de libertate, deși are toate mijloacele tehnice pentru a-i urmări pe cei adunați și a-i împrăștia la fel de liber ca acum întâlnirile din Trafalgar Square din Londra, dar natura socială a libertății în ambele cazuri este profund diferită, iar această diferență este determinată pentru epoca noastră în același timp atât prin puterea materială mai mare a statului și prin libertatea mai mare a individului, cu putere, pentru organele sale de supraveghere și constrângere, nimic nu este prea dificil sau imposibil Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? Gol, dar în fața drepturilor individului, confirmate de lege, această atotputernicie a poliției este inactivă Ca simbol al acestei inacțiuni, îmi amintesc de polițistul plimbându-se prin Piața TraFalgar, ridicând riguros pe oricine decide să se întindă pe banca pieței (nu există un astfel de drept), dar cu totul indiferent față de mitingul adunat în piață, ascultând la diatribe furioase împotriva societății moderne (adunați-vă pe stradă, fără a interfera cu trecerea și trecerea, și fiecare este liber să vorbească despre orice în Anglia) Puterea materială a statului modern este astfel un factor cu totul nou și specific caracteristic epocii noastre Semnificația sa culturală, evident, este cu totul diferită, în funcție de faptul dacă statului, înarmat cu toate cele mai recente achiziții de tehnologie industrială, administrativă și de altă natură, se opune sau nu o persoană înzestrată cu drepturi Cu alte cuvinte: ce înseamnă creșterea puterii materiale a statului, creată și asigurată de progresul tehnologiei de orice fel, acolo unde drepturile individului nu s-au înrădăcinat în drept, unde

dominația sau recunoașterea obiectivelor? drepturi nu este însoțită de o recunoaștere necondiționată a drepturilor subiective? Această problemă, care prezintă un mare interes pentru filosofia culturii, și deci a dreptului, este în același timp, în cea mai profundă convingere a noastră, principala, absorbind toate celelalte, problemă a culturii moderne ruse Poate exista o societate care trăiește doar o viață spontană, nu simte nicio nevoie și nu este capabilă să miște cultura, adică stabilește în mod conștient și rezolvă în mod arbitrar sarcinile sale; o societate în care totul poate merge înainte doar la ordinul statului, prin forțele sale, la dorința lui; o societate care consideră cultura ca o datorie de stat și în fața căreia cultura apare sub forma unei forțe de poliție (nu în sensul figurat, ci în sensul științific al cuvântului) Așa a fost în general Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? și societatea rusă în ansamblu de-a lungul întregului spațiu al secolului al XVIII-lea Societatea rusă modernă nu este așa De la culmile inteligenței (în persoana eroului național al Rusiei gânditoare, Lev Tolstoi) și până la zonele joase ale oamenilor, ea creează în mod conștient și arbitrar cultură, lucrând la rezolvarea sarcinilor sale cele mai înalte - cele religioase, punându-le înainte, precum creștinismul primelor secole și reforma noului timp, cot la cot și în legătură cu problemele morale și sociale Acordăm o mare importanță acestei trăsături a timpului nostru - munca persistentă a conștiinței oamenilor asupra problemei religioase (muncă care nu este doar o nedumerire nedumerită a ceea ce a fost o scindare), o vedem ca un semn clar al maturității culturale a poporul rus în ansamblu și un semn bun al unei culturi naționale cu ascensiune largă Oricât de dureroase ar fi condițiile în care se desfășoară procesul de creare a culturii naționale, suntem gata să repetăm cu inima veselă cuvintele clasice ale lui Hutten: Die Geister sind erwacht: es ist Lust zu leben! Da, sunt treji! În diferite locuri, sub diferite latitudini, în acel spațiu vast în care se răspândește tribul rusesc, se creează cultura, și ea este creată de personalitatea umană, pretinzând gândirea autoimpusă și aceeași construcție a vieții personale și sociale Dar ce întâlnește demiurgul spiritului național, personalitatea umană, pe calea operei sale creatoare? VIII Aici ne confruntăm din nou cu întrebarea pusă mai sus cu privire la sensul cultural al creșterii și îmbunătățirii mecanismului de stat în absența drepturilor individului Niciodată, în nicio epocă istorică, lipsa drepturilor stabilite în lege nu a amenințat un asemenea pericol cultural ca în epoca unor state vaste cu o excelentă rețea de căi ferate, telegrafe, telefoane, cu exact funcționarea lor, "pro Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? sveshenny" "aparat" birocratic Tehnologia modernă oferă, desigur, servicii enorme individului și căutării sale îndrăznețe de noi moduri și conținuturi de viață Dar nu degeaba se bazează pe principiile concentrării și centralizării puterii, al căror motto este: cine are puțin, puțin i se va lua, iar celui care are mult, mult i se va da Acolo unde mecanismul centralizat de stat controlează totul, indică limita și măsura tuturor, pătrunde peste tot, captează totul, controlează prezentul și caută să predetermina viitorul - acolo tehnologia modernă (în sensul cel mai larg al cuvântului) este nemăsurat mai benefică pentru aparat centralizat al puterii decât către personalitatea independentă Dacă "Creștinismul nu avea nevoie nici de libertatea presei, nici de libertatea de întrunire pentru a cuceri lumea"'), a fost doar pentru că se bucura, în esență, de libertate aproape nelimitată de exprimare și comunicare*) În acele epoci în care mijloacele tehnice statele și autoritățile erau extrem de imperfecte,

iar arbitrariul nu era încă reglementat, domnia lui era mult mai puțin cuprinzătoare și, prin urmare, mai puțin dăunătoare creativității culturale și mai ales spirituale decât în vremea noastră Nu existau cărți, reviste, ziare, dar pe de altă parte nu a existat nici cenzură, nici poliție, și nu putea fi, deoarece aceste instituții necesită și anumite mijloace tehnice pentru dezvoltarea și îmbunătățirea lor , ca atare, cât, din cauza imperfecțiunilor tehnice ale aparatului de poliție care a efectuat-o și nu a reușit să le elimine "nedreptăți mărunte, extorcare, strângere de minuni, constrângeri asupra comerțului, *) Renan L'avenir de la science, ed a IV-a Paris, , p) Ibid: En Judée sous Ponce Pilate le droit de réunion n'était pas reconnu et de fait on n'en était que plus libre de se réunir: car, par là même que le droit n'était pas reconnu, il n ' era pas limitat Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? percheziții de apartament" Referindu-se la aceste neplăceri, Camera lui Obshin a refuzat să reînnoiască "Actul de Permisiune" "Așa au fost argumentele", spune Macaulay, "care au făcut ceea ce areopagita lui Milton nu a reușit să facă "* Libertatea engleză în general este legată din punct de vedere istoric de lenesitatea statului sau, cu alte cuvinte, de aparatul administrativ al Angliei De aici rezultă clar că acolo unde drepturile subiective nu sunt afirmate în drept, progresul tehnic (în sensul cel mai larg al cuvântului), preluat și asimilat de cel mai bun și pe deplin centralizat aparat de stat în unele relații, și foarte semnificative, a avut înrăutățește și înrăutățește poziția individului ca creator al unei noi culturi ca căutător de noi căi Acesta este un rău cultural uriaș, o sursă care hrănește din abundență cel mai gros materialism din societate și amenință cultura națională cu sărăcirea forțelor, impulsurilor și intereselor spirituale dătătoare de viață De fapt, domeniul creativității culturale este împărțit în mod arbitrar în două părți Acea parte care reprezintă câmpul direct pentru spiritul uman, unde se creează cultura religioasă, politică și socială, este protejată în orice mod posibil de invazia liberei inițiative a individului și a uniunilor libere; aici domnește principiul, revărsat recent cu cinism servil în formula: "fără îndoială cu privire la caracterul rezonabil a ceea ce este ordonat " Pe de altă parte, sfera de bază a intereselor materiale este mai degrabă "liberat" acordată individului și asociațiilor libere ; oarecare libertate este permisă aici, iar curentul principal de griji gardiene este îndreptat aici, aproximativ, într-un mod oriental, reproducând celebrul: Enrichissez vous Căutarea de noi căi pentru spirit și viață este înlocuită de căutarea beneficiilor materiale și a plăcerilor Deci cultura nationala *) Dancy, p - Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? turul este impregnat și otrăvit cu otrava materialismului practic; acest lucru dăunează în special și chiar excepțional claselor superioare ale populației, pentru care participarea la beneficiile îmbogățirii este mult mai ușoară și mult mai tangibilă decât pentru masele de oameni, care până acum au rămas neschimbate și rămân în urma statului la banchetul acestei lumi Între timp, din aceste clase, cea mai mare parte a intelectualității este recrutată în persoana birocrației, care exercită o influență atât de puternică asupra întregii vieți a poporului Există ceva la care să te gândești Mințile filozofice au dreptul și datoria de a sublinia acest pericol pentru cultura spirituală a națiunii Dar răul, deși mare, poartă totuși în sine germenul distrugerii sale Din fericire, filosofia abstractă judecă mai bine și se dovedește a fi mai lungă de vedere decât politica practică

Filosofia știe că spiritul omului este marele demiurg al culturii și că nu poate fi îndepărtat cu impunitate din această sarcină care îi aparține în mod legitim Ea știe, de asemenea, că materialismul politic, al cărui vis să transforme toate Mariele în Martha, s-a dovedit întotdeauna a fi un înșelător și înșelat în istorie Toate succesele materiale și îmbunătățirile în cele din urmă nu mituiesc și nu liniștesc spiritul, ci, dimpotrivă, îl înviorează, îl entuziasmează și îl duc înainte Apelul: "nu stingeți spiritul", poate fi completat cu asigurarea că spiritul nu se va stinge niciodată, că acesta este un vis care este amenințat de sa dezamăgirea mea tristă IX Se poate și trebuie să trateze cu respect și grijă formațiunile întărite ale vieții spirituale și culturale: prețuiește memoria și iubește patria-mamă Dar crescând viața, formând formațiuni, îndemnând profeția, patria-mamă-copil nu merită mai puțin respect și dragoste Există un singur mod de a iubi și proteja o mamă, nu sacrificând un copil, ci, dimpotrivă, dându-i Biblioteca "Runivers" CE ESTE NAȚIONALISM ADEVĂRAT? să crească în măsura forțelor care i-au fost alocate Această metodă constă în recunoașterea necondiționată a drepturilor creatorului spiritului național, personalității umane, la dezvoltarea liberă a tuturor forțelor sale, la gândirea și acțiunea arbitrară Dacă este adevărat că "o națiune este un principiu spiritual", atunci adevăratul naționalism nu poate fi altceva decât respectul necondiționat pentru singurul purtător și subiect real al principiului spiritual de pe pământ, pentru o persoană A proclama un asemenea respect ca principiul dezvoltarea spiritului national nu inseamna a arunca o data cu voce tare Aceasta inseamna a pronunta o regula morala precisa si stricta a carei aderenta impune obligatii grele si responsabile P Borisov Biblioteca Runiverse Despre elemente a priori de cunoaștere (Conceptul de numere) Există cogniții a priori sau elemente a priori ale cunoașterii? Pentru a răspunde la această întrebare, voi lua în primul rând conceptul de număr, deoarece este cel mai ușor să explic sensul filozofic al conceptului de prioritate pe acesta În același timp, mă grăbesc să notez că voi vorbi doar despre un număr întreg, pozitiv, deoarece toate celelalte tipuri de numere (fracționale, negative, iraționale etc) pornesc de la un număr întreg, pozitiv Prin urmare, orice se spune despre prima va fi adevărat și despre cea din urmă De unde vine conceptul de număr? Unii spun că conceptul de număr este de origine a priori, alții, spre deosebire de ei, afirmă că acest concept este de aceeași origine cu toate celelalte concepte, adică că este obținut din experiență În acest articol îmi propun să arăt că conceptul de număr este de origine a priori, că nu poate apărea din experiența simțului obișnuit Mulți li se poate părea că în afirmația mea că conceptul de număr este de origine a priori, există o presupunere că în mintea noastră, înainte de orice experiență, există deja idei ute Nu intenționez să dovedesc așa ceva, nu recunosc astfel de idei a priori și nu cunosc pe niciunul dintre filozofii care au recunoscut așa ceva Chiar și Platon, căruia o asemănătoare Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV bazat pe faptul că, în cuvintele sale, "cunoașterea umană este doar o amintire" a ceea ce a contemplat sufletul uman înainte de întruparea sa, după toate probabilitățile, nu a crezut că în mintea umană există idei gata făcute După toate probabilitățile, iar Platon era doar un mod de exprimare Repet, nu intenționez să dovedesc că există idei gata făcute în mintea unei persoane înainte de a intra în contact cu experiența Acum se crede în general că ar fi cea mai mare absurditate să afirmăm că orice fel de cunoaștere poate avea originea în orice altceva decât experiența simțului Pentru mulți pare foarte

ciudat să spunem că poate exista ceva în cunoștințele noastre care nu ar fi provenit din experiența senzorială, atunci când toate științele, în special știința naturii, s-au dezvoltat datorită experienței senzoriale Așadar, afirmația că "cunoștințele noastre provin din experiența senzorială" a devenit un fel de șablon în care foarte mulți oameni cred, fără să considere măcar necesar să-l pună sub semnul întrebării Mai mult, în acest caz, există o confuzie a unor concepte precum experiența în sensul impactului impresiilor externe cu simpla testare Mulți chiar și în cuvintele "origine din experiența senzorială" aud cuvântul "experiment", care a jucat un rol atât de important în dezvoltarea științei naturale Să examinăm mai întâi modul în care este de obicei înțeleasă propoziția că toate cunoștințele noastre sunt obținute din experiența senzorială Cei care susțin acest lucru pleacă de obicei de la presupunerea că cunoștințele noastre sunt o copie a ceea ce există în lumea exterioară A gândi și exprima în acest fel pare de la sine înțeles pentru apărătorii empirismului În ceea ce privește conceptele în general și conceptul de număr în special, ele, în opinia apărătorilor empirismului, apar doar Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ELEMENTELOR ANTERIOARE DE CUNOAȘTERE doar rezultatul abstracţiei din impresiile senzoriale Pentru a face o diferență clară între Așa că pot dovedi și că care admite empirismul obișnuit, umblător, voi folosi comparația, pe care empirica înșiși o conduce adesea, și anume, voi folosi comparația cunoștințelor introducerea introducerii introducerii introducerii introducerii introducerii Deși această comparație este foarte grosieră, ea poate explica cu atât mai bine ce este în joc în acest caz Să ne imaginăm că în lumea exterioară există un lucru, sau are loc un eveniment, pe care îl putem reprezenta schematic prin intermediul ABCD Să presupunem că în fața acestui lucru există o placă fotografică pe care se obține o imagine a acestui lucru sau eveniment Dacă pe această placă se obține imaginea ABCD, atunci noi, având în vedere corespondența dintre lucru și imaginea lui, putem spune că această imagine este o copie a acestui lucru Dar să presupunem că placa produce o imagine de așa fel încât fiecare termen al seriei, care ocupă o ordine pară, este dublat astfel încât să se obțină imaginea ABBCDD Desigur, în acest caz putem spune și că imaginea dată este o copie a unui lucru situat în lumea exterioară, dar având în vedere faptul că se obține ceva pe placă, ceea ce nu se află în lucrul a cărui imagine cade farfuria, ne punem intrebarea, de unde vine ceea ce este suplimentar in imagine? Este evident că acest suplimentar se obține din faptul că placa conține ceva în sine, ceea ce produce o dublare a fiecărui termen într-un loc uniform Același lucru trebuie să spunem și despre cazul în care placa arată imaginea lucrului ABCD sub formă de CADB Vom spune că ordinea schimbată se datorează faptului că, deși placa primește elementele individuale ale lucrului exterior, are capacitatea de a le da propria sa ordine Dacă noi, nako Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV Ei bine, să presupunem că imaginea lui AαBβϋγϋδ este obținută pe placă, atunci singura explicație care este admisibilă în acest caz va fi că placa adaugă ceva din ea însăși care nu este disponibil în obiect Dacă folosim această analogie în scopurile noastre, atunci obținem următoarea diferență între empirismul actual și teoria pe care o susțin Lucrul care se află în fața plăcii fotografice sunt lucrurile și evenimentele lumii exterioare Placa fotografică este mintea care percepe lucrurile și evenimentele lumii exterioare Potrivit empiricistului, mintea noastră se comportă ca o înregistrare în primul caz, adică descrie exact ceea ce este în lumea exterioară Potrivit unei alte teorii, mintea noastră, în cazul percepției lumii exterioare,

funcționează după cea de-a doua schemă: și anume, nu reflectă pur și simplu în întregime ceea ce este în lumea exterioară, ci aduce în sine ceva ce este nu este disponibil în lumea externă Conform empirismului, cunoașterea noastră este doar o copie a lumii exterioare, conform unei alte teorii, mintea aduce ceva din sine în cunoașterea lumii exterioare Acum să ne uităm la ce este abstracția Trebuie să facem acest lucru, deoarece se spune de obicei că toate conceptele, inclusiv conceptul de număr, sunt obținute prin abstracție din datele senzoriale Deoarece resping această viziune asupra conceptului de număr, trebuie să arăt cum este de obicei înțeleasă abstracția Să luăm în considerare, de exemplu, cum se formează conceptul de copac? Este alcătuit din reprezentări separate Toată lumea știe diferența dintre ceea ce se numește concept și ceea ce se numește reprezentare Acea construcție mentală care se referă la un singur obiect (acest tabel, acest arbore) se numește reprezentare, acea construcție mentală care se referă la o întreagă clasă de lucruri (de exemplu, un tabel în general, un arbore în general) se numește concept Conceptul în mental Biblioteca Runiverse DESPRE ELEMENTELE ANTERIOR DE CUNOAȘTERE a istoriei individului apare mai târziu decât reprezentările Mai întâi recunoaștem lucrurile individuale și abia apoi din reprezentări individuale creăm un concept Cum sunt create conceptele din reprezentări poate fi explicat cu ajutorul următorului exemplu Să presupunem că un copil vede un copac, de exemplu, un stejar; el obține o anumită "reprezentare" a acestui copac Să presupunem că atunci vede un alt copac, care într-o anumită măsură diferă de stejar, de exemplu, un mesteacăn Există, fără îndoială, o diferență între un stejar și un mesteacăn, dar au și ele puncte de asemănare incontestabile ceea ce este asemănător între ele: trunchiul, ramurile, culorile frunzelor etc , iar el ignoră totul diferit, de exemplu, că trunchiul de mesteacăn este mai subțire, că culoarea sa este diferită de culoarea trunchiului de stejar , etc Dacă copilul întâlnește un număr de alți copaci, el va acționa în același mod, adică va găsi ceea ce este asemănător în ei sau și va arunca ceea ce este în sunt altele diferite Ceea ce este comun la diferiții reprezentanți ai aceleiași clase, combinați într-un întreg, dă conceptul, care este astfel compus din ceea ce este conținut în reprezentările individuale Să ne uităm la încă un exemplu Cum dezvoltă un copil conceptul de culoare roșie? El vede culoarea roșie a cerului, culoarea roșie pe buze, culoarea roșie a sângelui, culoarea roșie a focului În toate aceste cazuri există ceva în comun și anume roșu, dar cu nuanțe diferite El ia din toate aceste cazuri ceea ce este comun în ele și renunță la ceea ce este diferit în ele Din acest proces de formare a conceptelor din reprezentări se numește abstracție, pentru că în acest proces facem abstracție, abstractizare de elemente diferite, renunțăm la aceste elemente, combinând într-un singur întreg numai elemente similare, comune reprezentărilor separate Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV Acest proces a fost recent foarte des comparat cu formarea așa-numitului fotografie complexă Dacă combinăm mai multe portrete aparținând unor persoane diferite pe o farfurie în același loc, atunci în loc de, de exemplu, șase portrete, vom obține un singur portret, compus din aceste șase portrete Acesta va fi un portret complex, care reprezintă imaginea nu a unei persoane, ci, ca să spunem așa, a unei clase de persoane, o imagine rezultată din faptul că portretele individuale se îmbină cu părțile lor similare, în timp ce părțile lor diferite se anulează reciproc Omul de știință englez Galton, inventatorul unei astfel de fotografii, a combinat portrete ale criminalilor, ale oamenilor bolnavi și, ca urmare, s-a obținut o

imagine tipică, un portret generic Unii cred că în procesul de formare a conceptelor din reprezentări separate se întâmplă ceva similar Așa cum un portret este obținut din portrete fotografice individuale, datorită faptului că tot ceea ce este similar în portretele individuale este combinat și tot ceea ce este diferit cade, se distruge unul pe celălalt, așa în formarea conceptelor, reprezentările individuale sunt legate între ele prin intermediul lor părți similare și părțile lor diferite cad Nu vom analiza ce este exact adevărat în această comparație și vom folosi doar ceea ce este fără îndoială adevărat în ea, dar ceea ce este adevărat în această comparație este că orice concept empiric avem, putem fi siguri că există o serie de reprezentări care a dat naștere acestui concept și ceea ce este cel mai important este că conținutul său este împrumutat din conținutul reprezentărilor individuale Dacă, de exemplu, luăm conceptul de "foc", vom vedea că acesta este creat din ceea ce era conținut în acele reprezentări din care a fost compus acest concept Conținutul acestui concept se obține din ceea ce am perceput direct Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ELEMENTELOR ANTERIOARE DE CUNOAȘTERE incluzând toate astfel de concepte care sunt, fără îndoială, de natură empirică, cum ar fi conceptul de animal, copac sau orice eveniment anume etc Putem trece acum la o analiză a modului în care conceptul de număr vine la noi, dar mai întâi rețineți că există o diferență enormă între conceptul de număr și conceptele empirice obișnuite, care devine clară când luăm în considerare diferența care există între aritmetică și toate celelalte științe Să comparăm, de exemplu, aritmetica cu știința naturii Toate principiile științei naturii se referă la un grup separat de fenomene, ele au, ca să spunem așa, doar aplicabilitate specială, de exemplu, legea lui Marriott se aplică numai gazelor, legea lui Keppler mișcării planetelor, în timp ce principiile aritmeticii au absolut aplicabilitate universală; nu există lucru sau eveniment căruia să nu i se poată atribui una sau alta proprietate numerică Conceptul de număr este aplicabil tuturor: este aplicabil atât materialului, cât și spiritualului în aceeași măsură Se poate spune: "patru virtuți de bază", "șapte păcate capitale", la fel cum se poate spune "șapte vaci", "șapte case", "șapte mile", etc Există ceva de genul acesta, la ce ar fi conceptul de numărul nu se aplică? Există, de asemenea, o diferență esențială între știința naturii și aritmetică în ceea ce privește certitudinea Prevederile de aritmetică au un caracter apodictic, adică absolut adevarat În știința naturii avem de-a face doar cu o mai mare sau mai mică aproximare a certitudinii Despre prevederile aritmeticii, putem spune că sunt necesare De exemplu, despre propoziția "de două ori doi este patru" trebuie să spunem că nu este numai adevărată, dar trebuie să fie neapărat adevărată Biblioteca "Runivers " G CHELPANOV mănâncă în general în știința naturii, dar necesitatea ei este de asemenea afirmată Toate propozițiile științelor naturale sunt mai mult sau mai puțin aproximativ exacte Dacă amestecăm două substanțe, atunci spunem că greutatea substanței compuse este egală cu suma greutăților substanțelor combinate, dar în realitate această afirmație are întotdeauna caracterul de ceva aproximativ Nu o putem dovedi cu acuratețe absolută Acuratețea absolută a pozițiilor științelor naturii nu poate fi niciodată atinsă Dacă luăm cele mai precise instrumente de măsurare care sunt folosite în astronomie sau fizică, atunci chiar și în acest caz nu putem spune în niciun caz că un caz de măsură este absolut egal cu altul Între timp, prevederile de aritmetică au un caracter absolut exact În aritmetică, unu este absolut egal cu unu Între aritmetică și știința naturii există încă o diferență în ceea ce

privește sursa dovezilor Sursa dovezilor prevederilor științelor naturii este indicarea sentimentelor noastre Dovezile propozițiilor aritmetice nu sunt de natură senzuală Pentru a dovedi orice propoziție aritmetică, nu mă voi referi la dovezile sentimentelor; bord, putem doar să ilustrăm cutare sau cutare propoziție aritmetică, dar în niciun caz nu o dovedim Între timp, ca și în știința naturii, tot ceea ce dorim să dovedim , trebuie să ne reducem în cele din urmă la dovezile experienței senzoriale De exemplu, cutare sau cutare propoziție a fizicii sau a chimiei poate fi considerată dovedită științific doar dacă arătăm că poate fi redusă la dovezi sensibile, cu care nu avem absolut nicio legătură cu privire la propoziţiile aritmetice Biblioteca "Runivers" DESPRE ELEMENTELE ANTERIOR DE CUNOAȘTERE " Astfel, este evident că există o mare diferență între aritmetică și alte științe Această diferență, potrivit aprioriştilor, se datorează faptului că conceptul de număr are o origine cu totul aparte, nu provine din sursa din care se obţin conceptele ştiinţei naturii Adepții empirismului nu împărtășesc acest punct de vedere și încearcă să arate că conceptul de număr este de aceeași origine ca toate celelalte concepte D S Mill, unul dintre cei mai tipici reprezentanți ai empirismului modern, caută să demonstreze că aritmetica este o știință a fenomenelor fizice, ca și știința naturală în general, că legile sale au, de fapt, ca subiect fapte fizice pe care le putem percepe cu simțurile noastre El vorbește cu insistență împotriva apriorismului El nu recunoaște punctul de vedere conform căruia "mintea noastră, lucrând pe propriul material, ar putea a priori să construiască o știință, a cărei dovezi ar avea un caracter speculativ și care nu ar avea nimic de-a face cu experiența exterioară" spune el, "această afirmație mi se pare incorectă din punct de vedere psihologic" El constată că adevărurile aritmeticii au un caracter experimental și că sunt generalizări din experiență și observare a fenomenelor externe De ce a raționat Mill empiristul în acest fel nu este greu de înțeles El derivă toate cunoștințele noastre din experiență Toate proprietățile lucrurilor pe care le cunoaștem se găsesc în lucruri Numărul, desigur, nu reprezintă o excepție, se găsește și în lucruri Este necesar să se acorde atenție faptului că, după adevăratul sens al teoriei empirice, numărul trebuie să fie în lucruri, pentru că altfel ar fi de neînțeles cum ar putea fi obținut conceptul de număr din contemplarea lucrurilor La urma urmei, trebuie să fie o abstracție din Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV ceea ce există fizic Prin urmare, trebuie să existe și fizic Acesta este punctul de vedere pe care Mill o apără de fapt Potrivit lui Mill, numărul este o proprietate a lucrurilor, este în lucruri, la fel cum alte proprietăți ale lucrurilor sunt în ele Această proprietate este percepută în același mod ca și alte proprietăți ale lucrurilor Datorită acestui fapt, este posibil doar să explicăm că conceptul de număr are aceeași origine ca și alte concepte, adică aceeași EXPERIENȚĂ senzorială DIN CARE ORIGINE ALTE ПО-NATIA Din aceasta este lesne de inteles si afirmatia lui Mill ca nu exista un numar abstract, nici un rfpo^ro; |, Toate numerele trebuie să fie numere ale ceva; nu există nimic care să poată fi numit număr în abstract Zece ar trebui să însemne zece corpuri, sau zece sunete sau zece bătăi ale pulsului Dar totuși, deși numerele trebuie să fie numere de ceva, ele pot fi numere de orice Prin urmare, propozițiile despre numere au această trăsătură remarcabilă, că sunt propoziții despre tot felul de lucruri, despre toate lucrurile, despre toate existențele, pe care le cunoaștem din experiența noastră Toate lucrurile au o cantitate, toate constau din părți care pot fi numărate, iar în acest sens au toate acele

proprietăți care se numesc proprietăți numerice *) Prin urmare, potrivit lui Mill, un număr are întotdeauna un caracter specific și, prin urmare, are aplicabilitate universală Astfel, punctul cel mai dificil din teoria originii conceptului de număr, aplicabilitatea sa universală, se explică foarte simplu, tocmai prin faptul că existența unui număr abstract nu este recunoscută Nici un număr) mile Logic, (ediția populară), p Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ELEMENTELOR ANTERIOARE DE CUNOAȘTERE întotdeauna există doar numărul a ceva; numărul este întotdeauna legat concret de unele lucruri; prin urmare conceptul de număr este aplicabil fiecărui subiect Pentru a explica cum s-ar putea imagina că numerele sunt în lucruri, Mill ia în considerare următoarea considerație "Expresia "două pietricele și o pietricică" și expresia "trei pietricele" sunt folosite pentru a desemna același set de obiecte, dar în niciun caz nu denotă același Fapt fizic Aceasta este esența numelor acelorași obiecte, dar în două stări diferite Trei pietricele în două grupuri separate și trei pietricele într-unul nu produc aceeași impresie asupra simțurilor noastre Cu aceste cuvinte, Mill vrea să spună că există ceva în lucruri care produce fizic diferența dintre două obiecte și trei obiecte, deși nu explică mai îndeaproape în ce constă exact Fizicul care dă naștere proprietăților numerice Dacă în lucruri se găsesc proprietăți numerice, atunci este destul de înțeles că dovezile propozițiilor aritmetice trebuie să fie aceleași cu cele inerente în știința naturii Știința numerelor, conform lui Mill, ca și știința fenomenelor fizice, se bazează pe dovezi senzoriale "Toate adevărurile fundamentale ale acestei științe se bazează pe dovezi senzoriale Ele sunt dovedite în așa fel încât sunt forțați să perceapă cu ochii sau cu degetele faptul că orice număr dat de obiecte, de exemplu, zece bile, poate, datorită separării și redistribuirii, să provoace în simțurile noastre diverse serii de numere, a căror sumă este zece Toate metodele îmbunătățite de predare a aritmeticii copiilor se bazează pe recunoașterea acestui fapt Toți cei care trebuie să conducă mintea unui copil în a-l învăța aritmetica, toți cei care vor să învețe numere și nu cifre, acum predau pe baza dovezilor senzoriale tocmai acum Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV Copilul, potrivit lui Mill, obține dovada corectitudinii acestor sau altor relații numerice prin contactul cu obiectele sensibile Tocmai în relatări el este convins că de două ori doi face patru Școala empirică citează de obicei Fapte care dovedesc că conceptul de număr este obținut din experiența senzorială și nu este în minte într-o formă gata făcută, așa cum recunosc aprioriștii, conform empiristilor De fapt, dacă vedem că un copil învață treptat să numere, dacă vedem că un sălbatic nu știe deloc să numere, atunci este evident că se poate imagina o astfel de stare mentală când nu există concepte de număr și aceasta, potrivit empiristilor, demonstreaza si anume originea experientiala a ideii de numar Iată Faptele "Mulți sălbatici sunt destul de incapabili să-și numere degetele chiar și pe o mână Bushmenii nu pot număra mai mult de doi Damaras nu cunosc numere dincolo de trei" *) Însăși metoda de numărare, conform școlii empirice, demonstrează cel mai clar originea empirică a ideii de număr Astfel, tribul indian din Orinoco denotă numărul cinci prin expresia "mâna întreagă", este notat cu expresia: "ia un deget de pe cealaltă mână " Pentru zece folosesc expresia "ambele mâini" Expresia "picior întreg" înseamnă ; "unul pe celălalt picior" înseamnă ib; "întreaga persoană" înseamnă ; "unul pe mâinile celuilalt" înseamnă "Schema aproape universală a numărării în tocuri, zeci înseamnă, spune Taylor, că obiceiul copiilor și sălbaticilor de a număra pe degete de la mâini și de la picioare stă la

baza științei noastre aritmetice") Aceste fapte, la care s-ar putea socoti Faptele numărului de animale, conform susținătorilor empy) Lobbogg Civilizația atacată) Taylor Cultura primitivă T I, cap VII Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ELEMENTELOR ANTERIOARE DE CUNOAȘTERE a școlii de rime, demonstrează cel mai clar originea conceptului de număr din experiența senzorială Dacă, totuși, admitem că aritmetica este de origine empirică, atunci va trebui, de asemenea, să admitem că are aceeași certitudine ca orice altă știință, adică are acelaşi caracter ipotetic ca orice altă ştiinţă empirică "Știința numerelor este adevărată numai în sensul că propozițiile sale sunt concluzii corecte, dacă presupunem că sunt adevărate premisele, care reprezintă doar o aproximare a adevărului"') Toată aritmetica se bazează pe presupunerea că i=i Dacă punem la îndoială această propoziție, atunci fiabilitatea aritmeticii va scădea imediat Să luăm în considerare de ce teoria lui Mill trebuie considerată nesatisfăcătoare Am văzut că, pentru a forma un concept, comparăm obiecte similare și ceea ce este similar în ele combinăm într-un singur întreg Combinația într-un întreg ne oferă conceptul Acest proces se mai numește și abstractizare Să acordăm atenție faptului că conceptele sunt incluse ca elemente ale unei reprezentări separate Acest set de reprezentări, pe care l-am împrumutat din experiența exterioară, este ceea ce numim conținutul conceptului Consider că este necesar să subliniez faptul că în conținutul conceptelor empirice există ceva ce aparține lucrurilor reale, pentru că, așa cum vom vedea mai jos, tocmai asta nu este în conceptul de număr Fiecare concept empiric conține de fapt ceea ce este împrumutat din experiența senzorială și, în acest fel, își dezvăluie în mod clar originea În conceptul de număr nu există un astfel de conținut de sens, iar aceasta este diferența esențială dintre empiric x) Mil! Logic , p Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV eliminați conceptele și conceptul de număr indică originea specială a acestuia din urmă Dar să luăm cea mai importantă propoziție a empirismului, că există, parcă din punct de vedere fizic, ceva pentru care atribuim anumite proprietăți numerice unor lucruri, iar altele altora Pentru a vedea insuficiența acestei teorii, trebuie doar să luăm o serie de lucruri și fenomene eterogene și să ne întrebăm de ce le atribuim, de exemplu, numărul "unu" De exemplu, spun: "soarele este unul", "luna este una", "clopotul bate unul", "pomul este unul", "dorul este unul" Întrebarea este, ce este în comun între aceste lucruri, pentru care le atribuim tuturor proprietatea numerică a unuia? Dacă cineva numește un vultur pasăre și, de asemenea, numește o pasăre colibri, atunci acest lucru este destul de înțeles, deoarece cu toate diferențele dintre aceste creaturi, ele au ceva în comun; Și ce este comun între aceste obiecte, pentru care le atribuim proprietatea "unu"? Este necesar doar să punem întrebarea pentru a vedea că nu poate exista decât un singur răspuns la ea: "nu trebuie să cauți un lucru atât de comun în lucruri, pentru că de fapt nu-l au" Avocații originii empirice a conceptului de număr spun că numărul este o abstracție din datele senzoriale Să fim de acord cu ei că este o abstractizare Dar abstracție de la ce? Putem înțelege destul de bine dacă ni se spune că roșul este o abstracție din ceea ce este în lucruri; că sunetul este o abstracție este de asemenea de înțeles, dar dacă cineva spune că numărul este o abstracție, atunci trebuie să ne întrebăm ce există în lucrurile de care ne abstragem? Există în ele ceva analog cu culoarea, cu sunetul, din care număr este extras? Într-adevăr, după adevăratul sens al teoriei empirice, trebuie să existe proprietăți în lucruri, în virtutea cărora le atribuim acele sau alte numere La o examinare mai atentă, se

dovedește că nu există nicio modalitate de a găsi astfel de proprietăți în lucruri Dacă luăm Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ELEMENTELOR ANTERIOARE DE CUNOAȘTERE dăm frunzelor unui copac o culoare verde, apoi aceasta provine din faptul că în ele culoarea verde, ca ceva comun, există cu adevărat, dar cu greu vom putea găsi ceva în lucruri pe care le-am putea numi proprietățile numerice ale lucruri Să încercăm, cel puțin în termenii cei mai generali, să determinăm care sunt esența acelor condiții fizice care, conform școlii empirice, determină percepția unui număr Luați, de exemplu, grupul OOO și grupul oo Fără îndoială, există o diferență fizică între aceste două grupuri și, potrivit lui Mill, produce ceea ce percepem o dată doi, iar cealaltă dată trei Dar care este această diferență fizică? Să presupunem că constă în faptul că lucrurile aparținând unui grup sau altuia sunt separate spațial Când percepem mere, pietricele, oi etc , avem de-a face cu ceva separat spațial Datorită acestei circumstanțe, atribuim proprietăți numerice lucrurilor Aparent, separarea spațială este Fizicul care determină percepția numărului Dar să luăm un alt caz, când atribuim proprietăți numerice Să presupunem că numărăm cursele pendulului Să fie două într-un caz și trei într-un alt caz Care este diferența de percepție într-un caz și în altul? Ce este comun între ei, în virtutea căruia li se atribuie aceste sau alte proprietăți numerice? "Diferența dintre aceste două cazuri (în perceperea mișcării pendulului) constă în faptul că impresiile sonore sunt separate prin intervale diferite de timp*, va spune empirismul Aici este din nou diferența fizică Să presupunem că răspunsul empiricistului este corect; să presupunem că într-adevăr separarea în timp este motivul fizic pentru care distingem două mișcări ale pendulului de trei Dar haideți să comparăm acum acele cazuri în care numărăm pietricele și merele cu acele cazuri în care noi Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV Acceptăm loviturile pendulului și încercăm să găsim ceea ce au în comun Cu siguranță trebuie să existe ceva în comun care devine cauza percepției numerice? Dar este ușor de observat că ceea ce este comun unui caz nu este comun altuia Dacă pentru un grup de fenomene motivul pentru care le atribuim o proprietate numerică este separarea spațială, atunci pentru un alt grup de fenomene motivul percepției numerice este separarea temporală, atunci, desigur, având în vedere faptul că există o uriașă diferența dintre separarea spațială și temporală, trebuie să spunem că nu există nimic în comun care să ne dea dreptul de a da lucrurilor proprietăți numerice Că nu proprietățile fizice sunt cauza percepției numerice va deveni și mai evident dacă luăm în considerare cazurile ulterioare în care atribuim proprietăți numerice lucrurilor Să luăm "trei gânduri" și să întrebăm cum sunt împărțite, care sunt caracteristicile fizice din ele, datorită cărora le aplicăm ideea de număr Dacă opinia lui Mill ar fi corectă, atunci nu am putea aplica numere la astfel de concepte precum "relație", "păcat", etc ; nu am putea folosi expresii precum "două relații", "șapte păcate", etc La urma urmei, dacă există ceva fizic care determină numărul, atunci cum am putea aplica numărul la ceva care este complet străin de orice fizic? Mai departe, cum s-ar putea explica, din punctul de vedere al lui Mill, aplicabilitatea generală a conceptului de număr? Dacă conceptul de număr a apărut în felul în care îl înfățișează Mill, atunci ar fi aplicabil doar unei clase de fenomene, de exemplu, clasei de fenomene ale pietrelor, merelor, animalelor etc Conform teoriei lui Mill, propoziția că "doi plus unu este trei" este obținută datorită faptului că am avut ocazia să observăm în mod repetat o combinație de diferite obiecte, Biblioteca "Runivers" OV ELEMENTE ANTERIOARE DE

CUNOAȘTERE o dată în această formă oo o, cealaltă dată în formă de OOO, și de aceea au ajuns la concluzia că "doi și unu" și "trei" sunt unul și același Astfel, această concluzie are un caracter inductiv, deoarece este rezultatul de observare a numeroase cazuri în care se repetă acelaşi lucru Dar să presupunem că Mill are dreptate și că învățăm despre relațiile numerice din această schemă Am putea fi siguri că doi plus unu sunt egal cu trei? Nu Am putea fi convinși că două pietricele și o pietricică sunt egale cu trei pietricele, că doi berbeci și un berbec sunt egale cu trei berbeci, pentru că am observat acest lucru în realitate Dacă am percepe relații numerice după această schemă a lui Mill, atunci ne-am putea convinge că "doi și unu este egal cu trei" doar pe mai multe grupuri de obiecte, dar asta nu ne-ar da dreptul de a transfera asupra tuturor obiectelor generalizarea făcută asupra unora Dacă punctul de vedere al lui Millevsky ar fi corect, atunci am avea dreptul să considerăm că aceasta sau cutare propoziție aritmetică este adevărată numai în raport cu acele grupuri de obiecte asupra cărora am făcut observații, dar nu ne-am considera îndreptățiți să transferăm rezultatele observațiilor numerice pe care le-am produs pe un grup de obiecte, pe altul și le considerăm adevărate în raport cu acestea din urmă grupuri de obiecte Aritmetica nu ar avea certitudinea apodictică pe care o are de fapt Ne-am putea îndoi întotdeauna de veridicitatea propunerilor ei, ceea ce în realitate, însă, nu este deloc Să luăm în considerare consecințele ulterioare la care conduce teoria lui Mill Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV Conform teoriei lui Mill, aritmetica este în toate privințele similară cu științele naturii și, ca urmare, fiabilitatea sa este aceeași, adică se bazează pe presupunerea că premisele sale sunt corecte, de exemplu că unul este egal cu unul Dacă totuși presupunem că axiomele nu sunt adevărate, atunci aritmetica în sine va deveni o știință la fel de puțin de încredere ca și știința naturii Întrucât toate principiile de bază ale științei naturii sunt de origine inductivă, ele nu au o certitudine absolută Aritmetica, la fel ca toate celelalte tipuri de științe naturale, are doar o certitudine condiționată, deoarece de fapt nu putem dovedi în niciun fel că = Acceptăm doar condiționat acest lucru ca cert Această afirmație a lui Mill cu greu poate satisface pe nimeni, mai ales pe cel care este obișnuit să creadă că există o diferență absolută de certitudine între aritmetică și alte științe Propoziția că cineva este egal cu unul nu este o propoziție care este acceptată doar condiționat ca de încredere, ci este o propoziție necesară Pentru a-și confirma părerea că aritmetica nu este o știință certă în sens absolut și că este de origine empirică, Mill folosește următorul exemplu *) În opinia lui, este destul de imaginabilă o lume în care de fiecare dată când punem deoparte doi câte doi, să obținem nu patru, ci cinci, și tocmai datorită influenței unei zeități, care, în timpul unui astfel de proces, ar introduce de fiecare dată un obiect suplimentar Pentru locuitorii unei astfel de lumi, de două ori doi ar fi nu patru, ci cinci Întrucât ideile noastre despre relațiile numerice cresc, ca să spunem așa, datorită condițiilor fizice, datorită mediului, este destul de firesc ca într-un astfel de mediu conceptul însuși de număr și relații numerice să fi fost diferit Dar acesta *) Examinarea filozofiei lui Hamilton Pp, Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ELEMENTELOR ANTERIOARE DE CUNOAȘTERE Măsura lui Mill nu are dovezi: ar fi permis să o cităm sub formă de ilustrație și numai după ce teoria empirică a fost dovedită Dacă Mill ar avea dreptate că în percepția numărului un rol esențial aparține Aparatului nostru fizic simțitor, atunci ar fi imposibil să explicăm următorul caz În fața mea se află un morman de

zece miezuri Percepând acest lucru, îi pot atribui două predicate numerice Exact, pot spune "o grămadă", sau pot spune "zece nuclee" Prin urmare, unui lucru care îmi produce fizic aceeași impresie, îi atribui două predicate numerice în același timp Cert este că impresia fizică este aceeași în ambele cazuri; cu toate acestea, numeric ni se pare diferit într-un caz și în altul Acest fapt este inexplicabil din punctul de vedere al lui Mill În percepția proprietăților fizice ale lucrurilor, nu poate exista nimic de acest fel De exemplu, nu putem spune că același obiect poate fi și roșu și albastru în același timp, că același sunet nu poate fi și puternic și liniștit, nu putem, pe de altă parte, să spunem că este și dulce și amar De ce? Pentru că aceste percepții sunt în întregime determinate de calitățile fizice ale obiectelor percepute: în percepția noastră suntem dependenți de ele De ce, atunci, într-un asemenea caz, aceeași grămadă de nuclee ni se pare atât unu cât și zece? Evident pentru că percepția numerelor nu este determinată de cauze fizice în sensul în care acestea determină percepția altor calități Posibilitatea de a atribui același lucru în același timp la două predicate diferite se explică prin faptul că o dată acordăm atenție unei laturi a unui lucru, alta dată alteia Nu este un fapt fizic Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV în acest caz este de o importanță decisivă și acordarea atenției unei părți sau celeilalte a obiectului Faptul Fizic rămâne neschimbat, dar se schimbă altceva, și anume atenția Această schimbare de atenție, așa cum vom vedea acum, este sursa originii conceptului de număr Astfel, este clar că nu ar trebui să căutăm sursa apariției ideii de număr, ci în unele trăsături ale conștiinței în sine, nu în schimbarea Faptelor Fizice în sine Pentru a răspunde la această întrebare, să ne întoarcem la Een care este în general un adept al lui Mill și ale cărui opinii trebuie să fi fost clar empirice Ele sunt într-adevăr, dar există trăsături în concepțiile sale cu privire la conceptul de număr care îl deosebesc radical de Mill și care arată astfel că este imposibil să duci la bun sfârșit concepțiile empirice în mod consecvent Weng spune: "Pentru percepția unui număr, identificăm o serie de bătăi (de bătăi) sau impresii întrerupte, de exemplu, două, trei' Senzațiile sau tranzițiile intermitente ale conștiinței se disting foarte viu și, prin intermediul memoriei, putem reține cu ușurință un mic rând din ele și să-l identificăm cu un alt rând mic Deci, de exemplu, trei unghiuri vizibile pentru ochi sunt identificate cu trei degete în raport cu numărul de pauze, sau tranziții Ele sunt considerate a fi diferite de două sau patru pauze sau tranziții O asemenea viziune asupra empiricului Wen este foarte curioasă El nu mai spune că numărul este creat de unele proprietăți fizice ale lucrurilor Dar care este sensul expresiilor sale: "senzații intermitente" sau "tranziții ale conștiinței", sau !) Bain logică P II mier Simțurile și Intelectul a -a ed p "În cazul întreruperilor, notăm frecvența tranzițiilor, notăm diferența dintre o tranziție făcută o singură dată și o serie de astfel de tranziții" Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ELEMENTELOR ANTERIOARE DE CUNOAȘTERE "rupturi de conștiință, care se disting în mod viu unele de altele Pentru a înțelege acest lucru, să notăm următoarele Când, de exemplu, percep două bătăi de clopoțel, atunci eu, pe lângă perceperea sunetelor unui clopoțel, mai percep și altceva, eu sunt cel care observ că conștiința mea se oprește la percepția cutare sau acel obiect, în alte cuvinte: observ opriri) ale conștiinței sale Observ că atunci când o lovitură de clopot a sunat și am perceput-o, atunci conștiința mea s-a oprit la percepția acestei senzații de sunet și apoi a oprit această activitate Când s-a auzit o altă lovitură, am observat că conștiința

mea s-a oprit din nou la percepția senzației de sunet și s-a pus din nou pe treabă, deoarece pauza era, ca să spunem așa, o stare de inactivitate Observ, așadar, că atunci când percep clopotele, conștiința mea fie funcționează, apoi încetează să funcționeze, apoi funcționează, apoi încetează să funcționeze De altfel, observ că pentru a primi două lovituri trebuie să fac o treabă puțin diferită decât în cazul în care primesc o singură lovitură Dacă trebuie să iau trei lovituri, atunci observ că această lucrare va fi diferită decât în primele două cazuri; și această diferență în numărul de opriri ale conștiinței devine sursa conceptului de număr Conștiința rudimentară observă doar că aceste trei cazuri de percepție sunt caracteristic diferite unele de altele și tocmai prin aceea că produc aceeași impresie distinctă asupra conștiinței pe care obiectele colorate diferit o pot produce asupra ei; aceştia din urmă îl pot impresiona fie roşu, fie galben, fie verde La fel ca acestea) Consider că este posibilă introducerea acestui termen artificial, care înseamnă a desemna că conștiința afirmă că se opreşte la perceperea uneia sau aceleia impresii, că acționează, pentru a opri această lucrare în clipa următoare Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV scandările diferă unele de altele, deci percepțiile indicate diferă unele de altele în raport cu opririle conștiinței După toate probabilitățile, această diferență între opririle conștiinței nu depășește inițial o simplă diferență calitativă Conștiința originară nu percepe relațiile numerice în sensul său propriu, ci percepe doar diferența calitativă dintre acestea și alte percepții în raport cu opririle de conștiință pe care le produc Așa cum distinge calitativ diferite senzații de roșu, galben, verde, tot așa distinge calitativ diferite opriri ale conștiinței Un grup de opriri este în mod caracteristic diferit de altul, iar această diferență este pentru el un semn prin care distinge un grup de lucruri de altul Astfel, proprietatea numerică pe care o atribuim lucrurilor constă în faptul că vorbim despre un lucru, de exemplu, despre un măr, că acesta, pe lângă faptul că este un "măr", este și un "oprire" a conștiinței, și despre altele, de exemplu, despre un grup de două mere, ar trebui să spunem că nu sunt doar mere, ci și "stop, stop", iar în final, în al treilea caz, când avem un grup de trei mere în fața noastră, trebuia aș spune că, pe lângă faptul că sunt mere, mai există și "oprește-te, oprește-te" Conștiința, pe lângă percepția proprietăților fizice, își afirmă și propriile opriri Astfel, socoteala ia naștere din compararea opririlor, pe care conștiința le constată prin observarea propriilor procese Un număr pentru conștiința inițială diferă de altul doar prin faptul că există o anumită diferență calitativă între ele în raport cu opririle de conștiință care trebuie făcute Memoria noastră poate reține o serie de astfel de opriri și poate observa mai calitativ diferența dintre una și alta Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ELEMENTELOR ANTERIOARE DE CUNOAȘTERE Această diferență calitativă se transformă mai târziu în acea diferență pe care o numim cantitativă Calitatea trece în cantitate tocmai în așa fel încât să fie văzută natura particulară a acestor opriri, ei văd și un element comun, adică repetarea acelorași Observăm că în toate aceste opriri, cu toate diferențele lor, există o trăsătură comună sau un element comun - tocmai că există o repetare a aceluiași lucru în ele Atunci conștiința încetează să se mulțumească doar cu o distincție generală a diferenței calitative dintre aceste opriri, ci trece la o distincție mai detaliată, care capătă un caracter cantitativ Calitatea se transformă în cantitate și începe numărarea în sensul său propriu Următoarea îndoială poate fi ridicată cu privire la această teorie Se

poate întreba, de ce se văd proprietățile numerice în lucruri? la urma urmei, ar fi suficient dacă am vedea doar acele proprietăți (sunete, vizuale etc) care ne sunt furnizate de organele noastre de simț Dar din teoria de mai sus rezultă că putem percepe în lucruri în același timp atât proprietățile sensibile, cât și în egală măsură proprietățile numerice care le sunt atribuite Procesul care are loc în acest caz poate fi explicat prin următorul exemplu Să presupunem că un sălbatic vede trei grupuri de ceva de mâncare Să fie o nucă în primul grup, două în al doilea grup și trei în al treilea grup Trebuie să ne gândim că el percepe nu numai culoarea, spațiale și alte proprietăți inerente acestor obiecte, ci și altceva, și anume, oprirea atenției sale Opririle atentiei sale vor fi diferite pentru cele trei cazuri indicate, i e vor produce aceleași senzații calitativ diferite pe care le produc trei obiecte colorate diferit în conștiința noastră Deci el, vorbind despre un grup, ar putea spune că percepe nuci și trei Biblioteca "Runivers" G CHELPATSOB mai nou, altfel ar putea spune că percepe nuci și două opriri de atenție etc Și acesta este tocmai stadiul numărării când proprietățile numerice sunt indisolubil legate de lucruri concrete Numărul abstract apare într-o etapă ulterioară Există o diferență fără îndoială între percepția simplă a relațiilor numerice și conceptul de număr abstract Percepția relațiilor numerice este percepția acelor opriri pe care le face conștiința în timp ce lucrurile acționează asupra ei *) Dacă găsim ceva comun în acest proces, la fel cum găsim ceva comun în cazul percepției lucrurilor exterioare, atunci putem face abstracție de ceea ce este diferit în aceste procese și atunci obținem ceea ce numim un număr abstract și aceasta lucru comun, după cum am văzut deja, este tocmai această repetare a opririlor) Se poate spune că în acest caz primesc petitio principii, deoarece în loc să arăt cum se obține conceptul de număr, aici se arată pur și simplu că numărăm opririle, sau întreruperile conștiinței Prin urmare, mai considerăm, între timp, că am vrut să explicăm tocmai apariția procesului de numerotare Dar o astfel de remarcă ar ignora diferența dintre psihologie și teoria cunoașterii Pentru noi, de fapt, nu este deloc important modul în care conceptul de număr se obține prin creștere treptată, dar pentru noi este important să stabilim care elemente din acest concept au caracter subiectiv și care au caracter obiectiv În ipoteza că "numărăm" opririle conștiinței noastre, ne devine clar că nu există fizic nimic în lucruri care ar putea da naștere conceptului de număr și aplicabilitatea universală a conceptului de număr și caracterul său formal , devin clare Punctul de vedere gnoseologic constă tocmai în a determina ce dintr-un concept dat aparține subiectului și ce obiectului minții Nu este necesar să urmărim originea unui concept dat, este suficient doar să urmărim urmăriți corespondența dintre conținutul unui concept dat și realitatea obiectivă Vedem că ipoteza empirică pur și simplu nu poate explica conținutul ideii de număr; prin urmare, rămâne să recunoaștem că sursa sa este reflecția Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ELEMENTELOR ANTERIOARE DE CUNOAȘTERE Astfel, conceptul de număr este o abstracție, dar numai o abstracție nu din orice proprietăți fizice care există în lumea exterioară, așa cum acceptă empirismul, ci din procesele conștiinței care se desfășoară uniform în momentul în care atribuim proprietăți numerice lucrurilor Deja din aceasta se poate observa că conceptul de număr este, desigur, un produs al dezvoltării, un produs al testării, că nu există în minte într-o formă finită, ci doar calea dezvoltării nu este cea indicat de teoria empirică Diferența dintre o teorie empirică și cea pe care o susțin poate fi exprimată după cum urmează Empirismul

crede că conceptul de număr este obținut dintr-o abstracție din proprietățile sensibile ale lucrurilor, conform teoriei pe care o susțin, ideea de număr este obținută din observarea proceselor conștiinței Potrivit empirismului, mintea este îndreptată către lucruri și calități ale lucrurilor, conform teoriei pe care o apăr, către propriile sale activități De asemenea, este ușor de înțeles de ce conștiința rudimentară tinde să desemneze percepții numerice cu ajutorul degetelor mâinii etc Omul primitiv trebuie să-și desemneze cumva în mod specific percepția numerică cu ajutorul unui cuvânt sau a unei imagini Pentru a indica că este vorba de "două" obiecte, ridică două degete, vrând să spună prin aceasta că în acele obiecte pe care le percepe, pe lângă alte proprietăți, percepe și o proprietate, pentru percepția căreia aceeași este nevoie de munca minții, care este necesară pentru percepția a două degete În loc să spună că vorbim despre acea proprietate care impune ca "stop, stop, stop" să fie făcut, el arată doar trei degete, indicând prin aceasta că, la fel ca pentru percepția a trei degete este necesar să se facă opriri, așadar iar pentru perceperea obiectelor indicate este necesar să se facă aceleaşi opriri Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV În consecință, există deja o desemnare a proprietăților numerice, dar nu cu ajutorul cuvintelor, ci cu ajutorul comparației; şi numai după aceasta se naşte o desemnare verbală De fapt, numărăm cu ajutorul opririlor de conștiință Dacă spun "trei" și în același timp cred că trei degete le reprezintă, atunci mă gândesc la numere cu ajutorul opririlor de conștiință Dar, desigur, nu putem avea o reprezentare simbolică a tuturor numerelor sau să folosim simboluri atunci când ne gândim la ele În conștiința originală, acest lucru este posibil doar în ceea ce privește un număr mic Prin urmare, sălbaticul poate opera doar cu un număr mic, deoarece nu este capabil să păstreze în memorie un număr mare de opriri Astfel, din cele spuse, se poate observa că conceptul de număr poate fi numit o abstracție, dar numai el este o abstracție de un fel aparte Tocmai aceasta reprezintă o abstracție, nu din proprietățile fizice, ci din procesele minții perceptive în sine*) Când observăm activitatea minții noastre, acest proces se numește reflecție În acest proces, mintea se abate de la ceea ce percepe în mod normal, adică departe de obiectele lumii exterioare, dar este îndreptată spre sine Din această reflecție provine o sursă specială de idei, pe care o numim a priori Ideea unui număr vine tocmai din reflecție Dacă recunoaștem această origine a ideii de număr, atunci devine clar de unde vine aplicabilitatea sa universală La prima vedere pare de neînțeles aplicabilitatea numărului la lucruri atât de eterogene ca !) În același sens, se decide în continuare problema numărului Autori: Sigwarl logică V II Wundt logică B I și II Husserl Philosophie d Arithtnctik lames Principiile psihologiei (Ch XXVIII, Adevărurile necesare și efectul experienței) Hcymans Die Gesetze u Elemente des wissenschaftlichen Denkens Brix Der Mathematische Zahlbe-griff und seine Entwickelungsformen fPhil Stud V V Heft B VI) Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ELEMENTELOR ANTERIOARE DE CUNOAȘTERE sunete, fenomene separate spațial, fenomene psihice etc Aparent, aceste fenomene sunt atât de diferite încât nu există nimic în comun între ele, dar în realitate există un lucru în comun între ele - acesta este tocmai faptul că pot oferi material pentru întreruperile constiinta Când percepem lucrurile cu întuneric pentru a le atribui proprietăți numerice, nu acordăm atenție conținutului percepției, nu acordăm atenție dacă există ceea ce percepem: culori, anumite Figuri, senzații sonore etc ; este important pentru noi doar ca ele să dea naştere unei percepţii separate Percepând separat, nu acordăm atenție la ceea ce

produce exact acest sau acel număr de întreruperi ale conștiinței, ci acordăm atenție doar faptului că producem întreruperi ale conștiinței Dacă am spune că în procesul de numărare numărăm de fapt întreruperile conștiinței, atunci aceasta ar fi o descriere complet corectă a acestui proces Drept urmare, se obține un caracter atât de abstract al conceptului de număr încât orice conținut poate fi subsumat sub acesta În procesul de numărare, numărăm nu lucrurile, ci întreruperile conștiinței Prin urmare, conceptul de număr nu include în mod corespunzător senzația de sunet, nu include conceptul de cai, pietricele etc etc , deși spunem "trei" sunete, "trei" cai, "trei" pietricele, pentru că determinantul în percepția numerică nu este ceva Fizic, ci că urmărim întreruperile conștiinței; și nu au conținut fizic Prin urmare, aplicabilitatea universală a conceptului de număr devine clară Când percepem "trei oameni" sau ne gândim la "trei virtuți", atunci nu trebuie să acordăm o atenție deosebită care sunt esența acelor obiecte pe care le percepem, care este conținutul lor, deoarece acordăm o atenție deosebită de câte ori conștiința noastră trebuie să se oprească, să ia pauze pentru a îmbrățișa obiecte imaginabile Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV De aici reiese și de ce conceptul de număr are un caracter formal, de ce se aplică întotdeauna în același mod oricărui conținut, fie că numărăm merele, pietrele, virtuțile În conceptul de număr, nu avem de-a face cu un anumit conținut, ci cu Formă, în timp ce conținutul în acest caz este indiferent, iar acest lucru vine din faptul că în procesul de numerotare nu avem de-a face cu nimic material, ci cu procesul conștiinței noastre În termeni numerici, nu avem de-a face cu fenomenele în schimbare ale lumii materiale, ci cu legile imuabile ale minții noastre Diferența dintre Formă și conținut în acest caz se regăsește în faptul că tot ceea ce percepem din lumea exterioară are un caracter aparte, în timp ce rupturile din conștiința noastră au un caracter identic De aceea putem spune că orice material are cutare sau cutare conținut, în timp ce caracterul formal aparține doar activității conștiinței În aritmetică nu avem de-a face cu ceea ce este în lumea fizică, ci cu legile conștiinței noastre Prin stabilirea relațiilor numerice, nu determinăm cu adevărat relații obiective, ci legile minții noastre Când percepem proprietăți numerice în lucruri, atunci gândirea noastră nu se referă de fapt la experiența obiectivă, ci direct la conștiința noastră, iar tot ceea ce este exterior este doar un pretext pentru a evoca ideea cutare sau cutare relație numerică Din faptul că ideea de număr este obținută din observarea proceselor conștiinței, putem înțelege cu ușurință de ce propozițiile referitoare la numere ni se par apodic sigure Dacă în operațiile noastre numerice am avea de-a face cu obiecte ale lumii exterioare, așa cum afirmă Mill, atunci aceste propoziții nu ar putea avea un caracter absolut de încredere Dar suntem în Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ELEMENTELOR ANTERIOARE DE CUNOAȘTERE În realitate, stabilind aceasta sau alte relații numerice, avem de-a face cu procesele conștiinței noastre Dar, în plus, atunci când pronunțăm aceste sau alte propoziții aritmetice, presupunem că orice alt individ gânditor are o conștiință care, ca și a noastră, are capacitatea de a face opriri sau întreruperi pentru a percepe relațiile numerice Pentru o astfel de conștiință, o unitate, de exemplu, nu este nimic nimic altceva decât o pauză de conștiință Pornim de la convingerea că aceste întreruperi se produc în același mod la toți indivizii, organizați așa cum suntem noi O unitate este acel caz de numărare când facem o oprire a conștiinței noastre, iar acest proces este absolut uniform pentru toate cazurile de percepție numerică Prin urmare, unitatea este întotdeauna egală cu ea însăși Nu poate exista

nicio îndoială dacă o unitate nu se poate egala Această îndoială ar putea exista doar dacă unitatea își are originea în experiența senzorială Presupunem că toate ființele care au organizarea mentală pe care o avem noi, vor considera o unitate la fel ca și noi Dacă propozițiile aritmetice ar fi legate de experiența exterioară, atunci ne-am putea îndoi de imuabilitatea lor, dar din moment ce chiar și o propoziție ca \ = nu se referă în mod corespunzător la lumea obiectivă, ci exprimă doar legile conștiinței noastre, atunci inviolabilitatea propoziţiilor noastre aritmetice devine clară Când se spune X = , ceea ce se înțelege prin aceasta este să spunem că două întreruperi ale conștiinței repetate de două ori egal patru și că atâta timp cât conștiința noastră rămâne așa cum este în prezent, așa va fi Astfel, putem vedea clar că conceptul de număr nu provine din experiența senzorială obișnuită, ci din observarea proceselor minții noastre, iar aceasta se află în Questions of Philosophy, vol , Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV epistemologic, este de mare importanță, deoarece, recunoscând acest lucru, trebuie să respingem punctul de vedere obișnuit conform căruia mintea noastră este ca o oglindă care pur și simplu reflectă în sine ceea ce se întâmplă în lumea obiectivă Dimpotrivă, trebuie să recunoaștem că mintea noastră în cunoașterea lumii exterioare joacă nu doar un rol pasiv, ci influențează ceea ce percepe, că participă activ la procesarea a ceea ce percepe, ea, ca să spunem așa , transformă realitatea, dă o anumită formă a ceea ce este perceput El aduce astfel ceva din sine în cunoașterea lumii exterioare Conform înțelegerii empirice, conștiința este, parcă, o simplă copie a ceea ce există în lumea obiectivă; după înţelegerea aprioriştilor, subiectul aduce de la sine ceva ce nu se află în lumea obiectivă Conform înțelegerii empirice, proprietățile numerice par să migreze din lumea obiectivă în conștiință, conform aprioriştilor, ele sunt create Desigur, nu trebuie să credem că conceptul de număr este creat, ca să spunem așa, din nimic Experiența externă este necesară, dar semnificația ei principală constă în faptul că este un prilej de formare a conceptului de număr, dar nu servește ca motiv esențial ca în perceperea calităților sensibile În acest sens, numărul poate fi numit "produsul liberei creații a minții" Nici nu trebuie gândit că în acest caz sunt recunoscute orice idei gata făcute; spunând că numărul este produsul activității minții, nu dorim să spunem că omul este, așa cum spune, născut cu idei gata făcute Fără așa-numita experiență externă, conceptul de număr nu ar fi putut apărea Dacă ne imaginăm că o ființă gânditoare se află într-o lume în care nu există absolut nicio schimbare, atunci putem fi siguri că o astfel de ființă nu ar putea dezvolta conceptul de chi- Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ELEMENTELOR ANTERIOARE DE CUNOAȘTERE mâncat, pentru că pentru aceasta este necesară experiența externă Fără experiență externă nu poate exista conceptul de număr, dar trebuie doar să ne amintim că experiența externă nu joacă un rol decisiv Astfel numărul este produsul activității minții noastre Mintea o creează din ea însăși și o aduce în cunoașterea lumii exterioare, dar creează despre impresii exterioare Dacă luăm în considerare concepte a priori acele concepte care au o semnificație decisivă pentru experiență, adică sunt condiții logice ale experienței, dar care nu sunt ele însele derivate din experiență, atunci conceptul de număr va fi un concept a priori Ea nu provine din experiență, deoarece conținutul său nu conține ceea ce conțin obiectele care dau naștere acestui concept, dar în același timp atribuim proprietăți numerice acestor obiecte Următorul aducem ceva din noi în obiecte Astfel, numim conceptul de număr a priori, nu pentru că credem că el

precede experiența în timp, ci pentru că el constituie condiția sa necesară, o condiție logică necesară, pentru că nu am putea atribui lucrurilor proprietăți numerice dacă mintea noastră nu ar fi format acestea concepte Acest concept este a priori deoarece nu depinde de experiența senzorială, nu este determinat de experiența senzorială, relațiile numerice nu sunt dovedite prin experiența senzorială și nu sunt infirmate de aceasta (Va urma) G Chelpanov Biblioteca "Runivers" Nietzsche din anii patruzeci Max Stirner și filosofia sa a egoismului eu În urmă cu cincisprezece ani, puțini membri ai societății educate aveau o idee mai mult sau mai puțin clară despre ciclul ciudat de idei asociat cu numele lui Nietzsche Acesta din urmă s-a plâns de mai multe ori, pe bună dreptate, în lucrările sale, de absența cititorilor, de neatenția publicului larg față de el și de neglijarea filozofilor profesioniști, găsind o consolare tristă în conștiința că gloria îl așteaptă încă înainte și numindu-se în glumă " un om postum " Dar probabil și însuși Nietzsche, în ciuda convingerii sale profunde că ideile sale vor atrage în cele din urmă atenția societății, nici măcar în visele sale nu au prevăzut acea schimbare izbitoare a stării de spirit a publicului, care în fața ochilor noștri, într-o perioadă scurtă de timp a timpului, l-a făcut unul dintre cei mai faimoși și populari gânditori ai Europei moderne Lucrările sale sunt traduse în limbi străine x), numele său se găsește constant pe paginile publicațiilor temporare, despre el a fost deja creată o întreagă literatură , atât în Germania, cât și în străinătate, filozoficul său x) Există deja patru traduceri ale operei principale a lui Nietzsche în limba rusă: Also sprach Zarathustra; în plus, două ediții ale colecției complete a operei sale sunt publicate la Sankt Petersburg și Moscova ■ Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI opiniile sunt supuse unei discuții complete și există nenumărate dispute cu privire la ele; alături de adversari și detractori înverșunați, Nietzsche are și admiratori entuziaști - există chiar o întreagă școală de studenți și adepți, comentând parțial despre aoorismele profesorului lor), parțial încercând să-și continue munca și să-și propagă învățăturile S-a creat un întreg cult al lui Nietzsche, au apărut chiar și fanatici ai acestui cult, recrutând adesea printre persoane complet neimplicate în filozofie și familiarizate cu ideile lui Nietzsche doar din diverse pamflete populare dedicate acestui filosof scriitor: arătăm spre piesa lui Widmann: "Jenseits von Gut un d Bõse" ( ) și la mult-aclamata comedie a lui Otto Ernst: Jugend von Heute Nietzsche însuși, care era atât de disprețuitor față de toate mișcările sociale, față de tot ceea ce mulțimea, masele sunt implicate, ar fi privit cu amară dezamăgire față de popularitatea sa neașteptată, care l-a făcut eroul zilei, l-a proclamat filozoful "sfârșitului de secol" Cu toate acestea, în ciuda numeroaselor sale manifestări urâte și comice, nietzscheanismul modern, în nucleul său, are o valoare foarte serioasă ca semn caracteristic al vremurilor și, fără îndoială, viitorul istoric al epocii noastre va trebui să țină seama de ea Indiferent cum ar privi conținutul moral al învățăturii lui Nietzsche, el nu poate ignora mișcarea de gândire socială pe care a inițiat-o, deoarece sarcina sa esențială nu ar trebui să fie să infirme această învățătură, ci să explice istoric însuși Faptul succesului său În ceea ce privește opiniile etice ale lui Nietzsche, ele nu sunt i) i) Un astfel de comentariu este dat, de exemplu, de Gustav Naumann în ediția sa încă neterminată: Zarathustra-Cornmentar - Tlieil Leipzig, - Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK sunt condamnați doar de simțul moral al omului modern, dar își găsesc și infirmarea în întregul curs de dezvoltare a fundamentelor istorice ale

vieții moderne Unul dintre cele mai frecvente reproșuri cu care Nietzsche se adresează oponenților săi este că le lipsește un simț istoric, că opiniile lor sunt antiistorice Dar același reproș i se poate adresa pe bună dreptate și lui Oricare ar fi succesul obținut de ideile lui Nietzsche în societatea modernă, indiferent de influența lor asupra anumitor grupuri ale acesteia, putem fi destul de siguri că curentul principal și călăuzitor al gândirii europene va continua să meargă în direcția opusă, spre idealuri, umanitate și altruism , și că toată forța critică și dialectică a lui Nietzsche nu-l va face să-și schimbe direcția Nietzsche a văzut pe bună dreptate o continuitate între învățăturile moralei creștine și ideile morale moderne, o legătură care a fost recunoscută și de oameni cu o mentalitate complet opusă, de exemplu, Dostoievski (în Frații Karamazov-Vykh) Faptul acestei succesiuni ar duce în mod firesc la ideea că aceste fundamente etice comune sunt în același timp o condiție necesară pentru dezvoltarea culturală a omenirii, condiție fără de care dezvoltarea corectă a comunității umane este imposibilă Dar acest Nietzsche nu a vrut - sau nu a putut - să recunoască Prin urmare, în ciuda întregului succes aparent, el este în mod evident sortit să rămână pentru totdeauna un "luptător împotriva timpului său", fără speranță de victorie chiar și în viitorul îndepărtat Cu toate acestea, popularitatea sa rămâne evidentă Nietzsche a găsit, mai devreme decât se aștepta, cititorii și admiratorii săi, iar influența ideilor sale, într-o formă sau alta, începe să se simtă în societatea și literatura modernă Fascinație pentru dietzscheanism) Pentru influența filozofiei lui Nietzsche asupra literaturii actuale, vezi Der Uebermensch in der modernen Lirteratur a lui Leo Berg Leipzig, Biblioteca "Runivers" Nietzschean patruzeci de ani se răspândește în toate clasele societății și în toate partidele, până la social-democrat, deși majoritatea social-democraților văd în el un reprezentant al reacției Junker, sau "filozoful capitalismului", așa cum l-a definit Franz Mehring Prin urmare, pentru istoricul , pe lângă problema genezei ideilor morale și a idealurilor lui Nietzsche, prezintă un interes considerabil și o altă întrebare: și anume, întrebarea despre motivele răspândirii și popularității acestor concepții în societatea modernă, aduse în condiții complet diferite , influențe morale opuse Această ultimă întrebare capătă o semnificație deosebită dacă comparăm succesul lui Nietzsche cu soarta unuia dintre predecesorii săi, care a apărut cu o jumătate de secol în urmă cu o carte ale cărei idei principale amintesc în multe privințe de opiniile lui Nietzsche, și este acum atât de complet uitat încât a fost doar cu mare dificultate că biograful său modern a reușit să culeagă câteva informații despre viața și personalitatea sa Vorbim despre Max Stirner și cartea sa: Der Einzige und sein Eigenthum, apărută la sfârșitul anului Odată cu apariția ei, această carte a stârnit o mare senzație în cercurile literare din Germania La un moment dat s-au scris și s-au certat multe despre ea, după cum se vede din corespondența publicată a uneia dintre figurile germane din anii patruzeci, Arnold Ruge) S-a citit și aici, în Rusia: Annenkov, în "Memoriile" sale (III, -), ne-a păstrat recenzia lui Belinsky despre ea; despre ea este menționată și în articolul lui Homiakov: "Despre Humboldt" (Opere, vol I , ed , p I O-I I) Dar chiar și în acei ani, popularitatea lui Stirner în rândul publicului larg a fost, aparent, destul de nesemnificativă, iar faima sa nu a depășit cercul apropiat Arnold Ruges Briefwechsel und Tagebuchblätter aus den Jalaren - Berlin, Ruge, în general, tratează cartea lui Stirner cu multă simpatie și o numește "eine befreiende That" ( ), deși recunoaște

caracterul paradoxal al principalelor sale prevederi Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK persoane implicate în filosofie și literatură Vine apoi anul , atenția generală se îndreaptă către problemele vieții politice, entuziasmul public acoperă întreaga Europă, iar teoreticianul egoismului cade în scurt timp în uitare completă: numele său continuă să fie menționat în cursurile generale de istorie a filozofie (de exemplu, în Istoria materialismului * Lange), dar până de curând nu a atras atenția publicului și abia de la sfârșitul anilor , odată cu popularitatea în creștere a lui Nietzsche, Stirner a început din nou! câștiga faimă Are chiar elevi și admiratori întârziați, printre care se numără biograful său, celebrul scriitor german John Henry Mackay, care este scoțian prin naștere În prefața cărții sale, McKay vorbește despre dificultățile pe care le-a implicat munca lui și despre cât de mult efort a trebuit depus pentru a culege informațiile biografice necesare și pentru a ridica vălul gros al uitării care ascunde viața lui Stirner de ochii noștri Această muncă a necesitat aproape zece ani de cercetare sârguincioasă; cât de dificil a fost este evident din faptul că de la Stirner nu au supraviețuit note scrise de mână, cu excepția unei scrisori nesemnificative, astfel încât biografului său i-a fost imposibil să folosească materialul bogat care sunt jurnalele, corespondența, notițele etc , Stirner este poate singurul scriitor al secolului al XIX-lea, ale cărui manuscrise au dispărut fără urmă În același mod, nu există un singur portret al lui McKay a fost forțat să folosească în principal date oficiale culese din arhivele bisericii, poliției și universităților, precum și mărturia câtorva supraviețuitori care îl cunoșteau pe Stirner sau erau implicați în acel cerc, printre Despre J N Maskau Max Stirner Sein Leben und sein Werk Berlin, Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI pe care s-a învârtit În astfel de condiții de muncă, firește, ar fi trebuit să rămână în munca lui niște lacune foarte semnificative, pe care, aparent, nu există nicio speranță de a le umple Cu toate acestea, cartea lui McKay este un fenomen literar foarte curios, ca un indicator al interesului emergent din Germania față de autorul cărții The One Acest interes se datorează în principal succesului extraordinar și popularității dobândite acum de filosofia lui Nietzsche, de la care era firesc să apelăm la unul dintre predecesorii săi Stirner, ca predecesor al lui Nietzsche, a fost deja subliniat de mai multe ori în literatură; unii, ca Ed F Hartmann și Shelvin l-au pus chiar, ca gânditor, mai presus de autorul lui Zarathustra, iar McKay, în entuziasmul său nemărginit, pierzând orice simț al proporției, îl consideră unul dintre cei mai mari filozofi ai tuturor timpurilor Desigur, nu trebuie să respingem această exagerare evidentă și ciudată; Stirner are un loc mult mai modest în rândul gânditorilor europeni decât cel pe care i-a atribuit biograful său, iar semnificația sa se bazează în principal pe coincidența, tendința principală a filosofiei sale, cu acel curent individualist al gândirii moderne, care, aparent, este destinat pentru a deveni semnul distinctiv al erei noastre Nu există nicio îndoială că Stirner trece în prezent într-un fel de renaștere și este foarte posibil ca în viitorul apropiat să-și ia locul alături de Nietzsche și să-i rivalizeze în faimă și influență Nu considerăm deloc această influență rodnică și dezirabilă; dimpotrivă, tendința antiidealistă a filozofiei lui Stirner, caracterul paradoxal al premiselor sale de bază și extremitatea directă a concluziilor care ne jignesc toate noțiunile de moralitate, ne fac să vedem în succesul și popularitatea pe care le-a dobândit recent este unul dintre simptomele periculoase Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK starea de spirit modernă a publicului Dar această

atitudine negativă față de doctrina lui Stirner nu ne dă dreptul de a o ignora sau de a subjudicia în mod arbitrar semnificația ei Fascinația pentru Filosofia lui Nietzsche și Stirner este, în primul rând, un fapt istoric care necesită explicarea lui, la fel ca însăși originea ideilor călăuzitoare ale acestor gânditori Aceste idei, paradoxale în esența lor, sunt foarte adesea supuse unor distorsiuni în plus și, greșit înțelese fără legătura lor sistematică, capătă caracterul unor aforisme ciudate, uneori complet de neînțeles Prin urmare, dubla sarcină a articolului nostru va fi: în primul rând, să expună cu cea mai deplină completitudine posibilă gândurile călăuzitoare ale filozofiei lui Stirner, în legătura lor sistematică, și în al doilea rând, să încercăm să aflăm originea concepțiilor sale filozofice și genetica lor legătură cu curentele de gândire filosofică, teorii și sisteme contemporane lui Acest lucru ne permite să apreciem mai corect semnificația reală a Doctrinei Stirner și să înțelegem însăși posibilitatea apariției ei Stirner și-a publicat cartea la mijlocul anilor patruzeci, într-o perioadă în care întreaga Germanie era într-o stare de mișcare febrilă Pe tărâm politic, acest ferment a fost rezolvat de mișcarea socială din - Pe tărâmul gândirii abstracte, ea a dus la dezintegrarea completă a hegelianismului, care dominase aproape nedivizat mințile germane în ultimele două decenii Acum helianismul s-a rupt în partide care erau dușmănoase între ele și au tras concluzii complet opuse din prevederile profesorului Lupta s-a desfășurat în principal între două tabere: între hegelienii ortodocși, care nu doreau să depășească linia marcată de Hegel, și s-au limitat la a comenta învățăturile sale, și un grup de gânditori radicali care constituiau așa-zisa extremă stângă a hegelianism şi proveneau din Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI aceleasi prevederi pana la concluziile cele mai extreme Printre cele mai proeminente figuri ale acestui partid au fost: Feuerbach, frații Bauer, David Strauss, Karl Marx, Arnold Ruge și alții În corespondența lui Ruge citată mai sus, întregul curs al acestui ferment mental a fost reflectat în mare ușurare, iar această trăsătură a cărții îi conferă semnificația unui document istoric important Stirner a ieșit și din rândurile extremei stângi, deși, după cum vom vedea mai târziu, a devenit mai târziu un punct de vedere complet independent și a dedicat o parte semnificativă a cărții sale polemicii cu Feuerbach și Bruno Bauer Feuerbach ocupă o poziție deosebită în rândul filosofilor germani: de la hegelianismul de dreapta, după cum se știe, a ajuns la pozitivism, nu foarte diferit de pozitivismul lui Comte și Mill și, în plus, complet independent de acești gânditori În chiar în cursul dezvoltării sale, după Gefding *), se află o critică completă a filozofiei romantismului în toate ramificațiile sale Feuerbach însuși a formulat în cuvinte scurte cursul dezvoltării sale mentale în felul următor: "Primul meu gând a fost Dumnezeu, al doilea gând a fost rațiunea, al treilea și ultimul a fost omul" După ce a elucidat geneza psihologică a ideilor religioase, arătând necesitatea manifestării lor sub forma unor dogme, în funcție de însăși natura spiritului uman, a ajuns la un concept deosebit de "antropologie" ca principală știință care ar trebui să înlocuiască toate cele teologice și sistemele metafizice În "uman", ca în mod colectiv, el a găsit un substitut pentru absolutul hegelian și s-a stabilit astfel pe un idealism umanitar care amintește oarecum de "religia umanității" a lui Comte) Harald Hõffding Geschichte der neueren Philosophie Leipzig, B II, S Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK Chiar mai radical decât Feuerbach a fost Bruno Bauer S-a oprit la a doua fază de dezvoltare trecută de Feuerbach, la cultul rațiunii În același timp, datorită

particularităților componenței sale mentale, "mintea" a fost înțeleasă de el nu ca o forță creatoare, de sinteză, ci aproape exclusiv ca capacitatea de a analiza fenomenele realității și de a critica conceptele corespunzătoare Astfel, în mintea lui, a fost o forță de descompunere, care nu s-a oprit nici înaintea acelor concepte pe care Feuerbach le-a recunoscut ca fiind sacre, ca concept de "umanitate" Bauer a făcut aproape la fel de mult zgomot ca celebra carte a lui Strauss și l-a pus pe autor în fruntea jurnalismului radical german A fost un oponent hotărât al oricărei doctrine pozitive și a atacat în egală măsură atât dogmele metafizice, cât și teoriile socialiste, care au provocat pamfletul polemic al lui Marx împotriva lui Și-a numit propria direcție filozofică critică absolută sau critică, dar absența unor opinii și convingeri pozitive ferme a transformat această critică într-un tip de sport special, căruia s-a dedicat cu entuziasm Ulterior, și-a schimbat complet direcția și a trecut în tabăra recționarilor extremi Influența acestor doi filozofi asupra lui Stirner este de netăgăduit, deși această influență a fost predominant negativă: faptul că și-a elaborat sistemul argumentând împotriva lor Stirner le cunoștea personal pe ambele și avea relații amicale Dar elevul și-a lăsat în curând profesorii cu mult în urmă: până și "critica critică" a lui Bauer a fost depășită de analiza nemiloasă a lui Stirner Dar înainte de a trece la expunerea învățăturii sale, consider că nu este de prisos să citez unele biografii Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI informații despre autor, folosind în principal cartea sus-menționată a lui McKay Numele real al lui Max Stirner este Jogan Kaspar Schmidt; în ceea ce privește pseudonimul său, acesta din urmă provine de la porecla dată de prieteni pentru fruntea neobișnuit de înaltă Numele modest burghez al lui Stirner corespundea vieții la fel de modeste și burgheze a purtătorului său Un sceptic îndrăzneț și fără milă, un apolog al egoismului, era de fapt un filistin pașnic și inofensiv care preda literatura germană într-un internat privat din Berlin pentru fecioare nobile Viața lui a fost simplă și monotonă S-a născut în la Bayreuth, într-o familie săracă de burghezi, și și-a pierdut devreme tatăl, care a murit de consum După ce a absolvit gimnaziul din Bayreuth, Stirner a intrat la Universitatea din Berlin în , unde i-a ascultat pe Hegel, Schleiermacher, geograful Karl Ritter, filologul Beck și alții Boala și circumstanțele domestice l-au obligat să întrerupă temporar studiile universitare: pt doi ani zhaet din oraș în oraș, până când, în cele din urmă, se întoarce la Berlin în , unde intră din nou la universitate; dar deja în anul următor îl părăsește complet, după ce a primit un credit pentru cele șase semestre obligatorii Să remarcăm o trăsătură foarte caracteristică viitorului predicator al individualismului extrem: în timpul șederii sale la universitate, Stirner nu a participat niciodată la nicio societate studențească, nici deschisă sau secretă, fenomen nu tocmai obișnuit într-o epocă de prosperitate a burgheziei și a corporațiilor Alegând un domeniu pedagogic pentru activitatea sa ulterioară, Stirner a încercat să se hotărască asupra unui serviciu public, pentru care a promovat examenul de facultate docendi într-o comisie specială, dar nu a reușit totuși să obțină un loc și doar câțiva ani mai târziu a obținut un loc de muncă ca profesor într-un internat pentru femei -zhi Gro- Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK pius Aici a rămas până în , îndeplinindu-și cu conștiință îndatoririle și ducând o viață liniștită, retrasă Sub formă de recreere, el a vizitat seara restaurantul Gippel, care și-a câștigat faima datorită faptului că s-a adunat în el un cerc de oameni de știință și scriitori de direcție radicală La Berlin, acest cerc era

cunoscut sub numele de "oameni liberi" (die Freierf), iar despre modul de viață al membrilor săi, precum și despre distracția lor, au existat destul de multe povești incredibile printre burghezii pașnici vizitatorii acestui cerc au fost tineri scriitori, jurnaliști și oameni de știință, dar alături de aceștia au fost și persoane care au atins deja o faimă considerabilă, precum frații Bauer Biograful lui Stirner, care a dedicat un capitol special cercului lui Gippel, enumeră o serie întreagă de nume de persoane mai mult sau mai puțin cunoscute care i-au aparținut ca membri permanenți sau oaspeți temporari, cei mai proeminenti dintre aceștia au fost: fondatorul Kladde-radach David Kalish, esteticianul Schasler, jurnaliștii Pr Zabel și Ed Meyen, poeții Rud Gottschall și Georg Herweg, scriitorul cândva popular și acum complet uitat Ludwig Buhl, alăturat direcției "criticii absolute" și altul În acest cerc se aflau Karl Marx și Engels, precum și câteva femei, actrițe și scriitoare emancipate, dintre care una, imitându-l pe Georges Sand, se plimba chiar în costum bărbătesc Tonul cel mai neconstrâns a prevalat la întâlnirile cercului Aici s-au discutat întrebări publice care ocupau în prezent tot Berlinul, au fost criticate aspru atât ordinele guvernamentale, cât și "protestele total subiective" ale burgheziei liberale, s-au analizat fenomenele literaturii actuale, s-au difuzat știri și zvonuri, care, sub cenzură condițiile, nu puteau pătrunde în presă; s-au aranjat sărbători zgomotoase și excursii vesele în locuri suburbane Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI rol politic, fără sarcină definită, fără program fix, fără organizare adecvată Mackay admite această nesemnificație politică a cercului, dar el exagerează prea mult semnificația sa socială, comparând-o cu cercul enciclopediștilor francezi din secolul al XVIII-lea: în orice caz, acestea sunt cantități incomensurabile, cu atât mai mult cu cât, alături de Cercul Hippel, existau pe vremea aceea la Berlin alte câteva asemănătoare, prin fire, de exemplu, un cerc de scriitori care se adunau la cofetarul Stegeli Așa era atmosfera în care Stirner își petrecea timpul liber de la începutul anilor patruzeci O parte din acest cerc prietenesc este încă în viață și de la ei McKay a reușit să obțină câteva informații despre Stirner, totuși destul de nesemnificative, deoarece Stirner, datorită reținerii sale naturale, nu a fost în relații strânse cu nimeni din cerc, deși cu multe dintre ele ei era pe "tu" Tot ceea ce aflăm despre el se referă în primul rând la caracteristicile sale externe Întotdeauna îmbrăcat corespunzător, calm, tăcut, nu lipsit de un strop de pedanterie în toate acțiunile și manierele sale, Stirner dădea impresia unui burghez pașnic sau a unui funcționar îngrijit Nu a luat niciodată parte la petrecerile zgomotoase de băut ale prietenilor săi și la conversațiile lor uneori foarte cinice Mereu uniform și reținut, rareori intervenea în dispute ascuțite, deși le asculta foarte atent Sinceritatea și intimitatea prietenoasă nu erau deloc în natura lui Și-a ascuns cu sârguință viața personală de ochii celorlalți Caracteristic acestui individualist încăpățânat este faptul că și în "zilele de martie" furtunoase, el, fără să se schimbe în nimic, a rămas același spectator reținut și calm al evenimentelor, ca și înainte, fără a da dovadă de entuziasm, fără a lua parte activ la Biblioteca "Runivers" V S ABO D NICK demonstrații și lupte politice, în care au fost implicați cei mai mulți dintre tovarășii săi de cerc La începutul anilor patruzeci, Stirner a participat ca corespondent la două ziare influente ale acelei vremuri: la "Reinische Zeitung", fondată în de Karl Marx, și la "Leipziger Allgemeine Zeitung" din Brockhaus Acolo a plasat și câteva articole jurnalistice mai mult sau mai puțin semnificative, deja

semnate de pseudonimul ales Dintre acestea, se atrage atenția asupra unui mic articol despre "principiul fals al educației moderne", în care autorul încearcă să demonstreze că niciunul dintre sistemele existente, nici clasicismul, nici realismul, nu corespunde sarcinii propriu-zise a educației, care, în opinia sa, nu ar trebui să fie în dezvoltarea formală a facultăților mintale și nu în comunicarea cunoștințelor reale, ci ar trebui să aibă în vedere în principal o educație a voinței care ar corespunde cel mai mult dezvoltării facultăților individuale și liberei autodeterminari a personalității; fără o astfel de dezvoltare a voinței individuale, toată cunoașterea este invalidă și inutilă În Stirner s-a căsătorit cu Maria Dengard, o fată impregnată de idei emancipate și uneori din cercul lui Hippel Zestrea soției sale i-a oferit financiar atât de mult încât și-a putut părăsi activitatea pedagogică și să se dedice în întregime procesării finale a principalei sale lucrări filosofice, care a fost publicată la sfârșitul anului Inițial, cenzura săsească a interzis cărții, dar apoi a fost permisă Impresia pe care a făcut-o asupra aspectului ei a fost puternică Toate partidele, inclusiv cele mai radicale, s-au simțit rănite și insultate în cele mai bune idealuri Unii au sugerat chiar o mistificare pricepută din partea autorului, o încercare de a aduce la absurd ideile filosofiei imanente Dar în orice caz cartea Biblioteca "Runivers" Nietzschean patruzeci de ani a stârnit multe discuții și discuții și a devenit pentru o vreme unul dintre cele mai proeminente fenomene ale literaturii actuale O serie de articole și note au apărut în jurnalele dedicate analizei operei lui Stirner și criticilor sale În cea mai mare parte, punctul de vedere al criticilor a fost complet negativ, deși au existat câteva recenzii simpatice; astfel, de exemplu, este articolul lui Tagliandier din Revue des Deux Mondes: "De la crise actuelle de la Philosophie Hégélienne, Les parties extremes en Allemagne" Unele dintre aceste critici, cele mai autoritare și mai detaliate, au provocat obiecții din partea lui Stirner, care sunt în prezent culese de McKay și publicate în cartea Max Stirners kleinere Schriften, publicată de el, care servește ca supliment la lucrarea principală a lui Stirner Din partea taberei socialiste, a obiectat M Hess, una dintre figurile marcante ale socialismului emergent, angajat al lui Karl Marx; din partea "criticii absolute" a analizat cartea lui Scelig; o recenzie foarte nesimțită a fost făcută de Kuno Fischer, care tocmai își începuse activitatea științifică, într-un pamflet: Die modernen Sophisten; dar cel mai detaliat răspuns îi aparține lui Feuerbach'), împotriva căruia au fost îndreptate în principal loviturile critice ale lui Stirner Cestor critici, Stirner le-a dedicat un articol destul de lung, în care a analizat obiecțiile ridicate împotriva lui din diferite părți și, de asemenea, profitând de ocazie, a rezumat din nou pe scurte schițe esența învăţătura lui Cu toate acestea, în ciuda atenţiei trezite de carte, publicul larg a reacționat destul de rece la aceasta Spiritul cu care era impregnată era prea puțin în concordanță cu starea de spirit dominantă pentru a-i oferi o popularitate semnificativă) Pentru atitudinea lui Feuerbach față de cartea lui Stirner, vezi Ludwig Feuerbach a lui Bolin, sein Wirken und seine Zeitgenossen Stuttgart, S - Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK ness Faima lui Stirner și zvonurile despre cartea sa nu au depășit limitele unor cercuri literare speciale Apoi a venit al -lea an turbulent Toate interesele s-au concentrat asupra evenimentelor politice, care s-au succedat cu o viteză amețitoare A fost o epocă de mare entuziasm și mari așteptări Starea lungă de tensiune a fost rezolvată într-o luptă deschisă a ideilor noi, liberale, împotriva ordinii de stat învechite;

această luptă a fost purtată în numele unor idealuri precum libertatea, legea, egalitatea, patria; este evident că o persoană care vedea în aceste idealuri doar esențe false, fantome, valori imaginare, nu putea avea nicio voce în epoca entuziasmului general Epoca lungă și sumbră de reacție care a succedat anului revoluționar nu a putut fi, de asemenea, favorabilă succesului ideilor nemilosului sceptic Stirner și cartea lui au căzut treptat în uitare Circumstanțele lui personale au luat și ele o întorsătură foarte tristă Încă de la începutul anului , soția lui l-a părăsit, după ce averea adusă de ea a fost parțial trăită, parțial pierdută în diverse speculații nereușite Stirner, apropo, a încercat să organizeze o fermă extinsă de lactate la Berlin, dar, datorită organizării inepte a afacerii, nu a funcționat și i-a adus doar pierderi mari Cercul de cunoștințe și prieteni, care se adunau la Gippel, s-a destrămat Unii dintre ei au fost nevoiți să emigreze, alții, speriați de reacție, și-au oprit adunările zgomotoase și s-au transformat în locuitori pașnici; unii, ca cei doi frați Bauer, de exemplu, au trecut treptat în tabăra reacționarilor și clericilor Stirner a trăit într-o singurătate completă, fără a-și vedea pe niciunul dintre vechii cunoscuți Persecutat de creditori, el și-a schimbat constant locul de reședință și, de două ori, a stat chiar într-o închisoare a unui debitor Și-a abandonat, de asemenea, activitățile literare, aparent complet Chiar înainte de schimbarea fatală a circumstanțelor lui, imediat Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI După publicarea The One, Stirner a întreprins publicarea unor lucrări alese ale economiștilor francezi și englezi, în propriile sale traduceri, iar în doi ani a publicat opt volume cuprinzând principalele lucrări ale lui Adam Smith și Say; dar notele explicative și comentariile promiteau să aceste lucrări nu au ieșit și ediția în sine nu a avansat mai departe, iar Istoria Reacției, editată de el, din care două volume apărute în , a rămas și ea neterminată Uitat de toată lumea, Stirner a trăit într-o obscuritate completă, angajat în ultimii ani în lucrări ocazionale de comisie și în acest fel câștigându-și un mijloc de existență slab Distins de sănătate bună, a mai putut conta pe mulți ani de o viață vegetativă atât de tristă, dar, din fericire pentru el, un accident neașteptat i-a grăbit deznodământul trist: a fost mușcat de o muscă otrăvitoare, iar la iunie , Stirner a murit la de ani varsta Moartea lui a trecut aproape complet neobservată Doar câțiva dintre foștii săi prieteni au participat la înmormântarea lui Mormântul său fără cruce a fost complet uitat și abandonat și ar fi fost în pericol de distrugere completă dacă nu ar fi fost îngrijit de biograful său modern, care a adunat o sumă destul de însemnată prin abonament, ceea ce a făcut posibilă ridicarea unui monument modest peste mormântul lui Stirner și cuie o placă de marmură pe casă, în care a murit Stirner nu a lăsat în urma lui discipoli și adepți direcți, cu atât mai mult cu cât, prin însăși esența învățăturii sale, el era străin de spiritul prozelitismului Istoricii filozofiei obișnuiau să-i dedice câteva rânduri la sfârșitul revizuirii lor asupra sistemelor filozofice care au apărut din pământul hegelianismului decăzut; publicul larg abia l-a cunoscut pe nume Abia în ultima vreme răspândirea interesului pentru filosofia lui Nietzsche l-a readus în prim-plan pe Filosoful uitat Încep să vorbească din nou despre el în societate și în scrisoarea- * Biblioteca "Runivers" c SAVODNIK turneu, numele lui se regăsește din ce în ce mai mult pe paginile revistelor În cele din urmă, în fața biografului său McKay, a găsit și un panegirist entuziast, punându-l la egalitate cu cei mai mari gânditori europeni Indiferent de proporția de entuziasm în acest caz, ni se pare imposibil

să explicăm răspândirea interesului pentru Stirner doar prin influența modei Aici, evident, sunt la lucru cauze mult mai complexe și profunde, care creează o anumită stare socială și determină interesele și direcția atenției claselor educate Dezvăluirea acestor motive, bineînțeles, trebuie lăsată pe seama viitorilor istorici: ne putem limita doar la a afirma acest Fapt și a recunoaște că răspândirea interesului pentru filosofia individualistă a lui Nietzsche și sistemul de "egoism absolut" al lui Stirner este un indicator foarte important de starea de spirit modernă, extrem de caracteristică momentului istoric pe care îl trăim De aceea, ni s-a părut destul de oportun să facem cunoștință mai îndeaproape publicului rus cu acest gânditor ciudat, care se ridicase atât de neașteptat din uitare, și să încercăm să-i determinăm rolul şi semnificaţie în istoria filozofiei europene II Stirner numește sistemul său filozofic filosofia egoismului pur Acest nume nu este în întregime corect, așa cum vom vedea mai târziu, deoarece "egoismul" în uzul obișnuit este un concept etic, iar Stirner îl extinde în mod arbitrar la întregul domeniu al gândirii filosofice Prin urmare, ar fi mai corect să-i numim sistemul " Filosofia subiectivismului pur sau individualismului, întrucât punctul său central este * conceptul de personalitate, ideea unui individ I Stirner pornește de la punctul de vedere că în prezent personalitatea umană se află într-o stare de sclavie completă, că este constant sacrificat la tot felul de Biblioteca "Runivers" Nietzscheanul anilor patruzeci esențe transparente, idei și idealuri, pe care ea însăși, într-un fel de orbire, și-a impus cătușele împovărătoare ale tot felul de sentimente și concepte morale, recunoscute ca sacre și de nezdruncinat Sinele uman viu este pierdut într-o pădure densă de sentimente morale și idei metafizice moștenite A elibera personalitatea umană de aceste lanțuri și a o conduce pe drumul deschis - aceasta este sarcina cărții lui Stirner Deja în prefața acesteia, pe baza conceptului său de egoism, Stirner se răzvrătește cu ardoare împotriva aservirii individului în numele oricăror idei și idealuri "Cât de mult ne spun ei despre ceea ce se datorează, despre datorie", scrie el apoi vine cauza poporului, cauza publică, pe care sunt obligat să o slujesc și numai cauza mea nu poate deveni niciodată complet afacerea mea, altfel voi fi cunoscut drept un egoist nepoliticos nu profita de serviciul meu în mod egoist? Să presupunem, de exemplu, că lucrezi pentru societate, sau pentru oameni, pentru umanitate, sacrificându-te pentru bunăstarea ei viitoare - societatea nu te folosește pentru ea, adică în scopuri egoiste? și cine este câștigătorul în acest caz, tu sau societatea? În același mod, oamenii și omenirea beneficiază în detrimentul indivizilor, care, în raport cu ei, joacă doar rolul de servitori dezinteresați Cu ce ael, crede Stirner, Radik suflă?/DLH se va termina înclină-te spre egoismul tău sănătos Biblioteca "Runivers" V S ABO D NICK "Așadar, lasă tot ce nu este complet al meu!" scrie Stirner "Crezi că munca mea ar trebui să fie cel puțin o "lucrare bună" nici bine, nici rău, deoarece eu însumi nu sunt nici bun, nici rău: este la fel de lipsit de sens pentru mine Opera mea nu este nici divină, nici umană,nu este adevărată,nu este bună,dreptă,liberă etc ci exclusiv a mea;nu este universală,ci unică,ca mine Nu există nimic pentru mine în afară de mine pe mine!" După această introducere, care ne aduce direct în cercul ideilor sale, Stirner trece la o expunere sistematică a învăţăturii sale Cartea lui Stirner se împarte în două părți principale; primul dintre ele se intitulează: "Omul", al doilea - "Eu" Prima parte începe cu o scurtă descriere a vieții umane, în diferitele sale perioade În copilărie, spune Stirner, o persoană este realistă: totul în jurul său

există pentru el ca obiecte imediat date; de tânăr devine idealist, încercând să înțeleagă semnificația acestor obiecte, ideea și semnificația lor și numai atunci când devine un soț matur, o persoană trece la un nou, singurul punct de vedere corect - egoist, când Sinele ea însăși devine în centrul întregii viziuni asupra lumii și toate lucrurile sunt considerate numai din punctul de vedere al intereselor și dorințelor acestui "Eu" Un astfel de curs de dezvoltare a unei singure persoane corespunde cursului general al vieții istorice a întreaga omenire fenomenul creștinismului , sau chiar mai devreme - din vremea lui Socrate și Platon, o persoană intră în "ACA-v era creării de idealuri și scopuri care sunt convingătoare de către el - lumea este transcendentă, într-o lume excelentă od, chunlgpgsnno-real În spatele fiecărui fenomen concret, el își caută esența, ideea lui de spirit, (Geist) Și omul însuși devine un spirit, Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI ajunge treptat la conștiința spiritualității sale, la un dualism ascuțit Din punctul de vedere al acestui dualism, numai viața spiritului, viața în spirit, îi apare ca viață adevărată, orice altceva este o apariție falsă, decădere și deșertăciune De aici idealurile ascetice de mortificare a cărnii, o viziune sumbră asupra vieții, bucuriile și frumusețea pământească, dorința, pe de o parte, de a se elibera, de a se îndepărta de această viață (monahism), pe de altă parte, de a stăpâni ea și subjugați-l singuri (papatate) Esența acestei viziuni asupra lumii constă în sacrificiul de sine constant al omului; o persoană se subordonează pe sine, voința și instinctele sale unor idealuri, creează anumite norme de comportament, iar în supunerea acestor norme, în apropierea idealurilor stabilite, își vede sarcina și scopul însuși al existenței sale Orice contravine acestor cerințe ideale este considerat un păcat și o crimă; dimpotrivă, tot ceea ce le corespunde și contribuie la implementarea lor este recunoscut ca manifestări ale binelui și adevărului Această perioadă idealistă continuă până în zilele noastre Nici Reforma, nici extraordinara mișcare mentală, a cărei sursă este Renașterea, nu au introdus schimbări semnificative în caracterul epocii Refuzând să se supună idealurilor medievale, o persoană le-a pus imediat în locul lor, sau lângă ele, altele noi, precum rațiunea, libertatea, umanitatea etc și, în conformitate cu aceste valori morale, a început să-și ajusteze comportamentul Nici cei mai radicali gânditori nu au scăpat de strânsoarea acestei dispoziții idealiste sau religioase, adică o astfel de dispoziție în care o persoană se simte legată (religio - conexiune) în raport cu un obiect sau idee transcendentă, fie că este vorba despre ideea lui Dumnezeu, ideea de libertate, dreptate etc Singurul diferența constă în faptul că în locul doctrinelor pozitive au apărut acum ideile de datorie morală, impecabilitatea categorică Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK raport, cultul rațiunii, religia omenirii; de aceea, tot acest curent, bazat pe lupta cu viziunea anterioară asupra lumii, poate fi numit pe bună dreptate "răzgură teologică", întrucât reprezentanții săi nu părăsesc pământul religios, subordonând o persoană unor idealuri și norme, pe care le proclamă sacre și de neclintit O nouă epocă, o epocă de maturitate reală, vine doar odată cu apariția cărții Der Einzige und sein Eigen-thum Aceasta este epoca individualismului pur sau, așa cum preferă să spună Stirner, eioismul pur, care diferă de precedentul prin aceea că în ea individul ajunge la conștiința singularității și exclusivității sale, se eliberează de idealismul dogmatic și critic și se plasează în centrul întregii înțelegeri a lumii Stirner era pe deplin convins de semnificația istorică extraordinară a operei sale,

iar această evaluare exagerată, desigur, nu putea decât să se reflecte în atitudinea sa față de sistemele filozofice anterioare și în judecățile sale despre acestea, care se disting prin mare însumare și neglijență O parte semnificativă a cărții lui Stirner este dedicată clarificării acestei relații și criticării principiilor de bază ale viziunii idealiste asupra lumii și, având în vedere importanța acestei părți critice, pentru o înțelegere corectă a propriului sistem, este necesar să se sa o cunosti mai bine În primul rând, Stirner trece la analiza conceptului de spirit, concept lăsat moștenire de filozofiile antice ale școlii lui Platon și care este predominant în viziunea asupra lumii din Evul Mediu și timpurile moderne "Ce este un spirit? - El este creatorul lumii spirituale și există doar în măsura în care funcționează ca creator de valori ideologice, există doar în creațiile sale " Ne deosebim pe noi înșine, "Eul" nostru viu, de la noi spirit, iar spiritualitatea noastră este doar una dintre proprietățile Sinelui nostru "Sunt mai mult decât un spirit " Prin urmare, nu Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI trebuie să caute scopul și sensul existenței sale în ceva ce se află în afara lui, nu trebuie să ipostazizeze produsele propriei creativități ideologice Dimpotrivă, o persoană trebuie să se recunoască ca un scop în sine, să devină centrul absolut al oricărei înțelegeri a lumii, nefiind ghidată în acțiunile sale de considerente străine, cu excepția propriilor interese și dorințe Numai o astfel de persoană egoistă va fi eliberată de puterea "spiritului" , de puterea idealurilor create de el Stirner pune în contrast această personalitate egoistă cu restul maselor cultivate și necultе, masa de "obsedați" care cred într-o entitate abstractă "Obsesia lor (Besessenheit) se exprimă în faptul că ei plasează obiectul credinței lor infinit mai sus decât ei înșiși, îl consideră sacru, inviolabil și prin atitudinea lor față de el determină valoarea și semnificația unui individ separat Deci, de exemplu, ele determină demnitatea fiecărei persoane în parte prin gradul de apropiere a idealului de "om " prin măsura în care realizează conținutul conceptului de "umanitate" , fără a observa că toate aceste idealuri entităţile sunt doar fantome, halucinaţii, "fenomene" (Erschein ungen) "Uită-te în jurul tău, lumea fantomelor te înconjoară de pretutindeni Tot ceea ce vezi în jur este doar un simbol, întruchiparea unui "spirit" ascuns, reprezintă doar manifestarea lui în exterior Întreaga lume pentru tine este o "lume a fenomenelor", în spatele căreia cauți cu încăpățânare un fel de esență inteligibilă, în spatele lucrurilor reale asumi și un "lucru în sine", hinter dem Ding das Unding Și nu ieși din subordonare față de aceste entități, ești "obsedat" de ele, ele, ca "ideile obsesive , determină toate relațiile tale cu ceilalți și cu tine însuți " Ce prețuiești în tine și în ceilalți? > Dar există într-adevăr un "om" ca atare, der Mensch? Există doar oameni separați, dintre care fiecare este un singur complet Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK un întreg care nu se întâlnește în nicio altă asemănare exactă; "omul", însă, ca concept, există doar în mintea ta El este o idee, un spirit, o fantomă " Feuerbach spune: "pentru un om, omul este ființa cea mai înaltă", subordonând astfel o personalitate vie, concretă, conceptului abstract de umanitate Pentru el, acest concept apare cu o aură de sfințenie, divinitate și semnificația fiecărui individ persoana este făcută dependentă de măsura în care se potrivește acestui ideal, îl întruchipează în sine În același mod, conceptele de naționalitate, naționalitate sunt plasate deasupra individului Ele vorbesc despre "spiritul poporului" ca pe ceva cu adevărat existând, între timp, ca în realitate, aparținând unei națiuni, căreia O anumită

societate are doar predicatul unui anumit individ concret, la fel cum conceptul de "om" este doar predicatul său și, în plus, cel mai general Credința în această idee, în această fantomă, ajungând la fanatism, la sacrificiu de sine, este o trăsătură caracteristică "obsedatului", indiferent de obiectul însuși al acestei credințe Morala, dreptatea, legea, libertatea, umanitatea - toate acestea sunt fetișurile omului modern, toate acestea sunt idealuri sacre pe care le venerează, pe care nu îndrăznește să le atingă Proudhon, care consideră posibil ca omenirea să existe fără idei religioase, este profund convins de valoarea eternă și absolută a legii morale (la loi morale) Aceasta dovedește doar că el, fără să-și dea seama, stă în întregime, ca Feuerbach, pe pământ religios, cu diferența că obiectul credinței sale nu este o Divinitate transcendentă, extra-lumească, ci o "divină" legea morală, căreia toți suntem subiecți Această lege morală absolută și autonomă nu mai necesită sancțiune religioasă pentru sine, ci devine ea însăși un sistem religios Feuerbach pune în locul teologiei Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI antropologie, dar aceasta nu face decât să schimbe obiectul credinței religioase, lăsând însăși esența credinței de neclintit Întreaga lui afacere este redusă la o permutare a subiectului și predicatului Iubirea, dreptatea, mila etc , care sunt considerate predicate ale Divinității, capătă un sens independent de la el, devin divine Și peste toate aceste principii ideale, ca normă supremă, este dominată de conceptul de "om", care primește sensul de Absolut Homo homini Deus est O astfel de rearanjare a punctelor de vedere nu face decât să întărească și mai mult dominația existentă a ideilor sacre, ierarhia "Hierarchie ist Gedankenherrschaft, Herrschaft des Geistes Dacă omul s-a eliberat într-o oarecare măsură de dependența directă de fenomenele realității exterioare, sub jugul căreia s-a aflat în timpul lungi perioade a vieții sale preistorice, precum și în epoca lumii antice, atunci numai pentru a se supune pe deplin unor fenomene de altă ordine, produse proprii creativitate ideologică, fantezie proprie Cu marii filozofi raționaliști, această supunere a primit cea mai completă expresie, formându-se într-un sistem armonios și complet Deja cu Descartes, care a dat gândirii europene un impuls decisiv în această direcție, conștiința, gândirea devine criteriul ființei Cogito, ergo suni, eu exist în măsura în care sunt conștient de mine, în măsura în care gândesc Existența reală este existența spiritului conștient de sine, este existența spiritului în conștiința sa Această străduință pentru raționalizarea realității și-a primit forma cea mai completă în sistemul filozofic al lui Hegel "Tot ceea ce este real este rațional , cunoaștem realitatea doar pentru că este rațională, pentru că legile care o guvernează coincid cu legile rațiunii noastre, ale spiritului nostru Toată viața lumii este întruchiparea ideii în dezvoltarea sa dialectică În afara acestei dezvoltări dialectice regulate nu există ființă, pentru că a fost Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK ne-ar fi de neînțeles, de neconceput Ființa adevărată este ființa ideii, ființa spiritului Feuerbach, în ciuda polemicii sale împotriva hegelianismului de dreapta, rămâne în întregime pe baza învăţăturilor lui Hegel; numai în locul Absolutului hegelian a avut conceptul de "om", "umanitate", din care se deduc toate celelalte concepte, servind drept principii normative în sistemul său "Așa cum se separă "ideea de om" (das Wesen des Menschen) de omul real și este ghidat de această idee atunci când evaluează un individ, la fel și acțiunile sale sunt evaluate conform conceptului de demnitate umană autoritatea actuală, conceptele reglementează viața, conceptele domină Aceasta este acea viziune religioasă asupra lumii, căreia Hegel i-a dat

o completare sistematică Filosofia nu mai poate crea nimic mai înalt decât acesta, deoarece expresia sa cea mai înaltă este atotputernicia spiritului, atotputernicia a spiritului (Allgewalt des Geistes) " Această omnipotență a spiritului, dominația conceptelor sacre, ierarhia, corespunde nesemnificației și sclaviei omului ca persoană O persoană primește o valoare ca parte a unui fel de colectiv - deci, un întreg fantomatic: ca membru al statului, al societății sau ca "om", adică o singură întruchipare a ideii de umanitate Prin urmare, statul, societatea, umanitatea sunt considerate stând deasupra individului, sunt în ochii lui sacre, cer de la el serviciu neabătut, până la sacrificiul de sine "A trăi și a acționa în numele ideii - aceasta este vocația o persoană și, în consecință, fidelitatea față de această vocație este determinată de demnitatea sa umană" Omul este slujitorul unei idei sau alteia: ideea de drept, ideea de libertate, ideea de adevăr sau știință și, în sfârșit, ideea de umanitate Dragostea pentru "om" ne este imputată ca o datorie, ca o datorie Această "datorie a filantropiei" Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI ne poruncește să iubim o fantomă, un miraj, să iubim ceea ce nu există în realitate, întrucât "omul" și "omenirea" sunt doar concepte și, ca atare, sunt lipsite de realitate Prin urmare, acest sentiment inspirat, insuflat în noi din exterior ("și toată educația noastră", spune Stirner, "are scopul de a ne insufla artificial anumite sentimente care sunt recunoscute ca fiind dezirabile"), un sentiment de dragoste pentru "om" duce adesea la faptul că rămânem complet indiferenți față de soarta oamenilor individuali sau chiar gata să le sacrificăm unui ideal iubit "Weil die revolutionãren Pfaffen und Schul-meister dem Menschen dienten, darum schnitten sie den Menschen die Hălse ab Sloganul unor astfel de slujitori ai ideii este fiat justiția, pereat mundus Ei sunt în întregime sub puterea ierarhiei, sub puterea conceptelor sacre, de dragul cărora sunt gata să se sacrifice pe ei înșiși și pe alții "Acea tânără modăriță, al cărei cap palid, aplecat peste munca ei grea, pe care o văd uneori seara la fereastra unei case vecine, nu a sacrificat fericirea și bucuriile vieții de dragul ideii de a puritate morală și castitate? Știm oare cu ce preț și-a cumpărat liniștea, ce luptă grea și încăpățânată a dus-o împotriva instinctelor și dorințelor înrobite, până când tinerețea i-a pălit și sângele ei clocotit s-a smerit? Și care este rezultatul? - Ofilirea lenta, singuratica, fara bucurie, viata de mumie virtuoasa, inseninata doar de trista consolare, care consta in constiinta unei victorii castigate asupra sinelui, asupra firii sale Înrobită de conceptele, sentimentele și idealurile insuflate în ea, ea și-a dedicat întreaga viață a ceea ce considera ea datoria ei, datoria ei morală, dedicată slujirii idealului anemic și impasibil al moralității și, poate, este chiar mândră de sacrificiul pe care l-a făcut Aceasta este puterea de aservire a ideilor și idealurilor; nici cei care sunt numiți "proprii" nu și-au părăsit puterea Biblioteca "Runivers" c SAVODNIK minți libere" și care se consideră libere Liberalismul, atât politic, cât și social, și umanitar, s-a limitat doar la proclamarea de noi principii supreme, rămânând în același timp cu vechea atitudine religioasă față de acestea Revoluția a luptat pentru idealurile de libertate și egalitate; dar libertatea a fost înțeleasă în acest caz în sensul independenței față de arbitrariul personal, față de tutela personală și al egalității - în sensul subordonării egale a tuturor oamenilor față de o lege obligatorie pentru toți "Așa-zisa monarhie nelimitată care a prevalat înainte de revoluție a fost de fapt limitată din diferite părți de tot felul de privilegii: privilegiile bisericii, moșii, orașe etc Revoluția a

distrus toate aceste privilegii și în locul proprietății limitate monarhia a pus un stat absolut, puterea depersonalizată în același timp puterea sa a crescut de zece ori Burghezia, care era una dintre moșiile, statele (statutul) regimului superior, s-a proclamat o singură moșie, națiunea și s-a organizat într-un stat (status) Monarhul, în persoana maiestății regale, era un nimic uscat în comparație cu acest nou domn, o națiune suverană În fața acestui nou monarh nu mai exista niciun drept privat, niciun privilegiu "Instanțele de mediere între individ și stat: corporații, ateliere, moșii, au fost distruse, iar persoana s-a trezit plasată direct în fața unui formidabil, omnipotent , deși conducător impersonal, cerându-și el însuși și legea sa de supunere necondiționată Numai ca "cetăţean" (citoyen), sub condiţia îndeplinirii îndatoririlor sale "civile", o persoană capătă o anumită semnificaţie în această nouă stare, primeşte de la el dreptul de a exista "La baza sistemului civil burghez (Bürgerthum) stă ideea că statul este tot ceea ce Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI este adevăratul purtător al vieții și că demnitatea umană a individului depinde de faptul că acesta este membru al statului (Staatsbürger) Statul trebuie să fie o comunitate de indivizi liberi și egali, iar fiecare dintre ei trebuie să se dedice slujirii "binelui comun", să se transforme în stat, să facă din el scopul și idealul său Ca cetățean, o persoană este obligată să slujească și să se supună statului, să pună interesele și beneficiile acestuia deasupra propriilor interese, dorințe și cereri - devine impersonal Numai prin slujirea statului primește libertate, adică semnificație și putere "Die Bourgeoisie ist der Adel des Verdienstes Geltèn aber die Verdienstvollen ais die Freien, deci sind die "Diener"-die "Freien" - totuşi, adaugă el, tocmai acesta este sensul burgheziei, al cărei poet Goethe, împreună cu filozoful său Hegel, a putut să glorifice atât de bine dependenţa subiectului de obiect, smerenia lui în faţa realităţii obiective Doar cel care slujește cauzei, care se dăruiește în întregime acesteia, numai el, se dovedește, posedă adevărata libertate Odată cu victoria burgheziei începe epoca liberalismului Scopul ei constă în "ordinea rezonabilă", în "menținerea relațiilor morale", în "libertatea legală"; dar acolo unde "rațiunea" domină, individul este înrobit "Libertatea politică" este, strict vorbind, sclavia unui individ, legat de instituțiile statului "Revoluția a început într-un mod mic-burghez (spies-bürgerlich) - odată cu ascensiunea celei de-a treia state, moșia oamenilor mijlocii, s-a terminat într-un mod mic-burghez Nu a fost o persoană individuală, o persoană reală, care a devenit liberă, ci - cetăţean, cetăţean, personalitate politică În revoluţie, pe scena istorică a acţionat nu un singur om, ci poporul, o națiune suverană, care luptă pentru o influență directă asupra evenimentelor Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK Sinele fictiv, ideea impersonală, care este "națiunea", devine Factorul activ, în timp ce persoana reală, acționând ca cetățean, se dovedește a fi doar un instrument al acestei idei Conceptul de legalitate este principiul călăuzitor al statului burghez "Die Période der Bourgeoisie wird von dem brittischen Geiste der Gesetzlichkeit beherrscht" Izvorul legii nu mai este voința personală a monarhului, ci pretinsa "voință a poporului", voința majorității națiunii, care în cele din urmă se rezumă la opiniile politice și publice ale deputaților care formează majoritatea în secție Drepturile, dorințele, interesele unei minorități nu sunt de obicei luate în considerare, iar orice încălcare a legii stabilite de majoritate de către orice membru al minorității este pedepsită drept infracțiune Dar ce este legea? - Este o formulă care decurge dintr-un principiu

abstract, aplicarea acestui principiu la fenomenele concrete ale vieții; iar totalitatea actualei legislaturi se reduce la sistematizarea acestor concepte abstracte despre legalitatea si moralitatea majoritatii conducatoare Tot ceea ce contrazice aceste concepte este considerat penal și se pedepsește Astfel, de exemplu, privarea arbitrară de libertate a unei persoane de către alta este considerată penală, iar din acest punct de vedere sclavia este persecutată Dar dacă sunt în stare să-i supun pe sclavi și să-i țin în puterea mea, atunci ce-mi pasă de modul în care majoritatea privește acest lucru și cum califică acest fapt din punct de vedere legal și moral? Știu doar că dacă aș fi trăit puțin mai devreme, atunci nu numai că deținerea de sclavi sau iobagi nu mi-ar fi reproșată sau învinuită, ci, dimpotrivă, ar fi garantată prin lege, ar fi "dreptul" meu Burghezia a abolit sclavia politică, dar și-a întemeiat puterea pe o altă formă de sclavie, sclavia economică Ceea ce dă unei persoane greutate și sens Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI în societatea burgheză? - Capital, bogăție, bani Geld giebt Geltung Totuși, este firesc să presupunem că marea masă a deposedaților, care alcătuiesc armata de muncă a capitalismului, nu va dori mult timp să se împace cu această stare de lucruri și se va strădui pentru egalitatea proprietății, la fel ca burghezia a atins egalitatea politică Astfel, liberalismul politic este înlocuit de liberalismul social Sarcina sa principală este de a distruge proprietatea personală Burghezia a depersonalizat puterea, luând-o de la monarh și transferând-o în ficțiunea politică a statului Exact în același mod, teoreticienii socialismului vor să depersonalizeze proprietatea concentrându-l în mâinile unei societăți comuniste la fel de fictive "Ei spun: libertatea noastră de arbitrariul altei persoane nu este completă dacă există încă dependență de mijloacele de care poate dispune, de "proprietatea personală" Prin urmare, să desființăm proprietatea privată ein Lump), să fie proprietatea impersonal și lăsați-l să aparțină societății În fața domnului suprem, a stăpânului unic, a statului, toți am devenit egali, adică transformați în egală măsură în zerouri Înaintea proprietarului suprem, vom deveni la fel - cerșetori Toți suntem cerșetori și, formând în mod colectiv o societate comunistă, ne putem numi o bogăție de cerșetori (Lumpengesindel) - Acesta este al doilea sacrificiu violent făcut de "personalitate" în interesul "umanității" Nici puterea, nici proprietatea nu sunt lăsate în seama individului: prima este preluată de stat, a doua este preluată de societate Burghezia a stabilit principiul libertăţii concurenţei Dar, din moment ce succesul în această competiție depinde adesea de o confluență întâmplătoare a circumstanțelor, de "fericire", pentru a folosi o expresie vulgară, socialiștii vor să schimbe această stare de lucruri și să transforme societatea în acest fel Biblioteca "Runivers" V Cu ABO DAYK zom, astfel încât persoana din el să nu mai fie dependentă de șansă și noroc Pentru a face acest lucru, societatea trebuie să ia individul sub protecția sa, trebuie să-și asume sarcina de a-l păzi La rândul său, o persoană este obligată să-i dedice puterea, munca sa Egalitatea în muncă este principiul călăuzitor al societății comuniste Este necesară muncă de la fiecare membru al acestuia și, în plus, este utilă în general, adică util societății și numai munca asigură importanța unei persoane ca membru al societății Oricine nu vrea să muncească va fi privit ca un renegat, ca un infractor, iar în viitoarea legislație a societății comuniste raționalizarea muncii va ocupa același loc pe care îl ocupă raționalizarea raporturilor de proprietate în sistemul actual Așa cum epoca burgheză a respectat cetățeanul în om,

adică purtătorul unor drepturi și îndatoriri politice, deci comunismul respectă în el "muncitorul", adică reprezentantul muncii organizate Munca obligatorie stă la baza presupusului sistem comunist, iar societatea este organizatorul acestei muncii și gardianul suprem Din nou - spune Stirner, "avem de-a face cu o ficțiune, cu o fantomă, care în esență este "societate" Între timp, acestei ficțiuni nu i se atribuie doar existență, ci devine un suveran absolut, un judecător suprem, deasupra căruia nu mai există nicio autoritate Individul este în toate privințele subordonat societății; îl îngrijește și îl protejează, îi reglează și comportamentul Nici pe tărâmul moralității nu i se acordă libertate reală, întrucât în acest tărâm îl cântărește așa-numita "opinie publică", de parcă "societatea", care este ea însăși o ficțiune, ar putea avea un fel de "opinie" la unele rezultate pot fi adăugate indivizi, diferiți atât în esență, cât și în nuanțe individuale, Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI da o valoare pozitivă cunoscută ca rezultat Între timp, "opiniei publice", această umbră a unei fantome, i se atribuie o semnificație principală în viața publică, iar judecata și voința indivizilor îi sunt subordonate - realul este subordonat iluzoriei După aceste atacuri la adresa liberalismului politic și social, Stirner se îndreaptă apoi către liberalismul umanitar El vede diferența dintre aceste direcții în principal în faptul că reprezentanții socialismului sunt preocupați în primul rând de satisfacerea nevoilor imediate ale omului, cerându-i în schimb muncă productivă în beneficiul societății și prezentarea liberului rămas la discreția sa, la cel puțin în teorie: munca le este considerată ca o datorie sacră a individului în raport cu societatea Pe de altă parte, liberalismul umanitar (Stirner înseamnă în principal partidul Gazetei Literare Universale) nu acordă o importanță atât de exclusivă activității social-utilitare productive a omului Reprezentanții acestei tendințe subliniază că munca, munca, în sine, nu oferă încă unei persoane o satisfacție reală "Lucrătorul", spun ei, "are încă o străduință pentru o "conștiință superioară"; lucrează doar pentru a se elibera de muncă Munca lui nu-l poate satisface pe deplin, pentru că îi este încredințată din afară, de societate, pentru că este o lecție, o sarcină, o datorie pentru el; și invers, societatea nu-l poate satisface pe deplin, întrucât muncitorul îl cunoaște doar ca angajator Munca ar trebui să-l satisfacă ca om, dar în realitate el satisface doar nevoile societății: societatea ar trebui să-l trateze ca pe un om, dar în realitate îl tratează ca pe un muncitor sărac sau ca pe un cerșetor muncitor (ais lumpigen Arbeiter oder arbeitenden Eump) * Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK În altă parte, Stirner formulează obiecțiile liberalismului umanitar împotriva socialului în felul următor: "Munca în sine nu te face încă om, din moment ce este ceva formal și din moment ce conținutul său poate fi întâmplător: întrebarea principală este cine și ce tu însuți, executant de muncă? De asemenea, poți lucra din motive pur egoiste, materiale, de exemplu, pentru a te asigura cu hrană etc Este important ca munca ta să beneficieze omenirea, să fie calculată în beneficiul omenirii, să servească dezvoltării sale istorice , într-un cuvânt, să fie o lucrare umanitară Acest lucru, însă, nu se întâmplă atâta timp cât bunăstarea ta personală și socială rămâne scopul aspirațiilor tale; muncind pentru "societatea ta de cerșetori" (Lumpengesellschaft), încă nu aduci niciun beneficiu "societății umane" Adevărata onoare aduce unei persoane doar muncă umană, conștientă, doar o astfel de muncă care nu are în vedere niciun "egoist" motiv, dar are un scop "om" și reprezintă auto-revelația lui Aceasta este critica la adresa partidului umanitar

îndreptată împotriva socialismului Ea apără "rațiunea" împotriva revendicărilor "maselor" și din acest punct de vedere declară munca comunistă "muncă de masă fără sens" (geistlose Massenarbeit) Scopul activității umane pentru liberalismul umanitar este "omul" Fiecare dintre noi este chemat să devină om în adevăratul sens al cuvântului, să realizăm acest ideal, să întruchipăm această idee Pentru aceasta, "critica critică" își pune în primul rând sarcina de a distruge toate prejudecățile care împart oamenii între ei și în virtutea cărora aspirațiile lor sunt îndreptate în direcții diferite, uneori în direcții opuse, și de a concentra toate aceste aspirații într-una singură Focalizare, care poate fi definită ca "umanitate rezonabilă" Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI Elenii, evreii și toate celelalte definiții ale indivizilor trebuie să dispară, să dispară în fața unui singur concept atotcuprinzător - o persoană Opiniile divergente separate trebuie distruse, trebuie să se contopească într-o singură "conștiință umană" Acesta este amendamentul necesar la prevederile socialismului, fără de care acesta din urmă nu este decât o utopie grosieră, calculată pe simpatia maselor sărace, impersonale Și numai prin acest amendament devine completitate și capătă sensul său real Continuând să dezvolte punctul de vedere de bază al "umaniştilor" în critica lor la adresa socialismului, Stirner spune: proprietatea? Nu este tot o minciună, nu este proprietatea mea?-ist nicht jede Meinung ein Mein, ein Eigenes? Prin urmare, fiecare opinie personală trebuie distrusă, trebuie să devină impersonală Individul nu trebuie să aibă opinii speciale, diferite de celelalte (Meinung); dar, așa cum voința privată a fost transferată statului, iar proprietatea privată a societății, la fel "opinia personală" trebuie distrus înainte ca ceva general, atotcuprinzător, să fie transferat "omului" și astfel să devină opinie universală umană Prin urmare, este necesar să se elimine orice exclusivitate, tot ceea ce este personal, privat, contrar idealului uman universal Tocmai în abordarea acestui ideal, în mișcare progresivă în această direcție, în întruchiparea concretă a ideii de "umanitate" stă sarcina vieții istorice a omenirii Dar reprezentanții acestei direcții nu observă, scrie Stirner, o contradicție clară între idealul pe care și l-au propus și mijloacele propuse pentru implementarea lui Pentru a deveni "om", individul trebuie Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK soțiile să renunțe la toate definițiile lor imediate, să înceteze să mai fie grec sau evreu Dar după eliminarea tuturor acestor definiții, ce rămâne dintr-o persoană? - Rămâne o individualitate, un sine individual, care nu poate fi îndepărtat de nimic și este lipsit de orice definiție Dar tocmai în această exclusivitate se află întregul sens al personalității "Printre alți oameni, te remarci nu pentru că ești om, ci pentru că ești singurul om de felul tău ('einziger* Mensch) Nu "umanitatea" ta îți dă putere și sens, ci tu însuți le creezi, pentru că ești mai mult decât un om și mai puternic decât alții Ei cred că "a fi bărbat" este cel mai înalt lucru care poate fi atins; mai degrabă, este cel mai mic, fără de care este imposibil de făcut "Umanitatea nu este demnitatea mea", repetă Stirner în alt loc; "este doar una dintre proprietățile mele și, în plus, una dintre cele mai generale * El constată că credința în "om" poartă toate semnele unui sistem religios "Din moment ce nimeni nu poate realiza pe deplin ceea ce este conținut în conceptul de om, atunci în raport cu un singur individ, "omul" rămâne întotdeauna ceva transcendent, dincolo (en erhabenes Jenseits), un fel de ființă supremă de neatins, zeu Der "Mensch" conchide Stirner, ist der beklemmendste Spuk, der je dagewesen war Astfel, atât liberalismul umanitar, cât și

"critica critică*, luptând împotriva dogmatismului și distrugând conceptele consacrate, se înclină în cele din urmă în fața conceptului: om, în fața stăpânirii necondiționate a "rațiunii umane*" Așadar, atât criticul, cât și dogmaticul rămân, strict vorbind, pe același teren, pe temeiul credinței în concepte Ambele provin din gândirea pură, iar diferența dintre ele constă în faptul că dogmatistul pune orice gând, principiu, idee ca bază a construcției, apoi o completează ca sistematist, dezvoltând conținutul acestui concept Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI în întregul sistem, adică în construcția ideologică; dimpotrivă, criticul luptă în numele libertăţii de gândire împotriva gândirii înrobitoare, el apără das Denken gegen das Gedachte Dar eu, proclamă Stirner, nu sunt nici un campion al gândirii, nici un apărător al gândirii, deoarece "eu" din care plec nu este o idee, iar "eu" meu nu constă doar în gândire Critica este lupta celui posedat împotriva posesiunii ca atare; are ca scop descompunerea gândurilor și ideilor de o anumită ordine cu ajutorul gândirii Dar susțin că numai libertatea de gândire (Gedankenlosigkeit) mă salvează de fapt de puterea lor Nu gândirea, ci libertatea mea de gândire, "eu" meu, de neconceput, de neînțeles, mă eliberează de obsesie" III În această poziție, care ne aduce chiar în centrul viziunii sale asupra lumii, Stirner lasă o examinare critică a gândurilor călăuzitoare ale reprezentanților taberei opuse și a polemicii împotriva idealismului în filozofie și politică și se îndreaptă către prezentarea propriilor vederi, la căruia îi este dedicată întreaga a doua jumătate a cărții sale, intitulată I (Isit) El începe cu o descriere a ceea ce el numește proprietatea, "peculiaritatea" individului (Eigenheit), care înlocuiește pentru el toate definițiile abstracte, logice În primul rând, Stirner compară acest concept cu principiul călăuzitor al liberalismului, cu conceptul de "libertate" Esența personalității umane, "specialitatea" ei, nu coincide oare cu conceptul de libertate? "Nici deloc", răspunde Stirner Până acum, liberalii, în lupta lor pentru libertate, s-au limitat întotdeauna la cererea unei anumită formă de "libertate" (libertatea de opinie, religie etc) etc), iar disputa dintre ei se rezumă doar la o diferență de vederi asupra limitelor libertății individuale, asupra "măsurii" în care aceasta poate fi acordat unei persoane Biblioteca "Runivers" õ V SAVODNIK neîncrederea lor invincibilă față de personalitate, aspirațiile ei "egoiste", autodeterminarea ei deplină , ceva "non-uman", apoi de fiecare dată a fost necesar să ne oprim asupra unei asemenea Forme de libertate, în care acest "non-uman" în om, acest personal, "egoist" ar rămâne înrobit, s-a pus întrebarea - wie stelli man's an, dass man nicht mit dem Menschen zugleich den Unmenschen irei lăsst? Dar odată ce apare dorința de a restrânge libertatea, de a o plasa în "granițele legale", atunci aceasta încalcă însuși principiul libertății, care constă în autodeterminarea completă a unei persoane, ca individ, și nu ca cetățean, nu ca membru al comunității comuniste etc Prin urmare, în nu există o "libertate" reală ca atare "Freiheit lebt nur in dem Reich der Traume" "Dimpotrivă, individualitatea, originalitatea (Eigenheit) constituie întreaga mea ființă și toată ființa mea, în ea stă eu-ul meu "Libertatea" rămâne întotdeauna o sete nesatisfăcută (Sehnsucht), un apel romantic de jale, o speranță creștină pentru ceva de altă lume și viitor;originalitatea este realitatea reală, care de la sine înlătură obstacolele astfel încât acestea să nu interfereze cu autodeterminarea completă a personalității Dorința pentru o anumită Formă de libertate implică întotdeauna dorința de a se supune la altceva Sub auspiciile libertate, oamenii distrug

multe forme diferite de dependență, dar formele noi cântăresc asupra lor: "Den Bòsen sind sie los, das Bôse ist geblieben" Doar "originalul", "stăpânul de sine" (der Eigner ') este liber de toate constrângerile, iar dacă ceva sub- *) Este foarte dificil să găsești o expresie în limba rusă care să corespundă pe deplin acestui concept preferat de Stirner, deoarece Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI este reparat, apoi se supune voluntar, după propria alegere și dorință "Originalul este un adevărat om liber, liber în cea mai mare parte, în timp ce liberalul este doar un visător, îndrăgostit de libertate* Cel care luptă pentru "libertate" nu este încă o persoană cu adevărat independentă, pentru că crede în "libertate", crede în ideea sa, în idealul său, se află sub stăpânirea lui Astfel sunt liberalii de toate nuanțele, supuși anumitor principii și norme Numai cel care "se realizează" , care își exprimă pe deplin personalitatea în acțiunile sale, indiferent de una sau alta apreciere a acestora, este cu adevărat liber Limitele libertății individului coincid cu limitele forței sale, ale puterii sale "Libertatea mea este completă numai atunci când este o manifestare a puterii mele, a puterii mele (Gewalt); dar atunci deja încetez să mai fiu doar un om liber, dar sunt domnul (Eigner) Toată libertatea trebuie să fie în esență eliberare de sine, și nu emancipare; prin urmare, gradul de libertate depinde în întregime de forța interioară a personalității mele La ce folosește ovpam din faptul că nimeni nu-și restrânge libertatea de exprimare? Ei rămân încă în blasfemia lor Puterea individului se manifestă prin faptul că ea deține lumea Depinde de individ, de dispoziția lui naturală, în ce formă anume efectuează această "confiscare" : sub forma constrângerii grosolane, violenței, așa cum au făcut-o Genghis Khan și Napoleon, sau într-o formă mai subtilă, intelectuală, precum un gânditor și un om de știință care distruge prejudecățile, face descoperiri, cucerește noi arii de cunoaștere și împinge granițele cognoscibilului În ceea ce privește fondurile, cu ajutorul * acesta din urmă se bazează pe o idiosincrazie care este posibilă numai în limba germană, datorită afinității etimologice a unor termeni precum propriu (Eigenthum) și proprietate (Eigenlieit) Prin urmare, în limba rusă, pentru a transmite acest concept, cu diversele sale nuanțe, trebuie să apelăm la descrieri variate, în funcție de contextul corespunzător Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK de care se realizează această stăpânire a lumii, ele depind în întregime de proprietățile personalității însăși O personalitate slabă va recurge în acest caz la mijloace precum înșelăciunea, trădarea, acțiunea din spatele unui colț; o persoană puternică va acționa altfel, va recurge la forța deschisă, ca Napoleon, sau va acționa prin seducție, ca Alquiades Dar întotdeauna și pretutindeni individul va avea în minte doar el însuși, va acționa "egoist", adică în același mod în care toți oamenii acționează acum, cu excepția câtorva fanatici ai ideii, dar aceștia își ascunde egoismul cu cuvinte înalte, fără să-și dea seama sau rușinându-se de asta și încercând să-l ascundă Persoană epoca își caută pretutindeni propriul beneficiu, propria-i plăcere, propria-i satisfacție Chiar și pentru virtute, el cere o răsplată pentru el însuși sau crede, ca și stoicii, că însăși căutarea virtuții conține deja fericirea și satisfacția disponibile pe pământ Prin urmare, în religii, alături de porunci și cerințe, există promisiuni de recompense pentru împlinirea lor Mahomedanul crede în deliciile cerești și în houris cerești, de aceea el îndeplinește fără îndoială prescripțiile împovărătoare ale credinței sale și merge fără teamă la moarte Religia promite omului "fericirea supremă" și pentru aceasta își sacrifică dorințele și instinctele Ca urmare, se dovedește că egoismul,

care trăiește în așteptarea unei recompense cerești, se înșală singur, iar o persoană trebuie să se mulțumească cu acea satisfacție interioară pe care o dă sentimentul religios și care este și egoistă Dar acest egoism inconștient nu este egoism real, deoarece este asociat cu ideea de supunere, serviciu, este asociat cu tăgăduirea de sine Egoismul real este acela atunci când o persoană se plasează în mod conștient în centrul universului, atunci când persoana însăși, cu tot conținutul său real, devine pentru sine un singur punct de plecare și un singur scop Dar pentru a lua acest punct de vedere, o persoană trebuie să se recunoască pe sine ca proprietar Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI stăpân (Eigner) al întregii realități înconjurătoare și numai stând pe acest teren, o persoană va atinge libertatea reală și toată acțiunea sa va fi o manifestare armonioasă a conținutului său interior, în toată individualitatea sa (Eigenheit-Einzigkeit) Deci, toată realitatea trebuie judecată din punctul de vedere al eu-ului meu, în raport cu eu-ul meu Eu trebuie să fiu măsura a tot Așa a fost până acum? Ca să nu mai vorbim despre concepțiile religioase și etice existente despre persoana egoistă ca recipient al păcatului și viciilor, chiar și cei mai avansați gânditori (Stirner înseamnă în principal Feuerbach și Bruno Bauer) nu s-au ridicat la o înțelegere a semnificației absolute a unei persoane vii Cheskago I Pentru ei acest "eu" are un sens nu în sine, ci în raport cu conceptul de "om", - din "om" și-au creat un nou idol, o nouă zeitate, o nouă religie- religia "umanității" Individului i se dă sarcina - ganz Mensch zu werden - de a realiza acest ideal al omului, de a-l întruchipa în sine Dar ce este "omul" ca atare? Este doar o idee, un concept specific, o abstractizare, deci ceva ireal, existent doar în gândire; este gândul meu, ideea mea, cu care sunt liber să fac ce vreau și care nu mă leagă de nimic "Toți suntem oameni", repetă Stirner, "dar faptul că suntem oameni este încă cel mai puțin în noi, iar acest fapt contează doar în măsura în care este una dintre proprietățile noastre, adică, proprietatea noastră (insofern es eine unserer Eigenschaften, dh unser Eigen-thum ist) Așadar, a fi bărbat nu înseamnă în realitate a întruchipa în sine idealul de "om", ci înseamnă a-ți exprima pe deplin individualitatea Acțiunile mele nu sunt niciodată abstracte-umane, ci întotdeauna individual-private și doar din cauza acestei diferențe reprezintă întruchiparea personalității mele Prin urmare, pun accentul pe eul meu, și nu pe "umanitatea" mea Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK Tot ceea ce fac, gândesc etc , este determinat de ceea ce sunt " În consecință, nu realizarea ideii de "om" ar trebui să fie scopul activității și aspirațiilor unui individ, ci auto-revelarea Sinelui său personal, care, în raport cu lumea iluzorie a idei și idealuri, este cea mai înaltă și singura realitate Activitatea de sine a Sinelui uman se manifestă în principal în acte de voință, care are loc exact descoperirea forței interioare inerente lui, puterea interioară, cu ajutorul căreia persoana își reglează relațiile cu lumea și o stăpânește (din punct de vedere material și intelectual) Prin urmare, gradul acestei forțe și puteri inerente (Machí) inerente individului determină limitele activității de sine, auto-întruchiparea sentimentului, gândirii și acţionând I, care în acelaşi timp sunt limitele autonomiei sale Relațiile dintre oamenii care trăiesc într-o societate bine organizată sunt determinate de conceptul de drept Legea este "spiritul societății" Dar fiecare lege, înțeleasă ca normă obiectivă, îmi este o lege străină, chiar dacă acestea erau celebrele "drepturi ale omului" proclamate de Revoluția Franceză Pe ce se bazează cu adevărat fiecare lege? Puterea prin care se realizează Statul

legiferează și reglementează raporturile juridice numai pentru că este puternic și numai atâta timp cât își păstrează predominanța Puterea este sursa tuturor dreptului, iar dreptul meu se extinde la tot ceea ce se extinde puterea mea, puterea mea "Derig de la mine fiecare drept și orice justificare; Am dreptul la tot ce-mi stă în putere" Din acest punct de vedere, nu poate fi vorba de vreo egalitate între indivizi "Când revoluția a proclamat egalitatea un "drept", a stat pe teren religios, pe terenul credinței în concepte sacre, în idealuri " Ideea de egalitate se bazează pe recunoașterea existenței Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI vaniya etern, cu toate acestea, drepturi înnăscute "Ca dovadă, citați simplul fapt că toți suntem egali prin naștere, adică toti suntem oameni Cu asta sunt ușor de acord și sunt gata să recunosc că fiecare dintre noi se naște om și că, în consecință, toți nou-născuții sunt egali Dar de ce depinde această egalitate? Doar din faptul că nu se exprimă în nimic, fiind doar "fii ai oamenilor", oameni mici goi Dar dacă nou-născuții sunt egali între ei, ca și bebeluși, atunci nu rezultă deloc că oamenii sunt egali între ei, au drepturi egale, deoarece dreptul fiecăruia este determinat de gradul puterii sale și, în acest sens, oamenii sunt egali foarte diferit unul de altul Gewalt geht vor Rechi, und zwar- mit voliera Rechte Acest aforism este repetat de Stirne-rum în mod repetat Legea, ca principiu normal, este o abstracție, o fantomă, o superstiție Această fantomă, Stirner îi opune, ca realitate reală, forța Pe ea se bazează și puterea statului Cristalizându-se în legislație, legea capătă o semnificație reală doar pentru că se sprijină pe puterea reală a statului, care este capabil să oblige o persoană să se supună voinței sale Prin urmare, statul nu permite apariția nici unei alte forțe, a unei alte voințe, alături de a sa "Statul folosește constrângerea, care nu este permisă unei persoane private Această influență coercitivă pe care statul o numește "drept", "lege"; aceeași influență din partea unei persoane private este definită ca o "crimă" Prin urmare, fiecare stat este în realitate un despot, chiar și unul în care fiecare dintre membrii săi are o participare la legislație Dar eu, spune Stirner, nu cer pentru mine orice "drept "De aceea nu le recunosc Ceea ce pot realiza prin forță, asta iau în stăpânire, care Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK dar sunt incapabil să o realizez, de aceea nu am dreptul să o fac Alies Recht erklãrt sich ais Vorrecht, und Vorrecht selber als Macht, als-Ubermacht " Prezentând astfel individului dispunerea completă și neresponsabilă a propriilor sale forțe, Stirner ajunge inevitabil la vechiul principiu: bellum omnium contra omnes Dar, într-o asemenea stare de fapt, este posibilă vreo coabitare umană adecvată? Stirner răspunde afirmativ la această întrebare Puterea fiecărui individ, spune el, nu este nelimitată: este limitată de rezistența pe care i-o oferă alte unități umane Lupta intereselor lor egoiste, în cele din urmă, duce la un echilibru mai mult sau mai puțin stabil, în care conviețuirea lor pașnică este destul de posibilă Dar acest echilibru se realizează nu într-o "societate", nu într-un "stat", ci într-o unire liberă (vegeip) a unităților egoiste, unire care nu are caracter de unire permanentă și nu necesită subordonarea o parte a întregului său Individul folosește această "conexiune" în propriile sale scopuri egoiste, pentru a-și întări puterea cu ajutorul altor indivizi individuali, ale căror interese și scopuri la momentul dat coincid cu ale sale În orice alt sistem social, individul se întoarce inevitabil să fie înrobit, pentru că beneficiile unui ideal, adică un întreg iluzoriu, cum ar fi: poporul, societatea, umanitatea etc "Libertatea oamenilor nu este libertatea mea Oamenii pot fi liberi

numai cu privire la o singură persoană, întrucât cu o astfel de formulare a întrebării, centrul de greutate cade asupra "poporului" și nu asupra unei singure persoane Adevărat, chiar și într-o "conexiune" voluntară o persoană renunță la o parte din libertatea sa, fără de care nici o acțiune comună nu este posibilă pentru oameni, dar, pe de altă parte, își păstrează pe deplin originalitatea, Biblioteca "Runivers" Nietzschean patruzeci de ani autonomie deplină "Unirea liberă" (Vegeip), spune Stirner, "este creația mea și, ca atare, nu există ceva care să stea deasupra mea, să aibă putere asupra mea: există prin mine și, de dragul meu, îi dau ființă Între timp, " societate "Există o uniune de oameni care s-a dezvoltat împotriva voinței mele, indiferent de interesele mele Toți îi suntem vasali și supuși lui din momentul nașterii: die Gesellschaft ist unser Naturzustand Fiind suveranul meu din timpuri imemoriale, societatea încearcă să-și păstreze tutela asupra mea până la capăt Dar această tutelă este în conflict direct cu originalitatea mea interioară, cu "peculiaritatea" mea personală (Eigenheit), care îmi este mai dragă decât libertatea exterioară Prin urmare, sacrific de bunăvoie această libertate exterioară, devenind membru al "combinației" (Vegein)), întrucât este creația mea, deci dependentă de mine, este proprietatea mea și în ea îmi păstrez pe deplin originalitatea Der Vegein ist meine eigene Schopfung, mein Geschopf Scopul acestei "uniri" este tocmai dezvoltarea deplină posibilă a originalității mele pentru mine, întrucât acesta este interesul meu cel mai înalt, cea mai înaltă manifestare a egoismului meu Acesta este și scopul întregii vieți istorice, dacă doar un astfel de scop există cu adevărat , și deloc în dezvoltarea unității, a solidarității între oameni" O persoană care pune "publicul, binele oamenilor" mai presus de propriile interese, care se dedică slujirii oamenilor sau societății, se află într-o atitudine religioasă față de ei, deoarece crede în existența reală a ideii sale, a idealului său și i se închină O națiune suverană era exact idealul că Franța revoluționară nu s-a săturat să aducă hecatombe sângeroase: ghilotina a lucrat în numele binelui public, oamenii au murit de dragul unei fantome "Binele poporului", spune Stirner, "nu este binele meu, ci doar limita cea mai înaltă a tăgăduirii mele de sine Și ce este o naționalitate, ca atare? Aceasta doar una dintre operele mele Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK diviziuni, una dintre proprietățile mele: das Nationale ist meine Eigenschaft Dar nu intru pe deplin în definițiile mele, așa cum "umanitatea" este una dintre definițiile mele, ci doar existența mea individuală dă viață "omului" Sunt stăpânul umanității, al umanității (Ich bin der Eigner der Menschheit), eu însumi sunt umanitate și nu vreau să fac nimic pentru bine? vreo altă umanitate Strâns legată de problema dreptului este problema proprietății De obicei vorbim despre proprietate ca pe un drept, vorbim despre dreptul de proprietate Dar dreptul este doar rezultatul puterii și, în consecință, proprietatea își are și sursa în aceeași putere reală a individului Teoreticienii socialismului nu vor să înțeleagă acest lucru "Comuniștii susțin că pământul aparține de drept celui care îl cultivă, iar produsele sale celui care le extrage Dar cred că aparține celui care știe să-l stăpânească și să-și apere posesiunea Astfel proprietatea și posesia coincid Proprietatea este legitimată nu de niciun "drept" aflat în afara puterii mele, ci numai de puterea mea Comuniștii urmăresc desființarea proprietății private și transferul acesteia către societate, către comunitate, care ar trebui să devină unicul proprietar, în timp ce indivizilor li se va acorda doar dreptul de folosință Dar societatea nu este o persoană; ca "oamenii",

"omenirea", este o ficțiune, iar toată puterea sa reală se bazează doar pe faptul că credem în existența lui și acționăm în conformitate cu această convingere Transferând toate proprietățile acestei Persoane Fictive, nu ne lipsim decât pe noi înșine, devenim cerșetori, cerșetori (Lumpen) Proprietatea poate aparține cu adevărat doar cuiva care are putere reală, adică persoana singura "Dacă comuniștii se comportă ca niște cerșetori, acceptând totul ca pe un dar de la societate, atunci egoistul se comportă ca un proprietar Proprietatea nu trebuie Biblioteca "Runivers" Nietzschean patruzeci de ani și nu poate fi distrus; nu trebuie decât să fie smuls din mâinile fantomă și să devină proprietatea mea; abia atunci va dispărea falsa noțiune că nu am dreptul la ceea ce simt că am nevoie Într-un cuvânt, problema proprietății nu poate fi rezolvată într-un mod atât de pașnic pe cât cred socialiștii și comuniștii: poate fi rezolvată doar printr-un război al tuturor împotriva tuturor" Socialiștii spun că societatea îi va furniza omului tot ce este necesar pentru existența lui, îi va satisface toate nevoile Dar unde este criteriul pentru nevoile individului? Desigur, doar în sine Între timp, societatea nu poate lua în considerare decât nevoile "generale umane", für eințige Bedürfnisse mussi du Befriedigung erst suclien În schimb, "societatea" cere muncă de la persoană și, prin urmare, din toate felurile de proprietate, îi lasă în deplină proprietate doar forța de muncă (Arbeitsver-môgen) puterea (Vermõgen) nu stă numai în muncă " "Forța de muncă" a lui Rafael nu s-a ridicat peste nivelul mediu, sau chiar a fost sub acest nivel; între timp, doar el, el, singurul, putea să-și creeze Madonele Societatea comunistă nu ține cont de acest lucru, deoarece cere din partea ei membri utili numai pentru societatea muncii Prețuiește doar munca "umană" în general utilă și, prin urmare, nu are un criteriu de evaluare a pe cineva care poate crea ceva unic de acest gen; munca unui meșter sau a unui muncitor de fabrică o poate estima cu deplină acuratețe, dar pentru creațiile lui Shakespeare și Raphael nu are nicio etapă Societatea nu poate decât să încetinească dezvoltarea individului Prin urmare, fiecare persoană trebuie să-și protejeze identitatea, trebuie să fie conștientă de prețul său, de valoarea sa singulară și să acționeze în viață în conformitate cu aceasta Întrebări de filosofie, carte (r) Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK constiinta "Über die Pforte unserer Zeit steht nicht jenes appollinische: Erkenne Dich selbst, sonder ein: Verwerthe Dich!a Deci, socialismul nu dă o soluție reală problemei proprietății; această întrebare fatală nu poate fi rezolvată decât într-o "unire" liberă "Numai în uniune", spune Stirner, "proprietatea își primește valoarea reală și recunoașterea reală, deoarece numai în ea faptul deținerii nu pune o persoană în dependență de vasal de nimeni Intri în sindicat complet înarmat cu forța ta, puterea ta (Vermõgen) și te forțezi să fii respectat (machst dich geltend), iar societatea te folosește doar pe tine și pe forța ta de muncă Deoarece proprietarul este stăpânul, atunci ai de ales dacă vrei să fii stăpân sau dacă dai putere asupra ta societății Depinde de asta dacă vei fi un stăpân (Eigner) sau un cerșetor (Lump): un egoist este un stăpân, un socialist este un cerșetor Prin urmare, în toate acțiunile, în toate relațiile sale, o persoană ar trebui să fie ghidată numai de! motive egoiste: nu face nimic pentru alții, fă totul pentru tine Această morală egoistă se află în contradicție directă cu opiniile general acceptate despre moralitate Principiul suprem al oricărei morale este recunoscut ca fiind principiul iubirii, al filantropiei Din acest punct de vedere, iubirea, compasiunea, mila sunt sentimentele cele mai înalte, cele mai sacre, cele mai "umane" sentimentul, este

considerat esența întregii sale vieți spirituale "Dragostea naturală a unei persoane neculte este transformată de cultură într-o datorie, într-o poruncă a filantropiei Dar ca poruncă, se referă la om ca atare (dem Menschen), și nu la mine; este recunoscut ca esența mea (niein Wesen, von dem man viei Wesen macht), și nu a mea Biblioteca "Runivers" NIETZSHEANETS CEI PATRICE DE ANI bogatie "Omul" (der Mensch), adică umanitatea mea, îmi cere această cerere: iubirea este cerută ca împlinire a datoriei als Eigenthum des Menschen); prin iubire devin un vasal (Lehnsträger) al umanității și ghidat de iubire , nu mai acționez ca persoană, nu în numele "l-ului meu" personal, ci ca persoană, ca reprezentant al unei rase umane, mă comport ca o ființă umană Dragostea pentru un "bărbat", crede Stirner, nu este deloc un sentiment real, motiv pentru care este adesea destul de pașnic, ci coexistă cu o atitudine dură față de oamenii individuali Între timp, în realitate, se poate iubi doar oamenii individuali , indivizi specifici; dar această iubire nu este o datorie sau o poruncă a noastră, ci doar un instinct inerent omului și care nu contrazice în niciun fel egoismul său natural Iubind pe cineva, îl iubesc nu de dragul lui, ci de dragul meu, de dragul meu de dragul acelei plăceri pe care persoana iubită mi-o oferă deja prin simplul fapt al existenței sale "Deoarece îmi este dureros să văd o ridă de tristețe pe fața mea iubită, de aceea, de aceea, de dragul meu, încerc să șterge-l cu un sărut Dragostea nu este o datorie, ci, ca orice alt sentiment, este proprietatea mea (mein Eigenthum) De asemenea, iubesc oamenii, și nu numai pe unii, ci pe toți în general, dar îi iubesc din plin conștiința egoismului meu, îi iubesc pentru că iubirea îmi aduce fericire, pentru că a iubi este firesc și bucuros pentru mine Simt compasiune pentru fiecare ființă vie; chinurile lui mă fac să sufăr, bucuria lui îmi face plăcere Această iubire egoistă, crede Stirner, este capabilă, ca oricare alta, de un complet sacrificiu de sine, singura diferență fiind că nu va fi nici oarbă, ca pasiunea, nici "romantică", ca dragostea pentru abstract Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK mu, la fantome: de exemplu, la umanitate, la societate etc Această iubire rămâne mereu în voia mea; nu mă obligă la supunerea tăcută, la sclavia propriilor mele sentimente "Numai ca unul dintre sentimentele mele cultiv iubirea; dar o resping atunci când mi se prezintă ca o forță supremă căreia sunt obligat să mă supun, ca o pasiune divine, ca o datorie morală De la prezentarea opiniilor sale etice, Stirner trece la cele mai profunde întrebări ale cunoașterii, la întrebări despre scopul vieții, despre adevăr etc Oamenii au fost de mult obișnuiți să își pună întrebarea despre scopul existenței lor, sensul viața lor Viața era privită ca o anumită sarcină, ca un fel de vocație, iar scopul ei era căutat în ceva ce se afla în afara lui Astfel, creștinismul a văzut în viața pământească doar o pregătire pentru viața cerească; filosofia și-a văzut scopul în întruchiparea ideilor de libertate, umanitate etc În căutarea idealurilor, scopul imediat și unic al vieții, care constă în sine, în bucuriile pe care le dă și care sunt reduse pentru egoist la plăcerea de sine (Selbst-genus), a fost complet uitată "Omul nu este "chemat" la nimic; nu are "sarcină", nici "destin"; nu există nici o "chemare" la o plantă sau un animal O plantă dă o floare nu pentru că este chemată la aceasta, ci pentru că este gata să se bucure și să folosească viața și lumina cât mai bine În mod similar, viața umană este redusă la plăcere, la plăcere de sine Acesta din urmă este posibil doar în ipoteza că fiecare persoană este complet autosuficientă "Nu în viitor, ca obiect de aspirație, este o persoană reală: el există și este valabil deja acum, în prezent Dar dacă sunt un "om" (der Mensch), dacă am găsit acest om

în mine, Biblioteca "Runivers" Nietzschean patruzeci de ani pe care oamenii religioși îl indică drept un ideal îndepărtat, atunci tot ceea ce "cu adevărat uman" îmi este de asemenea caracteristic, tot ceea ce a fost atribuit ideii de umanitate îmi aparține Există o mare diferență în ceea ce privește dacă mă fac eu însumi punctul de plecare sau scopul final În acest din urmă caz încă nu îmi aparțin, sunt încă un străin pentru mine, apărându-mi ca o esență proprie (Wesen), iar această "esență" străină mie sub diferite denumiri va păcălește-mă în mii de feluri În urmărirea unui scop aflat în afara lui, o persoană se luptă cu sine toată viața, își sacrifică nevoile reale, suferă de remușcări, simte neplăcere constantă din cauza faptului că realitatea nu corespunde idealurilor sale și toate acestea îi transformă viața în o suferință continuă e Simte această suferință, dar nu are curajul să-i sublinieze adevărata cauză, care constă în supunerea unei persoane unor idei și idealuri, care, stăpânindu-l, îl pun în conflict permanent cu realitatea fără ideal El este un sclav al ideilor sale, minții sale și, luând ceea ce este de conceput drept criteriu al posibilului și propriului, își pune astfel de cerințe și sarcini care îl privează de oportunitatea de a intra într-o relație adecvată cu viața, îl privează a oportunității de a te bucura de viață Toate acestea provin din faptul că oamenii, în judecățile lor, pleacă de la o idee stabilită în loc să plece de la ei înșiși, și astfel ideile, adică entitățile fantomatice, stăpânesc asupra lor, și nu ei asupra ideilor Considerând idei precum umanitatea, societatea, libertatea, cultura etc , ca pe ceva existent cu adevărat, o persoană renunță la orice putere asupra lor, asupra creaturilor sale, le recunoaște capacitatea de a se dezvolta, crește, se încarna în mod independent etc , uitând complet că acestea sunt doar reale Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK în măsura în care le gândește, ele sunt doar produse ale gândirii sale În felul acesta, o idee, un gând, se desprinde de pământul său, de gândire, capătă un sens independent, "obiectivează", adică se osifică și îngheață, transformându-se într-o sperietoare sau într-un obiect de cult Tocmai acesta este sensul lui ierarhia, dominaţia ideilor sacre Nici aşa-zişii "liber gânditori" nu s-au eliberat de puterea lor; au eliberat cu adevărat gândirea, dar numai pentru a-i supune pe om Chiar și "Critica critică", în ciuda întregii lupte împotriva dogmatismului, rămâne cu o credință dogmatică în "rațiunea umană" "Gândirea a devenit complet liberă, dar a stabilit o serie întreagă de adevăruri cărora trebuie să mă supun Astfel, ideile, conceptele, care sunt produsul "gândirii libere", mă stăpânesc; am devenit sclavul lor Gândirea personală (das eigene Denken) este complet diferită de această gândire liberă: gândirea mea nu mă ghidează, ci ea însăși depinde de mine în toate Pentru gândirea mea, punctul de plecare nu este orice adevăr, ci eu însumi, la fel cum eu însumi constituim scopul lui: pentru mine este una dintre căile de auto-revelație și de auto-disfătare; dimpotrivă, pentru gândirea "absolută" sau liberă, inițialul a punct este un gând, o idee, în plus, pe cât posibil cea mai abstractă, de exemplu, ideea de a fi Fiecare sistem filosofic idealist duce inevitabil la o ierarhie Prin urmare, o persoană se poate elibera complet de puterea ideilor doar atunci când este pătrunsă de convingerea că "nu lucrurile și percepțiile lor sunt primele, ci "eu" meu și voința mea" Eu exist înaintea gândirii mele (vor meinem Denken bin-Ich) De aici rezultă că nicio idee nu precede gândirea mea, că nu este condiționată de nicio presupoziție (dass mein Denken ohne "Voraussetzung" ist) Biblioteca "Runivers" Nietzschean patruzeci de ani Aceeași "condiție" pe care eu însumi sunt pentru gândirea mea, nu este stabilită de această gândire,

nu depinde de ea, nu este ceva gândibil, ci stă în însuși Faptul de a gândi (ist das gesetzte Denkenselbst), o condiționează; Sunt proprietarul, stăpânul gândirii mele (der Eigner des Denkens), prin urmare toate gândurile mele, toate ideile sunt proprietatea mea (Eigenthum); iar gândirea "absolută", "spiritul gânditor" nu există deloc "De aici rezultă că fiecare judecată a mea este un act al voinței mele, este creația mea, că eu, exprimându-l, sunt creatorul care păstrează întotdeauna puterea asupra creațiilor sale, nu se predă lor în totalitate și creează totul din nou Prin urmare, nu trebuie să permit creaturilor mele să mă depășească, să devină ceva "absolut", "etern" și astfel scăpat de sub controlul meu O idee este a mea (mein eigen) numai atunci când nu eu îi ascult, ci îmi ascultă, când nu mă poate domina, Fanatizează-mă, fă-mă instrumentul realizării ei; Ideile devin proprietate (Eigenthum) doar pentru că nu pot deveni stăpâne "Gândirea absolută este genul de gândire care uită că este gândirea mea, că gândesc și că există doar prin mine Pentru gândire, ca și pentru simțire, presupunerea de bază este tocmai "eu"-ul meu în toată singularitatea sa Dacă, de exemplu, nu aș fi Hegel, atunci nu aș privi lumea așa cum o privesc acum; Aș extrage din părerile mele un cu totul alt sistem FILOZOFIC decât cel pe care l-am creat, precum Hegel etc " Dar dacă fiecare idee, fiecare judecată este doar produsul meu, creația mea și dacă în acest sens toate sunt complet egale și echivalente, atunci care este atunci criteriul pentru adevărul lor și există un astfel de criteriu în realitate? Dar - ce este adevărul? întreabă Stirner și răspunde: "adevărul" se înțelege Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK acestea Ca orice alt concept, ideea de adevăr există doar în capul unei persoane, în gândirea sa, iar în afara acestei gândiri nu are nici sens, nici semnificație "Atâta timp cât crezi în adevăr, nu crezi în tine, rămâi un slujitor, rămâi o persoană religioasă Numai tu ești adevărul, ești mai mare decât adevărul căruia singur îi dai existență Adevărul este mort: este o scrisoare, un cuvânt, un material pe care îl pot pune în acțiune; ea primeste viata si fiinta numai prin mine, in virtutea propriei mele existente "Adevărurile" sunt doar Expresii, Formule, cuvinte (λόγος); aduse într-o anumită ordine, într-un sistem, ele formează logica, știința, filozofia Prin urmare, toate "adevărurile" în fața mea sunt la fel de nesemnificative și indiferente; nu mă captivează, nu mă inspiră entuziasm Nu există un singur adevăr, fie el "drept", fie "libertate", sau "umanitate", care să fie inviolabil pentru mine, căruia să mă supun fără îndoială Fiecare adevăr își primește valoarea și sensul doar prin mine, prin mărturisirea mea, în sine nu are valoare Adevărul este creația mea (die Wahrheit ist meine-Creatur) Pentru orice critică "liberă", criteriul adevărului era un gând abstract, o idee; pentru mine, criteriul sunt eu însumi; eu, nesupus nici unei definiții abstracte, stau deasupra oricărei idei Dar care este acest "eu" central la care ajunge Stirner în analiza realității? Shtirner este dat la această întrebare în după-amiaza cărții sale, intitulată "Der Einzige " Aici el încearcă să rezuma toate opiniile sale filosofice, stabilește premisele metafizice ale științificului său El contrazice complet înțelegerea lui despre absolut "eu" " și eu "și eu" eu dacă acest "eu" individual capătă și caracterul de absolutitate în el, atunci într-un sens complet diferit decât în Fichte Biblioteca "Runivers" Nietzschean patruzeci de ani nym "eu" împreună cu alți indivizi, dar este singurul "eu": eu exist singur Ca un singur "eu" consider totul a fi proprietatea mea, și ca atare acționez și mă dezvolt Nu este persoana pe care o dezvolt în mine, ci "eu"-ul meu Este necesar să ajungem la conștiința "unicității" cuiva;

numai cu această conștiință se elimină discordia fatală dintre ideal și realitate, întrucât din acest punct de vedere atât idealurile, cât și realitatea devin simple manifestări ale "eu-ului meu", al "mei" proprietatea" Ființa mea este devenirea constantă a "Eului" meu, dar numai în ființa mea își găsește realitatea ceea ce numim realitate Totul în jurul meu este "cu adevărat" doar în măsura propriei mele realități; totul devine ființă numai în măsura în care participă la ființa mea personală; totul este creația mea, urmașul meu "Sunt ființă" Așadar, "Eul" meu nu poate fi opus vreunei realități obiective, ceva existent cu adevărat, aflat în afara mea, ceva de altă lume, fie el Ding an sich sau doar un fenomen empiric*) Doar neființa pură se opune "Eului" meu , așa cum neființa mea este în același timp neființă absolută Deci, "Eul" meu este singura realitate; "Eu" - "doar", orice altceva, care este de obicei atribuit ființei obiective, sunt doar manifestări ale "Eului", creațiilor mele, "proprietății mele" punct de vedere elimină radical orice idealism îl face imposibil Principala greșeală a întregii perioade anterioare, potrivit lui Stirner, constă tocmai în recunoașterea a ceva transcendent, existent în afara noastră și independent de noi Această recunoaștere a introdus în noi o scindare fatală , ne-a făcut sclavi ai fantomelor, ideilor și idealurilor Dorința de a întruchipa aceste fantome, re- ') Aici Stirner are un joc intraductibil, cuvintele: Erscheinung - în sensul stângii empirice/l și în sensul unei fantome, iluzie, Schein Biblioteca "Runivers" V SAVODNIK a le analiza, acesta este conținutul esențial al întregii istorii anterioare a omenirii gânditoare, aceasta este sarcina pe care și-a propus-o După-amiaza unor astfel de fantome, care necesită întruchiparea lor, este ideea unui "om", acel om care, conform presupunerii, este subiectul istoriei complete, das Ich der Weltgeschichte Sarcina procesului istoric a fost recunoscut ca o persoană în dezvoltare un ideal - "om" Dar este posibilă o astfel de realizare a conceptului? întreabă Stirner și dă un răspuns negativ la această întrebare "Idealul omului", scrie el, "va fi realizat numai atunci când viziunea idealistă va fi înlocuită cu viziunea opusă a "eu", singurul, este omul Ei vorbesc despre Dumnezeu: cuvintele nu Te numesc Același lucru este valabil și pentru mine: niciun cuvânt, niciun concept nu exprimă "eu"-ul meu; nimic din ceea ce este considerat "esența" mea nu epuizează conținutul "euului" meu - toate acestea sunt doar cuvinte La fel spun ei despre Dumnezeu că El este desăvârșit și nu are nevoie să se străduiască spre desăvârșire: acest lucru este valabil și pentru mine "Eu sunt stăpânul, stăpânul (Eigner) al puterii mele, al puterii mele, tocmai atunci când sunt conștient de faptul că sunt singurul Fiind singurul, domnul însuși revine la neantul său creator din care a provenit Orice ființă mai înaltă așezată deasupra mea, fie că este Dumnezeu sau "om", slăbește sentimentul unicității mele și palidează doar în fața soarelui acestei conștiințe Dacă mi-aș fi întemeiat afacerea pe mine, dacă nu recunosc nimic mai înalt, nimic independent de eu, atunci pot spune sincer: Jch hab' mein' Sach auf Nichts gestell! Cartea lui Stirner se încheie cu acest vers din cântecul tineresc al lui Goethe {Sfârșitul urmează') V Savodnik Biblioteca "Runivers" Mecanica idealurilor sociale) Adesea, o simplă concentrare a muncii mentale pe categorii abstracte este deja numită metafizică Dar și mai des, și deja cu o anumită tentă de drept, sub acest termen se rezumă orice ipostază a abstracțiunilor, adică, procesându-le ca substanţe şi forţe reale Dar gândirea noastră operează nu numai cu funcții și relații, ci cu puncte auxiliare, de referință, alege tocmai aceste idei despre substanțe și forțe, purtători de

funcții Este necesar doar să respectăm regula că în relaţiile lor pe care le reprezentăm, aceste substanţe şi forţe servesc ca expresie adecvată a funcţiilor reale)) Acest articol a fost citit în extras la reuniunea Societății de Psihologie de la Moscova din mai) În discuțiile care au avut loc în cadrul amintitei ședințe, mi s-a reproșat, de altfel, stimatul președinte al Societății, L M Lopatin, că mi-a rămas neclar conceptul de funcție reală în opoziție cu o ipostază fictivă concepte Acest reproș este valabil doar într-o măsură limitată, deoarece în scopul acestei lucrări am avut dreptul să mă bazez pe înțelegerea obișnuită a "realului" existent în știință, fără a introduce analiza acestuia în studiu Totuși, consider că este necesar pentru a da aici o explicație, oricât de scurtă dacă este cazul Prin "realitate" înțelegem de obicei acele fapte și fenomene care, ca atare, sunt certificate direct prin experiență, sau pot fi certificate indirect, dar și în general obligatoriu, pe baza unei constante și combinație regulată de date experimentale directe Traducând această definiție în limbajul acelor principii epistemologice, pe care le-am expus în articolul "Theory of Knowledge Based on Critical Empirism" ("Questions of Philosophy and Psychology", nr și), putem spune că funcția reală sau ființă reală înseamnă o astfel de reprezentare a conținutului, care are o integritate internă pentru cea mai înaltă disponibilă pentru noi" Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" F sofronov Dar chiar dacă depășim limitele semnificației metodologice a acestor abstracții ipostazate și le considerăm sursa unor astfel de proprietăți reale care nu există într-o funcție reală, însuși tipul de gândire poate rămâne totuși științific și eroarea nu apare totuși introduceți-ne în meta- organizarea de reprezentari, pentru cea mai inalta forma de cunoastere, al caror verdict este obligatoriu pentru noi in fiecare moment dat Conceptul de "experiență" în acest sens nu este deloc legat în mod fundamental de conceptul de sensibilitate, căci criteriul nu este sursa cunoașterii, ci caracterul ei Dacă de fapt se dovedește că tot ceea ce are un asemenea caracter de integritate internă și deci constrângere se învârte exclusiv în sfera materialului sensibil, atunci acest rezultat este un simplu fapt empiric care rămâne neschimbat până când ni se oferă o referință generală (pentru cei mai înalți) formă de cunoaștere accesibilă nouă) idei provenind dintr-o altă sursă Până acum însă, toate ideile care nu se bazează pe experiența senzorială nu au reușit să confirme semnificația lor universal obligatorie, în ciuda faptului că aproape întreaga istorie a gândirii filosofice este o serie continuă de încercări în această direcție Aceste idei rămân subiective (în sensul că sunt opționale) și lor aparțin acele formațiuni pe care le-am numit abstracțiuni ipostazate O astfel de ipostază este în mod constant efectuată de noi, dar nu este deloc necesar ca conștiința să gândească aceste abstracții ca ipostaze, ca substanțe Această ipostază este obligatorie pentru gândire doar în sens metodologic, iar în aceste idei nu există o obligatorietate universală care să impună, odată apărute în minte, recunoașterea ființei reale din spatele lor Mai exact, o astfel de recunoaștere este obligatorie doar la un anumit nivel inferior al gândirii, când experiența în raport cu acest punct nu este încă perfectă și când ceea ce pentru cea mai înaltă formă de cunoaștere este doar o verigă în întregul proces, pentru cea inferioară, datorită omiterii unor elemente de legătură, pare a fi independent și izolat Pentru cea mai înaltă formă de cunoaștere, este posibilă o astfel de omisiune a legăturilor de legătură și izolarea ideii care decurge din aceasta, dar în același timp rămâne conștientizarea condiționalității

unei astfel de izolări; prin urmare, gândirea unui anumit proces într-o formă substanțială este posibilă numai pentru acesta, dar nu obligatorie Mai precis, odată ce s-a făcut condiționat separarea aspectelor individuale ale procesului în altele independente, gândirea lor în termeni de categorii substanțiale este și ea obligatorie (căci o astfel de izolare și o astfel de gândire substanțială sunt două laturi ale unuia și aceluiași act) ; dar această distincție în sine nu este necesară Singura categorie obligatorie, conform căreia ne gândim la realitate, este doar o funcție, iar formațiunile substanțiale luăm ca singure repere metodologice pentru această funcție Acesta este stadiul cunoașterii atins de gândirea științifică modernă; întrucât astfel de formaţiuni de fond sunt considerate definitive Biblioteca "Runivers " MECANICA IDALELOR SOCIALE limite fizice: poate fi simplu rezultat al lipsei de experiență științifică Pe această bază, de exemplu, am caracteriza mai degrabă gândirea antică în stadiile sale incipiente nu ca fiind metafizică, ci ca științifică imperfectă, care, din cauza cunoștințelor insuficiente, a permis idei arbitrare despre cursul multor funcții reale Acea căutare a esenței care caracterizează această gândire străveche a fost, totuși, o străduință pentru o explicație naturalistă a fenomenelor, atâta timp cât această esență era înțeleasă ca o simplă realitate, poate inaccesibilă simțurilor, dar încă aflată în chiar lucrurile și cu adevărat provocând schimbările şi fenomenele acestora Apa și aerul, "nelimitatul", "unul", "focul" lui Heraclit, "mintea" lui Anaxagora, atomii lui Leucip, chiar "numărul" pitagoreenilor - toate aceste elemente de bază se află încă în interiorul limitele realității, reprezentând fie materia cea mai mobilă, fie cea mai fină mișcare, apoi pur și simplu "legile" relațiilor reale Numeroase încercări ale noii filozofii de a ajunge la o formă mai perfectă de monism, de a construi un sistem care există dintr-un singur început, trebuie atribuite aceluiași tip, întrucât acceptarea unui principiu transcendent lumii nu le-a alăturat Metoda de cercetare, desigur, a fost imperfectă, dar criteriul este, până la urmă, genul de relații stabilite de sistem Întrucât se credea că aceste relații sunt omogene atât pentru ființe, cât și pentru fenomene, tipul de gândire a rămas totuși științific Concluziile erau ipotetice și arbitrare, dar se refereau totuși la relații reale Toate sistemele în care principiul de bază a fost înțeles ca un principiu imanent al lumii empirice sunt manifeste și reale, în măsura în care avem încă de-a face cu un nivel relativ mai scăzut de experiență și cunoaștere Această eroare a gândirii metafizice trebuie să fie distinsă, așa cum sa indicat deja în text, de o simplă eroare a gândirii reale Acesta din urmă este doar o denaturare a unei anumite funcții reale, în timp ce originalitatea primei constă în faptul că vrea să umple golul gândirii neexperimentate cu ceva pozitiv Și pentru aceasta, nu are alte mijloace decât să ridice în mod arbitrar, parțial inconștient, abstracția funcțiilor reale într-o ființă specifică presupus universal recunoscută în mod necesar și să creeze un tip special de realitate, parcă eliberată de orice real (în sensul empiric) predicate * Biblioteca Runiverse F SOFRONOVA zăcând în ea în funcție de relații reale, aparțin acestui tip Așa este viziunea asupra lumii a lui Descartes în partea sa mecanică, așa este sistemul lui Spinoza *), așa este materialismul pur În deplină concordanță cu aceasta este determinismul acestor sisteme Monismul spiritualist, dimpotrivă, nu a rămas niciodată imanent în raport cu funcțiile empirice reale Unele sisteme ocupă o poziție intermediară Ei, recunoscând principiul continuu al relațiilor reale, îi înțeleg sub specie aeternitatis, i e ca expresie a relaţiilor de

fiinţă Aceasta neagă interferența principiului transcendental cu cel empiric, dar, în același timp, rezultatele științifice sunt completate de interpretarea lor metafizică Modul de gândire teologic nu formează un tip independent În prima etapă, în faza fetișismului, animismului și antropomorfismului, el caută forța motrice pentru lumea empirică în sine, deosebindu-se de gândirea filozofică doar printr-o mai mare naivitate și străduință pentru personificarea acestei forțe Aici zeii sunt încă imanenți lumii și acționează conform propriilor principii și legi Dar în viitor și aici se dezvoltă tendințe transcendentale Deci, gândirea metafizică nu este o simplă ipostază a conceptelor, ci o ipostază a acestora ca entități transcendentale care se află în afara lumii empirice și definesc această lume într-un mod deosebit, care nu își găsește corespondența proprie în domeniul empirismului Metafizica se caracterizează tocmai prin asumarea unui principiu special de conectare și dependență a momentelor individuale ale ființei, nedesprinse din lumea relațiilor reale Așadar, acele feluri de gândire, care, deși recurgând la o ipostază necritică a abstracțiunilor, dar nu conțin recunoașterea unui tip special de cunoaștere, independent de cunoaștere conform relațiilor reale, nu le putem considera decât mersul în direcția metafizicii, dar nu încă pur metafizic *) Reprezentarea lui Spinoza a "substanței" nu contrazice acest lucru, căci aceasta din urmă a fost înțeleasă de el destul de adecvat Nu există funcții reale care să nu fie reprezentate de această substanță și nu există nimic în ea care să nu fie în funcții reale există, există în Dumnezeu și trebuie reprezentat prin Dumnezeu " "Dumnezeu este cauza imanentă a tuturor lucrurilor și nu acționează din afară " Evigica, I, teor i Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE Adevărata metafizică a intrat în lume pentru prima dată cu Platon Numai concepția sa despre două lumi, dintre care regularitatea cauzală domnește în empiric și intenționată în ideal, a dat gândirii umane o sferă ruptă de orice condiționare empirică și potrivită pentru proiectarea în ea a unor construcții complet libere Kant, prin analiza sa critică, a trasat o linie de graniță precisă între aceste două moduri de gândire, care a reprezentat limita intervenției metafizicii în gândirea științifică, dar în același timp, idealismul platonician și adevărata metafizică au fost întărite în noua filozofie "Toate sistemele filozofice care au apărut în urma revoluției critice și-au propus scopul de a înțelege lumea inteligibilă prin gândire", spune Paulsen în expunerea sa a filozofiei lui Kant) Acea cunoaștere a goliciunii suprasensibile*, la care noua filozofie a aspirat înaintea lui Kant și a cărei posibilitate a distrus-o prin critica sa, a fost, în ciuda prezenței elementelor metafizice în ea, mai degrabă o simplă exagerare cantitativă a puterilor lui raţiunea noastră decât recunoaşterea unui tip special de cunoaştere După ce a evidențiat sfera transcendentală ca fiind necondiționat independentă de experiență și a dat-o controlului gândirii speciale, Kant a sistematizat arsenalul de mijloace metafizice și i-a oferit un punct de aplicare De atunci a apărut adevăratul criteriu al gândirii metafizice Odată cu gândirea ființei transcendentale, așa cum este dată de Platon, apare și ideea acelui tip special de conexiune și determinare (în sensul condiționării), care este caracteristică acestei ființe Acest tip este teleologic Ea nu este atribuită accidental ființei transcendente, la fel cum nu este accidentală și cauzală empiricului, ci constituie conținutul esențial al conceptului de transcendență Este acel mod de determinare pe care îl găsim gata făcut în lumea noastră interioară și de acolo îl transferăm în exterior Este o autodeterminare liberă, o evaluare liberă a obiectivelor în funcție de demnitatea lor

și o acțiune liberă în conformitate cu această evaluare Acest sentiment psihic de libertate ne închide de necesitatea care există și în acest caz Ideea, ca scop, ne apare și criterii I Kant, viața și învățăturile sale, p Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV metoda de evaluare și forța care ne conduce acțiunile tocmai printr-o astfel de evaluare Când proiectăm în exterior această metodă de determinare, o obiectivăm, se obiectivează însăși ideea, care acum din gândirea noastră subiectivă devine o ființă independentă care determină evaluarea fenomenelor și însăși implementarea lor în conformitate cu această evaluare Ambele momente - evaluarea după o anumită idee obiectivă și determinarea de către aceasta din urmă a evenimentelor reale - sunt esențial fără legătură Prin urmare, regularitatea teleologică poate fi înțeleasă pur și simplu ca regularitatea evaluării Dar vom vedea mai jos că o astfel de înțelegere nu este de obicei satisfăcătoare - și se face rapid o tranziție la definirea reală a evenimentelor în conformitate cu evaluarea Înțelegerea teleologică se extinde până la însăși legătura dintre lucruri În viitor, dovedind caracterul transcendental al adevăratei teleologii, vorbim despre o înțelegere teleologică a conexiunii însăși a lucrurilor, deși este evident că însăși obiectivarea evaluării ar trebui să fie legată de prezentarea unei idei aflate în afara lucrurilor Dar acest lucru va fi discutat mai jos În orice caz, se poate spune că transferul unui tip de determinare teleologică în lumea obiectivă nu este o consecință a recunoașterii în această lume a unei ființe transcendente, ci mai degrabă cauza ei sau, în orice caz, ambele momente sunt două laturi ale unuia și aceluiași act Această legătură teleologică, sau, după cum se spune, regularitatea, diferă de cea cauzală, sub care pot fi subsumate tot felul de determinare empirică, nu, așa cum se crede uneori, că în ea următorul membru al relației este determinant, iar în cauzal, cel anterior Nici una, nici alta nu sunt adevărate Adevărata definiție teleologică stă în afara timpului, dar în sens transcendental ideea este faptul originar determinat de acesta Pe de altă parte, determinarea efectului de către cauză, și nu invers, nu este o trăsătură esențială a relației cauzale, întrucât aceasta din urmă este înțeleasă empiric *) Esența acestuia din urmă este doar *) "Judecata cauzală inversată nu se transformă deloc într-una teleologică, într-o judecată despre scopuri și mijloace Se deosebește de direct doar în direcția în care trecem prin seria propriu-zisă de fenomene Mergem analitic atunci când concluzionăm de la acțiune la Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE că două fapte reale sunt reciproc și indisolubil legate ca precedentul și următorul Atribuirea unuia dintre ele puterea de a-l produce pe celălalt este deja un dispozitiv teleologic Astfel cauzalitatea însăși poate conține teleologia dacă nu este înțeleasă critic Prin urmare, ar trebui să se opună teleologiei nu cu o metodă cauzală, ci cu o metodă empirică de determinare Dar în cele ce urmează, vom folosi în continuare termenul obișnuit de cauzalitate, înțelegându-l critic, adică fără amestecul de teleologie Diferența reală dintre determinarea teleologică și cea empirică sau cauzală constă în însăși natura relației reprezentate Într-adevăr, gândirea teleologică vede în determinarea unui moment de către altul nu un simplu fapt de legătură constantă, ci conținutul unui moment în esența altuia, o oarecare condiționare internă, a cărei esență nu este dată în empiria Prin urmare, reprezentarea forței, fără de care faptul cauzalității empirice încă persistă, este esențială și necesară pentru teleologie În timp ce definiția empirică poate fi asociată cu prezentarea unei esențe transcendente doar într-un mod extern și

accidental sau condiționat, cea teleologică este esențial, în mod necesar, metafizică, substanțială, transcendentă Prin urmare, punctul de vedere teleologic este cu siguranță inaplicabil, ca și final, lumii empirice, care nu permite ființa transcendentală Ea poate fi admisă acolo doar condiționat, ca un fel special de cauzal Ea nu poate sta alături de cauzal și în opoziție cu acesta ca principiu determinant al fenomenelor empirice, deoarece îi lipsește un suport transcendental Că lumea noastră interioară, de la care am împrumutat chiar conceptul de regularitate teleologică, nu face excepție în acest caz O legătură teleologică independentă poate fi făcută în ea numai atunci când ne imaginăm ca pe un element al transcendentului Întrucât este un fenomen empiric, scopul nostru este un simplu fapt al psihicului, libertatea noastră este o simplă imaginabilitate, sub care se ascunde lanțul cauzal cauza, si sintetic, cand deducem efectul din cauza" (Ril Teoria stiintei si metafizicii, p) Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV Astfel, singura și necesară metodă de gândire științifică este să mergem de la fapt la fapt, căci în empirism nu ni se oferă decât o legătură certă între aceste fapte Metoda teleologiei, atunci când trecem de la ideea unui fapt, de la esența lui, la faptul însuși în manifestarea sa empirică, este fie un caz special al cauzalului, altfel forma sa condiționată, fie trebuie să aibă începutul său punct în transcendent Cine vrea să introducă în știință un punct de vedere teleologic independent, introduce metafizica în ea Poate că toate cele de mai sus vor părea prea cunoscute Dar momentul prezent este de așa natură încât, în căutarea unor noi puncte de vedere, se uită să se ocupe de cunoștințele comune Mă refer la acele numeroase încercări recente care se străduiesc să realizeze o unificare a punctelor de vedere cauzal și teleologic în știința socială În domeniul eticii și științelor și practicii sociale, a existat de mult timp o discordie internă în sensul că libertatea de autodeterminare a unei persoane revendică dreptul de a construi idealuri complet independente de realitate și chiar de a transforma realitatea însăși în conformitate cu aceste idealuri Idealul are putere creatoare - acesta este sloganul aspirațiilor idealiste ale spiritului uman Pe de altă parte, totul în lumea empirică este pătruns de cauzalitate Antichitatea a fost în această privință mai fericită decât noi Deși discordia s-a simțit și acolo, principiul cauzal nu a pus stăpânire pe conștiința științifică într-o asemenea măsură, nu i-a devenit atât de limpede în toată puritatea ei încât viziunea ideală și pozitivă a lumii să nu poată fi contopit și împăcat La noi, sub dominația completă a principiului cauzal, nu mai este loc pentru realizarea scopurilor ideale și determinarea evenimentelor prin aceste scopuri Dar este imposibil ca un spirit idealist să renunțe la dreptul la autodeterminare, să se recunoască pe sine ca un simplu martor neputincios al realității care trece pe lângă el În legătură cu aceasta este întrebarea importantă a metodei științifice Dacă spiritul determină viitorul de la sine, avem dreptul, cel puțin în unele zone care servesc drept sferă cea mai apropiată acestei creativități, să ocolim studiul cauzal și să ne ghidăm de cel teleologic Dacă spiritul nu are o astfel de putere determinantă, atunci singura metodă de cunoaștere este cauzală Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE Obiectivismul științific dă această soluție acestei dificultăți: spiritul are putere creatoare în măsura în care este el însuși o manifestare cauzală a realității; prin urmare teleologia lui este doar condiționată Dar această explicație, care subordonează regularitatea teleologică celei cauzale, nu este considerată suficientă Ei caută o astfel de sinteză în care idealul să-și păstreze drepturile

independente Sarcina noastră este să investigăm dacă o astfel de sinteză este posibilă în interiorul științei, dacă este posibilă în afara științei sau deasupra științei și ce semnificație are în acest din urmă caz Cunoaștem trei forme ale acestui teleologism de sinteză În primul ne ocupăm de teleologia subiectivă, psihologică În al doilea, teleologia este înțeleasă ca o regularitate necesară din punct de vedere epistemologic Al treilea este o întoarcere la metafizica transcendentă Sociologia subiectivă rusă aparține primei forme, tendința socială în neo-kantianismul recent aparține celei de-a doua, iar domnul Struve, de altfel, este reprezentantul celei de-a treia Teleologismul psihologic în sociologie sau subiectivismul social a fost dezvoltat din diferite puncte de vedere În prim-plan, ca latură unificatoare și sistematizatoare, ar trebui pusă prezentarea doctrinei sale sub masca "metodei subiective în sociologie" Ideea principală aici este că fenomenele sociale, pe lângă interesul teoretic, trezesc o atitudine practică deosebită față de ele însele, o evaluare din punct de vedere al dezirabilității și obligației Această evaluare intră inevitabil și în studiul teoretic, sub forma unor "presuppoziții psihologice" speciale Idealul personal și idealul clasei căreia îi aparține cercetătorul vor avea cu siguranță un efect asupra rezultatului cercetării Întrucât acest lucru este necesar, trebuie măcar să se străduiască să "regleze" acest element subiectiv, trebuie să-l reducă la un ideal moral și social "mai înalt", căci un astfel de ideal tulbură cel mai puțin puritatea și adevărul cunoașterii Cel mai înalt ideal moral al cercetătorului este în același timp o garanție a realizării și a celui mai înalt adevăr posibil*, desigur, în performanța celorlalte, propriu-zis științifice, Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV conditii de cunoastere Numai îndrumarea acestui ideal conectează "adevăr-adevăr" cu "adevăr-dreptate", oferă o sinteză a realului și idealului, realului și propriului Aceasta este ideea de bază a domnului Mihailovski În esență, aceasta este aceeași formulare pe care o găsim într-o lucrare cunoscută de sociologie: "Produsul muncii gândirii va fi cu atât mai științific, decât dezvoltarea subiectivă a scriitorului va fi mai mare" *) Critica acestui punct de vedere poate fi efectuată în primul rând din punctul de vedere al absenței validității universale și a obiectivității în acest ideal cel mai înalt - și o astfel de valabilitate universală este prima cerință a oricărui element științific *) Dar o astfel de critică epistemologică nu este suficientă Premisa principală a metodei subiective este ideea că "cel mai înalt ideal" în sine, în sensul său moral, își asigură deja serviciul forțelor mentale reale, care îl conduc în realitate Acest gând este singurul asupra căruia afirmația că idealul cel mai înalt ne garantează atingerea adevărului poate fi justificată - căci idealul însuși este într-un astfel de caz creatorul viitorului Această idee este deosebit de clară în opoziția și lupta cu obiectivismul social, care afirmă că puterea funcțiilor reale puse în mișcare de un ideal nu poate fi măsurată prin evaluarea morală a acestuia Numai conținutul scopului, oricât de mult îl prețuim, nu asigură realizarea lui și este întotdeauna necesar să ne întoarcem la o evaluare cauzală a acelor factori reali care conduc în direcția acestui scop O critică a metodei subiective va coincide deci cu o critică a acestui gând fundamental eró S Arnoldi Provocările înțelegerii istoriei, p) O astfel de critică o găsim, printre altele, în cartea domnului Berdyaev: "Subiectivism și individualism în filosofia socială") În cartea din februarie a bogăției rusești pentru anul curent, domnul Mihailovski spune că el, prin "metoda sa subiectivă, nu se gândește să subordoneze conștiința

intelectuală eticii * ', ci doar clarifică această conștiință etică și "reglementează" , în interesul cunoașterii în sine, influența faptului psihologic social inevitabil - presiunea elementelor etice asupra cursului cercetării Dar a regla o asemenea influență în interesul cunoașterii înseamnă a o exclude pe cât posibil - și aceasta ar fi auto-abolirea metodei subiective G Mikhailovsky, desigur, nu dorește acest lucru - și el are "reglementare" capătă un sens aparte - nu exclus Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE Subiectivismul social uneori, în fundamentarea metodei sale, se referă la teoria premiselor psihologice elaborată de Simmel) Această legătură nu este solidă În Simmel găsim următoarele prevederi principale: "Făcând din obiectul nostru procesele socio-psihologice ale trecutului, trăind senzațiile corespunzătoare, suntem ghidați inconștient de propria noastră lume subiectivă") "Așa-zisele legi istorice sunt doar o anticipare a cunoașterii exacte a unui eveniment istoric, la fel de înșelătoare, dacă credem că cu ajutorul lor s-a ajuns la culmea cunoașterii istorice, la fel de utilă ca punct de plecare sau ca intermediar , punct de reper") În cele din urmă, referitor la "sensul" istoriei - "cunoașterea noastră este în mod fundamental refuzată confirmarea empirică a ipotezelor referitoare la aceasta") "Faptul că vedem progrese în istorie sau nu-l vedem depinde de conceptul de valoare, a cărui subiectivitate nu poate fi eliminată" δ) "Unirea popoarelor și a indivizilor într-un întreg progresiv este o gândire și o introducere a unui element etic, dar numai sub controlul conștiinței Din păcate, aceasta este tocmai subordonarea conștiinței intelectuale față de conștiința etică Luptă-te pentru ceea ce se cuvine, iar puterea acestei străduințe va aduce la îndeplinire acest cuvenit; cred că oamenii își creează propriul viitor - aceasta este o mare poruncă practică apărată de domnul Mihailovski Dar este timpul să înțelegem că aceasta nu este știință, că aspirațiile subiective nu pot fi introduse în corpus său fără a păcătui împotriva conștiinței intelectuale În numărul din iulie al aceleiași reviste, domnul Cernov încearcă să-l înfățișeze pe domnul Mihailovski ca un precursor al filosofiei empirio-critice, care a exprimat clar ideea că adevărul este o categorie secundară, că criteriul său real este doar semnificația uneia sau o alta teorie care este auxiliara in raport cu nevoile si nevoile umane cunoasterea cheskago Întinderea care constă în încercarea de a explica întreaga învățătură a domnului Mihailovski din acest punct de vedere este evidentă Dar, în plus, acest punct de bază al empiriocriticii este fundamental fals, deoarece, așa cum am arătat deja în articolul: "Teoria cunoașterii pe baza empirismului critic" (V F și P), categoria de utilitate poate să fie stabilite numai pe baza unei categorii deja date de realitate, și nu invers) Simmel Probleme de filozofie a istoriei Autorul consideră în mod eronat punctul său de vedere ca o dezvoltare a apriorismului lui Kant) Ib ,) Ib ,) Ib , III *) Ib , Il Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV doar o sinteză subiectivă, care, prin reducerea la realitate obiectivă, capătă un caracter metafizic)) *) · Sarcina filosofiei istoriei, după Simmel, este, în primul rând, studiul epistemologic al tuturor acestor forme de "subiectivism" și dezvoltarea unei atitudini critice față de aceștia; în al doilea rând, stabilirea, sub o astfel de înțelegere critică a acestora, a "legilor istorice", ca doar o etapă preliminară în cunoașterea funcțiilor istorice reale; în al treilea rând, și în sfârșit, nu este exclusă nici construcția de concepte metafizice despre sensul istoriei, cu avertismentul că "vorbim doar de interpretări simbolice ale realității, care, însă, nu au nici un sens dincolo de limitele lor și nu sunt incluse în reprezentare

științifică" *) Astfel, Simmel studiază și evaluează doar premisele necesare, în opinia sa, subiective care se fac în studiul istoriei Dar știința trebuie să le combată prin evaluare critică și să nu le sistematizeze deloc într-o "metodă subiectivă", recunoscându-le astfel dreptul la cetățenia științifică Acum să trecem la ideea de bază a teleologismului psihologic, pe care am menționat-o deja, formulată pe scurt ca "crearea idealurilor" Această expresie capătă un triplu sens Sensul principal este evaluarea idealurilor în funcție de demnitatea lor morală și de construcția lor corespunzătoare, indiferent de urmărirea efectivă a acestor scopuri superioare și de implementarea lor efectivă Prin urmare, aici i se oferă ideea de bază a lui Kant despre libertatea de a alege un scop, nu în sensul stabilirii efective a acestuia, ci în sensul evaluării libere a acestuia Dar acest punct de vedere de bază pur se amestecă curând cu gândul la corespondența dintre stabilirea reală și istorică a scopurilor pentru această evaluare liberă a acestora, cel puțin a realizării treptate a acestei corespondențe în cursul istoric al vieții sociale O dezvoltare autonomă, independentă de realitate, a idealului este recunoscută, nu numai în sensul clarificării evaluării acestuia, ci și în sensul acțiunii b, noi-) Ib , p Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE telnago ghidându-i în viaţa socială În realitate, evaluarea idealului, deși este o expresie a unui anumit moment volițional, este departe de a exprima rezultanta volițională generală a unui subiect dat La a treia etapă, în care trece cu ușurință a doua, crearea idealurilor este deja înțeleasă ca forță creatoare a acestora în raport cu însăși realitatea vieții sociale, ca crearea de forme prin această ultimă forță a idealului Această putere creatoare a idealului este fundamentată de subiectivismul social - și în aceasta diferența sa specifică - printr-un fel de teleologie Forța psihică, pe de o parte, este introdusă în lanțul cauzalității; pe de altă parte, în stadiile cele mai înalte ale dezvoltării sale, este un fel de agent cu un mod special de acțiune, care se opune celui genetic și nu trebuie explicat prin acesta *) Este evident că, în esență, o astfel de teleologie este doar o exagerare a forței cauzale a factorului psihic, nu o ridicare critică a unei forme specifice a acestei forțe cauzale la o putere independentă și din acest punct de vedere va fi considerate mai jos Să menționăm pe scurt două alte forme speciale în care s-a exprimat doctrina subiectivismului social Una dintre aceste forme este teoria subiectivă a progresului În ea, progresul se opune procesului obiectiv al vieții istorice ca categorie subiectivă, ca ceva discutat și evaluat din punct de vedere țintă, și anume ca îmbunătățire din punct de vedere al fericirii umane Dar această îmbunătățire nu rămâne doar dezirabilă, pentru că forțele psihice, care includ și strădania spre fericire, direcționează procesul vieții sociale în direcția progresului În cele din urmă, subiectivismul social s-a exprimat sub formă de in- S Arnoldi atribuie originea acestei independențe în dezvoltarea laturii ideologice a vieții sociale și semnificația ei creatoare pentru formele sociale unei nevoi speciale de "excitare nervoasă" Dar, alături de această nevoie, pune și nevoia de hrană și nevoia de a proteja securitatea individuală, crezând că "în toate epocile luptei intereselor conștiente" motive economice, adică, cele bazate pe aceste două nevoi ar trebui să prevaleze asupra celor politice bazate pe prima Astfel, rezultă că în creativitatea socială obiectivă această nevoie joacă un rol foarte modest Biblioteca Runiverse F SOFRONOVA împărțirea înțelegerii aliste a vieții sociale Individul se opune societății, luptă cu el pentru drepturile sale, pentru punerea în aplicare a

idealurilor sale mentale, contrar tendințelor organice ale societății Idealurile sociale morale aparțin personalității care se autodetermina, iar progresul se realizează prin eforturile sale Teoria specială a "luptei pentru individualitate" îi aparține, după cum se știe, domnului Mihailovski, dar rolul important al individului în procesul istoric, semnificația creatoare a idealurilor sale mentale, are numeroși apărători în rândurile sociologilor Deci, ideea principală a teleologismului psihologic este de a exagera puterea determinantă a factorului mental Să formulăm această teorie după Ward, la care a găsit cea mai sistematică dezvoltare *) "Originea spiritului coincide cu momentul nașterii facultății sensibile", spune Ward: funcția acesteia din urmă este de a păstra viața" *) și se realizează prin dezvoltarea unei facultăți "conative" în organisme , adică capacitatea de atracție față de obiectul plăcerii și departe de obiectul suferinței În consecință, "sufletul este totalitatea sentimentelor ființelor organizate și a eforturilor care decurg din aceste sentimente") "Nașterea sufletului a fost zorii capacității psihice Acesta marchează o nouă eră în istoria cosmică a pământului În societatea umană sufletul este și marele factor transformator") Dorința este doar dezvoltarea facultății conative de bază Dorința este orice efort pentru acțiune, trezită de senzații reproductibile "Dorința este o forță spirituală universală, care acționează sub presiunea unei legi de neclintit a cauzalității și este singura bază pentru o adevărată știință a spiritului Este cauza principală a tuturor eforturilor și acțiunilor din lumea animată "Toată natura animată fierbe și arde de dorințe intense Ea pre) Ward Factorii mentali ai civilizatiei) Ib , p Ib , p) Ib , p -) Ib , Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE pune un fenomen - conația, adică o luptă mondială pentru satisfacerea dorinței" x) Voinţa lui Schopenhauer este o generalizare a acestui fapt Dorintele sunt indreptate catre placere, spre fericire, care consta in satisfacerea cat mai deplina a dorintelor Dar natura nu cunoaște fericirea, ea cunoaște doar o funcție, iar simțirea pentru ea nu este un scop, ci doar un mijloc pentru îndeplinirea unei funcții, pentru salvarea vieții Dar "creând plăcere pentru propriile sale scopuri, natura s-a depășit pe ea însăși Dintr-un mijloc, plăcerea a devenit în cele din urmă un scop, iar pe parcursul celei de-a doua jumătăți a istoriei pământului a avut loc o luptă între natură și viață pentru realizarea fiecăruia dintre scopurile sale Acolo unde erau incompatibile, scopul vieții nu a fost atins sau viața însăși a încetat; dar în cele mai multe cazuri un compromis a fost posibil și din acesta s-au obținut rezultate remarcabile") În timp ce sfârșitul naturii era doar funcție, "sfârșitul universal al acțiunii umane și singurul obiect al omului este fericirea" c) Pe lângă tendința imediată spre fericire, sufletul dezvoltă apoi ceea ce autorul numește acțiune Este mediatorul între dorință și satisfacție, mijlocul acestei satisfacții Dorința și nevoile pe care le creează sunt adevărata forță motrice, dar se manifestă prin acțiunea umană "Acțiunile" omului au schimbat mediul exterior și au dus la crearea "civilizației materiale" Dar civilizația socială a fost creată ca urmare a acestor acțiuni, și nu ca scop direct al acestora Sufletul societății, care ar putea face din o astfel de civilizație scopul său, nu s-a născut încă Satisfacția dorințelor "umane" este în continuare singurul scop, iar aceste dorințe sunt singurele forțe sociale "Forțele sociale nu sunt altceva decât forțe psihice care acționează într-o adunare colectivă de oameni") Activitatea dirijată de aceste dorințe produce astfel de schimbări sociale care nu sunt incluse în scopurile subiecților actori și "deși

aceste schimbări nu au fost întotdeauna bune *) Ib ,) Ib ,) Ib , p) Ib , p Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV creative pentru societate, dar în general aveau totuși un caracter progresist " De aici se trage concluzia, nu în întregime consecventă, că este necesar să se studieze schimbările sociale din rațiuni psihice - bazele sociologiei trebuie căutate în psihologie Dar în psihic se dezvoltă un alt factor, mintea sau intelectul, "mulțumită căruia omul și societatea ies din influența acelor mari legi dinamice care guvernează restul lumii organice" *) Intelectul înlocuiește natura cu arta, selecția naturală cu artificială La nivelurile sale inferioare, poartă numele autorului de "intuiție" și este prezentată ca "o ramificare a marelui trunchi psihic - sentimente" Intelectul nu este un agent dinamic al spiritului, ca dorinta, ci doar un "ghid" Funcția sa este de a reduce frecarea mediului, "economisirea adevărurilor; nyh forțe conținute în om "Esența procesului prin care intelectul guvernează forțele psihice și, în consecință, și sociale, constă în transformarea unui mijloc în obiecte reale ale dorinței, iar întreaga activitate a intelectului constă în aceasta, că el (prin relații de cunoaștere) aduce la conștient faptul că o anumită acțiune este un astfel de mijloc") Intelectul caracterizează tot ceea ce numim spirit în contrast cu natura Legile biologice naturale nu sunt economice; căci numai cea mai mică parte din ceea ce este creat reușește) "Legea psihică urmărește să infirme biologic" (autorul ar fi mai corect dacă ar spune "dezvoltare"), care este experiența celui mai bine adaptat și se bazează pe concurență, implicând costuri enorme Numai îndrumarea spiritului îl elimină și obține din punct de vedere economic cele mai înalte rezultate "Școala evoluționistă, deși afirmă că procesele naturale sunt genetice, ajunge la concluzia falsă că metodele omului trebuie să fie aceleași" De fapt, "intelectul acționează diferit, conform principiului oportunității, pe linia celor mai bune E Ib , p) Ib , p) Ib , ΰ Ib , · ■ Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE beneficiu mai mare pentru agent" x) "Societatea trebuie să dezvolte și un intelect social, care să preia organizarea forțelor naturii umane și să le transforme în serviciul societății")? - evident, într-un mod mai economic decât se face acum Datorită intelectului, progresul teleologic devine astfel posibil, opus de autor unei simple evoluții cauzale, organice Din această expunere este clar că teleologia psihologică se dezvoltă din pământul cauzal Sentimentul și psihicul în general reprezintă doar unul dintre trunchiurile vieții organice Teleologia este un produs al naturii și, prin urmare, poate fi realizată numai în limitele acestei naturi cauzale, funcționale genetic Dar, în același timp, așa cum spune Ward, natura în dezvoltarea acestui produs s-a "depășit", punând arta în locul genezei A apărut o acțiune pe țeluri și a produs o întreagă răsturnare Este posibil să împaci aceste două puncte de vedere numai în așa fel încât prin natură, depășită de ea însăși, să fie înțeleasă doar natura inferioară, care nu a dezvoltat încă teleologia în sine, prin geneticismul învins, doar felul inferior al acesteia, care nu a dezvoltat încă o legătură rafinată, o formă particulară de relație între cauză și acțiune) Natura și cauzalitatea, în sens general, nu puteau fi învinse Psihicul și teleologia sunt doar formele lor cele mai înalte Fără îndoială, așa înțelege teleologismul psihic problema, altfel s-ar transforma într-o teorie contradictorie Are dreptate, pentru că el cere studiul acestor forme superioare și instrumente speciale de evoluție în forma lor particulară, și nu într-o descompunere directă într-o cauzalitate generală Dar el uită că această specificitate trebuie totuși înțeleasă ca un fel de cauzalitate, că ea

nu este independentă, ci subordonată cursului cauzal general - de aceea instrumentele speciale ale psihicului, în principal intelectul său, trebuie luate în considerare și modul în care instrumente ale evoluţiei generale) P N Științe sociale aplicate și teoria progresului Gândirea Rusă, , XI-XII) Psih factori civili,) În același sens se poate spune că natura fizică este depășită, în chimie, sau că legea mecanică este "desființată" sau "învinsă" de fizică Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV Lucii, iar valoarea determinantă aparține acestui ultim rol al lor Ele sunt un instrument pentru realizarea scopurilor și progresul numai în măsura în care progresul este asigurat de evoluție, se află în seria ei cauzală Astfel punctul de vedere teleologic este subordonat necondiționat celui cauzal Nu este suficient aici să vorbim despre "compromis", așa cum face Ward Compromisul implică concesii de ambele părți, dar cauzalitatea nu face concesii Prin urmare, avem dreptul de a critica teleologismul psihologic pe baza cauzalității generale, deoarece, în ciuda unora dintre inexactitățile sale, "ideea" în înțelegerea sa nu are puterea de realizare ca scop transcendent, ci acționează doar ca antecedent fapt psihic real Cauzalitatea, în forma sa generală, este legătura necesară a faptelor reale în antecedentul și succesiunea lor Această proprietate generală a cauzalității nu poate fi anulată de niciuna dintre specificațiile sale, de nicio formă particulară de manifestare a acesteia Din punct de vedere al cauzalității, orice forță este doar o formulare a unei astfel de conexiuni reale și se măsoară doar prin aceasta din urmă, în caz contrar, printr-o funcție reală Legea cauzalității cere studiul realității din aceste funcții reale, și nu din forțe și tendințe: aceasta din urmă este posibilă doar în sensul că forța este luată ca un concept metodologic în care se exprimă funcția reală Acesta din urmă îl măsoară pe primul, nu înapoi Această lege a studiului, așa cum derivă din sensul general al cauzalității, nu poate fi abrogată prin nicio dezvoltare superioară a acesteia din urmă, prin nicio precizare a formei sale Deci, vom aplica acest criteriu la teoria teleologismului mental Dorința este, fără îndoială, o forță psihică și, ca atare, trebuie studiată în funcția sa reală O astfel de funcție este mișcarea mentală care se produce la subiectul însuși în direcția realizării doritului, munca mentală a subiectului, care constă în focalizarea atenției asupra obiectului dorit și în stabilirea unei anumite direcții a impulsurilor motorii către acesta Ca urmare, se obţine o) tensiune activă a forţei psihice, însoţită de) Tensiunea pasivă de natură analogă ar fi doar așteptarea și nu dorința Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE aşteptată de reprezentarea obiectului dorinţei Dintre aceste două elemente ale dorinței, cel mai intens și, în consecință, măsurabil, definit ca mărime, este tocmai sentimentul de efort al forței psihice Reprezentarea obiectului dorinței nu posedă o asemenea intensitate, ci doar formulează în conștiință direcția acestor forțe intense Ideea-scop este tocmai un astfel de obiect reprezentat al dorinței, iar în acest obiect ne-am abstras de la forțele intense ale dorinței și am lăsat în el doar cunoașterea direcției Prin urmare, un astfel de obiect reprezentat nu ne poate măsura prin el însuși funcția reală, puterea reală a dorinței subiective - și prezența lui nu ne garantează deloc prezența unei mărimi definite a acestei puteri subiective Dacă totuși ne imaginăm o anumită idee-scop ca purtător de forță intensă, atunci pornim de la sentimentul intens dat de fapt , exprimând tensiunea impulsurilor de lucru, motorii ale subiectului și conectat cu această idee-scop, dar nu determinate cantitativ de acesta Dimpotrivă, cantitatea acestei forţe

reale a dorinţei este transferată de noi către obiectul ei reprezentat, către această idee-scop *) De aici studiul că studiul dorinței subiective nu poate pleca de la acest obiect reprezentat, ci ar trebui să se bazeze pe studiile funcției subiective reale, care sunt date în conștiință, ca și a tensiunii subtile, și din punct de vedere fiziologic pot fi studiate ca procese sofisticate de nervos la anumite conditii ale manifestarii lor externe, pot fi evaluate si in functie de aceste rezultate externe Dorința este o forță psihică și, în această măsură, este) Poate că ar dori să pună în legătură cu această forță reală a dorinței acea evaluare a obiectului său, care pornește de la conceptul de ceea ce se cuvine Acest lucru ar fi extrem de riscant Categoria "trebuie", adică evaluarea unui ideal sau scop în funcție de demnitatea lor morală, nu coincide deloc cu intensitatea dorinței și de cele mai multe ori chiar merge împotriva acesteia Ca orice evaluare în general, evaluarea morală este bazat pe măsurarea tensiunii volitive, - dar nu este echivalentă cu rezultanta totală a acestei tensiuni) Numai în acest fel, i e prin transferarea la conținutul ideii asociate acesteia intensiv, resp moment volitiv, ideea devine posibilă * un element persistent al evenimentelor externe Acestea din urmă sunt însă în același timp rezultatul forțelor motrice externe ale organismului însuși și al forțelor mediului Dacă obiectul reprezentat al dorinței nu conținea în sine niciun element care să determine chiar și forța subiectivă, psihică a dorinței, iar prezența sa garanta doar prezența unei mărimi nedefinite a acestei forțe asociate cu el, atunci el pierde orice relație cu exteriorul efectul dorinței, determinat de momentele numite Am putea studia acest efect din forțele reale ale dorinței subiective și să adăugăm aici studiul acelor forțe exterioare care, împreună cu primele, îl formează Dar o astfel de deducere din forța subiectivă a dorinței, din cauza nedeterminarii estimării noastre a acestei forțe și a dificultății de a calcula interacțiunea ei cu forțele externe, pare rar posibilă și servește în cea mai mare parte doar ca mijloc auxiliar pentru studiul inductiv a efectelor externe Numai în cazurile cele mai simple, când putem stabili cu exactitate echivalentul extern al acestei forțe subiective a dorinței, obținem rezultate semnificative în acest mod) Dar chiar și aceasta, după cum s-a spus, se referă doar la funcția reală a dorinței, și nu la obiectul ei abstract, din care nu putem extrage absolut nimic pentru a studia și a determina efectul exterior, deoarece nu are comonsurabilitate necesară cu aceasta ultimul *) Totuși, fără a fi necesară, această comensurabilitate și chiar adecvare poate fi atinsă și atunci vom avea dreptul, deși încă doar metodologic, să transferăm la ideea-scop, la obiectul imaginat al dorinței, acea forță de realizare *) Aceasta explică un anumit grad de succes al acelei sociologie psihologice care pornește de la nevoile și dorințele umane de bază Rezultatul devine îndoielnic pe măsură ce trece în sfera ideilor și obiectivelor mai complexe și, în sfârșit, complet nesemnificativ atunci când idealurile sociale sunt puse ca bază pentru studiu) Chiar dacă am acceptat ipoteza liberului arbitru, adică stabilirea liberă a scopurilor, atunci, cu toate acestea, scopul stabilit ar putea fi realizat doar conform legii cauzalității, în măsura acelor forțe reale care îi stau la dispoziție; şi de aceea studiul efectului ar putea şi ar trebui efectuat cauzal, din aceste forţe reale, nu din simplul conţinut al scopului sau din evaluarea morală a acestuia nici un efect exterior, care în esență aparține doar funcției reale a dorinței în interacțiunea ei cu forțele exterioare Cum se realizează,

deci, o asemenea comensurabilitate, o asemenea coincidență a ideii-scop cu realizarea unui efect extern? Pe de o parte, desigur, forța subiectivă reală a dorinței lucrează în această direcție, aducându-și cota de influență asupra evenimentelor exterioare și astfel apropiindu-le de obiectul ei reprezentat, în măsura în care, desigur, ea însăși coincide cu acesta Pe de altă parte, forțele exterioare modifică, prin adaptarea naturală a organismelor, selecția lor și supraviețuirea celui mai potrivit, însuși conținutul și intensitatea funcției reale a dorinței în aceste organisme, pentru că trebuie amintit că pentru natură, simțirea este doar un instrument de funcție: în acest fel se realizează o anumită unitate în direcția dorinței subiective și a cursului propriu-zis al lucrurilor și, în această măsură, o oarecare comensurabilitate a obiectului reprezentat cu acest curs Este evident, totuși, că primul proces de acord este mult mai puțin răspândit decât al doilea, deoarece forța subiectivă reală a dorinței pare a fi doar un moment nesemnificativ printre forțele externe care interacționează; dar, cel mai important, acest prim proces este complet subordonat celui de-al doilea, determinarea evenimentelor externe de către forțele dorinței subiective este permisă numai în măsura în care se află în calea cursului general al evoluției De îndată ce funcția, conservarea vieții, este încălcată de o astfel de subordonare, dorința în sine se schimbă imediat în direcția implementării funcției sau această funcție este distrusă și, odată cu ea, orice dorință • Acum am ajuns la punctul cel mai important al teleologismului psihologic, la problema rolului intelectului Ward însuși consideră acest rol doar călăuzitor, și nu creativ în sensul introducerii unei noi forțe Intelectul doar economisește "El nu stabilește scopul final, ci determină verigile intermediare, astfel încât cheltuirea forțelor să fie redusă și scopul să devină fezabil El realizează acest lucru prin "cunoașterea relațiilor)) În această înțelegere, sensul intelectului este încă neclar Cum poate el, nefiind o forță motrice, să fie o forță călăuzitoare? Pentru a dirija, este necesar să posezi puterea de a produce mișcare Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV Această relație între cunoaștere și voință, sarcina rezolvării acesteia, a servit ca o capcană pentru multe sisteme filosofice, deoarece ele au ipostatizat intelectul ca forță independentă în același mod în care a fost ipostazat conceptul de idee-scop Ce este intelectul? Aceasta este doar o senzație extinsă, modificată, complicată, este o reacție cognitivă complexă la excitațiile externe, în timp ce senzația este o reacție simplă Dar, ca orice senzație, intelectul în întregul său fenomen, ca fapt psihic real, și nu sistem abstract de idei, este o forță reală, mai exact, un întreg sistem de energii vii și potențiale, manifestate în fiecare dintre reacțiile noastre mentale și în măsura în care este capabil să servească drept principiu în mișcare Intelectul, ca sistem de idei, reprezintă doar o latură a fenomenelor, cealaltă este dată de acel proces intensiv care se află sub el și care este analog cu forțele reale de atracție și dorințe Această latură intensivă apare mai ascuțită decât în cele cognitive , dar nu lipseşte în acesta din urmă Chiar dacă nu suntem conștienți de ea ca o înclinație, totuși fiecare reprezentare, fiecare idee, de fapt, se manifestă inevitabil într-o legătură reală de cauzalitate și, prin urmare, poate fi înțeleasă ca o forță reală Aceasta explică puterea unei idei de a trezi atracție Ea acționează aici nu ca un conținut mental abstract, ci ca un proces de gândire viu capabil fie să introducă direct o anumită forță în ceea ce suntem deja conștienți ca atracție, fie pur și simplu să joace rolul unui imbold, o forță reactivă care descarcă tensiunea forţelor

potenţiale de atracţie În formele primare de viață, acest rol aparține pur și simplu unui stimul extern, care este urmat imediat de o reacție; în dezvoltarea ulterioară, senzația se mișcă între iritare și reacție, iar apoi aceasta din urmă crește într-un întreg sistem de idei și idei reproduse Fiecare dintre aceste momente reproduse ale intelectului nu încetează totuși să fie purtătorul unei anumite forțe reale și, ca atare, este capabil să acționeze asupra înclinațiilor noastre Acum, chiar și impulsul primar, datorat jocului constant al forțelor interne ale intelectului, poate apărea nu din exterior, ca iritația, ci din interiorul intelectului însuși Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE lectura Deci, latura ideologică propriu-zisă a intelectului corespunde în mod necesar unui întreg sistem de forțe interne, mentale, similar sistemului de pulsiuni și care interacționează cu acesta Această interacțiune a forțelor reale este cea care determină posibilitatea alegerii intelectuale Însuși mecanismul acestei alegeri este destul de cauzal, așa cum nu ar putea fi dacă ideea nu ar conține un element intensiv Acele forțe, care sunt introduse prin idei-reprezentări, cad deja în sistemul gata făcut de forțe-înclinații ale subiectului În raport cu una dintre aceste atracții, rolul ideilor-forțe este auxiliar, în raport cu ceilalți - critic și creativ În primul caz, forța principală și direcția conducerii rămân neschimbate, dar din cauza complicației reacției cognitive, reacția motorie asociată acesteia devine mai complicată și rafinată într-o astfel de direcție încât acțiunea conducerii este economisită Acest lucru se realizează prin faptul că momentele individuale ale conducerii sunt acum asociate cu astfel de idei, puterea reactivă se dovedește a fi cea mai benefică pentru realizarea atracției principale Acesta din urmă acţionează în acest caz pe calea celei mai mici rezistenţe Dintre ideile-forțe adventive, acestea devin scopuri care tocmai contribuie, ca aceste scopuri, la economisirea acțiunii pulsiunii principale În raport cu acestea din urmă, ele devin mijloace În consecință, aici forța principală de atracție, așa cum ar fi, se descompune într-un astfel de sistem de atracții, legate de scopuri intermediare, care rezolvă cel mai pe deplin problema atracției principale Forța de atracție către aceste scopuri particulare ia naștere din forța de atracție generală sub influența forțelor reactive ale ideilor care intră în intelect Acesta din urmă acționează aici ca rezolvând energia potențială a atracției principale în direcția cea mai favorabilă pentru aceasta O astfel de adaptare a pulsiunii de bază la condițiile externe de acțiune, realizată prin complicarea reacției cognitive, are loc fie prin dezvoltarea filogenetică, fie în experiența personală a individului În orice caz, aceasta este doar o ficțiune a conștiinței noastre - ca și cum alegerea mijloacelor pe drumul către un anumit scop este stabilită prin cunoașterea pură a relației dintre aceste mijloace și scop Orice evaluare și alegerea asociată cu aceasta sunt determinate doar de intens, pur volitiv, mental Biblioteca "Runivers" F S OF în aproximativ nov Aici există o legătură stabilită în dezvoltarea genetică între satisfacerea cea mai completă a pulsiunii de bază și distribuirea momentelor sale individuale între acestea sau alte idei-obiecte O idee este aleasă ca scop sau mijloc anume doar din punct de vedere intelectual Ceea ce avem cu adevărat aici este simplul fapt al economizării acțiunii instinctive dezvoltate sub acțiunea selecției în experiența filogenetică sau personală Intelectul, prin latura sa pur ideologică, ne prezintă doar o reflectare a acestui proces de complicare şi rafinare a reacţiei în latura cea mai favorabilă pentru atracţia principală) În alte cazuri, după cum sa spus, rolul ideilor-

forțe în raport cu înclinațiile este critic și creativ Forțele-idee înlocuiesc aici o unitate cu alta Evident, acest caz este doar un moment al celui precedent Astfel de unități înlocuibile sunt tocmai momentele particulare ale unității principale, ale unității secundare Sub presiunea impulsului de bază, sub forma acțiunii sale celei mai economice, momentele sale individuale, în modul tocmai indicat, sunt asociate cu alte idei-obiecte decât înainte Conceptele de instinct primar și secundar sunt, desigur, relative, iar ceea ce este fundamental și indispensabil pentru un anumit tip de idei este secundar altuia, anulat de acesta de dragul unui instinct mai elementar Dacă instinctul cel mai elementar, cu adevărat primar, poate fi găsit pentru subiect, în raport cu care restul sunt doar subordonați, și în ce constă, nu este supus luării în considerare aici În orice caz, se poate stabili doar faptul că acțiunea ideilor-forțe, acțiunea intelectului în direcția adaptării) Rolul principal îl joacă complicația reacției cognitive, datorită căreia senzațiile și ideile reproduse sunt surse de putere reactivă În același timp, nu numai experiența reală a anumitor excitații și senzații devine o astfel de forță, ci și previziunea experiențelor viitoare Trebuie doar să ne amintim că această previziune acționează și nu într-un mod pur intelectual, nu în conținutul ei ideologic, ci în elementul ei intensiv, legat de forțele reale de atracție Alegerea este determinată doar de gradul de coordonare a momentelor sale particulare realizate în direcția unei satisfacții mai favorabile a pulsiunii principale Cu alte cuvinte, alegerea, ca fapt intelectual, este expresia acestei coordonări și nu o guvernează deloc Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE în raport cu condiţiile exterioare, devine din ce în ce mai puţin semnificativă pe măsură ce se urcă spre înclinaţii mai elementare Modificările acestora din urmă, asociate cu schimbări profunde în însăși organizarea subiectului, sunt produse în principal prin metode mai brute de schimbare a reacțiilor nu cognitive, ci pur biologice ale organismului În esență, însă, aceste metode sunt de același caracter Forța motrice a intelectului nu poate fi opusă forței motrice a dorinței, așa cum face Ward Este inevitabil și un motiv Iar această putere de conducere și, în această măsură, de ghidare a intelectului este dată nu în conținutul abstract al ideii, ci în elementul ei intens, analog puterii de atracție În acest fel, intelectul, ca și atracția, intră în lanțul cauzal al fenomenelor El nu stă în afara acestei mișcări cauzale, conducând-o, ci este elementul ei imanent Ea acționează în primul rând numai în scopul evoluției și numai în al doilea rând, tocmai în măsura în care evoluția realizează progresul în sine, ea devine instrumentul acesteia din urmă Coincidența dintre acțiunea intelectului și pulsiunile și scopurile de bază continuă numai în măsura în care aceste pulsiuni și scopuri se află în calea evoluției cauzale Inteligența este astfel doar o expresie a acelei coordonări superioare și economisire a forțelor care sunt produse de evoluție în stadiile sale superioare Prin urmare, întreaga putere reală a intelectului, precum și puterea de atracție, în raport cu realizarea scopurilor noastre, este asigurată nu doar de conținutul idealului căruia îi servește, și nu pur și simplu de puterea subiectivă a atracția asociată acestui conținut, exprimată în ceea ce numim "demnitatea" idealului, -dar numai prin cursul cauzal al lucrurilor, deci numai prin adecvarea reprezentărilor noastre ale realității și adaptarea ulterioară a instinctelor noastre la aceasta realitatea*) Dezvoltarea intelectului este dezvoltarea *) Contrar expresiei lui Ward, intelectul nu anulează fosta lege biologică, ci doar conține în sine o dezvoltare mai rafinată și mai economică a acestei legi) Ceea

ce se numește "demnitatea" sau "înălțimea" unui ideal este doar o evaluare a acestuia în direcția unor elemente subiective intensive, care nici măcar nu reprezintă rezultanta tensiunii volitionale subiective generale Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV - reacția noastră cognitivă, care presupune cea mai fină adaptare a reacției motorii la condițiile externe În stabilirea ideilor-scopuri și idei-mijloace, el formulează doar acea combinație a forțelor noastre subiective cu cele exterioare, care este cea mai benefică pentru înclinațiile noastre de bază, care este elaborată de procesul evolutiv Prin urmare, evaluarea puterii intelectului în creativitatea realității, precum și evaluarea aceleiași puteri de atracție, constă exclusiv în studiul cât de consistente sunt scopurile și mijloacele prezentate de noi cu cursul real al lucrurilor , în ce măsură reacțiile cognitive și motorii s-au adaptat la acestea din urmă Puterea crescândă a idealurilor noastre coincide perfect cu obiectivitatea lor crescândă Iar această obiectivitate sau adecvare a idealului nu poate fi dovedită în alt mod decât prin studiul realității și numai după o astfel de demonstrație putem recunoaște condiționat în ideal puterea de a schimba realitatea cu ajutorul intelectului Evaluarea reală a mijloacelor furnizate de intelect nu trebuie făcută deloc din conţinutul idealului pe care încearcă să-l realizeze prin aceste mijloace Intelectul creează realitatea numai în măsura în care intră pe sine în lanțul său cauzal Astfel, deși afirmația lui Ward este adevărată că odată cu apariția intelectului metoda acțiunii umane devine teleologică, totuși ea nu se opune deloc metodei genetice a naturii, ci rămâne doar o modificare particulară a acesteia Explicația finală a acțiunilor umane este încă genetică Cu această înțelegere, teleologia psihologică nu este eliminată, ci este introdusă în limitele legale Evoluția cauzală însăși oferă o obiectivitate crescândă idealului, dar tocmai din acest motiv amploarea acestuia din urmă trebuie clarificată din studiul propriu-zis al evoluției Idealul social este obiectiv, dacă este asigurat atât de alcătuirea și direcția funcțiilor mentale reale ale indivizilor care alcătuiesc societatea, cât și de condițiile exterioare ale vieții acestei societăți Cu cât este mai mare rolul intelectului în acest ideal, cu atât cunoașterea mai completă a tuturor condițiilor reale pe care le conține, cu atât este mai obiectivă Aceasta nu înseamnă că orice previziune rezonabilă a evenimentelor poate deveni un ideal, un ideal Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE există doar o coordonare rezonabilă a dorinţelor noastre Elementul dezirabil este necesar în el - am văzut că este elaborat de evoluția însăși Dar nici o evaluare care pleacă de la elementele subiective intensive ale idealului, legate de conținutul său, nu poate oferi o garanție a fezabilității sau obiectivității acestuia, tocmai pentru că nu știm în ce măsură cursul evoluției a eliminat deja subiectivul, adică din acest continut necorespunzătoare realităţii, elemente Sub idealul subiectiv, pentru a-i aprecia adevărata forță, trebuie să avem în vedere curentele reale care îl formează și mijloacele sale reale exprimate în el și abia atunci vom determina acele elemente de obiectivitate care sunt cuprinse în el O astfel de înțelegere slăbește sensul unui ideal sau al unui scop social? Nu în nici un caz Formarea unui scop social, o anumită unitate în eforturile mentale ale grupurilor sociale, indică o anumită înălțime atinsă de organizarea societății Cu cât această unitate este mai mare, cu atât este mai mare gradul de organizare a forțelor sociale Fără idealuri, cele mai înalte niveluri ale acestei organizații sunt de neconceput, deoarece psihicul și intelectul nu sunt un apendice accidental, ci forma lor necesară Astfel, publicitatea idealului,

apartenența scopurilor la anumite grupuri sociale, servește) Diferența dintre subiectiv și obiectiv nu coincide cu diferența dintre mental și material Prin urmare, este nedrept să credem că faptele obiective ale vieții sociale sunt înțelese doar ca fiind exterioare, materiale Obiectivitatea este acordul unui concept sau reprezentări cu realitatea, adecvarea la funcțiile reale Obiectivitatea voinței este determinată de adecvarea obiectului reprezentat cu efectul exterior realizat de voință Voința obiectivă este aceea care are șansa de a fi întruchipată în realitate, a cărei forță corespunde puterilor sale reale Dacă categoria obiectivității se aplică în mod predominant agenților materiali, este doar pentru că nu suntem atât de înclinați să introducem elemente subiective în concepția noastră despre ele, așa cum suntem în concepția noastră despre puterile noastre subiective Realitatea și categoriile ei subordonate - materia și psihicul - sunt esența categoriei ontologice, obiectivitatea și subiectivitatea sunt epistemologice, deoarece ele marchează relația cunoașterii noastre cu realitatea Așadar, idealul psihic, fiind întotdeauna o realitate, poate fi atât obiectiv, cât și subiectiv, în funcție de faptul dacă obiectul său reprezentat corespunde forțelor reale ale realității sau nu Biblioteca "Runivers " f Sofronov vreo garanţie externă a obiectivităţii sale Dar pentru a evalua cu exactitate gradul acestei obiectivități, trebuie totuși să ne întoarcem la puterile sale reale În același timp, reiese că, cu cât organizarea socială este mai înaltă, cu atât elementele subiective ale idealului dispar, căci cel mai înalt nivel de organizare socială este în același timp și cel mai înalt nivel al psihicului social și al intelectului social Acesta este punctul de vedere al obiectivismului social Teleologismul psihologic, în schimb, exagerează puterea conținutului ideologic propriu al idealului, în mod arbitrar și subiectiv, fără cercetări ulterioare, atribuindu-i capacitatea de a se pune în slujba adevăratei atracție și forță psihică Când se vorbește despre capacitatea eforturilor ideale de dezvoltare independentă, se uită că o astfel de dezvoltare, deși este posibilă într-o anumită măsură, este în orice caz subiectivă, nu conducând idealul în direcția fezabilității și a forței sale obiective, ci , dimpotriva, respingand-o din aceasta directie O astfel de dezvoltare renunță la adevăratele surse nutritive ale idealului ca forță socială și îl face pipernicit și lipsit de viață Acest exotism al idealurilor subminează mai degrabă decât le întărește semnificația socială Ward, când insistă că metoda acțiunii umane trebuie să se distingă de metoda genetică și, prin urmare, trebuie studiată din punct de vedere al scopului, uită, în primul rând, propria sa afirmație că viața socială este compusă în principal din acțiuni care nu nu au un scop conștient al funcțiilor sociale Dar chiar dacă un astfel de scop ar fi prin excelenţă agentul activ, rezultatul social nu poate fi echivalent cu acesta a priori, ci trebuie studiat în realitatea sa empirică Pot exista doar două metode de studiere a fenomenelor sociale Se pornește de la funcțiile mentale reale în interacțiunea lor cu factorii externi și, în mod deductiv, se întoarce la concretul social Această cale este legală, dar sfera sa, așa cum am spus mai sus, se limitează la cele mai simple funcții ale dorinței și este mai degrabă doar un mijloc auxiliar Cealaltă cale merge de la însăși concretețea socialului Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE fenomene, o analizează, aplicând aici, pe cât posibil, cunoașterea realizată a funcțiilor mentale reale, precum și a forțelor reale exterioare, și descoperă în acest fel legile de corelare și dezvoltare a elementelor sociale Pe această cale, atât factorii externi, cât și cei interni își găsesc evaluarea legitimă - și

dacă uneori factorului extern i se acordă prioritate ca prim determinant - atunci dreptul la acesta ar trebui acordat numai prin stabilirea conexiunii sale necesare și regulate, prin medierea psihicului funcţii, cu rezultat social extern Astfel, în raport cu factorul extern, obiectivismul social ocupă exact aceeași poziție ca și în raport cu cel intern, căci, până la urmă, idealul psihic capătă o semnificație hotărâtoare, întrucât s-a dovedit legătura sa necesară cu realitatea Ambele căi nu au deloc nevoie de teleologie, altfel ca o prezentare metodologică Astfel, derivarea principiului teleologic din cel cauzal si acordul corespunzator al acestora este posibila numai prin subordonarea, iar nu opunerea primului principiu celui de-al doilea Întrucât teleologismul psihologic nu aduce acest gând la dezvoltarea sa deplină, sinteza lui este contradictorie în interior și de nesuportat Teoria progresului a lui Mihailovski și evaluarea lui asupra semnificației individului sunt supuse aceleiași critici Fără îndoială, trebuie să evaluăm progresul din punct de vedere teleologic Dar o putem studia doar din forțele cauzale care o mișcă Dacă teleologismul psihologic s-ar limita la a-și revendica drepturile la o asemenea evaluare a procesului istoric din punctul de vedere al scopurilor umane, ar fi în dreptul său Dar atunci nu ar fi realizat sinteza dorită între realitate și ideal și așa încearcă să demonstreze că o astfel de evaluare a procesului este valabilă și să-l îndrepte în direcția progresului Obiectivismul social nu se opune în mod fundamental la o asemenea posibilitate El nu exclude idealul dintre agenții procesului istoric , ci insistă că puterea idealului, în măsura în care este cauzală și legată de însuși cursul evoluției, trebuie determinată nu din conținutul său intern, ci din acele forţe ale realităţii care îi servesc Chiar și idealul subiectiv Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV nu trece fără urmă în viața publică; dar nu dă o schimbare a acestei vieţi adecvată ei şi, prin urmare, elementele ei obiective nu pot fi adunate decât din aceasta din urmă Teoria subiectivă a progresului confundă sarcinile științei și predicării și dorește să înlocuiască elementele obiective ale cunoașterii cu puterea convingerii personale Același lucru trebuie spus despre sensul personalității Nu este exclus din numărul agenților reali, nici în raport cu exercitarea drepturilor sale, nici în raport cu cursul general al progresului Dar, în același timp, gradul de implementare a acestor tendințe subiective este determinat nu de conținutul lor mental simplu, ci de interacțiunea și cursul cauzal al tuturor elementelor vieții sociale, inclusiv al forțelor subiective ale individului însuși Putem recunoaște forța determinantă din spatele unui ideal personal doar în măsura în care este implementat în realitate În același timp, întrucât studiul realității sociale din forțele mentale reale ale individului pare dificil - fezabil, această realitate este studiată în faptele sale direct sociale, care conțin deja rezultatele influenței personale Rolul individului nu este astfel ignorat, ci doar luat în considerare în mod obiectiv Un teleologism epistemologic reprezintă o încercare deosebită de sinteză În ultimul timp, epistemologia a fost ținută la mare cinste Este recomandată nu numai ca panaceu împotriva erorilor de natură formală, ci pretinde și a avea un sens pozitiv în chestiunile de caracter ontologic propriu-zis În esență, o astfel de afirmație este deja îndoielnică Epistemologia poate fi interpretată din trei puncte de vedere: metafizic, psihologic și formal Ca ramură a metafizicii, la unii autori absorbind tot conținutul acesteia din urmă, epistemologia are într-adevăr voce în materie de conținut Ca doctrină psihologică, se poate ocupa de fapte doar într-un domeniu strict

limitat Dar ca știință formală a cunoașterii, ea are doar o semnificație metodologică: formulează căile noastre de cunoaștere, le sistematizează, generalizează și evidențiază criteriul general al adevărului Ca critică, evaluare a cunoștințelor, contribuie la clarificare Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE opiniile noastre asupra faptelor, dar nu introduce în sine o singură caracteristică în materialul lor Desigur, trebuie să luăm în considerare faptul că separarea formei de conținut este întotdeauna doar condiționată *); dar odată ce a avut loc o astfel de separare condiționată, ea, deși practică, trebuie respectată nu mai puțin, dacă nu mai strict, decât cea principială Funcția epistemologiei în acest caz este complet analogă cu funcția logicii, iar cea din urmă, în această înțelegere, apare doar ca o ramură particulară a primei Epistemologia generală se ocupă numai de generalul care se află în conținutul tuturor științelor și al tuturor experienței, căci acest general este forma oricărui conținut; raportul cu conţinutul special al diverselor sfere experimentale este deja dat în metodologiile ştiinţelor individuale Orice încercare de a da epistemologiei o anumită relație specifică cu diferența specifică a materialului în sine - deci, construcția oricărei metodologii particulare - poate fi justificată în mod legitim doar pe epistemologia generală, fiind doar o aplicare particulară a adevărurilor sale generale, și nu o epistemologie independentă camp Astfel, epistemologia generală nu cunoaște decât un singur fel de cunoaștere, comună tuturor experiențelor Epistemologia formală își are originile în Kant Toate învățăturile epistemologice anterioare au fost strâns îmbinate cu elemente ontologice Dar interesul care l-a ghidat pe Kant în stabilirea fundamentelor sale formale a fost totuși metafizic, ceea ce sa reflectat în studiul însuși Formalismul pur nu ar trebui să concluzioneze că formele generale de cunoaștere sunt universal obligatorii și obiective, decât ca fapt empiric El s-ar limita la abstracția acestor forme generale de la unele particulare, fără a intra în problema originii lor Pentru Kant, această justificare empirico-formală nu a fost suficientă Obligativitatea generală pentru el nu este un fapt al experienței, ci ceva care face posibilă experiența însăși, precedând-o logic Nu există nicio îndoială că în realitate) miercuri articolul meu: "Teoria cunoașterii bazată pe empirism critic", "Probleme de filosofie și psihologie", KN) miercuri pr Paulsen: "Întrebările metafizice dau direcție tuturor gândirii lui Kant, lumea inteligibilă constituie scopul lui " Immanuel Kant, viața și învățăturile sale, p Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV formele generale de cunoaștere nu pot fi extrase decât din fenomenele experimentale ale cunoașterii - și Kant și-a extras formele cognitive și de acolo Dar, în timp ce formalismul pur s-ar opri aici, Kant dă acestor forme un sens care nu mai este împrumutat din experiență Formalismul lui devine raționalist El prezintă aceste forme ca fiind inerente unei conștiințe transcendentale, care nu este o simplă abstracție din fenomenele empirice ale conștiinței, ci o anumită ființă independentă sui generis, o ființă care ea însăși, în virtutea proprietăților sale, determină fenomenele unei anumite conștiințe Această conștiință transcendentală și aceste forme generale de cunoaștere inerente în ea sunt pentru el o pură funcție epistemologică, "ceva autosuficient și opus atât conștiințelor empirice particulare, cât și materiei brute pe care o îmbrățișează Ea alungă din sine orice conținut al realității, vrea să se ridice la pură cunoaștere goală, care în realitate nu poate fi înțeleasă decât ca o abstracție, căci sinteza cunoașterii și ființei este categorie inseparabilă și pură O

cunoaștere care posedă în același timp o regularitate pe care o impune unui conținut care îi este străin este o contradictio in adjecto În Kant, este tocmai acest transcendental noua conștiință are propria ei regularitate, independentă de materialul de conținut Nu este a fi în adevăratul sens al cuvântului, dar nici nu este o simplă imaginabilitate, o simplă abstractizare Transcendentalul nu este transcendentul, dar nici empiricul nu este Nu este, dar are un sens universal obligatoriu și necesar În esenţă, aici Kant realizează ceea ce a fost mai sus* numit de noi ipostaza abstracţiei Știm că, în anumite condiții, o astfel de ipostază este legală Aceste condiții sunt limitarea precisă a proprietăților substanței sau forței ipostazate de proprietățile acelor funcții reale pe care le exprimă Apoi, metodologic, ne imaginăm această abstracție ca pe o forță reală care compune faptele *) Disputa dacă conștiința transcendentală a lui Kant reprezintă un fapt empiric sau un fapt transcendental este soluționată tocmai în acest sens indicat Kant creează în mod arbitrar aici un concept intermediar h Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE exact așa cum sunt date în experiment *) Abaterea de la această regulă duce fie la metafizică, când punem o esență transcendentă sub un concept abstract, fie la o simplă eroare cauzală, când credem că funcția reală nu este adecvată realității La Kant, "conștiința sa transcendentală", care este creatorul regularităţii empirice, a fost într-adevăr gândită în mod adecvat funcţiilor sale reale, atâta timp cât era vorba despre formele cunoașterii teoretice Indiferent dacă aceste forme au fost studiate de Kant într-un mod exhaustiv și satisfăcător sau nu, în orice caz Kant nu s-a îndepărtat aici în general de ceea ce ne oferă experiența cunoașterii în sine Drumul epistemologic s-a dovedit însă a fi mult mai alunecos când Kant s-a apucat de fundamentarea "valorii practice" Cu toate acestea, există o legătură directă între cele două părți ale învățăturii lui Kant, iar eroarea celei de-a doua provine din fundamentele false deja stabilite în prima, adică, dintr-o fundamentare în afara experimentală a obiectivităţii cunoaşterii Raționalismul lui Kant i-a servit doar ca o punte către tărâmul metafizicii Inițial, a considerat chiar și această cale ca fiind directă și gândită, cu ajutorul "formelor pure de gândire, pentru a realiza cunoașterea a priori a lumii inteligibile" (Pr Paulsen, Immanuel Kant, p) Dar deja în Critica rațiunii pure o asemenea viziune a fost abandonată Cunoașterea teoretică, în măsura în care depășește limitele experienței, în normele sale nu ne oferă cunoașterea realității, ci doar idei reglative care leagă acțiunile *) Însuși Kant exprimă perfect această regulă în raport cu ideile călăuzitoare ale rațiunii (deși nu le recunoaște ca izvorâte din experiență): "A lua principiul călăuzitor al unității sistematice a naturii ca determinant, a lua drept cauză că care este asumat numai în idee în tipurile de aplicare consecventă a rațiunii , înseamnă a deruta mintea* ("Critica rațiunii pure*", traducere de Vladislavlev, p) "Eroarea rezultată dintr-o înțelegere greșită a principiului unității sistematice constă în faptul că luăm următoarele pentru precedentul Începem prin a presupune ca bază, ca fapt, existența principiului unității oportune și apoi ne impunem obiectivele naturii în loc să le căutăm prin examinare fizică Ib , p Toate acestea se aplică tehnicii abstracțiunilor ipostazate, care este în esență ceea ce sunt aceste "idei reglative" Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV validitatea în unitate imaginabilă A fost necesar să se găsească o soluție pentru afirmarea realității inteligibile Această cale a fost găsită în existența unor norme obligatorii, "obiective",

volitive Destul de analog cu apriorismul cognitiv, apriorismul moral a fost creat, din nou pe baze formaliste În același timp, întrucât în cea precedentă obiectivitatea cunoașterii a fost înstrăinată de empirie, s-a dat ocazia de a îndrepta aceste norme obiective ale gândirii morale la categoria cunoașterii obiective Astfel, etica a fost adusă sub epistemologie, a apărut un întreg domeniu de cunoaștere, al cărui scop, însă, nu era cunoașterea realității Pe de altă parte, întrucât acest apriorism etic a fost creat cu o tendință clară de a face din el o legătură mediatoare către tranziția către o lume inteligibilă, această nouă sferă a cunoașterii, deja înstrăinată de realitate, s-a opus și mai categoric lumii empirism decât norme obiective ale cunoaşterii teoretice În stabilirea "legii morale obiective" Kant a depășit decisiv granițele funcțiilor reale ale ordinii morale De fapt, ceea ce este inerent în toate actele noastre volitive este doar evaluarea lor conform oportunității O astfel de evaluare este într-adevăr un element obligatoriu al tuturor gândirii noastre practice Dar deja destul de arbitrar, caracterul general obligatoriu al unui singur criteriu pentru această evaluare a fost introdus aici Obligativitatea generală a adevărului teoretic la Kant are într-adevăr un caracter formal: ceea ce este adevărat este ceea ce este legat de un alt adevăr conform unei anumite norme obligatorii de gândire; dar baza de fond este extrasă exclusiv din empirie Prin analogie cu aceasta, am avea doar dreptul de a spune că adevărul practic este acela care este legat de altul conform normei obligatorii a gândirii, care aici nu este o relație cauzală, ci una finală Conținutul scopului cel mai înalt, ca și conținutul adevărului final, nu este dat epistemologic Între timp, în ceea ce Kant numește legea "formală" a moralității, de fapt este dat un astfel de conținut, căci criteriul este dat nu al adevărului condiționat, ci al adevărului final Obiectivitatea unei astfel de legi nu poate fi fundamentată formal - și într-adevăr, cu această obiectivitate Kant Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE un fenomen despre lumea inteligibilă, depășind deja limitele epistemologiei În mod evident, Kant și-a stabilit legea morală obiectivă ca un postulat logic pentru recunoașterea lumii inteligibile, de unde rezultă că realitatea acestei lumi servește ca postulat de fapt pentru justificarea acestei legi Deci, epistemologia pură ar da doar dreptul de a recunoaște obiectivitatea în spatele formei de gândire în termeni de scopuri Obiectivitatea celui mai înalt criteriu al scopurilor este deja o trecere în ontologic, și tocmai pentru Kant, în sfera transcendentală Presupunând însă că obiectivitatea idealului cel mai înalt, adică obligativitatea generală a unei anumite norme unice pentru evaluarea tuturor scopurilor noastre, a fost dovedită de Kant pur epistemologic, fără a intra în sfera ontologiei, suntem încă departe de a rezolva problema cât de departe această epistemologie a lui Kant fundamentează posibilitatea ca aceasta sinteza idealului cu realitatea, care este dorința noastră Aici mai avem de făcut două tranziții: de la obiectivitate în sensul evaluării obiectivelor la obiectivitate sau universalitate în sensul stabilirii scopurilor conform acestei evaluări și de la o astfel de stabilire la implementarea scopurilor în realitate Dar, în primul rând, întrebarea este: a recunoscut Kant însuși faptul influenței idealului asupra realității, puterea lui creatoare în raport cu empiria? Fara indoiala El definește sarcina politicianului prin aceea că, în conformitate cu idealul stabilit de filosof, apropie constant structurile societății umane de cea mai mare perfecțiune posibilă "Ideea unei mari libertăți umane, întemeiată pe legi, în baza căreia libertatea fiecăruia poate fi de acord cu libertatea tuturor,

este o idee necesară, care nu trebuie doar să stea la baza planului de constituire a statului, ci ar trebui servesc drept bază a tuturor legilor Aceasta, desigur, nu înseamnă obstacolele existente, decurgând poate mai degrabă din neatenția legislației față de ideile sănătoase decât din imperfecțiunile ireparabile ale naturii umane Nu există nimic mai dăunător și mai nedemn de un filozof decât să ne referim la un fapt contradictoriu, care, poate, nu ar exista dacă la timp instituțiile ar fi organizate în conformitate cu ideile Este imposibil de stabilit cu exactitate în ce stadiu Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV pedeapsa, umanitatea trebuie să se oprească, și cât de mare, așadar, abisul care rămâne între idee și punerea ei în aplicare, căci există libertate care poate trece orice graniță dată , deși originea reală a statului este dedusă de el cauzal din egoist aspiratiile indivizilor Nu găsim însă o fundamentare epistemologică a acestei sinteze, a acestei posibilități de realizare a idealului, la Kant Dimpotrivă, vedem pretutindeni în el un efort de a distinge între două sfere - faptul empiric și libertatea transcendentală Această distincție îi servește drept mijloc de coordonare, singurul posibil pentru epistemologie "Dacă vor să salveze libertatea, atunci nu mai este altă cale pentru aceasta, decât să atribuie cauzalitatea, conform legii necesității fizice, numai fenomenului, iar libertatea aceleiași ființe, ci ca lucruri în sine"*) Voința empirică este determinată de motive empirice Libertatea se manifestă doar în evaluarea scopurilor după cel mai înalt criteriu obiectiv Astfel, prima trecere, de la obiectivitatea evaluării la stabilirea factuală obligatorie a scopurilor, Kant nu a fundamentat-o epistemologic Dimpotrivă, el a negat existența unei legături necesare aici Cu atât mai puțin putea recunoaște epistemologic necesitatea celei de-a doua tranziții, de la stabilirea scopurilor până la implementarea lor efectivă În Critica rațiunii practice citim: "Dacă voința este legală doar din rațiune practică pură, atunci oricare ar fi capacitatea ei de a o folosi, indiferent dacă o astfel de lege va apărea sau nu, conform acestor maxime ale unei legislații de o natură posibilă, criticii nu-i pasă deloc") Reflecții asupra teleologiei le găsim în natură în Critica judecății a lui Kant Principiul teleologic, însă, este propus aici doar ca unul regulativ, numai Ã) I Kant, "Critica raţiunii pure *, trad Vladislavlev, p -) Critica rațiunii practice, trad N M Sokolova, p) Ib , p Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE ca mod de considerare mai degrabă decât de cunoaștere, iar utilizarea lui este recomandată cu mari limitări doar pentru momentele în care considerația cauzală lasă un reziduu inexplicabil Dar cel mai important lucru este că această reprezentare a oportunității în natură nu este pentru Kant o normă necesară a gândirii, care este cauzalitatea în empirism și oportunitatea în existența noastră interioară, inteligibilă Totuși, atât în Critica Rațiunii Practice, cât și în Critica Judecății găsim indicația că "natura" și "libertatea", moduri de acțiune cauzale și intenționale, ar putea fi reconciliate dacă am avea o minte "intuitivă" "Dacă am fi capabili de contemplare intelectuală a subiectului, am vedea că întregul lanț de fenomene, în raport cu ceea ce poate viza numai legea morală, depinde de activitatea de sine a subiectului, ca și lucrul în sine"*) "Serii succesive ale existenței sale (subiectului), ca ființă senzuală, în conștiința ființei sale inteligibile nu este altceva decât o consecință, dar în niciun caz baza pentru determinarea cauzalității sale ca noumen"*) Este evident că adevăratul acord este căutat numai în sfera ființei transcendente, poate fi justificat, potrivit lui Kant însuși, doar prin idealismul obiectiv, căci doar într-un astfel de caz rațiunea intuitivă

ar putea înțelege unitatea explicației cauzale și a scopului, atunci când o astfel de explicație unitate ar fi de fapt dată în sfera obiectivă a lumii inteligibile Admiterea acestei sfere constituie postulatul necesar al unui astfel de acord În completarea sistemului său, Kant însuși se află în punctul de vedere al acestui idealism obiectiv sau este și acest punct de vedere recomandat de el doar ca unul regulativ sau, în sfârșit, așa cum spune Paulsen, "în metafizică, Kant arată unele un fel de oscilație particulară între cunoaștere și ignoranță", putem lăsa întrebarea fără răspuns Important este acea epistemologie pură, formală, care nu încearcă să pătrundă din sfera sa formală în ontologică) Critica rațiunii practice, p) Ibidem, p Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV Esența reală a lucrurilor, după concluzia lui Kant însuși, nu poate conduce la o sinteză a idealului și a realității Kant fie a fost un adevărat metafizician, adică a încercat să fundamenteze idealismul obiectiv, sau a crezut subiectiv în realitatea "tărâmului ideilor" - dar numai pe baza acestui fundament transcendental și-a putut fundamenta credința în realizarea idealului în realitate Respingând explicația empirică a acestei realizări, el a putut accepta doar transcendentul De fapt, epistemologia sa însăși, fără concluzia că a tras din ea, legal sau ilegal, la recunoașterea transcendentului, nu oferă nicio bază pentru această convingere Metafizica subiectivă sau obiectivă a lui Kant trebuie prezentată în acest fel Cu ființa noastră inteligibilă, inteligibilă, aparținem unei anumite lumi transcendentale, lumea scopurilor În lumea empirică, suntem supuși cauzalității, dar întreaga lume, cu însăși cauzalitatea ei, este doar o manifestare a aceleiași lumi inteligibile, adevărate, al cărei lumen ni se deschide în autodeterminarea noastră liberă și în recunoașterea de către voința noastră a obiectivelor absolute, independent de empirism Lumea empirică este o cauzalitate continuă, dar totul este condiționat de aceste scopuri absolute ale lumii inteligibile Cu această înțelegere, Kant oferă într-adevăr un mare serviciu științei, purificând empirismul de teleologie Acesta din urmă nu mai poate distorsiona cursul regularității cauzale Dar, în același timp, Kant este fondatorul metafizicii adevărate și consistente, raportând toată teleologia la lumea inteligibilă · Cu toate acestea, nici măcar această purificare a empiriei din teleologie nu a fost completă Teleologia mai are încă o cale de a pătrunde în lumea empirică, și anume, nu în ciuda cauzalității, ci împreună cu aceasta Acolo unde nu avem date cauzale, suntem îndreptățiți, dacă cunoaștem scopul care trebuie realizat, să completăm seria de fenomene, deducându-le din acest scop, în ipoteza că seria cauzală trebuie să corespundă în mod necesar acestui scop Dar pentru aceasta, un astfel de scop trebuie să ni se dea ca unul obiectiv, supus implementării necesare, și nu doar Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE ko recunoscut de noi ca fiind obligatoriu pentru voinţa noastră Astfel, întrebarea se reduce dacă vom avea o metafizică subiectivă sau una obiectivă Primul este de a recunoaște imposibilitatea de a prevedea cursul lucrurilor din teleologie altfel decât presupus Cel de-al doilea, dacă ar fi cu adevărat fundamentat obiectiv, ar avea dreptul să ofere o metodă independentă de studiere a realității în funcție de regularitatea scopului, în deplina convingere că rezultatele sale vor coincide cu rezultatele studiului cauzal Să ne întoarcem acum la vechii neo-kantieni Cum au răspuns ei la întrebarea despre sinteza ordinii cauzale și teleologice a lucrurilor, voință și rațiune, libertate și natură? Întoarcerea către Kant, care a început în anii și , a fost expresia unei reacții idealiste împotriva câștigurilor naturalismului

și materialismului În multe privințe, amintește de acea întorsătură către Platon care a avut loc în filosofia antică după ce elementele democratice ale învățăturilor lui Aristotel au câștigat predominanța în direcția întregii activități științifice și filozofice a elenismului Dar condițiile istorice ale epocii și starea de spirit erau diferite Pe de o parte, căutarea pasională a credinței și înaltul avânt religios, care erau atunci o bază pozitivă pentru o sinteză idealistă, lipseau acum; sistemele religioase care se estompează nu ar fi putut avea nici măcar o mică parte din acel spirit incitant și unificator care era inerent acelei epoci în forțele proaspete, care tocmai intrau în organizarea mișcării religioase Pe de altă parte, succesul obținut în vremurile moderne de pozitivism i-a întărit pentru totdeauna pozițiile și nu mai putea fi vorba de a le recâștiga, ci doar de a le limita Prin urmare, atât practic cât și teoretic, noua sinteză idealistă a ieșit palid și meschin În practică, el nu a plecat atât de mult dintr-o dispoziție religioasă gata făcută, cât a dovedit și necesitatea credinței pentru sinteză; prin urmare, argumentul practic s-a bazat în sine pe cel teoretic și nu invers Credința a fost chemată doar pentru a umple golurile din teorie și nu era un principiu viu, creator Teoretic, trebuia să intri în Biblioteca "Runivers" F SOFRONOV compromite cu pozitivismul, apărându-se împotriva lui nu cu argumente direct idealiste, ci cu argumente epistemologice sistem Fr Alberta Lange a fost un model de compromis pur cu un început naturalist Epistemologia a apelat la organizarea psihofiziologică pentru justificarea acesteia "Fiziologia organelor de simț este un kantianism dezvoltat sau justificat", spune Lange Cercul vicios al acestei concepții este clar, iar cei care se consideră adevărați critici refuză să-l recunoască drept epistemologic Ei contrastează strict punctul de vedere epistemologic formal - teoria dezvoltării funcțiilor fiziologice și psihologice ale cunoașterii, observând că Kant însuși a combinat ambele puncte de vedere, fără să le considere deloc să se excludă sau să se înlocuiască unul pe altul Evoluționistul trebuie să fie complet subordonat epistemologicului *), bineînțeles, în sens formal Dar Lange, chiar și cu o astfel de interpretare empirică a începuturilor sale, care compromite epistemologia formală, încă nu rezolvă problema principală O astfel de origine pur organică a principiilor epistemologice nu asigură în sine realizarea empirică a unui principiu practic, a unui ideal de voință Dimpotrivă, separă și mai accentuat tărâmul naturii, care a subjugat acum principiul cognitiv teoretic, de tărâmul liber al idealului Acesta din urmă pierde astfel toate drepturile asupra semnificației cognitive pe care i-a acordat-o Kant tocmai în legătură cu faptul că cunoașterea în general a fost plasată deasupra naturii Prin urmare, destul de consecvent, Lange separă strict domeniul cauzalului și al necesarului de domeniul dezirabilului, domeniul științei* de cel al credinței El vede singura modalitate de a realiza unificarea lor într-o astfel de creativitate filosofică, care în esență abordează creativitatea în artă Lumea idealului rămâne în afara empirismului, dar constituie o zonă specială pentru munca pozitivă a filozofiei asupra creării și dezvoltării sale, iar astfel de sisteme nu ar trebui cu siguranță *) Woltmann: Materialism istoric, p și urm Berdyaev: Subiectivismul și individualismul în filosofia socială De asemenea, un articol special despre Lang: Berdjajew fr alb Lange und die kritische Philosophie Nene Zeit, - , nr , , Biblioteca "Runivers" MECANICA IDALELOR SOCIALE revendica semnificație științifică, obiectivă Cu alte cuvinte, o astfel de sinteză este doar subiectivă, umplând golul dintre ideal și realitate cu elemente de creativitate nu

obligatorii, ci aleatorii Astfel, se poate spune că Lange din toate punctele de vedere cedează în fața viziunii pozitive asupra lumii, deoarece aceasta din urmă nu are nimic împotriva creativității subiective, întrucât nu se intrude în sfera științifică (Urmeaza finalul) F Sofronov Biblioteca "Runivers" Necesitatea obiectivă a progresului De fiecare dată când trebuie să ieși dintr-un cerc restrâns de relații într-o viață mai largă, ești uimit de cât de multă durere este în jur Uneori pare că în fața ta este o mare întreagă de suferințe și cazuri individuale, infinit variate în detalii, trec ca valurile într-o serie nesfârșită Această fragilitate a bucuriilor omenești și inutilitatea grijilor și grijilor sale în fața durerii universale se remarcă cu precădere în fața acelui sentiment de grandoare calmă pe care natura ni-l produce Mai ales natura sudică acționează astfel asupra noastră, nordicii, care am scăpat din agitația vieții într-un oraș mare Uneori, în fața frumuseții nepământene a sudului, se ridică indignarea în suflet, cum poate fi atât de frumos și de minunat când oamenii suferă atât de mult pe pământ! Pentru a-și concilia nevoia de fericire și imposibilitatea ei în condițiile timpului prezent, umanitatea modernă, ca una dintre armele luptei pentru existență, și-a dezvoltat în sine o credință în progres Desigur, credința în progres nu va da nimic celor care pierd, zdrobiți de viață, întrucât această credință în sine este o expresie a prezenței în oameni a puterii de a trăi și de a lupta Dar pentru cel care are aceste puteri, acesta este unul dintre stâlpii vieții Însuși conceptul de progres este foarte complex și greu de definit, dacă îți stabilești sarcina de a exprima într-o singură formulă atât credința subiectivă în venirea unui viitor mai bun, cât și, în același timp, să îmbrățișezi faptele obiective care confirmă realitatea această credință O Raport citit la februarie la ședința Societății Filosofice de la Universitatea din Sankt Petersburg Biblioteca "Runivers" NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES Să ne oprim deocamdată asupra primei jumătăți a acestei sarcini și să definim credința în progres din punct de vedere subiectiv, ca încredere că viața omenirii duce la creșterea fericirii pe pământ și la o în continuare armonioasă, integrală creșterea personalității umane Această încredere este pur subiectivă și, așa cum am spus mai sus, este, pe de o parte, un indicator al viabilității omenirii, al prezenței în ea a puterii de a lupta pentru fericirea sa; pe de altă parte, este o concluzie semi-conștientă din masa de impresii individuale din viață Cum se leagă cunoștințele obiective, adică, cu această certitudine subiectivă? stiinta moderna? Ne putem imagina trei răspunsuri posibile În primul rând, poate că această încredere subiectivă în schimbarea destinului uman în bine nu are nimic de răspuns în realitatea obiectivă Această credință s-ar dovedi atunci a fi pur subiectivă, complet inconsecventă cu realitatea Dar, în ciuda acestui fapt, fiind în esență complet neîntemeiată, această credință va exista până când va înceta să mai joace un rol important ca instrument în lupta pentru viața omenirii A doua posibilitate este că certitudinea subiectivă corespunde în viața omenirii unui proces real de creștere a personalității umane și unei creșteri a cantității de fericire pe pământ Într-un asemenea caz, această certitudine subiectivă, dedusă în mod semi-conștient din impresiile imediate ale vieții, s-ar dovedi a fi asemănătoare acelei intuiții strălucitoare, artistice, cu ajutorul căreia Goethe a decis că toate părțile unei flori nu sunt altceva decât frunze modificate, iar craniul nu este altceva, ca vertebrele modificate Ambele presupuneri ingenioase, cu o analiză suplimentară atentă și sistematică a anatomiei comparate, au fost justificate Același lucru se poate întâmpla cu

certitudinea subiectivă că progresul există În cele din urmă, a treia posibilitate este că progresul există într-adevăr, cu adevărat, dar că cunoștințele obiective nu sunt în măsură să-l afirme, fie pentru că stocul de fapte este insuficient în acest moment, fie pentru că nu există o metodă adecvată de generalizare Iată această problemă, adică compararea cu ce poziție ocupă cunoștințele obiective în raport cu Biblioteca "Runivers" A I P O Ts K I Y la încrederea subiectivă a omenirii în existența progresului, ne-am propus în această lucrare Cea mai caracteristică și importantă proprietate pentru noi a fenomenelor din acel domeniu de cunoaștere cu care ne vom ocupa, adică științe sociale, aceasta este complexitatea extraordinară a fenomenelor Această complexitate face cercetarea extrem de dificilă Acest lucru este neobișnuit de bine clarificat în primele pagini ale remarcabilului studiu al lui Simmel "Despre diferențierea socială" Astfel, de exemplu, spune: "Fiecare etapă a dezvoltării societății, care face obiectul studiului nostru, este rezultatul multor evoluții profund înrădăcinate Întrucât aici aceleași efecte pot proveni din cauze diferite, este foarte posibil ca fenomene similare să reprezinte rezultatele celor mai eterogene complexe de forțe, care, convergând într-un singur punct, pentru manifestarea acelorași efecte, în dezvoltarea lor ulterioară iau formele cele mai diverse · Dificultatea studierii unor fenomene atât de complexe constă în faptul că nu putem niciodată compara două grupe de fenomene ca fiind identice: atât de complexe sunt elementele care le alcătuiesc, între care nu va exista niciodată identitate completă În același mod, nu putem considera niciodată aici o legătură ferm stabilită între modificările a două elemente, deoarece nu vom întâlni niciodată o astfel de combinație de condiții în care doar aceste două elemente s-au schimbat și toate celelalte condiții au rămas aceleași Cât de mult interferează o astfel de complexitate a fenomenelor cu cercetarea, vedem din exemplul științelor naturii Fizica și chimia au început să se dezvolte rapid abia atunci când a început să fie aplicată metoda experimentală, adică când a devenit posibil să se observe dependența fenomenelor unul față de celălalt cu identitatea creată artificial a tuturor celorlalte condiții de experiență În același mod, fiziologia a avansat rapid abia din momentul în care metoda experimentală a început să fie aplicată în ea Nu pentru sociologie, această metodă este complet inaccesibilă: putem observa întotdeauna doar societatea umană și nu putem face niciodată experimente pe ea Dacă uneori acest sau acel fenomen istoric se numește experiență socială, *) Diferenţierea socială, ed Johansen P ib Biblioteca Runiverse

NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES rimentom, atunci este complet greșit: cel mai simplu fenomen istoric este infinit de complex în comparație cu condițiile elementare ale unui experiment chimic sau fiziologic Numai că nu este necesar să exagerăm prea mult dificultățile care depind de imposibilitatea aplicării metodei experimentale la sociologie Sociologia nu este singură în acest sens Marea majoritate a faptelor referitoare la ființele vii nu pot fi experimentate O altă metodă, care a dat nenumărate rezultate fructuoase în științele naturii, este aplicarea concluziilor generale ale unei ramuri a cunoașterii, mai avansate dintr-un motiv sau altul, la altul, mai înapoiat Cât de des este utilizată această metodă este evident, de exemplu, din următoarele Toată lumea știe ce rol joacă teoria lui Darwin în dezvoltarea biologiei Între timp, unul dintre fundamentele acestei teorii ț/ este o idee preluată dintr-un tratat al lui Malthus Un alt exemplu este teoria conform căreia viața unui organism se reduce la viața celulelor individuale care alcătuiesc compoziția sa Fructele acestei ipoteze sunt

nenumărate de explorat De fiecare dată când se pune o întrebare în acest punct de vedere, știința, ca Anteeu când atinge pământul, primește o nouă putere Între timp, această teorie nu este altceva decât transferul către organism a concepției noastre despre societate și dotarea celulelor individuale cu o întreagă gamă de o casă de proprietăți care disting indivizii individuali O astfel de încercare de a transfera concluziile biologiei în sociologie a fost așa-numita "teorie organică", adică identificarea societăţii cu organismul Această teorie a provocat o mulțime de atacuri împotriva ei însăși, iar acum nu este neobișnuit să întâlnim în lucrările sociologice o atitudine disprețuitoare față de ea Nici nu cred că e posibil să o aperi Dar mi se pare corect să amintesc că teoria că • societatea este un organism, sociologia datorează mult Acesta a fost un principiu în esență și incorect, poate, dar a făcut posibilă unirea și sistematizarea unui uriaș material real Teoria organică a societății ajunge la concluzii care sunt contrare idealurilor noastre morale: în viitor, vede toată dezvoltarea progresivă unilaterală a omului A I P O C KI th " secol; din punctul său de vedere, poate fi un fenomen firesc și necesar al exploatării unui membru al societății de către alții - unii efectuează o muncă fizică grosolană, alții îndeplinesc funcții mentale subtile etc Dar, desigur, să dau vina pe teoria științifică obiectivă pentru faptul că concluziile sale nu coincid cu cerințele eticii noastre subiective, ar fi nedrept Este esenţial ca, așa cum analizează în detaliu B Kistyakovsky, teoria organică să nu reziste criticilor din punct de vedere logic și ca, drept urmare, aplicarea ei în sociologie să nu fie foarte productivă Esenţial, spune el, este că este extrem de nedefinit pentru adepţii teoriei organice ceea ce ei numesc societate; în Spencer, acum o grămadă de sălbatice, acum un sat separat în Africa centrală este definit; pentru o societate pe deplin formată, el consideră fie poporul, fie statul Scheffle se exprimă vag și când înțelege prin cuvântul societate o dată statul, alta dată poporul La fel, adepţii teoriei organice nu sunt suficient de definiţi în determinarea compoziţiei "corpului" social În același timp, ele operează cu o serie întreagă de concepte extrem de inexacte, precum masa corporală, parte, formă, înălțime, raport dintre părți etc Nepotrivirea acestor concepte pentru cercetare constă în faptul că sunt extrem de nedefinite și poate fi luată într-un sens mai restrâns, apoi într-un sens mai larg Dacă astfel de concepte sunt folosite în științele naturii, atunci într-un sens extrem de definit, clar delimitat; sociologii școlii organice le aplică cu un sens schimbător, nedeterminat Sociologii acestei școli, definind societatea ca organism, includ în componența acestui organism o multitudine de obiecte neînsuflețite, precum: linii de comunicație, telegrafe, fabrici etc Dimpotrivă, zona în care activitatea vie a societății apare cel mai mult brusc, și anume, interacțiunea mentală a organismelor, dezvoltarea normelor etice și legale, este lăsată aproape fără atenție de către această școală Cei care sunt interesați de această problemă mai detaliat, ne referim la cartea lui B Kistyakovsky, aici ne limităm la următoarea sa concluzie: "școala organică Despre Th Kistiakowski Gesellschaft și Einzehvesen Berlin , p și urm   își propune astfel de obiective, care din diverse puncte de vedere se află în contradicție acută cu un cadru pur științific De aceea este atât de dificil să infirmăm slăbiciunile acestei teorii Respingerea completă a tuturor formelor de educație general acceptate îl face invulnerabil Reprezentantul școlii organice va găsi întotdeauna o cale de ieșire, deoarece nu recunoaște norme

logice general obligatorii Pentru a face un pas înainte în știință, este necesar să aveți o înțelegere clară a celor mai simple concepte Dacă, totuși, aceleași fenomene sunt desemnate cu nume diferite, sau altele diferite cu aceleași nume, dacă aceleași expresii una lângă alta denotă concepte diferite, atunci este imposibil să se ajungă la concluzii generale Într-un sens foarte metodologic, este interesant să comparăm teoria organică a societății cu teoria celulară a organismului Ambele sunt foarte aproape una de alta Conform primei teorii, societatea este un organism; conform celei de-a doua, un organism este o societate formată din indivizi separați - celule Prima s-a dovedit a fi o ipoteză, relativ neproductivă în rezultate, în timp ce roadele științifice ale celei de-a doua sunt incalculabile Este foarte clar de ce s-a întâmplat asta Când comparăm un organism cu o societate umană, înzestrăm celulele cu toate proprietățile pe care le posedă indivizii umani și depinde de cercetarea științifică individuală să confirme sau să infirme presupunerile noastre Astfel, de exemplu, în societate, indivizii individuali acumulează capital într-o formă moartă sub forma unui depozit de aur; la un moment dat aceste rezerve se pot schimba din nou într-o altă formă și pot fi epuizate La fel, în organism avem celule care acumulează material nutritiv într-o formă moartă de grăsime, pentru ca la un moment dat să poată da aceste rezerve moarte altor celule și să le transforme în materie vie Știm că statele păstrează trupe în picioare pentru a se proteja de inamicii externi Multă vreme nimic de acest fel nu a fost cunoscut organismului Teoria lui Mechnikov a umplut acest gol, iar acum știm că printre celule există specialiști militari, iar organismul are propria sa armată Exemplele pot fi date la nesfârșit, dar x) Țara Biblioteca "Runivers" A I P O C KI Y iar acest lucru este suficient pentru a arăta că teoria celulară, ca ipoteză științifică, este extraordinar de fructuoasă Dotând celula cu proprietăți umane, ea a stabilit și va stabili incalculabilul numărul de sarcini științifice Teoria organică a societății este cu totul diferită Prin identificarea societății cu un organism, această teorie echivalează omul cu o celulă și pune astfel unul lângă celălalt două etape cele mai extreme ale evoluției biologice Astfel, este extrem de înțeles că, pentru a face o comparație între societate și un organism, a fost constant necesar să simplificăm o persoană, să aruncăm ca nesemnificativ tot ceea ce o persoană, în poziția sa între ființe vii, este mai înalt decât o singură celulă , de exemplu, o ameba O astfel de slăbire a omului, desigur, nu putea decât să afecteze întreaga formulare a studiilor individuale După o analiză serioasă a așa-numitei "metode subiective" în sociologia lui N K Mikhailovsky în cartea lui Berdyaev și Struve, considerăm că este complet de prisos să ne oprim asupra criticii sale Am dori doar să ne oprim asupra cauzelor psihologice ale apariției sale Necesitatea unei "metode subiective" în sociologie este văzută de N K idealurile noastre etice subiective După cum am spus deja mai sus, nu se poate cere ca concluziile științei obiective să coincidă întotdeauna cu principiile noastre etice subiective Când o asemenea coincidență eșuează, aceasta nu dovedește în niciun caz nici falimentul cunoașterii obiective, nici caracterul iluzoriu al principiilor etice Un astfel de dezacord între sensul obiectiv și principiile etice subiective poate depinde de faptul că, de exemplu, știința operează în acest moment pe o gamă prea restrânsă de fapte sau de faptul că principiul care este pus la baza generalizărilor este prea mult îngustă pentru a lumina suficient complexitatea relaţiilor reale În cazul unei teorii organice a societății, nu este nevoie să mergem atât de departe și de adânc

Concluziile înguste și unilaterale care decurg din această teorie sunt explicate pur și simplu prin eroarea logică grosolană care există în baza ei În loc să nege aplicabilitatea în sociologia a Biblioteca "Runivers" NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES metodă activă de cercetare și astfel să smulgă sociologia de întregul câmp al cunoașterii obiective, a fost necesar să se găsească o eroare logică simplă care stă în identificarea societății cu un organism și să respingă teoria organică a societății Desigur, acum patruzeci de ani acest lucru era mult mai dificil de făcut decât este acum, deoarece la acea vreme teoria organică și sociologia aproape coincideau în conținut Aplicarea teoriei organice a societății la sociologie nu a putut, în final, să nu lase în urmă un anumit sentiment de dezamăgire și nemulțumire, a cărui consecință a fost dezvoltarea unei alte tendințe științifice, pentru care centrul de greutate al studiului constă în observarea directă a faptelor vieţii sociale Dar din moment ce toate manifestările sale sunt din V sunt reflectate în psihicul oamenilor și pentru conștiința noastră sunt prezentate sub forma unor elemente mentale separate, adică dorințe, stări și concluzii conștiente, atunci acest curent al științelor sociale poartă pe bună dreptate numele de psihologie Ceh Din punct de vedere logic, nimic nu poate fi obiectat la un astfel de mod de cercetare - acesta este modul obișnuit de inducție, care începe cu observarea empirică a faptelor individuale concrete și din acestea se trece la generalizări ulterioare Singura problemă este că, în altă parte a lumii, cercetătorul nu întâlnește un sistem de relații atât de complicat și complex ca aici La începutul acestui articol, bazându-ne pe autoritatea lui Simmel, am încercat să arătăm ce dificultăți întâmpină această metodă particulară de cercetare empirică în domeniul fenomenelor sociale În ciuda acestui fapt, avem o serie de observații foarte valoroase în lucrările din această direcție Aici aparțin lucrările lui Tarde despre rolul imitației în societate, lucrările despre psihologia mulțimii (Mikhailovsky, Lebbock, Siegel, Tarde etc), semnificația dezvoltării unui grup social al idealului său și dorința de a membri individuali ai acestui grup să-l imite (Mikhailovsky și Giddings) Dar oricât de valoroase ar fi lucrările de această natură, este imposibil să ne oprim doar asupra lor Complexitatea fenomenelor sociale limitează în curând posibilitatea unor generalizări ulterioare, deoarece aici nu putem reduce niciodată două fenomene similare la cauze identice și observând paralela Întrebări de filosofie, KN , Biblioteca "Runivers" A I P O C KI I În cazul modificărilor a două fenomene, nu putem stabili în mod fiabil dependențele acestora, deoarece în paralel cu schimbarea lor, o serie de alte condiții se modifică Căutarea generalizărilor directoare în metafizică poate duce la o serie întreagă de construcții strălucitoare, dar ne va scoate din domeniul cunoașterii obiective Cu toate acestea, acest rezultat va rămâne întotdeauna deschis dacă nu reușim să găsim o dependență obiectivă a fenomenelor unul față de celălalt Astfel, rămâne să căutăm să vedem dacă putem găsi în alte ramuri ale științelor naturii principii călăuzitoare care să ne ajute să lămurim sistemul complex, confuz, al fenomenelor sociale Cel mai ușor putem spera să le găsim în biologie, în știința fenomenelor vieții în general, întrucât omul însuși este încununarea evoluției organice O serie lungă de construcții sociologice pe baza teoriei organice a societății nu putea, desigur, să nu discrediteze aplicarea generalizărilor biologice la știința socială În prezent, o atitudine disprețuitoare față de teoriile "biologice" din sociologie este ceva comun din partea reprezentanților direcției psihologice și metafizice în știința societății Au dreptate? Desigur, o serie de lucrări

sociologice, care își derivă principiile călăuzitoare din biologie, sunt foarte mari; dar dacă ne uităm la cât de vechi sunt aceste principii, care stau la baza acestor lucrări, vom vedea că ele sunt de origine foarte veche chiar și în lucrările publicate în ultimul deceniu · Teoria organică a societății își are originea în Comte, deși este de la sine înțeles că biologia este complet inocentă în identificarea societății cu organismul Un alt principiu biologic care a fost aplicat de multe ori cercetării sociologice este lupta darwiniană pentru existență între indivizi și grupuri sociale Acest împrumut are deja mai bine de patruzeci de ani Între timp, nicio ramură a cunoașterii, probabil, nu a suferit o dezvoltare atât de rapidă precum biologia în acești patruzeci de ani Lupta pentru existență a fost principiul pe care s-a construit teoria evoluției lui Darwin Fără îndoială, lupta pentru existență este ceva cu adevărat existent, la fel cum există adevărate fenomene de imitație în societate Pe Biblioteca "Runivers" NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES Zei ar fi prea excepțional să construim evoluția doar pe lupta pentru existență, cum să construim sociologia pe fenomenele imitației În orice caz, în biologie, lupta pentru existență este unul dintre factorii evoluției într-un număr infinit de alții Cei patruzeci de ani care au trecut de la apariția teoriei lui Darwin au implicat în biologie o schimbare radicală în întreaga viziune asupra lumii, iar aceste succese, ni se pare, au fost foarte puțin utilizate în știința socială Când se recitește acum Originea speciilor a lui Darwin, ni se pare ciudat că eforturile lui Darwin de a arăta că există varietăți, abateri etc , i e concepția anterioară a naturii, ca despre o ordine de viață invariabil existentă, de nezdruncinat, a fost înlocuită de ideea de variabilitate universală, de echilibru mobil, în care, dacă astfel de fenomene se obțin în serii succesive, este doar ca rezultat al unei combinații identice de forțe Am devenit atât de impregnați de acest punct de vedere, încât orice nouă abatere ni se pare cu totul firească și ne oprim parcă în fața unui minunat și de neînțeles în fața constanței cu care se repetă șirurile identice de fenomene de viață Pe lângă taxonomia și anatomia comparată care existau înainte, în această perioadă au apărut noi ramuri de cercetare, care și-au pus sarcina de a studia dependența reciprocă a ființelor vii Astfel, în botanică se studiază formațiunile vegetale, combinații de plante care apar împreună și ale căror condiții de viață sunt strâns legate între ele Aceleași combinații de ființe vii, desigur, sunt observate în lumea animală și, pe de altă parte, indivizii individuali ai lumii animale și vegetale intră într-un sistem de relații reciproce complexe Cel mai esențial, după cum mi se pare, elementul viziunii asupra lumii a lui Darwin, poate, la început rămânând în umbră, iar în viitor ieșind din ce în ce mai mult în prim-plan, este ideea mediului înconjurător al unui individ viu, ca sistem complex de relaţii între el şi ceilalţi fiinţe vii Lupta pentru existență este un caz aparte al unor astfel de relații și este extrem de departe de a putea rezuma de la sine toată complexitatea lor * Biblioteca "Runivers" A I P O C KI și Mediul pentru o ființă vie este în principal relația sa cu alte ființe vii Chiar și cantitatea de lumină, umiditatea, suprafața de teren care i-a fost dată pentru utilizare, sunt toate determinate de aceleași relații Pentru o persoană, mediul va fi, de asemenea, în principal relația sa cu alte ființe vii și, la rândul său, în principal cu alte persoane Semnul esențial, etern, ca să spunem așa, al vieții este corespondența întregii vieți cu mediul Toate vieţuitoarele pot exista numai atâta timp cât procesele din interiorul ei au loc într-o anumită armonie cu

procesele care au loc în afara ei *) Această necesitate a corespondenței dintre organism și mediu este la fel de indispensabilă tuturor viețuitoarelor Unele infuzorii piere dacă nu a observat la timp și nu a știut să-și evite dușmanul; în același mod, nu numai indivizii, ci clase întregi pier dacă nu reușesc să înțeleagă sensul unei noi tendințe în viața socială și nu reușesc să profite de ea Este important pentru noi doar să ne oprim asupra definiției conceptului de "mediu" Desigur, fiecare ființă vie are întregul univers în jurul său Dar mediul cu care fiecare ființă vie este direct legată poate fi mai mult sau mai puțin îngust și mai mult sau mai puțin complex Pentru unele infuzorii, aceasta este o picătură de apă în pliul unei frunze, pentru un animal mai mare, o pădure întreagă sau stepă În același mod, pentru o persoană care locuiește în izolare cu o familie sau un sat cu agricultură de subzistență, mediul va fi format din câteva zeci de oameni cu care locuiește, și natura înconjurătoare, și viața modernă *) Această definiție este dezvoltată în detaliu de Spencer în capitolul V al sale Principies of Biology intitulat "corespondența dintre viață și circumstanțele sale și VI" gradul de viață variază pe măsură ce gradul de corespondență" la p Spencer citează un extras de la Comte Acesta din urmă, vorbind despre o concepţie generală a vieţii, declară: "Cette idée suppose en effet, non seulement celle d'un être organisé de manière à comporter l'état vital, mais aussi celle non moins indispensable, d'un certain ensemble d'influences extérieures propres à son accomplissement Une telle harmonie entre l'être vivant et le milieu correspondant, caractérise évidemment la condition fondamentale de la vie " NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES se apropie din ce în ce mai mult de faptul că întreaga umanitate este un întreg Bunăstarea și viața țăranului Tula depind de recolta din America de Sud și de starea lucrurilor din China, iar romanul lui L Tolstoi, inspirat din viața rusească, își aduce fluxul în sistemul vieții americane departe de noi Pentru a trăi, a exista, fiecare ființă vie trebuie să se armonizeze mai mult sau mai puțin cu mediul Dacă mediul înconjurător a devenit mai complex, atunci și ființa vie trebuie să devină mai complexă, altfel va pieri Să luăm un bărbat, să ne imaginăm că în mediul simplu, îngust, în care trăiește, a apărut un factor nou Existența unei persoane este condiționată de faptul că conștiința sa reflectă mediul din jurul său destul de corect și reacţionează la mediu destul de rapid Atunci când orice nou factor semnificativ apare în mediul înconjurător, acesta trebuie în mod necesar să se reflecte în sfera mentală a unei persoane și să provoace o acțiune oportună ca răspuns Complicarea mediului înconjurător duce în mod necesar la complicarea unei ființe vii Puterea vieții, bogăția ei, strălucirea este cu atât mai mare, cu atât viața este mai complexă Și acest lucru este atât de înțeles: viața este posibilă numai în măsura în care o ființă vie este capabilă să surprindă o schimbare a condițiilor din mediu și este oportun să răspundem la această schimbare Pe toată scara evoluției organice, începând cu cele mai de jos ființe vii și terminând cu omul, complexitatea manifestărilor vieții este în creștere și, în același timp, atât puterea, cât și bogăția ei cresc De exemplu, un vierme învață despre apropierea inamicului său scuturând pământul, în timp ce oamenii, pentru a lupta cu inamicul lor, de exemplu, ciuma care se apropie, folosesc toate mijloacele științei Pentru a deschide un bacil de ciumă, este nevoie de un microscop și de vopsele, pentru fabricarea cărora a fost nevoie atât de analiză matematică, cât și de chimie; Metoda de preparare și utilizare a serului anti-ciumă se bazează pe munca lui Pasteur și a altora și, la rândul său, este legată

de întreaga noastră idee de viață Înălțimea complicațiilor vieții pe care o vedem la om oferă mijloace extraordinar de puternice de a cunoaște mediul și, la rândul său, de a lupta cu el și de a-l folosi Biblioteca "Runivers" A I P O C KI I Comparațiile biologice, principiile generale de bază ale biologiei, după cum se știe, au fost utilizate neobișnuit de multe ori în sociologie Chiar și scriitori precum Simmel, care provin din motive destul de diferite, recurg foarte des la aceste comparații Până acum, printre aceste împrumuturi de la biologie, au fost deosebit de norocoase principiile diferențierii, izolarea funcțiilor, specializarea structurii organelor individuale etc dorința de a menține cursul corect obișnuit al proceselor de viață, în ciuda efectelor nocive ale mediului, a rămas în umbră, puțin utilizată Între timp, această străduință este inerentă tuturor ființelor vii, începând de la cele mai de jos, și devine din ce în ce mai clar exprimată și definită pe măsură ce ființele vii devin din ce în ce mai complexe, atingând cea mai deplină dezvoltare în om Din tot ceea ce s-a spus mai sus, este clar că echivalăm relația individului cu societatea cu relația ființei vii cu mediul Desigur, mediul pentru o persoană va fi atât lumină, cât și aer etc , dar chiar și utilizarea acestor daruri ale naturii pentru o persoană este posibilă în măsura în care! acest lucru se datorează atitudinii sale față de alți oameni Trebuie să contrastăm aici această comparație cu teoria organică a societății A spune că societatea este un organism nu este altceva decât o analogie, mai mult sau mai puțin grosolană; pot exista multe trăsături similare între societate și un organism, dar această coincidență este întâmplătoare, oricât de multă asemănare ar putea exista între ele Relația individului cu societatea și a ființei individuale cu mediul înconjurător sunt în esență aceleași Elementele incluse în această comparație se pot situa la niveluri extreme în complexitatea lor, dar relațiile dintre ele vor fi în esență fenomene de același ordin și, prin urmare, compararea acestor două serii de fenomene este foarte fructuoasă O sarcină interesantă este de a urmări dacă, pe măsură ce mediul devine mai complex, viața mentală devine și mai complexă și mai bogată Analiza acestei dependențe ar fi, poate, foarte dificilă dacă nu ar fi Biblioteca "Runivers" NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES deja finalizată în Diferențierea socială a lui Simmel Nu există nicio îndoială că viața mentală a unei persoane se formează sub influența totalității mediului, inclusiv a naturii; dar, desigur, volumul și conținutul acestuia depind în principal de comunicarea cu alte persoane Să luăm cea mai simplă formă, când întreaga societate este formată dintr-un grup foarte restrâns de oameni, omogen ca compoziție Lumea mentală a membrilor unui astfel de grup ar trebui să fie foarte simplă și nu bogată, tocmai pentru că toate evenimentele acestei lumi vor fi extrem de uniforme, toate fenomenele care servesc drept sursă de elemente mentale pentru membrii acestui grup nu vor fi să fie bogați și puțini la număr Toate asociațiile psihice care se pot forma între membrii unui astfel de grup social vor asocia semne întâmplător, și nu în esență, de exemplu, bunătatea sau răutatea cu culoarea părului etc Și trebuie să se întâmple în acest fel, deoarece nicio generalizări, concluzii, chiar și doar concepte generale precum un copac, o persoană, un prieten etc , nu sunt imposibile dacă nu există suficient material mental abundent care să poată fi combinat și comparat Pe lângă nivelul mental scăzut al membrilor unui astfel de grup, aici nu ar trebui să existe nicio individualitate pronunțată Având în vedere numărul mic de membri ai grupului, nu poate exista în acesta nicio specializare dezvoltată, iar fiecare membru al acestuia trebuie să îndeplinească

anumite norme elaborate de condiţiile de viaţă ale acestui grup; dacă grupul este angajat în vânătoare, atunci toată lumea trebuie să aibă dexteritate, viteză de alergare etc , iar dacă nu îndeplinește aceste cerințe, atunci trebuie să moară; la fel, din punct de vedere etic, fiecare membru al unui astfel de grup trebuie să se supună normelor dezvoltate în acesta, întrucât el nu poate exista în afara grupului Dacă ne imaginăm că un astfel de grup a crescut pur și simplu în numărul de membri, atunci numai acest lucru va atrage după sine creșterea sferei psihice și o dezvoltare ceva mai mare a individualității, deoarece odată cu creșterea numărului de membri va exista o oportunitate mai mare de a alege cele mai apropiate de numărul total de membri și o creștere a oportunității pentru un număr mare de concluzii și comparații Dar cu o creștere a numărului de membri ai generalului Biblioteca "Runivers" A I P O C KI I Posibilitatea și necesitatea unui nou factor important, diviziunea muncii, apare în grupul social, o necesitate, deoarece numai diviziunea muncii face posibilă utilizarea forțelor societății în mod destul de productiv Odată cu apariția diviziunii muncii, apare posibilitatea unei diferențe mai mari între membrii societății O serie întreagă de calități, care înainte de apariția diviziunii muncii erau pur și simplu abateri dăunătoare de la o normă definită, pot fi acum utilizate, iar purtătorii lor au posibilitatea de a trăi conform proprietăților lor și, în același timp, nu contrar normei interesele societatii Și cu cât diferențierea și diviziunea muncii sunt mai dezvoltate, cu atât este mai mare numărul de stocuri diferite de oameni care pot găsi posibilitatea existenței în societate Cu un anumit grad de diferențiere socială, atât un laș, cât și o persoană curajoasă, foarte puternică din punct de vedere fizic, și o persoană slabă, care posedă o estimare practică, și o persoană cu o înclinare a minții complet teoretică și, în sfârșit, toate nuanțele individuale ale ambelor capacitatea cognitivă și capacitatea artistică - toată lumea mă va găsi o sută Trebuie subliniat în mod special că, după cum subliniază Simmel, proprietățile și înclinațiile care sunt extrem de dăunătoare unei societăți mici, nediferențiate își găsesc aplicații utile într-o societate mare, diferențiată Este clar că, cu cât alcătuirea societății este mai diversă, cu atât ea mergea mai departe în direcția diferențierii, cu atât câmpul de comparație, de obținere a diverselor impresii este mai bogat? cu atât mai material pentru viața psihică Trebuie să analizăm și să rezolvăm o întrebare importantă: ce se întâmplă cu personalitatea umană pe măsură ce societatea se diferențiază, pe măsură ce diviziunea muncii se dezvoltă în societate? De obicei, s-a hotărât astfel: diviziunea muncii duce inevitabil la o dezvoltare unilaterală a omului; doar una dintre abilitățile sale este exercitată, restul se va atrofia În cele din urmă, acele clase care și-au ales ca specialitate activitatea intelectuală o vor uzurpa în cele din urmă pentru ei înșiși, iar poziția și condițiile de viață ale animalelor de tracțiune sunt lăsate în seama celor care lucrează prin muncă fizică E chiar asa? O trăsătură caracteristică a grupurilor sociale mici este omogenitatea în interiorul lor și diferențele semnificative dintre ele Biblioteca "Runivers" NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES Acea lipsă de specializare în cadrul grupului, despre care am vorbit, este parțial compensată de împărțirea specialităților între grupuri separate: unul este angajat, datorită reședinței în apropierea râului sau a mării, în pescuit, celălalt în vânătoare, al treilea în creşterea vitelor etc Această diviziune a muncii între grupuri este încă mai dificilă comunicarea între membrii grupurilor separate, ceea

ce este deja dificil Cu cât grupul este mai omogen și mai compact, cu atât membrii săi sunt mai izolați de restul umanității Diviziunea muncii în grupuri separate presupune apariția în ele a unor elemente similare, care tind să intre în relații între ele Să ne amintim cât de devreme începe deja aristocrația popoarelor individuale să-și simtă solidaritatea, la fel de devreme se manifestă sentimentul de solidaritate între comercianții din diferite regiuni Faptul de ușurare este apropierea și camaraderia pe care aristocrația diferitelor țări le simt una pentru cealaltă atunci când se întâlnesc într-o stațiune internațională Oricât de mare ar fi diferența de cultură și mentalitate a unui aristocrat englez, a unui marchiz francez modern, a unui baron prusac și a unui moșier rus, atunci când se întâlnesc cu toții, toți se simt ca o singură familie Mai este ceva de spus despre sentimentul de solidaritate care există între muncitorii din diferite țări? Să cităm cu această ocazie un pasaj magnific din Simmel: "Conștiința de sine socială generală, care se ridică deasupra individualității indivizilor, este determinată de apartenența la clasa muncitorilor Indiferent de ceea ce produce o anumită persoană, fie că este vorba de o armă sau de o jucărie de copil, poziția de muncitor adevărat îl unește cu toți ceilalți de genul lui într-un singur tot, uniți de un interes comun Aceeași relație cu capitalul este punctul în care converge tot ceea ce este omogen din diferitele ramuri ale muncii pentru a crea o legătură comună între toți reprezentanții acestuia din urmă Semnificația incomensurabilă a diferențierii psihologice a conceptului de "muncitor" de conceptele particulare de țesător, constructor de mașini, miner etc a fost clară pentru reacția engleză de la începutul secolului curent Societăţile corespondente Asg'om it interzicea orice comunicare scrisă între sindicatele muncitorilor, precum şi toate asociaţiile de membri aparţinând diferitelor ramuri de producţie Ea și-a dat seama clar că odată cu apariția lui Biblioteca "Runivers" a Ï p despre c la ï și interesul general al întregii clase muncitoare, în locul celui special, privind o anumită ramură de producție, cu unificarea mai multor ramuri pe baza unei tendințe comune, se creează egida unui nou cerc puternic * *) Astfel, apariția unei diviziuni a muncii implică imediat dezvoltarea unui sentiment de solidaritate între indivizii din diferite grupuri sociale și îi unește într-un singur întreg Dar diviziunea muncii este de asemenea importantă, deoarece permite fiecărui membru al societății să cheltuiască mai puțină energie mentală pentru munca sa În absența diferențierii, fiecare individ trebuie să-și schimbe constant ocupația; această schimbare nu numai că necesită mult timp, dar este însoțită de o cheltuire mai mare a forțelor psihice și de o concentrare mai mare a atenției Odată cu diviziunea muncii, munca unei persoane este imediat simplificată și devine aproape mecanică, iar acest lucru îi oferă posibilitatea de a direcționa o mare rezervă de energie pentru a comunica cu oamenii și pentru a-și dezvolta personalitatea Un fenomen al vieții sociale, pe care Simmel îl numește încrucișarea cercurilor sociale, este extraordinar de important Într-o societate nediferențiată, omul este legat în toate aspectele vieții sale de unul și același cerc apropiat Colegii de muncă sunt în același timp și rude, printre ei trebuie să-și aleagă prietenii, cu ei își împarte timpul liber, cu ei este un tot politic Nu are de ales: trebuie să le ia așa cum sunt și, din această cauză, el însuși este așezat în cadre înguste din toate părțile și nu are marjă de dezvoltare a personalității sale Într-o societate mai mare, diferențiată, totuși, ne întâlnim cu o imagine foarte diferită O persoană poate lucra într-un anumit loc la o anumită afacere cu colegi cunoscuți; dar el poate deja să-și ia soția

dintr-un cerc complet diferit și, astfel, să se căsătorească cu oameni dintr-o altă origine El poate alege din orice mediu al prietenilor și camarazilor săi pentru recreere în comun; ca membru al unei organizaţii religioase Diferenţierea socială, p Simmel   Zatsii, poate intra intr-un membru al altui cerc social, ca membru al unei societati sportive, poate intra din nou in alta noua etc Astfel, intr-o societate mare diferentiata, fiecare individ traieste la intersectia unui numar mare de societati sociale cercuri; fiecare dintre aceste cercuri l-a ales mai mult sau mai puțin liber; fiecare dintre ele corespunde unei anumite laturi a personalitatii sale Mi se pare că cele de mai sus sunt suficiente pentru a arăta cum, odată cu extinderea cercului de relații care alcătuiesc mediul social pentru individ, cu complicația și diferențierea ulterioară a acestuia, personalitatea crește și devine mai complicată Să dăm câteva exemple în acest sens Teoria organică afirmă că odată cu progresul și dezvoltarea statului vine o diviziune din ce în ce mai mare a muncii Într-adevăr vedem o astfel de perioadă când în stat există o armată permanentă, formată din oameni care și-au dedicat toată viața doar treburilor militare Odată cu apariția serviciului militar universal, acest ordin este înlocuit de opusul, când fiecare cetățean în caz de război devine soldat Oficialii sunt o clasă de oameni care s-au dedicat în mod specific guvernării Dar odată cu apariția autoguvernării în cea mai modestă formă, o parte din sarcinile lor sunt atribuite cetățenilor obișnuiți, iar odată cu creșterea autoguvernării, participarea lor la aceasta crește Procesul cu juriu este un nou exemplu al faptului că o anumită ramură a afacerilor publice, care până nu demult era exclusiv în mâinile specialiștilor, trece de la acestea în mâinile cetățenilor în general Un judecător de pace nu este, de asemenea, altceva decât o persoană aleasă de societate pentru o anumită perioadă de timp pentru a îndeplini funcții judiciare Există un număr infinit de astfel de exemple; în educație în sine vedem aceeași tendință Odată diferite ramuri ale cunoașterii au fost puternic separate unele de altele În prezent, aceste granițe sunt netezite: majoritatea tehnicienilor au nevoie de o diplomă mai mare sau mai mică în educație artistică; pentru un naturalist devine imperativă o educație matematică serioasă etc În general, se observă o astfel de gradualitate: în grupuri primitive mici nu a existat diviziunea muncii și fiecare   un membru al grupului trebuia să îndeplinească în mod constant o serie întreagă de fapte cele mai diverse într-o singură zi Odată cu creșterea societății și diferențierea ei, vine și diviziunea muncii între membrii individuali Dar cu cât această împărțire se realizează mai departe, cu atât este mai mare împărțirea funcțiilor între membrii individuali, adică în spațiu, este înlocuită de o diviziune a muncii în timp, adică același membru al societății îndeplinește o funcție într-o parte a vieții sale, iar alta în cealaltă parte Este imposibil să nu vedem ce pretenții mari le face membrilor săi o societate suficient de diferențiată La fel, dovada creșterii foarte mari a personalității stă în faptul că aceasta satisface aceste cerințe Destul de des, aceeași persoană, ca un soldat, trebuie să facă o serie întreagă de eforturi fizice grele Ocupația sa obișnuită poate fi activitatea științifică sau artistică În calitate de membru al autonomiei locale, el trebuie să decidă o serie de chestiuni practice etc Muncitorul german trebuie să aibă nu numai o anumită abilitate tehnică și capacitate de muncă, ci și un anumit instinct social, deoarece aparține unui cunoscut organizarea muncitorilor este principalul factor de înălțime a salariului său și,

în consecință, a întregului său nivel de trai; o perspectivă politică binecunoscută este, de asemenea, obligatorie pentru el, căci doar o organizare politică oferă o bază reală pentru o organizare profesională Astfel diviziunea muncii și diferențierea societății sunt principalele condiții pentru dezvoltarea personalității umane Punctul de vedere opus, care a domnit între noi de multă vreme, este exprimat mai ales pe deplin în Mihailovski "Am văzut", spune el, "relația dintre dezvoltarea și starea fiziologică și patologică cu ambele tipuri de cooperare Am văzut că dezvoltarea fiziologică este posibilă doar printr-o simplă cooperare și că rezultatul inevitabil al cooperării complexe, diviziunea muncii, este o dezvoltare patologică și o condiție a indivizibilului Ne rămâne doar să adăugăm două sau trei observații explicative În cooperare simplă, un scop comun evocă solidaritate de interese și înțelegere reciprocă între membrii societății Cum oamenii sunt egali, descoperind Biblioteca "Runivers" NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES trăind în aceeași poziție, având aceleași interese, scopuri, aspirații, gânduri și sentimente, nu numai că lucrează cu succes, nu numai că nu intră într-o stare patologică, dar au și oportunitatea deplină în fiecare moment dat de a fi impregnați de viața tovarășului lor, să experimenteze această viață în sine și să-l trateze constant ca pe tine însuți Un nivel moral ridicat este rezultatul firesc al acestei ordini de lucruri Doar cu el putem realiza faimosul motto: fraternitate, egalitate și libertate Nu așa sunt relațiile interpersonale într-o societate construită pe principiul cooperării complexe Ca să nu mai vorbim de faptul că membrii săi se află într-o stare patologică, din cauza dezvoltării crescute a unor organe în detrimentul altora, pentru ei scopul comun este îndepărtat treptat și constant din ce în ce mai mult și, în final, este complet schimbat cu o serie de obiective private, unul de celălalt complet izolat Nu se înțeleg, deși sunt conectați unul cu celălalt în cel mai intim mod Neînțelegerea reciprocă duce la imoralitatea relațiilor Unii rămân blocați într-un travaliu fără speranță, dezvoltând la maximum cutare sau cutare parte a sistemului lor muscular Alții, transformându-se în specialiști în activitatea nervoasă, trăiesc în detrimentul muncii celor dintâi și nu numai că nu îi răsplătesc în niciun fel pentru asta, dar chiar își pierd orice idee despre solidaritatea lor cu ei, că fără ei ar putea să nu aibă nici una dintre acele plăceri care sunt date de un sistem nervos subtil dezvoltat); Eroarea acestui punct de vedere, mi se pare, este evidentă dintr-o comparație cu tot ce s-a spus mai sus; constă în faptul că acest punct de vedere recunoaște sursa structurii mentale a individului exclusiv ca ocupație profesională a acestuia, lăsând restul structurii vieții fără atenție Deci, potrivit acesteia, se dovedește că țesătorul din Lancashire, a cărui muncă este concentrată în întregime la mașină, ar trebui, ca urmare a specializării înguste, să se transforme într-o parte a mașinii, în timp ce, de fapt, specializarea extremă a provocat unirea muncitorilor , solidaritatea lor, pentru ca țesătorul englez să aibă ocazia t) Ce este progresul op N K Mihailovski Ť I, p Biblioteca "Runivers" A I P O C KI I capacitatea de a ține cont de creșterea prețurilor în fabrici și se află la un nivel înalt de dezvoltare atât socială, cât și politică Țăranul, pe de altă parte, din acest punct de vedere, care este angajat într-o ramură a muncii extrem de nediferențiată și care, ca urmare a acesteia, trebuie să se angajeze într-o muncă foarte diversă, trebuie să fie o persoană foarte demnă în mintal și termeni morali În același timp, acest punct de vedere lasă fără atenție că dacă societatea nu este diferențiată, dacă diviziunea muncii nu este dezvoltată, atunci ea

se descompune într-un număr mare de mici agregate sociale Dacă fiecare va obține, prin munca propriilor mâini, tot ce are nevoie, atunci toate relațiile sale se vor reduce la relații cu un cerc restrâns de vecini și, din această cauză, lumea sa mentală va fi fatal extrem de necomplicată și îngustă Să comparăm încă o dată aceste două puncte de vedere, deoarece ele sunt bazele a două viziuni asupra lumii Potrivit unuia, diviziunea muncii și diferențierea societății - calea pe care a parcurs Europa de Vest și pe care se dezvoltă și viața rusească - este o condiție indispensabilă pentru creșterea personalității umane Pe de altă parte, aceasta este calea care duce la umilirea sa În ceea ce privește influența diferențierii sociale asupra lumii mentale a individului, Simmel spune: "Una dintre cele mai importante consecințe ale diviziunii muncii se bazează pe corelația psihologică că la un moment dat, celelalte lucruri fiind egale, este mai multă energie mentală consumat, cu atât mai des conștiința ar trebui să treacă de la o vedere la alta Prin urmare, activitatea nediferențiată, iarăși, toate celelalte lucruri fiind egale, mai degrabă decât oricare special, va ajunge la poziția uneia centrale, absorbind și subordonând toate celelalte manifestări ale naturii spirituale a unei persoane, mai ales în acele perioade în care viața înconjurătoare în general se distinge printr-o bogatie de continut si cereri timpurile moderne x) Condiții deosebit de nefavorabile pentru dezvoltarea personalității pe care le avem în viața unui țăran Complex, absorbind toată atenția și toate forțele muncii, un cerc de oameni extrem de limitat, cu) Simmel Diferențierea socială Pagină Biblioteca "Runivers" NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES cu care subiectul trebuie să se confrunte și cu care se leagă fatal, sărăcia extraordinară și deficitul de impresii ale vieții înconjurătoare, toate acestea au ca rezultat acea personalitate elementară, slabă, care absolut nu se poate orienta și înțelege în vreun fel satisfăcător corelația dintre fenomene din viața înconjurătoare și arată cât de multă orice rezistență suficientă la exploatare și invadare îndreptată împotriva acesteia Există o singură cale de ieșire pentru individ din această situație - să-și rupă legătura cu cercul îngust al relațiilor, care determină natura elementară a lumii sale mentale, și să intre într-o viață largă, unde domnește diferențierea și diviziunea muncii Analiza psihologică a fenomenelor ne-a arătat că odată cu dezvoltarea diferențierii în societate se remarcă și creșterea personalității umane În viața socială modernă, am putea indica o serie de fapte care confirmă acest lucru Totuși, dependența creșterii personalității umane de gradul de diferențiere a societății va deveni definitivă și obligatorie doar atunci când va fi iluminată dintr-un punct de vedere suficient de general, cuprinzând toate viețuitoarele Oricât de variat ar fi mediul în care am observat oamenii, și oamenii înșiși, în funcție de creșterea personalității umane, de diferențierea societății, avem doar un caz special al dependenței organismului de mediu Cu cât mediul este mai complex și diferențiat, cu atât este mai extinsă și complexă rețeaua de relații pe care o îmbrățișează Să presupunem că avem un organism elementar, adaptat unui mediu elementar, că există o anumită armonie între ei Imaginează-ți că în mediul înconjurător a apărut un nou factor care afectează organismul, că s-au schimbat condițiile de existență a organismului Motivele unei astfel de schimbări pot fi foarte diverse: se pot schimba condiții fizice sau chimice externe; în limitele răspândirii acestei specii poate apărea altul care nu a fost aici înainte; în sfârșit, condițiile de existență se vor schimba dramatic, doar ca urmare a reproducerii indivizilor din aceeași specie Și fiecare

complicație a mediului trebuie să corespundă cu complicația organismului Întreaga lume vie o putem Biblioteca "Runivers" A I P O C KI I imaginați-vă sub forma unui număr infinit de astfel de cercuri separate, ale căror centre sunt ființe vii, înconjurate de sistemul lor obișnuit de relații cu alte ființe vii În fiecare moment, lumea înconjurătoare caută să perturbe armonia care s-a format între o ființă vie și mediul cel mai apropiat de ea Dacă un nou factor provoacă o defalcare excesiv de bruscă a sistemului de relații format, atunci ființa vie piere Dacă schimbarea condițiilor de existență nu este prea bruscă, atunci organismul, după o defecțiune mai mult sau mai puțin severă, se adaptează la noul sistem de relații stabilit, iar această schimbare se exprimă în complicația organismului său În general, o ființă vie trebuie să fie capabilă să surprindă schimbările din mediu și să răspundă la această schimbare printr-o schimbare oportună în sine Cu cât organismul este mai complex, cu atât mai ușor va surprinde schimbările din mediu, cu atât mai rapid se va proteja de consecințele lor dăunătoare Prin urmare, pe întreaga scară a ființelor vii, începând cu cea de jos și terminând cu omul, cu cât organizarea este mai înaltă, cu atât organismul este mai puternic, cu atât este mai independent de schimbările mediului care îi sunt dăunătoare Această lege biologică este de mare importanță și este confirmată în fiecare organism Formularea îi aparține, se pare, lui Claude Bernard Și în ciuda evidenței și importanței sale, el nu a avut noroc în științe sociale După cum am spus mai sus, toate cercetările sociale, chiar și cele opuse metodei biologice și comparațiilor biologice, sunt bogate în astfel de comparații Principiile diferențierii, diviziunea muncii între părți separate ale societății, dezvoltarea unilaterală și, în cele din urmă, chiar și lupta pentru existență, apar aproape constant în lucrările sociologice Între timp, dorința fiecărei ființe vii de a se proteja de schimbările mediului înconjurător dăunătoare ei a rămas complet la umbră Depinde, poate, de faptul că cei mai mulți dintre oamenii implicați în sociologie nu sunt naturaliști, iar comparațiile și analogiile lor biologice nu au fost extrase decât în cel mai bun caz din studiul lucrărilor clasice despre știința naturii Studiul unui subiect din cărți nu poate înlocui niciodată studiul său direct Având în vedere acest lucru, este clar că acele părți în Biblioteca "Runivers" NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES Trecerile vieții, care sunt tratate în detaliu în lucrări de istorie naturală (deoarece atât afirmarea, cât și elucidarea lor au necesitat multă muncă), ocupă un loc mare și în lucrările de sociologie Principiul, care este de o importanță capitală, rămâne fără atenție, deoarece în lucrările biologice se vorbește puțin despre el, ca un lucru în sine de înțeles și ilustrativ Am mai spus că trăsătura caracteristică a proceselor vieții este corespondența dintre procesele care au loc în interiorul organismului și procesele care au loc în afara acestuia, în mediu Organismul trebuie să se adapteze constant la acestea, adică Pentru fiecare schimbare care este esențială pentru organismul din afara acestuia, trebuie să existe o schimbare corespunzătoare în el Dar întreg sensul acestei adaptări la un mediu extern din ce în ce mai complex, întreg sensul întregii evoluții, al complicației tot mai mari a organismului constă în strădumința ființelor vii de a se proteja de influențele nocive Aceste influențe nocive ale mediului extern trebuie înțelese în cel mai larg sens al cuvântului: sarcina tuturor viețuitoarelor este să se străduiască să mențină un curs normal, corect și uniform al proceselor în interiorul corpului, în ciuda celor mai dramatice schimbări din mediu La prima vedere, pare contradictoriu să

spunem că există astfel de tendințe în organism îndreptate spre distrugerea reciprocă - una de a se schimba în funcție de schimbările din mediu, cealaltă de a-și menține independența, în ciuda schimbărilor care au loc în jur De fapt, nu există nicio contradicție; căci dacă există o schimbare drastică a mediului, aceasta va avea ca rezultat schimbări drastice în organizare; dar acestea din urmă vor veni doar treptat, poate după o serie de generații, deoarece ființa vie se va strădui să paralizeze influența noilor factori și să păstreze cursul corect, netulburat al proceselor vieții Oamenii vorbesc adesea despre nepăsarea naturii, despre nemiloarea ei: pentru a produce un singur pește, se produc și mor sute de mii de ouă; pentru ca un singur copac să crească, milioane de semințe și lăstari pier Dar această afirmație poate fi prezentată invers Viaţa se poate manifesta
Întrebări^filozofie, carte Î Biblioteca "Runivers" A I P O C KI I numai la indivizi; viața este de neconceput fără ființe vii separate și, prin urmare, totul este îndreptat spre conservarea vieții indivizilor Numai atunci când organizarea este prea simplă, și deci fragilă, interesele clanului ies în prim-plan Dacă este imposibil să salvezi indivizi, atunci totul să fie îndreptat spre a se asigura că cel puțin o copie este păstrată și, după ce a ajuns în condiții favorabile, se înmulțește Dorința de conservare a individului operează în toate etapele evoluției vieții, iar dacă interesele speciei ies în prim-plan, este doar atunci când organizația este încă prea imperfectă pentru a conta pe conservarea indivizilor Să revenim acum la problema dezvoltării individului în paralel cu cursul diferențierii sociale și al diviziunii muncii Desigur, diviziunea muncii ar presupune o dezvoltare unilaterală a omului, o degradare a personalității umane, dar numai dacă oamenii ar putea fi izolați de alte influențe ale mediului Și întrucât odată cu complicarea societății, relațiile indivizilor între ei devin și mai complicate, dezvoltarea unei funcții în detrimentul celorlalte în aceste condiții este o utopie Desigur, munca țesătorului de mașini are drept scop dezvoltarea în el a capacității de doar câteva mișcări care se repetă constant; dar din moment ce, devenit țesător, intră într-un sistem complex de relații cu alți oameni, personalitatea lui nu este numai nu este diminuat, ci, dimpotrivă, se ridică la un nivel superior Relativa independență a individului față de mediul înconjurător este un fapt atât de important și real încât nu a putut decât să rezoneze într-un fel sau altul în conștiința lui Și într-adevăr, conștiința reflectă faptul că individul, persoana umană, este un sistem complex și solid de forțe pe care influențele externe caută să-l distrugă și care are capacitatea de a-și menține într-o anumită măsură independența și de a reflecta procesele îndreptate către acesta din în exterior şi perturbând cursul normal al proceselor sale influenţa Această conștiință este acea senzație complexă care poartă numele de conștiință a "liberului arbitru" Biblioteca "Runivers" NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES Liberul arbitru este, desigur, o iluzie, deoarece este imaginat ca o libertate a individului de a face orice Dimpotrivă, cu cât persoana este mai înaltă și mai bogată, cu atât acțiunile sale sunt mai determinate În ceea ce privește o persoană cu un depozit mental scăzut, încă se poate îndoi cum va acționa în cutare sau cutare caz; dar cu cât viața mentală a unei persoane este mai bogată, cu atât este mai sus în ochii noștri ca persoană publică, cu atât avem mai multe motive să presupunem că în fiecare eveniment important al vieții sale va acționa astfel și nu altfel Putem afirma în mod obiectiv, din exterior, că cu cât personalitatea umană este mai înaltă, cu atât acțiunile sale sunt mai strict determinate Dar de ce sunt ele determinate? Nu prin

influențe externe care sunt accidentale pentru o persoană, ci prin depozitul mental intern al ei La fiecare fapt exterior cert, ea va reacţiona într-un anumit mod, determinat de structura ei mentală Ceea ce se numește "liber arbitru" este o iluzie Dar cuvântul iluzie are un sens prea vag, larg Pe de o parte, denotă ceva care nu are în spate niciun sens real, pe de altă parte, acest cuvânt denotă o interpretare incorectă a unui fapt existent cu adevărat Prin liberul arbitru trebuie să înțelegem interpretarea greșită a unui fapt extrem de important, cu adevărat existent - independența binecunoscută a individului față de lumea exterioară Fiecare ființă vie este un sistem de forțe care se străduiește să fie conservat, în ciuda faptului că din exterior este supus constant acțiunii forțelor care caută să o distrugă Cel mai complex, cel mai solid și mai rapid aranjat sistem pe care îl avem în personalitatea umană, care, în virtutea acestuia, posedă în cea mai mare măsură capacitatea de a-și autodetermina acțiunile Aceasta, desigur, nu plasează persoana umană în afara lanțului general de efecte și cauze, în afara legăturilor determinismului Acțiunile unei persoane sunt fatal predeterminate, dar acest lucru nu este important pentru el, deoarece ele sunt determinate nu de lumea exterioară, ci de structura mentală a personalității în sine și de structura sa organică Nu este nimic umilitor pentru o persoană în asta, deoarece cu cât personalitatea umană se află mai sus în ceea ce privește dezvoltarea, cu atât el însuși realizează mai clar că, cu fiecare combinație specifică a condițiilor lumii exterioare pentru el * Biblioteca "Runivers" A I P Ó C KI I există o singură soluție certă Această conștiință că o persoană are capacitatea de a acționa într-un anumit mod, în conformitate cu scopurile și aspirațiile personalității sale și indiferent de combinația aleatorie a condițiilor lumii exterioare și este numită incorect "liberul arbitru" Acest punct ■ Punctul de vedere coincide complet cu punctul de vedere exprimat de Berdiaev "Conștiința psihologică a libertății, spune el, nu este deloc conștiința lipsei de cauză a voinței noastre și a acțiunilor noastre Sunt conștient de faptul că sunt liber atunci când acționez după bunul plac, adică, după voia ta Libertatea nu poate fi opusă necesității, deoarece libertatea, adică Sunt necesare și acțiuni care depind doar de voință, determinate de cauze psihice; trebuie pusă în contrast cu dependența de forțele aflate în afara voinței active și ostile voinței Conștiința libertății este o iluzie care trebuie aruncată dacă este înțeleasă ca necauzată, ca indeterminism, într-un cuvânt, dacă este opusă necesității în general Dar din sufletul uman este imposibil să ștergem conștiința diferenței dintre acțiunile care sunt cauzate de cauze mentale interne și care decurg din propria noastră voință și acțiunile impuse nouă din exterior din motive mecanice, pe care suntem nevoiți să le îndeplinim împotriva noastră voia Îți poți opune libertatea nevoii greșite care a chemat eu-ul tău la viață, dar numai pe aceea care vrea să-l șteargă de pe fața pământului, care îți distruge activitatea volitivă "x) Ceea ce am spus despre individ în legătură cu problema "liberului arbitru" se referă la capacitatea lui de a-și autodetermina acțiunile în raport cu mediul său Dar aceeași absență a unei relații directe între starea individului și mediu, același grad de independență se observă și în sfera sentimentelor și stărilor de spirit De obicei, se presupune că starea de spirit a unei persoane depinde de mediul în care trăiește Când în jur este lumină, căldură, bucurie, atunci ea este, de asemenea, într-o dispoziție strălucitoare și veselă, când este întuneric și deznădejde peste tot, ea este mohorâtă Acesta este cazul în majoritatea cazurilor și *) N Berdyaev Subiectivism și individualism SPb , Pg și

următoarele Biblioteca "Runivers" NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES personalitatea este mai slabă, cu atât este mai mult o reflectare a mediului Acest lucru este valabil mai ales pentru viața rusă, a cărei caracteristică principală este slăbiciunea individului Dar nu ar trebui să fie așa, iar întregul proces de evoluție a vieții și de dezvoltare a personalității umane duce la realizarea omului independent de impresiile directe ale mediului În stadiul cel mai înalt al dezvoltării umane, ne putem imagina o persoană puternică și bogată care, chiar dacă ar intra într-un mediu trist și sumbru, ar fi centrul luminii, puterii și vieții Fenomenele triste din mediul înconjurător ar fi trezit în ea tristețe și regret, dar nu ar fi fost milă neputincioasă, înjositoare Acest regret și tristețe nu au putut distruge starea de spirit generală, strălucitoare, plină de putere și credință în viață Este deosebit de important pentru noi să ne amintim că deznădejdea nu are nicio justificare în condiții externe, că este doar un simptom al slăbiciunii și înălțimii insuficiente a personalității în sine În măsura în care punctul nostru de vedere asupra problemei liberului arbitru coincide cu punctul de vedere al domnului Berdyaev, nu putem fi de acord cu critica sa asupra individualismului și trebuie să considerăm atitudinea sa față de această întrebare o eroare logică profundă Desigur, nu ne angajăm să apărăm ceea ce atacă domnul Berdyaev, definindu-l cu conceptul general de "individualism", și împărtășim atitudinea lui negativă față de persoana "cu gândire critică" care creează procesul și față de "personalitate" construit teoretic de Mihailovski, care, printr-un efort grandios de voință, în numele idealurilor moralității și umanității, oprește procesul de diferențiere a societății Vom reveni la această întrebare la sfârșitul articolului nostru, dar este complet nedrept să credem că a lupta împotriva unor astfel de construcții teoretice înseamnă a lupta împotriva individualismului Suntem complet de acord cu P B Struve când spune: "Spre deosebire de Berdiaev, suntem înclinați să atribuim meritului său tendința individualistă a eticii domnului Mihailovski În această tendință, desigur, se împletesc diverse motive etice, conține atât grâul, cât și neghina eticii Dar nu înțeleg etica - din punctul de vedere al metafizicului, adică etica absolută, protestul ascuțit al lui Berdyaev împotriva ideii de individualism Biblioteca "Runivers" A I P O Ts K I Y Metafizic, individualismul etic se rezumă la recunoașterea unei pluralități de substanțe spirituale auto-active Etica se sprijină în acest sens pe individualism, căci problema etică se naște din raporturile dintre substanțele spirituale egale și autonome, străduindu-se să întruchipeze binele absolut (care cred că trebuie conceput și pe fond)" *) Construcția teoretică, pe care încercăm să o fundamentam în acest articol mai detaliat și sistematic, a fost deja enunțată de noi în presă Și am considerat punctul nostru de vedere ca fiind puternic individualist și tocmai acest caracter i-a dat o valoare deosebită în ochii noștri Mi se pare că teoria, conform căreia progresul se realizează numai proporțional cu creșterea individului și conform căreia realizarea pe pământ a idealurilor de frumusețe și fericire este considerată posibilă doar atunci când individul atinge cele mai înalte trepte de dezvoltare, merită să fie numit individualist Suntem pe deplin de acord cu domnul Berdyaev atunci când obiectează la definițiile conceptelor "societate" și "personalitate" așa cum sunt exprimate de Mihailovski Suntem complet de acord cu el când spune că doar cel mai extrem susținător al teoriei organice a societății, mult mai extrem decât Spencer, poate afirma că societatea luptă cu individul pentru individualitatea sa și de fiecare dată când se dovedește a fi

învingător , se dezvoltă de-a lungul tipului organic și transformă personalitatea în organul său) Dar nu putem fi de acord cu el când spune că viziunea individualistă asupra lumii se sprijină pe o presupunere radical greșită, pe ficțiunea unui individ abstract, rupt din societate, din procesul istoric, rupt de forțele sociale care l-au născut Acest lucru nu este adevărat: viziunea individualistă asupra lumii se bazează pe existența indivizilor, în timp ce societatea nu este altceva decât relația reciprocă a acestor indivizi cu adevărat existenți Toate idealurile, toate aspirațiile individului nu sunt luate doar din societate,) Berdiaev Subiectivism și individualism Cuvânt înainte de P Struve Pagină LIX ·) Acolo Pagină) / Gam, p i , Biblioteca "Runivers" NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES dar a provenit din ciocnirea activă a unor indivizi separati Conceptele de personalitate și societate nu pot fi gândite separat, deoarece societatea este interacțiunea personalităților, iar personalitatea este produsul influenței altor personalități asupra acesteia, de exemplu societate; dar aceasta nu face necesară negarea existenţei reale a indivizilor întreabă Berdiaev! "Într-adevăr, ce poate un individ să opună societății, în ce sens poate ridica steagul indignării împotriva acesteia"? La aceasta se poate răspunde după cum urmează: fiecare persoană se opune societății cu caracteristicile sale individuale, adică o astfel de combinație de proprietăți care apare în lume o singură dată Aceste trăsături individuale, de la o anumită distanță, dintr-un anumit punct de vedere, se netezesc și devin nedistinse, de aceea le putem considera nesemnificative; dar pentru personalitatea în sine, ele nu sunt doar extrem, esențiale, sunt neprețuite: acestea sunt părți ale ființei ei vii; Și toată viața constă tocmai în lupta individului pentru trăsăturile sale individuale împotriva invadărilor altor indivizi și a întregii societăți După cum spuneam mai sus, ne imaginăm progresul ca pe o creștere constantă a personalității, în funcție de mediul din ce în ce mai complex care înconjoară personalitatea Astfel, orice progres se reduce la adaptarea la condițiile de viață din ce în ce mai complexe Nu am avut noroc cu conceptul de adaptare Ei spun că cuvântul "micșora" provine de la Dostoievski și tovarășii săi de școală Cuvântul "adaptare" a existat probabil înainte de Mihailovski, dar conotația negativă care este de obicei dată acestui cuvânt se datorează, fără îndoială, influenței puternice a lui Mihailovski din timpul său: Expresia: "Oh, te-ai adaptat!" în mod echivalent: "s-a făcut ticălos" Este destul de clar de unde provine caracterul negativ al conceptului de "adaptare" din sistemul lui Mihailovski În opinia sa, cursul obișnuit al procesului social duce la diferențierea societății, la diviziunea muncii Și acest lucru, așa cum credea el destul de arbitrar și contrar realității, duce la o dezvoltare unilaterală și umilire a personalității umane Greșeala lui constă în faptul că, urmând exemplul altor susținători ai "organic Biblioteca "Runivers" A I P O C KI Y teorie", relația omului cu societatea a echivalat relația corpului cu organele sau celulele individuale care alcătuiesc compoziția sa Comparația este complet arbitrară și, prin urmare, a condus la concluzii incorecte Întrucât considerăm că complicația mediului care înconjoară organismul este principalul factor de progres, atunci "adaptarea" la acest mediu mai complicat nu poate conține nimic negativ și rușinos O astfel de adaptare pentru țăranul nostru se va exprima prin necesitatea de a crește productivitatea muncii sale agricole prin îmbunătățirea tehnologiei și, cel mai important, prin creșterea și creșterea personalității sale Expozițiile de pictură străină în Rusia, precum și

călătoriile mai dese ale rușilor în străinătate, îi obligă pe artiști să se adapteze la condițiile unui mediu din ce în ce mai complex - pentru a-și îmbunătăți tehnica În fine, omul de știință rus trebuie să se adapteze și la mediul din ce în ce mai complex, trecând pe cât posibil la nivelul științei europene și ridicând intensitatea și calitatea lucrării sale Recent, lui Mihailovski i s-a reproșat faptul că a luat baza generalizărilor sale în biologie Desigur, nu putem fi de acord cu acest punct de vedere Eroarea lui constă în faptul că a făcut generalizări false folosind biologia, și deloc în faptul că a folosit concluziile generale ale biologiei Am arătat deja mai sus că o astfel de metodă este absolut corectă din punct de vedere logic și, în plus, după părerea noastră, foarte productivă Deci Berdyaev insistă asupra naturii specifice a fenomenelor sociale și a diferențelor lor față de fenomenele biologice "Procesul social este, în primul rând, interacțiunea mentală a oamenilor, care se dezvoltă pe baza unei lupte comune pentru viață În această luptă, indivizibilii se adaptează nu la mediul natural, nu la natură, ci la mediul artificial, situându-se între viața umană și natură Apoi continuă: "Biologul spune: indivizibilul se luptă pentru viață și se adaptează la mediul natural, natural, selecția naturală preia proprietăți utile vieții Sociologul nu poate accepta aceste concluzii pt *) Vezi pagina Biblioteca "Runivers" NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES din zona ta Ele sunt modificate pentru el de caracterul specific al fenomenelor sociale Prin urmare, un sociolog trebuie să spună: o persoană se luptă pentru viață în legătură cu alți oameni, în interacțiunea mentală cu aceștia și se adaptează la un mediu artificial, social: proprietăți care sunt utile pentru viața socială, corespunzătoare cerințelor mediului social, sunt preluate de selecția socială "*) Acest contrast puternic între mediul social și mediul biologic se explică printr-o idee vagă a ceea ce este mediul biologic, prin ignorarea subiectului despre care se vorbește Așa cum am spus mai sus, nu există niciun motiv să ne opunem unuia ca mediu natural, ca relație cu natura, celuilalt ca fiind artificial, care stă între om și natură Nu există o astfel de diferență fundamentală: chiar și în biologie o ființă vie aproape niciodată nu are de-a face cu natura moartă, anorganică, ca și cu un mediu Mediul, așa cum am spus mai sus, pentru toate ființele vii este relația lor cu toate ființele vii Pentru o persoană, mediul este în principal relația sa cu ceilalți oameni Nu există aici nicio diferență fundamentală, profundă, deoarece, până la urmă, elementul psihic participă și la procesul de adaptare a ființelor vii din cele mai de jos niveluri ale vieții Întreaga diferență constă aici doar în gradul de dezvoltare, iar în mediul social avem cea mai înaltă dezvoltare a individualității dintre cel mai complex sistem de relații cu alte ființe vii În mod similar, în chestiunea luptei pentru existență, nu există niciun motiv să o negăm în mediul social Conform stadiului actual al problemei, și în biologie, lupta pentru existență nu este singurul factor de evoluție Mai mult, în viața socială a omului, unde individualitatea s-a dezvoltat atât de mult, atât de complicată în comparație cu restul lumii vii, lupta pentru existență poate fi și mai retrogradată pe plan secund prin simpla adaptare a omului la schimbările din mediul social înconjurător Dar, în ciuda acestui fapt, lupta pentru existență există, fără îndoială, în mediul social, atât între indivizi, cât și între grupuri !) Ibid, p Biblioteca "Runivers" A I P O C KI I 'arde-le Berdyaev greșește complet când spune că în procesul social instrumentele de luptă nu se află în indivizibil însuși, nu în organizarea lui biologică, ci în afara lui, în mediul social și, prin

urmare, nu sunt ereditare organic În societatea modernă, spune el, pe baza proprietății private a instrumentelor de producție, a instrumentelor sociale ale luptei pentru viață, doar cei care câștigă în "concurență liberă" - în mâinile cărora se află aceste instrumente, adică membrii unei anumite clase sociale Aceste arme de luptă, care sunt surse de forță socială, nu se transmit prin moștenire biologică, nu ca o îmbunătățire a organizării generației următoare, ci prin moștenire socială, legală A afirma, așa cum face Berdyaev, că în mediul social nu există nicio luptă pentru existență bazată pe avantajele care se cuiboară în individ însuși, înseamnă a închide ochii față de lumea reală Nu este puterea voinței, capacitatea de a simți viu, în sfârșit - mintea - o armă puternică în lupta pentru viața umană? În ceea ce privește întrebarea dacă, dobândite de indivizi în adaptarea la un anumit mediu, proprietățile sunt transmise, cum ar fi, de exemplu, obiceiul muncii fizice sau intelectuale, activității politice sau artistice, această întrebare nu a fost elucidată nici în general în biologie, sau în special , pentru o persoană O întreagă școală de biologi, condusă de Weismann, neagă transmiterea proprietăților dobândite prin moștenire Astfel, în acest sens, nu există nicio diferență între biologie și sociologie Pe de altă parte, chiar și în afara vieții umane, o ființă vie individuală poate câștiga un avantaj în lupta vieții, nu datorită vitalității sale mai mari, ci datorită combinațiilor de condiții străine Cu toate acestea, uneori, chiar și pentru Berdyaev, legătura inseparabilă dintre biologie și sociologie este clară Așa că spune: "Personalitatea este îmbunătățită nu pentru că conține o dorință misterioasă de îmbunătățire, ci pentru că mediul, un proces obiectiv, necesită îmbunătățirea lui Așa este în biologie, așa este în sociologie")) Vezi pagina) Vezi pagina Biblioteca "Runivers" NECESITATEA OBIECTIVĂ DE PROGRES Această generalitate a legii fundamentale, adăugăm noi, face posibilă privirea sociologiei ca un caz special al biologiei Repetăm încă o dată: condamnând pe N K Mikhailovsky pentru analogii incorecte preluate din științele biologice, Berdyaev nu are niciun motiv să se opună metodei biologice în sociologie (este complet greșit să înțelegem identificarea societății cu organismul sub numele de metodă biologică)) Aplicarea în sociologie a concluziilor generale ale biologiei și din punct de vedere logic, așa cum am indicat mai sus, este destul de corectă și, în plus, foarte fructuoasă Cu cât este mai multe puncte de vedere din care întrebarea este luminată, cu atât este mai dezirabilă Prin urmare, nu se poate spune nimic împotriva aplicării fenomenelor sociale și teoriilor metafizice Poate că acest lucru este deosebit de important pentru viața rusă, deoarece ne poate ridica nivelul de educație filozofică, care este uimitor de scăzut în prezent În ciuda răspândirii educației în general în ultima jumătate de secol, capacitatea de gândire abstractă, se pare, nu numai că nu a crescut printre noi, ci chiar a scăzut Prin urmare, este imposibil să nu simpatizi cu tot ceea ce poate ridica nivelul gândirii filozofice Dar oricât de mare ar fi simpatia pentru construcțiile metafizice, nu trebuie să respingem fecunditatea aplicării generalizărilor biologice la fenomenele sociale Nu trebuie uitat ce sursă inepuizabilă de idealism a fost întotdeauna în studiul naturii (Urmează sfârșitul) A Yarotsky Biblioteca "Runivers" Al cincilea Congres Internațional de Antropologie Criminală la Amsterdam - septembrie Al V-lea Congres Internațional de Antropologie Criminală s-a diferențiat de precedentul prin absența dezbaterilor aprinse; participanții la congres, după cum s-a putut aprecia din rapoartele și dezbaterea, au fost de acord cu principiile de bază ale

antropologiei criminale Principalii oponenți ai școlii italiene nu s-au prezentat la congres, iar savanții sosiți au avut aproximativ aceeași perspectivă asupra întrebărilor care urmau să fie discutate de congres Din câte s-a putut judeca din atenția cu care au fost ascultate discursurile lui Ferry și din aplauzele tunătoare cu care adunarea l-a premiat pe acest remarcabil orator, membrii Congresului au împărtășit mai mult sau mai puțin părerile lui Ferry Eu nu Îndrăznesc să explic motivele absenței oponenților antropologiei criminale; dacă au considerat că este inutilă continuarea luptei sau dacă au considerat că este imposibil; prima explicație este mai probabilă Acest congres a dovedit încă o dată viabilitatea și independența antropologiei criminale; se dezvoltă deja corect, iar dacă la congresele anterioare a trebuit să-și apere dreptul la existență, atunci în prezent și-a conturat mai îndeaproape scopurile și sarcinile După cum am spus deja, nu au existat oponenți ai antropologiei criminale și, prin urmare, congresul nu a fost foarte aglomerat; au predominat italienii, ceea ce a dovedit încă o dată succesul acestei școli în Italia; de la oamenii de știință francezi, Gaukler și Garnier au participat activ și de la Baer german Biblioteca "Runivers" AL V-lea CONGRES INTERNAȚIONAL Poate că numărul mic de membri activi ai congresului se explică și prin numărul mare de congrese internaționale din la Paris Este foarte dificil să pregătiți rapoarte anual și să faceți călătorii lungi și, prin urmare, este destul de de înțeles că mulți oameni de știință, după ce au familiarizat lumea științifică cu munca lor la unul dintre congresele de anul trecut de la Paris, nu au avut noi cercetări pentru acest congres Prin aceasta explic și numărul extrem de mic de membri ai congresului din Rusia; a sosit: Dekhterev, Drill P M Tarnovskaya și cu mine În ciuda numărului mic de participanți la congres, a fost multă muncă: au fost livrate peste cincizeci de rapoarte, care au însumat un volum de de pagini cu litere mici Deși, așa cum se întâmplă la toate congresele, în niciun caz nu s-au citit toate rapoartele, a trebuit să muncim mult Au fost zece sesiuni în total, fiecare cu o durată de până la trei ore; În ziua a treia și a șasea a congresului a avut loc câte o sesiune, în celelalte patru zile au fost două De remarcat că membrii congresului au participat la ședințe cu multă sârguință și nu au fost niciodată nevoiți să vadă o sală goală, așa cum am văzut adesea la congresele medicale de la Roma și Paris Acest congres m-a convins în cele din urmă de avantajele micilor congrese speciale; deși nu vin mulți membri la astfel de congrese, dar toți cei care vin se interesează serios de chestiune, rapoartele sunt ascultate cu atenție și, dacă este cazul, discutate Președintele congresului, Van Hamel, în discursul său de încheiere, a rezumat perfect sarcinile și obiectivele antropologiei criminale, a subliniat pe bună dreptate ideea principală a celui de-al V-lea Congres de antropologie penală - studiul cauzelor criminalității, dezvoltarea a măsurilor pentru îndreptarea infractorilor, înlocuirea pedepsei cu îndreptarea Aceste idei de bază ale antropologiei criminale, o astfel de înțelegere a sarcinilor sale, împacă toate acele dezacorduri care sunt inevitabile în orice știință în curs de dezvoltare Pe această bază este posibilă munca prietenoasă a avocaților, sociologilor, antropologilor, psihiatrilor și profesorilor Al V-lea Congres, după cum a subliniat pe bună dreptate Van Hamel, a adus tocmai aceste sarcini în prim plan; perioada disputelor fundamentale cu privire la dreptul la existență al antropologiei penale poate fi considerată încheiată; și-a definit domeniul de aplicare și sarcinile Biblioteca "Runivers" V chizh Sunt sigur că toți participanții la congres au păstrat cea mai bună amintire din timpul

petrecut la Amsterdam; colegii noștri olandezi au făcut totul pentru a vă face șederea în Amsterdam nu numai utilă, ci și plăcută A fost aranjată o călătorie pentru membrii Congresului la Meerenberg, pentru a inspecta cea mai mare instituție de psihiatrie olandeză; s-a mai aranjat o excursie cu vaporul la Zaandam, pentru a inspecta casa lui Petru cel Mare; Evident, tovarășii noștri olandezi au considerat că este cel mai interesant pentru străini să inspecteze casa în care locuia Petru cel Mare Lombroso, Ferri și alți oameni de știință eminenti, într-o conversație privată, și-au exprimat dorința ca cel de-al -lea Congres să fie organizat în Rusia; dar, din păcate, acest lucru este imposibil, din motive foarte înțelese Următorul congres este la Torino în , sub președinția lui Lombroso; Sunt sigur că toți cei interesați de antropologia criminală îi vor dori sincer fondatorului antropologiei criminale să-și păstreze multă vreme uimitoarea sa vivacitate, dragostea arzătoare pentru știință Ar fi de dorit ca cel de-al -lea Congres Internațional de Antropologie Criminală să se țină în Rusia; Nu mă îndoiesc că mulți dintre camarazii noștri străini ar fi luat parte la ea Trebuie remarcat faptul că Congresul al V-lea își datorează succesul energiei și extremei curtoazie a biroului său organizatoric, i e președinte, profesor de drept penal Van-Gamel, coleg de președinte, profesor de psihiatrie Winkler, secretar, profesor de neuropatologie Wertheim-Salomonson; această muncă comună a unui avocat, a unui psihiatru și a unui neurolog s-a dovedit a fi extrem de utilă pentru antropologia criminală eu Bazele doctrinei antropologiei criminale au fost dezvoltate de Ferry atât în raportul său "Symbiosis of Crime", cât și în obiecțiile și observațiile adresate altor vorbitori Ferry a repetat în mod repetat că Lombroso și școala lui au fost complet confundate cu opinia că criminalitatea depinde doar de organizare Criminalitatea depinde de condițiile telurice, de condițiile sociale și de organizarea criminalului A comite o crimă Biblioteca "Runivers" AL V-lea CONGRES INTERNAȚIONAL nu, este necesar să aveți o predispoziție la aceasta; dar acesta din urmă nu se va manifesta niciodată fără condiții sociale adecvate; de asemenea un pacient cu predispoziție, sau chiar cu începuturi de tuberculoză, poate trăi până la o vârstă foarte înaintată dacă trăiește în condiții favorabile sănătății Este necesar să se studieze interiorul, adică antropologice, cauze ale criminalității, precum și externe sau sociale Crima este imposibilă pentru o persoană care nu este predispusă la infracțiune, la fel cum este imposibilă fără condiții externe adecvate Crima, ca orice comportament uman, este determinată de organizarea sa, caracterul ei, condițiile în care trăiește Cu toate acestea, un infractor congenital nu poate săvârși o singură infracțiune dacă există condiții în mediul său care împiedică manifestarea caracterului său criminal Antropologia criminală neagă complet liberul arbitru și consideră că infracțiunea este rezultatul organizației și al condițiilor sociale În acest sens, antropologia penală este complet în contradicție cu școala clasică de drept penal; recunoscând dependența completă a criminalității de organizare și condiții sociale, antropologia criminală face posibilă combaterea criminalității, indică posibilitatea studierii cauzelor criminalității Școala clasică de drept penal, permițând liberul arbitru, s-a lipsit astfel de posibilitatea de a studia cauzele infracțiunilor De fapt, dacă un infractor ar fi putut săvârși o infracțiune, nu ar fi putut-o săvârși, întrucât decizia sa a fost liberă, nu putem în niciun caz stabili de ce a comis o infracțiune, având posibilitatea să nu o comită, nu putem combate crima, pentru că nu putem influența liberul arbitru Negând complet liberul arbitru,

antropologia criminală recunoaște absolut, determinismul; fiecare persoană, folosind toate beneficiile civilizației și ale vieții în societate, este obligată să îndeplinească cerințele acestei societăți, nu are dreptul de a-și încălca interesele Este absolut în zadar că antropologia criminală este acuzată că este periculoasă pentru societate și morală, că neagă responsabilitatea, neagă dreptul societății de a-și lupta cu dușmanii Dimpotrivă, crima Biblioteca "Runivers" c Antropologia naturală ne învață că datorăm totul umanității și, prin urmare, trebuie să ne dăm toată puterea umanității Folosind toate beneficiile hostelului, suntem responsabili față de societate pentru acțiunile noastre; trebuie să slujim omenirea, să-i dăm toată puterea, doar pentru că am primit-o gratuit Talente și abilități sunt date omului; le-a putut dezvolta, grație asistenței profesorilor, a mediului etc , este clar că trebuie să-și folosească toate abilitățile în folosul celorlalți Societatea, dând atât de mult fiecăruia dintre membrii săi, are tot dreptul să ceară ca nimeni să nu-și încalce interesele Societatea recompensează și încurajează membrii săi utili și are tot dreptul la autoapărare împotriva membrilor dăunători Societatea are tot dreptul să lupte împotriva persoanelor care îi încalcă interesele, să le pună în asemenea condiții în care să nu mai facă rău societății Astfel, antropologia criminală, negând liberul arbitru, face posibilă combaterea crimei prin studierea cauzelor acesteia; pentru a elimina, sau măcar a reduce criminalitatea, este necesară eliminarea pe cât posibil a cauzelor care determină infracțiunile, iar pentru aceasta, desigur, este necesară cunoașterea acestor cauze În același timp, antropologia criminală schimbă atitudinea față de criminal și, cel mai important, ne schimbă conceptele de pedeapsă Infractorii comit infracțiuni nu pentru că au o voință rea, ci pentru că sunt înzestrați cu o organizație criminală, au trăit în anumite condiții; Crima este un fenomen la fel de natural ca și boala mintală Înainte, când toată lumea credea, la fel ca și celebrul psihiatru Geinroth, că o persoană se îmbolnăvește de boală mintală pentru că "a părăsit în mod arbitrar calea virtuții și a uitat de frica de Dumnezeu", atitudinea față de bolnavii mintal era cu totul alta decât acum De asemenea, antropologia criminală ar trebui să ne schimbe atitudinea față de criminali Când convingerea pătrunde în conștiința generală că crima este un fenomen natural, cauzat de cauze cunoscute, și nu de liberul arbitru, nu va mai fi loc pentru ură, răutate și răzbunare Trebuie să tratăm atât criminalitatea, cât și bolile mintale Este necesar în primul rând să luăm măsuri de precauție, care, desigur, sunt mult mai eficiente decât pedepsele; Biblioteca "Runivers" AL V-lea CONGRES INTERNAȚIONAL S la fel ca în medicină igiena este mult mai puternică decât terapia, așa că în lupta împotriva criminalității, măsurile de precauție vor fi mult mai utile decât represiunea criminală Este clar că legiuitorii și juriștii, care credeau că oamenii comit crime pentru că în mod arbitrar "au părăsit calea virtuții și au uitat frica de Dumnezeu", nu puteau decât să pedepsească această manifestare rea a liberului arbitru și să amenințe cu pedeapsa tuturor celor care părăsesc calea de virtute Ura infractorilor, convingerea profundă că infractorul a comis infracțiunea în mod arbitrar și că, de asemenea, în mod arbitrar nu ar fi putut să comită infracțiunea, era atât de puternică încât legiuitorii și avocații au venit cu nenumărate pedepse, și-au concentrat toată atenția tocmai pe pedepse și nu au făcut nimic pentru a preveni criminalitatea Permițând liberul arbitru, nu se poate lua măsuri preventive împotriva criminalității Societatea are dreptul de a lua măsuri preventive

împotriva criminalității și de a se proteja de persoanele care încalcă interesele societății, în ciuda tuturor măsurilor preventive luate de societate Societatea are dreptul de a face criminalii inofensivi pentru ea însăși, adică îndepărtare din mediul cuiva, închisoare Pentru propriul beneficiu însă, societatea trebuie să recreeze, să reeduca, să vindece criminalii pentru a-i face inofensivi Nu avem dreptul să ne răzbunăm pe criminali, să-i pedepsim, dar avem dreptul să-i înlăturăm, sau să-i întemnițăm și să-i corectăm Cu o asemenea înțelegere a luptei împotriva criminalității, eșecul sistemului modern de pedeapsă este evident, i e atribuirea tuturor infractorilor cu aceeași pedeapsă; este evident că criminalii sunt foarte diferiți și, prin urmare, nici tratamentul lor nu ar trebui să fie același De asemenea, insustenabilă este o concluzie pentru o perioadă predeterminată; judecătorii nu au cum să determine cât timp va dura reforma infractorului Prin urmare, închisoarea pe perioadă nedeterminată este principala cerință a antropologiei penale; instanța, fiind convinsă că infractorul este periculos sau dăunător societății, nu poate decât să stabilească necesitatea tratamentului acestuia, i e concluzii Eliberarea din închisoare poate urma doar când Voggros of Philosophy, carte Biblioteca "Runivers" V chizh pelerinul va fi atât de îmbunătățit încât, în opinia persoanelor competente, să poată trăi în libertate, fără a dăuna societății Îndreptarea infractorului poate avea loc fie curând, fie încet, fie, în cele din urmă, niciodată; este clar că este absolut imposibil de prezis momentul în care va veni corectarea, motiv pentru care închisoarea pentru un termen nu își atinge scopul Toate formele de îndreptare a infractorilor judecați până acum s-au dovedit insuportabile, fie și doar pentru că scopul principal al legiuitorilor și judecătorilor nu era îndreptarea, ci pedeapsa și intimidarea Izolarea este mai ales insuportabilă; este costisitor, nu îndreaptă criminalul, îl amețește sau îl amărește Corectarea infractorilor va fi posibilă în coloniile agricole, unde infractorii vor lucra la aer curat, unde sănătatea lor se va îmbunătăți *) Crima, ca orice alt fenomen, nu este doar dăunătoare, ci și benefică Infractorii pot fi împărțiți în două clase: primul încalcă interesele societății, din cauza egoismului lor grosolan; hoții, criminalii în societatea modernă reprezintă sălbatici; sunt în urmă în dezvoltarea lor; al doilea încalcă interesele societății, ca urmare a altruismului lor; ei aspiră la noi forme de viață, împing societatea înainte Societatea, desigur, are dreptul să se apere împotriva acestor criminali; dar nu se poate nega că pot fi utile, că setea de progres, altruismul acestor indivizi pot fi de folos societății Este necesar să se îndrepte aceste forțe în beneficiul societății, să se indice obiective utile acestor indivizi Până acum, infractorii obișnuiți nu au făcut decât prejudicii societății, dar ar putea fi folositori și dacă munca lor ar fi organizată Nu știu de ce - din cauza opiniilor majorității membrilor Congresului sau din cauza farmecului lui Ferry -, dar încercările lui Baer și Martin de a apăra izolarea nu au avut succes Baer și Martin au spus că izolarea este încă cea mai bună formă de izolare pe care o cunoaștem In alte-) Nu înțeleg absolut utopia lui Ferry; De asemenea, nu înțeleg "sentimentul" cu care cei prezenți au reacționat la acest vis; Nu înțeleg Ferry și oamenii lui care au în vedere că aceasta este o utopie, bazată pe nimic și categoric irealizabilă; dintr-o astfel de colonie criminalii se vor împrăștia, desigur Biblioteca "Runivers" AL V-lea CONGRES INTERNAȚIONAL Într-o închisoare comună, acea corupție morală reciprocă este imposibilă, care nu poate fi eliminată în închisorile comune Baer a remarcat că a fost destul de greșit să acuze

izolarea că ar fi predispusă la boli mintale În închisorile generale sunt vizibile bolile pulmonare; de asemenea, bolile care nu sunt exprimate printr-o schimbare bruscă a comportamentului nu sunt observate; în izolare, în schimb, orice schimbare a stării deținutului atrage imediat atenția asupra ei Izolarea, doar în cazurile cele mai excepționale, poate afecta negativ sănătatea mintală Baer și-a dezvoltat convingerea că criminalii mai puțin corupți preferă izolarea în detenție generală, cei mai împietriți și cei mai imorali răufăcători, dimpotrivă, preferă izolarea comună Pot confirma pe deplin concluziile lui Baer; Aceeași concluzie mi-am făcut și mie în timpul activităților mele din închisorile din Petersburg și când am inspectat închisorile izolate din Belgia, Germania și Franța Principala problemă a antropologiei penale este dezvoltată în raportul său de către vicepreședintele Curții de Casație, Piepers: "Conceptul de infracțiune din punctul de vedere al evoluționismului" Avocații definesc infracțiunea ca fiind o faptă pedepsită de legea penală; dar întrucât legile se schimbă după epocă, nu sunt aceleași în diferite țări, această definiție a infracțiunii nu clarifică esența acesteia Etica numește o crimă un act condamnat de morală, dar judecățile morale sunt, de asemenea, volubile și inegale Antropologia criminală trebuie să definească criminalitatea ca un fenomen social și numai atunci când va elabora o definiție precisă și clară a criminalității va deveni o știință O infracțiune este o încălcare a drepturilor sau intereselor societății, din cauza egoismului; deși toată lumea are altruismul alături de egoism; dar dezvoltarea acestuia din urmă este departe de a fi uniformă; oamenii diferă puternic între ei în ceea ce privește gradul de altruism inerent lor În fiecare societate, în fiecare epocă, anumiți membri ai societății se remarcă prin subdezvoltarea altruismului și, drept urmare, sunt înclinați spre violență, nepoliticoși și, în consecință, au un caracter caracteristic sălbaticilor*, sunt, așadar, vorbesc, au rămas în urmă în dezvoltarea lor Extrem de greșit dopu- * Biblioteca "Runivers" V h și w a spune că infracțiunile sunt comise din cauza slăbiciunii de voință; o persoană cinstită nu vrea să fure proprietatea altcuiva; însuși gândul de a fura îi este dezgustător; oamenii nu în întregime cinstiți se abțin să fure din motive foarte puternice: știu perfect că este mai bine, mai convenabil și chiar mai profitabil să nu comită crime Crima este comisă de oameni al căror altruism este atât de slab încât nu poate lupta împotriva dorințelor egoiste Această întârziere în dezvoltarea altruismului, sau slăbiciunea acestuia, se poate datora bolii și degenerării ca o consecință a beției Slăbirea altruismului poate fi cauzată de nevoi extreme, foame, hobby-uri politice și religioase De obicei, criminalitatea este înnăscută, dar nu este o boală, nu este o degenerare, ci doar o subdezvoltare parțială a altruismului Această subdezvoltare a altruismului poate fi rezultatul bolii și al degenerarii Viața socială, mediul înconjurător al infractorului nu pot fi cauza infracțiunii, dar pot oferi condiții adecvate pentru comiterea infracțiunii persoanelor cu subdezvoltare a altruismului Profesorul Dorado în raportul "Pedeapsa nu este în concordanță cu concluziile antropologiei penale și ale sociologiei penale" dovedește inconsecvența conceptului de pedeapsă Pedeapsa a contat atunci când infracțiunea era considerată dependentă de liberul arbitru al infractorului; criminalitatea, ca o consecință a cauzelor biologice și sociale, este un fenomen natural și amovibil Acum nimeni nu vrea să pedepsească bolnavii mintali; nu mai pedepsesc, ci corectează sau măcar încearcă să-i corecteze pe minorii delincvenți; este timpul să ne schimbăm și

părerile despre criminali Sunt condiționate și infracțiunile infractorilor adulți, precum și infracțiunile minorilor, și de aceea este necesar să se ia doar măsuri corective în raport cu primul, precum și în raport cu al doilea De fapt, de ce un infractor mai mic de ani nu poate fi pedepsit, dar mai mare de ani ar trebui pedepsit; o astfel de împărțire este atât artificială, cât și insuportabilă; toți criminalii au nevoie de corectare, de tratament, nu de pedeapsă Pentru combaterea criminalității nu este nevoie de pedepse penale, ci de pedagogie corecțională; această nouă știință trebuie să dezvolte metode și tehnici pentru corectarea sau tratarea infractorilor, i e oameni împotriva cărora pedagogia modernă este neputincioasă Biblioteca "Runivers" AL V-lea CONGRES INTERNAȚIONAL Am susținut pe scurt acest raport al profesorului Universității din Salomanca, deși conține o gândire dezvoltată suficient de clar de Ferry pentru a sublinia încă o dată atitudinea foarte umană a antropologiei criminale față de criminali Nu știu cum să explic de ce avem mulți oameni care privesc cu neîncredere antropologia criminală, ca pe o doctrină crudă și fără inimă Am auzit de la un personaj foarte respectabil că școala italiană predică pedeapsa cu moartea, pedeapsa corporală și, în general, tratează criminalul ca pe un animal sălbatic II Având în vedere importanța extremă a subiectului, reportajele lui Colajanni, Tarde și Denis merită o mare atenție În raportul său "Socialism and its Propaganda in Relation to Crime", Colaianni demonstrează că nu există niciun motiv să ne temem de socialism; în zadar ei atribuie socialismului o influență asupra criminalității; destul de neîntemeiat acuză socialismul de creșterea criminalității Socialiștii, care credeau că criminalitatea poate servi drept barometru al nedreptății, opresiunii și dezordinei sociale, s-au înșelat profund Colajanni consideră criminalitatea și socialismul ca fiind consecințele aceleiași cauze - sărăcia; dar socialismul este un protest general și conștient împotriva sărăciei, iar crima este o rebeliune individuală și inconștientă Pe baza unui amplu material statistic, Colaianni susține că în Italia criminalitatea este mai mică în acele zone în care sunt mai mulți socialiști în rândul electoratului, astfel încât criminalitatea și socialismul sunt în relație opusă În Piemont, Liguria și Lombardia, criminalitatea este cea mai scăzută în comparație cu alte regiuni ale Italiei; în aceleaşi regiuni sunt cei mai mulţi alegători socialişti În Sardinia, Calabria, Abruzzo, criminalitatea este foarte mare, iar socialismul din aceste zone aproape că nu are adepți Propaganda socialismului era neglijabilă înainte de ; în cameră era un singur deputat socialist; atunci propaganda a căpătat proporții largi, iar în erau deja de deputați socialiști în cameră; în acest timp, însă, nu au existat schimbări definitive în numărul de infracțiuni și în domeniile în care criminalitatea a fost cea mai mare Biblioteca "Runivers" β V chizh mai puțin, și acum dați cea mai mică crimă; acelaşi lucru trebuie spus despre regiunile cu cea mai mare crimă Același lucru se observă și în Prusia; în zonele cu cea mai mare criminalitate, de exemplu, la Poznan, socialismul nu este răspândit Întrucât socialiștii nu și-au putut realiza încă idealurile, nu putem decide cu certitudine asupra influenței socialiștilor asupra criminalității; cu toate acestea, acolo unde viața se apropie de idealul socialismului, criminalitatea este cea mai mică; astfel, în Rusia, unde proprietatea comunală a pământului a fost păstrată, criminalitatea este mai mică decât în restul Europei În Anglia, Suedia, Elveția, unde unele dintre dorințele socialismului s-au realizat, pentru că aceste țări nu au fost atacate de dușmani, criminalitatea

este mai mică decât în țările cu libertate politică limitată, educație publică slab dezvoltată Astfel socialismul nu sporește criminalitatea, ci probabil o scade; întrucât criminalitatea variază în funcție de condițiile sociale, dorințele socialismului, pe măsură ce sunt îndeplinite, vor tinde să reducă criminalitatea Raportul lui Tarde "Crime și condiții economice" îl voi descrie în detaliu, atât prin prisma autorității vorbitorului, cât și pentru că în acest raport Tarde vorbește despre această problemă mult diferit decât a vorbit înainte Tarde observă în primul rând că acum, în general, ei acordă o mare importanță condițiilor economice în dezvoltarea criminalității; totuşi, "nu trebuie să uităm influenţa mai puternică şi mai hotărâtoare a credinţelor şi sentimentelor asupra aberaţiilor voinţei" Fiecare fază a vieții economice are infracțiunea corespunzătoare În prima fază a vieții economice - gospodăria - vendetta, razzia, adică responsabilitatea comună și răzbunarea comună, desigur, nu s-au datorat unor motive economice; același lucru trebuie spus și despre alte crime din această perioadă - încălcarea ritualurilor, lipsa de respect față de strămoși, crimele din gelozie; aceste crime nu depind de factori economici; acesta din urmă ar putea avea o importanță în fratricid
 AL V-lea CONGRES INTERNAȚIONAL În a doua perioadă, perioada agriculturii sau economiei sătești, lașitatea, trădarea în război, lipsa de respect față de zei erau considerate cele mai grave crime; spargerea este considerată o infracțiune mai puțin importantă Toate aceste infracțiuni, cu excepția ultimei, nu au legătură cu condițiile economice Abia în a treia perioadă, în cadrul economiei naționale, condițiile economice au un efect real și vizibil asupra criminalității Cot la cot, dar nu în paralel cu dezvoltarea vieții economice, se dezvoltă viața politică și religioasă Pe partea religioasă, în Evul Mediu, societatea europeană trăia deja într-o fază națională, dar economia ei era agricolă; în secolele al XIII-lea și al XIV-lea în Franța fiecare locuia în casa lui și producea pe pământul său aproape tot ce avea nevoie; dar francezii constituiau deja o națiune și o țară creștină; acelaşi lucru se poate spune despre grecii antici În consecință, materialismul istoric presupune destul de greșit că dezvoltarea economică precede dezvoltarea politică și religioasă; nu exista încă un popor în perioada fetișismului, împărțit în clanuri sau clanuri, și care să aibă un mare comerț, să desfășoare comerț cu alte popoare Dezvoltarea economică rămâne întotdeauna în urma celei religioase și politice și, prin urmare, starea politică și religioasă a țării are mai multă influență asupra criminalității decât cea economică Nici bogăția, nici sărăcia în sine nu împiedică pe cineva să fie sincer Popoarele și clasele societății sunt foarte sărace, dar obișnuite cu poziția lor, se disting adesea prin înaltă onestitate; acelaşi lucru trebuie spus despre clasele înstărite ale societăţii şi popoarele bogate Distribuția cea mai incorectă a bogăției, dacă populația este obișnuită cu aceasta, nu duce întotdeauna la criminalitate ridicată Dar îmbogățirea rapidă, precum și sărăcirea rapidă, sunt foarte periculoase pentru moralitate În general, atât moralitatea, cât și criminalitatea depind mai puțin de condițiile economice decât de transformările economice Nu capitalismul corupe, ci trecerea de la modul de producție artizanal la cel capitalist Viața economică poate influența criminalitatea doar sub formă de competiție SS in chizh grevele, lupta producătorilor între ei, lupta cu consumatorii Influența crizelor economice asupra criminalității nu a fost încă clarificată; dar nu se poate avea încredere în cifrele care indică o scădere a criminalității în timpul crizelor religios-politice; scăderea

numărului de infracțiuni în anii revoluțiilor este pur aparentă și depinde de faptul că în timpul revoluțiilor multe crime rămân nepedepsite Nu există nicio relație între fluctuațiile bunăstării economice și fluctuațiile criminalității, așa cum se poate observa cu ușurință comparând curbele criminalității și fluctuațiile bunăstării economice Crizele economice sunt cele mai periculoase pentru morală tocmai pentru că provoacă o luptă de clasă; mai puțin periculoasă este concurența economică în sine Astfel, nu este în întregime adevărat că crizele sociale în general și crizele economice în special sunt singura sursă de criminalitate Crizele economice bruște predispun mai mult la sinucidere decât la crimă În general, Tarde, în raportul său, infirmă teoria dependenței criminalității de condițiile economice; din câte se poate înțelege raportul său, criminalitatea depinde în întregime de cauze morale, religioase și politice Din păcate, nu a spus mai precis cum, în ce fel, sentimentele religioase și morale influențează "aberațiile" voinței; cu toate acestea, acest lucru nu a făcut parte din sarcina lui în acest raport Influența neglijabilă a condițiilor economice și influența mică a transformărilor economice asupra criminalității par multora a fi fapte certe și este foarte important de menționat că Tarde împărtășește acest punct de vedere Denis (Denis) a prezentat un raport amplu "Socialismul, cauzele economice și sociale ale criminalității" Din păcate, este imposibil să facem un scurt rezumat al primei părți a raportului, deoarece este un rezumat al istoriei doctrinelor socialiste În a doua parte, Denis încearcă să infirme doctrina lui Garafalo privind independența criminalității față de condițiile economice; ca dovadă că influenţează condiţiile economice Biblioteca "Runivers" AL V-lea CONGRES INTERNAȚIONAL despre criminalitate, Denis se referă la curba nașterilor nelegitime atașată raportului său; el crede că unele crime pasionale sunt supuse acestor condiţii Cu toate acestea, curbele date de Denis nu dau dreptul de a trage nicio concluzie; curba nașterii nelegitime și curba criminalității nu sunt deloc paralele; iar pe baza curbelor Denis se poate concluziona doar că criminalitatea este independentă de condițiile economice Din păcate, Denis însuși nu a venit la Amsterdam și, prin urmare, rămâne neexplicat de ce trage din propriile cifre, dovedind independența criminalității față de condițiile economice, concluzia despre existența unei astfel de dependențe Astfel, cel puțin, întrebarea dependenței criminalității de condițiile economice a rămas fără răspuns Având în vedere absența vorbitorului, dezbaterea pe această temă nu a putut avea loc, lucru pe care, desigur, cei prezenți la ședință au regretat extrem de mult III Demne de interes sunt și reportajele despre psihologia și crimele mulțimii ale lui Sighele, Lelgersma, Carrara și remarcile lui Benedict Elgerzma, în raportul său "Câteva observații despre psihologia mulțimii", încearcă să explice susceptibilitatea și impulsivitatea mulțimii, puțin înțelese din punct de vedere psihologic Venerabilul vorbitor neagă categoric conceptul de suflet colectiv, un "suflet al poporului", neagă "relații psihice misterioase" Mulțimea este într-adevăr mai receptivă la sentimente, nu judicioasă, mobilă și impulsivă; este încrezătoare, intolerantă la opiniile altora Mulțimea trece foarte repede la acțiune, foarte curând transformă un spectacol într-un act Toate aceste calități ale mulțimii pot fi explicate psihologic Mulțimea, sau altfel spus, persoanele care alcătuiesc mulțimea, se află într-o stare de monoideism sau de atenție expectativă Aproape fiecare membru al mulțimii își concentrează toată atenția asupra unei circumstanțe; totul, parcă, nu există pentru el în acest moment Membrii mulțimii se influențează reciproc Biblioteca

"Runivers" V chizh în această direcție, adică concentrați atenția asupra unei circumstanțe, distrageți atenția de la orice altceva, unul de la celălalt; toată lumea vorbește despre această împrejurare, toată lumea se gândește la ea, toată lumea este îngrijorată de această împrejurare, nu vorbește despre nimic altceva în mulțime, nu se gândește la asta cu excepția acestei circumstanțe Fiecare membru al mulțimii este mai mult sau mai puțin influențat de fețele din jurul lui, iar o idee îi captează mai mult sau mai puțin complet atenția Această stare tensionată de atenție poate fi numită vag monoideism, dar este mai corect să o numim oligoideism O stare asemănătoare este cunoscută printre cei hipnotizați, iar în ei tocmai gândul trece ușor în acțiune Aceeași stare de atenție intensă poate explica trecerea ușoară și rapidă a gândirii în acțiune în mulțime Mulțimea este nerezonabilă, deoarece toată atenția ei este concentrată pe o singură idee și nu poate raționa, adică creați judecăți noi, versatile Se explică și credulitatea și mobilitatea mulțimii; este clar că o idee care a ocupat toată atenția mulțimii, dar nu combinată cu asocieri variate și complexe cu toate ideile, poate dispărea rapid și fără urmă Atenția intensă a mulțimii se datorează faptului că membrii mulțimii experimentează același sentiment puternic; întreaga mulțime este purtată de un singur sentiment, care fixează o anumită idee în conștiință și îngreunează conștiința să perceapă și să combine idei care nu corespund acestui sentiment În fine, trebuie acordată atenție unei circumstanțe foarte importante și de puțin interes pentru cercetători: senzațiile și ideile corespund unor mișcări certe, deși adesea nesemnificative în sine După cum spune Lange pe bună dreptate, "când ne gândim la un creion, facem o mișcare ușoară cu ochii noștri, corespunzătoare unei linii drepte și, în plus, percepem adesea mișcarea în mână, ca și cum am ține un creion" ; mișcarea musculară nu este doar o expresie a pasiunii, ci o parte integrantă a pasiunii Prin urmare, într-o mulțime, mișcările membrilor îi afectează neapărat pe toată lumea, deși nu suntem conștienți de influența sau efectul sumei totale a mișcărilor persoanelor din jurul nostru Cu ajutorul acestor mișcări, corespunzătoare stării de spirit de bază a mulțimii, influența unul asupra celuilalt devine puternică; Biblioteca "Runivers" AL V-lea CONGRES INTERNAȚIONAL gesturile și mișcările care exprimă starea de spirit evocă în noi aceeași dispoziție și, în consecință, aceleași gesturi și mișcări; noi, la rândul nostru, cu mișcările și gesturile noastre, întărim starea de spirit principală a vecinilor noștri Astfel apare influența membrilor mulțimii unul asupra celuilalt; astfel, în mulțime, fiecare membru, sub influența mulțimii, se intensifică și atinge un grad considerabil Venerabilul orator își încheie lucrarea cu afirmația destul de corectă: "Nu este nevoie să recurgem la ipoteza mistică despre sufletul mulțimii pentru a explica faptele studiate de psihologia colectivă" Autorul este conștient că nu a explicat pe deplin toate trăsăturile mulțimii, dar este sigur că o astfel de explicație este destul de posibilă Sensul mișcării, care este o componentă indispensabilă, parte a oricărui gând, a oricărei dispoziții, este indicat de autor și prin aceasta s-au făcut deja multe pentru a explica psihologia mulțimii Cunoscutul sociolog italian Siguele, în raportul său "Crime colective", își propune să evidențieze psihologia colectivă din sociologie; primul studiază mulțimea din punct de vedere static, adică ea studiază manifestările psihice ale unei adunări aleatorii de oameni; sociologia studiază societatea dintr-un punct de vedere dinamic, adică studiază psihologia societății în dezvoltarea ei; primul studiază mulțimea, al doilea oamenii Mulțimea este o colecție aleatorie

de oameni și, prin urmare, are propria sa particularitate Principalul fenomen care ne explică atât psihologia mulțimii, cât și psihologia oamenilor, trebuie să luăm în considerare sugestia Sugestia ne explică uniunea intelectuală; profesorul inspiră elevul, un membru al sindicatului îl inspiră pe altul; acelaşi lucru trebuie spus despre unirea îndrăgostiţilor şi a prieteniei; unul dintr-o pereche de iubiți, doi prieteni este mental mai înalt, mai puternic decât celălalt, care este susceptibil la sugestia unui membru mai puternic al uniunii Sinuciderea dublă, nebunia împreună sunt explicate și prin sugestie; cel mai puternic îl inspiră pe cel mai slab cu ideea de "sinucidere"; nebunia împreună (délire a deux) se explică și prin sugestie; un nebun insuflă ideea de delir într-o persoană predispusă la nebunie) *) Observarea în instituţiile bolnavilor mintal ne convinge că sugestia nu joacă niciun rol în dezvoltarea delirului; nimeni nu a pomenit inca Biblioteca "Runivers" V chizh Un cuplu criminal este întotdeauna format dintr-un seducător și un sedus; primul este mai energic, mai activ și sugerează o crimă celui de-al doilea; acesta din urmă este sugestibil și îndeplinește voința seductorului Deoarece cuplurile de infractori sunt mai periculoase decât infractorii individuali, legea ar trebui să fie mai severă în urmărirea lor de astfel de uniuni Asociațiile sau bandele criminale au întotdeauna drept conducător un infractor mai energic, care acționează prin sugestie asupra membrilor bandei; aceştia din urmă sunt sub influenţa sugestiei şi se supun conducătorului La fel se formează secte criminale; membrii sectei sunt ascultători și se supun liderului, uită de propriile interese, devin automate; când un membru al unei secte criminale, de exemplu secte anarhiste, comite o crimă în numele învățăturilor sectei, acționează sub influența sugestiei, liberul său arbitru este mai mult sau mai puțin suprimat, dar nu complet distrus Sugestia este de cea mai mare importanță în crimele mafiei; în mulțime sugestia este reciprocă; fiecare îi influențează pe alții și se pretează la sugestia lor; deși există lideri în crimele mafiei, aceștia nu joacă un rol atât de mare ca în cuplurile criminale, asociațiile și sectele criminale Întrucât sugestia are loc rapid într-o mulțime, membrii mulțimii nu erau deloc pregătiți pentru o crimă și, căzând accidental în mulțime, au cedat sugestiei, crimele mulțimii trebuie tratate extrem de condescendent Adesea, participanții la astfel de crime, s-au eliberat ulterior de sugestie, regretă profund crima pe care au comis-o; În cele din urmă, mulți dintre membrii mafiei criminale, prin natura lor, nu sunt complet înclinați către crime și le comit, cedând sugestiei Pentru a fi complet, trebuie menționat raportul profesorului Carrara "Cuplul criminal și crima închiriată" Autorul spune că nu întotdeauna cel mai slab comite crima la instigarea celui mai puternic; bandiți angajați- energie pre- dezvoltarea delirului sub influența sugestiei; daca ar fi posibil sa se inspire delir, bolnavii mintali ar fi foarte periculosi, servitorii din institutiile pentru bolnavi mintal ar da un mare procent din bolnavi mintali Biblioteca "Runivers" AL V-lea CONGRES INTERNAȚIONAL apostații uciși în numele unor criminali mai puțin energici; în astfel de crime, criminalul mai puțin energic sugera crima, iar criminalul mai energic a comis-o Benedict a remarcat foarte bine că cuvântul sugestie este acum foarte des abuzat; acest concept este folosit în diverse sensuri și este departe de a fi clar pentru noi ce este de fapt sugestia Este mult mai corect să folosim cuvântul de înțeles și binecunoscut influență Nu suntem doar în mulțime, ci suntem mereu sub influența societății din jurul nostru, atât de mult încât este greu să răspundem ce este personal în noi și ce depinde de mediu

Chiar și oameni atât de străluciți precum Rembrandt sunt atât de dependenți de mediul înconjurător încât naționalitatea lor, epoca în care au trăit, opiniile și obiceiurile poporului lor etc au fost profund imprimate în munca lor Dacă Rembrandt era catolic, el a trăit la curtea lui Ludovic al XIV-lea opera sa ar fi luat o cu totul altă direcție Dacă le luăm oamenilor obișnuiți ceea ce le este dat de naționalitate, epocă etc , va rămâne foarte puțin Prin urmare, cu greu este posibil să se separe psihologia colectivă de psihologia individuală atât de puternic Asociațiile criminale implică persoane care sunt predispuse la infracțiuni, care doresc ele însele să comită infracțiuni, iar toți participanții la astfel de asociații sunt la fel de criminali De asemenea, crimele mulțimii se explică prin faptul că toate urmăresc un singur scop, s-au adunat pentru acest scop; cei care nu simpatizează cu scopul urmărit de mulțime și nu iau parte la el, adică fie nu vă alăturați mulțimii, fie părăsiți-o Este clar că persoanele care s-au adunat cu un singur scop, animate de un singur sentiment, acționează în același mod Dr Dekhterev a remarcat că cunoașterea psihologiei mulțimii este extrem de utilă, fie și numai pentru că, cunoscând influența sa puternică asupra fiecărui membru, trebuie să cultivăm independența în noi înșine, să ne obișnuim să nu cedem influenței mulțimii IV Raportul lui Garnier "Delincvența juvenilă" (Etiologia crimei) merită o atenție deosebită, atât prin prisma importanței extreme a faptelor semnalate de onorabilul vorbitor, cât și pentru că Garnier se opune școlii italiene Biblioteca "Runivers" c În ultimii douăzeci sau treizeci de ani numărul delincvenților minori a crescut fără îndoială; la început acest trist fenomen a provocat nedumerire, apoi s-au obișnuit cu el Este necesar să se afle cauza răului; nu există nicio îndoială că această creștere îngrozitoare a delincvenței juvenile se datorează în principal alcoolismului Toată lumea cunoaște răul cauzat direct de alcool; Din păcate, se acordă mai puțină atenție consecințelor mediocre și îndepărtate ale beției Copiii bețivilor sunt predispuși la boli nervoase și psihice; delincvența juvenilă se explică și prin creșterea alcoolismului; adolescenții apar din ce în ce mai des în docurile inculpaților Alcoolismul este, fără îndoială, principala cauză a degenerării, și deci a nebuniei și criminalității; printre urmașii bețivilor sunt nu puțini epileptici, slăbiți, idioți, delincvenți juvenili La delincvenții juvenili găsim aceleași semne de degenerare, aceeași impulsivitate, ca și la bolnavii mintal; criminalitatea la aceste persoane se manifesta la aceeasi varsta la care boala psihica se dezvolta la degenerati Cu toate acestea, nu se poate fi de acord cu Lombroso în ceea ce privește criminalii congenitali; dacă există un criminal congenital, cu siguranță este bolnav Criminalitatea este un fenomen ereditar-social (hérédo-social), produsul a doi factori - ereditatea și influența mediului (educație, exemplu, imitație etc) Un delincvent minor se distinge prin semne pe baza cărora poate fi recunoscut chiar înainte de a săvârși o infracțiune; cu toate acestea, predispoziţia la infracţiune nu oferă încă temei pentru a distinge aceste persoane ca tip special; desigur, în ciuda predispoziției lor înnăscute, s-ar putea să nu comită infracțiuni dacă ajung într-un mediu favorabil Principalele semne ale delincvenților juvenili: insensibilitate psihică, imoralitate, impulsivitate, răutate instinctivă (maladecvare), lipsă de remuşcare Cunoscutul Lepage poate servi ca un tip de delincvenți juvenili; acest răufăcător de șaptesprezece ani, fiul unui bețiv, era mândru de crima lui; principala lui preocupare în închisoare era să iasă în evidență printre criminali; a vrut să nu fie considerat un criminal comun; dorea

să fie egal cu Pranzini El a spus cinic - "Eu Biblioteca "Runivers" AL V-lea CONGRES INTERNAȚIONAL Îl prețuiesc pe tatăl meu și, la fel ca el, beau absint; Cât despre ideile mele, iată-le: ucide, fură, jefuiește A recunoscut cu sinceritate că voia nu doar să-și jefuiască victima (binefăcătoarea care îl crescuse), ci și să-și satisfacă pasiunea sexuală pe un cadavru cald; repetă cu mândrie: - Ziarele vor vorbi despre mine Cinismul delincvenților minori este cu adevărat uluitor, de exemplu, doi criminali, de și ani, au mărturisit în fața magistratului cum au ucis un negustor; au prezentat calm și vesel întreaga scenă a crimei; pentru ei, atât crima, cât și mărturia au fost doar incidente amuzante Numărul delincvenților minori crește într-un ritm îngrozitor Din până în , pe baza cifrelor Depoului de Poliție din Paris, este clar că numărul crimelor și tentativelor de omor comise de persoane cu vârste cuprinse între și de ani a rămas aproape același - aproximativ anual; numărul acestor infracţiuni, săvârşite de persoane cu vârsta de la ib la de ani, a crescut de la ( ) la ( ) Numărul de gigoloși cu vârsta cuprinsă între și de ani ibb; la vârsta de până la de ani doar Aceste fapte extrem de triste ar trebui să atragă atenția societății care, pentru a slăbi răul, pentru a reduce pericolul, trebuie să lupte cu alcoolismul, ca cauză a criminalității tot mai mari a minorilor În fine, delincvenții juvenili cu o organizație vicioasă clar exprimată, cu predispoziție la criminalitate, sunt supuși tratamentului în instituții speciale; în acest fel mulți dintre ei vor fi mântuiți, iar societatea va fi protejată de faptele lor rele Cea mai serioasă atenție trebuie acordată pericolelor alcoolismului, care, din păcate, crește foarte rapid în Franța Dr Robinovich vorbește și despre delincvenții juvenili în raportul său "Despre responsabilitatea guvernului de a combate criminalitatea" Datoria principală a statului nu este să pedepsească infractorii, ci să-i îndrepte și, în general, să prevină infracțiunile, să ia toate măsurile pentru reducerea criminalității În cele mai multe cazuri, cauza crimei este ereditatea; criminalitatea se datorează și educației proaste și lipsei de educație Alcoolismul parental este deosebit de dăunător lucru Biblioteca "Runivers" G V chizh la Paris, doamna Robinovich a concluzionat că % dintre delincvenții minori provin din părinți care au abuzat de băuturi alcoolice; aproape aceeași cifră a fost găsită în instituția de corecție din Elmir Nu există nicio îndoială că și sifilisul joacă un rol uriaș în degenerarea acestor nefericiți; dar întrucât atât părinții delincvenților minori, cât și ei înșiși ascund boala, nu putem avea cifre exacte pentru frecvența sifilisului în rândul delincvenților juvenili; cu toate acestea, la Elmira, semne clare de sifilis au fost găsite la , % Între de infractori din Elmira, , % au abuzat de alcool; dintre infractori au comis infracțiunea în stare de ebrietate Cifrele sunt cel mai bun indiciu al eșecului explicării crimei de către pauperism; doar în % părinții delincvenților minori erau săraci; ib% au fost suficienti oameni; , % erau angajați în profesii libere (avocați, medici, teologi, profesori) Instituția de corecție Elmir oferă mari servicii societății prin reformarea multor delincvenți minori Judecătorii trimit minori delincvenți la Elmir pentru o perioadă nedeterminată, adică înainte de corectarea lor; eliberarea din instituție depinde de comitetul de directori, care hotărăște în fiecare caz întrebarea pe baza unui studiu atent al deținutului Nimeni nu este eliberat dintr-o instituție până când nu a studiat temeinic meșteșugul și nu învață să citească, să scrie și să calculeze O importanță deosebită este acordată muncii manuale; el reformează delincvenții juvenili Din păcate, cifrele de la Instituția de Corecție a lui Elmir

demonstrează că educația în sine nu previne deloc criminalitatea; doar % dintre delincvenții minori nu știau nici să citească, nici să scrie; , % știau să citească și să scrie; , % au studiat în școli publice, iar , % au studiat în licee și colegii Evident, educația este departe de a justifica speranțele puse în ea Doar educația individuală, adică în funcție de caracteristicile individuale ale copilului, poate fi util, îi poate fi util în viață și face din el un membru util al societății Fiecare copil trebuie să fie învățat ce Biblioteca "Runivers" AL V-lea CONGRES INTERNAȚIONAL este capabil, adaptându-se la abilitățile sale; este necesar să se dezvolte fizic școlarii, să aibă grijă de sănătatea lor Rezultatele strălucitoare obținute de Instituția de Corecție Elmir ne învață că o educație adecvată poate face foarte mult și, prin urmare, îmbunătățirea sistemului de învățământ este unul dintre cele mai importante mijloace de combatere a criminalității Odată cu îmbunătățirea sistemului de învățământ este necesară și lupta împotriva alcoolismului În asta ar trebui să constea lupta împotriva criminalității; neputinţa pedepsei este evidentă Cunoscutul psihiatru belgian Morel dezvoltă aceleași opinii în raportul său "Prevenirea și tratamentul recidiviștilor" Morel atribuie alcoolismului creșterea observată universal a delincvenței juvenile; alcoolismul este, de asemenea, o cauză de depravare și înjosire a moralității Autorul a studiat de recidiviști și s-a dovedit că de recidiviști erau copiii bețivilor; provin din familii ai căror membri au fost judecați pentru infracțiuni; i provin de la bolnav mintal, epileptic, isteric În consecință, majoritatea recidiviștilor sunt indiscutabil degenerați, cu o ereditate patologică severă de recidivi nu au primit nicio educație, au avut ceva educație și doar Ji a absolvit școala elementară de recidiviști au abuzat de alcool Astfel, tot răul teribil cauzat de alcool devine de netăgăduit Alcoolul atenuează activitatea mentală, scade sentimentele morale Prin urmare, datoria noastră principală este să combatem alcoolismul Pentru copiii degenerați și înapoiați, precum și pentru copiii care cresc într-un mediu vicios, este necesară înființarea unor instituții medicale și pedagogice speciale; copiii plasați în aceste instituții trebuie să rămână acolo până când sunt recuperați sau corectați complet O viziune ușor diferită asupra delincvenței juvenile a fost exprimată de profesorul Carrara în raportul său "Delincvenții minori în Cagliari" Autorul a studiat cincizeci de delincvenți juvenili în termeni antropologici, a colectat informații despre viața lor anterioară S-a dovedit că dintre aceștia doar % aveau un tip infracțional clar exprimat; restul nu diferă semnificativ de adolescenții normali; doar % proveneau din familii criminale True at-Questions of Philosophy, carte , Biblioteca "Runivers" ' V chizh Rândurile criminalității erau sărăcia, lenevia, exemplul prost, educația proastă Cel mai adesea ei comit infracțiuni ușoare - furt, lupte, crime împotriva moralității Prin maturitate, acești adolescenți se corectează și își câștigă un trai slab prin muncă cinstită și, prin urmare, criminalitatea nu este mare în Cagliari Autorul regretă că în Cagliari nu există o instituție specială pentru corectarea delincvenților minori Permiteți-mi să remarc că Carrara a confirmat încă o dată că infractorii accidentali sunt ușor de corectat; și chiar și cu sărăcia și lipsa de cultură care distinge Cagliari, adolescenții care au comis o crimă din cauza sărăciei și lipsei de educație devin oameni cinstiți în maturitate Este evident că marea majoritate a delincvenților minori sunt corectați chiar și fără instituții de corecție; infractorii congenitali care și-au început activitatea infracțională înainte de maturitate pot fi cu greu

îndreptați chiar și în instituții de corecție exemplare; din fericire, sunt puțini astfel de tocilari Infractorii minori aleatoriu din Cagliari sunt corectați în același mod ca și în instituția de corecție din Elmar Trebuie să fim de acord cu Carrara că printre delincvenții minori există doar o minoritate nesemnificativă - criminalii congenitali La cel de-al cincilea Congres de antropologie criminală, precum și la cel de-al patrulea, mulți vorbitori au indicat alcoolismul drept cauză a crimei și a degenerării; Din păcate, nimeni nu a abordat problema cauzelor alcoolismului De fapt, pentru creșterea alcoolismului trebuie să existe motive foarte semnificative; de altfel, nu s-a dovedit că alcoolismul este cauza și nu efectul sau indicatorul degenerării Cred că plângerile moderne despre alcoolism nu sunt în întregime raționale, pentru că esența răului nu este în alcoolism, iar în acele condiții care generează alcoolismul, care desigur favorizează degenerarea; Nu cred că în condiții favorabile sănătății, alcoolismul ar fi atât de nociv și chiar posibil Acea durere nu se află în alcoolismul în sine, ci în acele condiții care duc la degenerare și alcoolism, a exprimat Eula în raportul său "Alcoolism și criminalitate" Fermierii din provincia Monferrato beau mai mult de Biblioteca "Runivers" AL V-lea CONGRES INTERNAȚIONAL fermieri din alte regiuni ale Italiei, ceea ce se explică prin cantitatea mare de vin produsă în Monferrato Cu toate acestea, există puțini degenerați în rândul populației; oamenii se disting prin muncă asiduă, natură bună, sănătate bună; criminalitatea este scăzută în comparație cu alte zone ale Italiei Într-un cuvânt, nu se observă consecințe ale abuzului de alcool Sunt sigur că, dacă acum toți oamenii de știință nu ar privi alcoolismul oarecum unilateral, multe astfel de observații ar fi colectate; în orice caz, faptul semnalat de Eula merită atenție; trebuie să-i aducem un omagiu autorului, care a decis să meargă împotriva opiniei generale Este puțin probabil ca raportul lui Eul să primească atenție și, prin urmare, am considerat că este necesar să-i transmit conținutul Despre delincvența senilă, un raport al lui Bellenberg a fost citit "Despre doctrina influenței bătrâneții asupra delincvenței" Wellenberg este pe deplin de acord cu rezoluția adoptată de Congresul al VIII-lea al Uniunii Internaționale de Drept Penal: "schimbările în activitatea psihică, de multe ori datorate bătrâneții și care necesită o atenție specială, ar trebui să atragă atenția specială a legiuitorilor și avocaților" În Imperiul German, conform autorului, există de milioane de bărbați și milioane de persoane cu vârsta de de ani și peste această vârstă; anual aproximativ de bătrâni, adică persoanele de de ani și peste comit infracțiuni, deci trei infractori pe ιο, ooo Din cei de infractori vechi, aproximativ % nu au mai fost niciodată dați în judecată În consecință, acești de bătrâni, după ce au trăit cinstit toată viața, sunt judecați la bătrânețe și condamnați la pedeapsă pe picior de egalitate cu recidiviștii care au comis mai multe infracțiuni în viața lor Este evident că o persoană care a săvârșit prima infracțiune la bătrânețe nu este infractor prin natură și nu infractor obișnuit, că infracțiunea se datorează unei schimbări senile de caracter De foarte multe ori infracțiunile sunt comise de bătrâni în perioada inițială a demenței senile; autorul este convins că toate crimele bătrânilor, care înainte duceau un stil de viață impecabil, se datorează bolii Un rol deosebit de important îl joacă slăbirea senilă a voinței; această slăbire a voinței bătrânilor, care și-au păstrat puterea mintală, este cauza crimelor lor * Biblioteca "Runivers" V chizh În concluzie, autorul a propus Congresului adoptarea următoarei rezoluții: Vârsta senilă începe la

vârsta de de ani; în raport cu bătrânii, care nu au dat niciodată în judecată înainte de prezenta acuzare, este necesară o procedură judiciară specială Propunerea lui Bellenberg nu a primit simpatie și nu a fost acceptată; Ferry și Berg s-au opus vorbitorului și i-au arătat că bătrânețea începe departe de a fi aceeași; judecătorul din fiecare caz individual trebuie să țină seama și, cu siguranță, ține cont de schimbările de caracter produse de bătrânețe; în sfârșit, infracțiunile datorate bătrâneții sunt în general rare și de aceea nu este nevoie de o lege specială v Deși raportul lui Aletrino "Statutul social al uranianistului" nu merită atenție, dar întrucât dezbaterea provocată de acest raport ciudat a fost foarte interesantă, este necesar cel puțin să subliniem pe scurt conținutul operei lui Aletrino Acest Privatdozent (maitre de conférence) de antropologie criminală de la Universitatea din Amsterdam și-a asumat sarcina ingrată de a apăra imoralitatea Aletrino împărtășește pe deplin punctul de vedere al lui Raffalovici: uranienii sunt oameni normali Este destul de eronat faptul că uranienii sunt considerați a fi degenerați; în zadar sunt acuzaţi de imoralitate şi în zadar sunt dispreţuiţi; au același drept ca noi toți la fericire Suntem obligați să le restabilim reputația și drepturile Este complet nefondat să spunem că actul sexual are valoare doar pentru procreare; actul sexual se întâmplă cu femeile însărcinate, cu femeile care nu mai au menstruație, așadar, nu întotdeauna doar pentru procreare Prin urmare, uranienii nu încalcă în nici un fel cerințele moralității prin faptul că actul lor sexual nu servește la procreare Dimpotrivă, uranienii sunt chiar mai puțin imorali decât mulți care duc o viață sexuală obișnuită; acesta din urmă nu numai că corupe și dăunează fetei seduse, dar condamnă și copiii nelegitimi la nenorocire; uranienii sunt vinovaţi de cei din urmă În cele din urmă, unii oameni grozavi erau uranieni Președintele congresului nu a întrebat nimic reprezentanților presei Biblioteca "Runivers" al cincilea congres internațional nu scrieți despre partea ședinței dedicată raportului lui Aletrino și discuției despre acest raport Raportul lui Aletrino a provocat obiecții energice din partea lui Benedict, Krok și Ferry Benedict a subliniat că știința este obligată să lupte împotriva uranismului, ca în general împotriva a tot ceea ce este imoral; știm că în vremuri de licențiere uranienii au îndrăznit să încalce cerințele morale, dar când societatea a condamnat cu putere acest viciu, s-a ascuns în umbră, iar uraniștii au constituit cea mai mică minoritate Nu se poate decât să regrete că unii oameni de știință iau sub protecția lor uranismul și alte perversiuni ale vieții sexuale, scriu cărți întregi în care justifică sau scuză aceste vicii Consecințele unei astfel de atitudini față de viciu sunt extrem de triste; societatea nu protestează suficient de energic împotriva acestor perversiuni; uranienii înșiși nu se luptă cu aspirațiile lor pervertite, se consideră drept Krok i-a demonstrat vorbitorului că s-a înșelat crunt când i-a considerat pe uranieni oameni normali și sănătoși În toate cazurile în care au fost examinați uranienii, s-au dovedit a fi degenerați, neuropatici; nu a existat încă un singur caz de uranism normal; nimeni nu putea arăta un asemenea caz De asemenea, nefondată este referirea vorbitorului la oameni mari; Într-adevăr, unii oameni grozavi au fost uraniști, dar asta nu dovedește deloc că uraniștii sunt oameni normali, pentru că tocmai mulți oameni grozavi, și poate toți, sunt oameni anormali Nici nu dovedește nimic că o persoană normală poate deveni uranian; abstinența sexuală, adică întârzierea unei activități atât de importante, desigur, poate provoca auto-otrăvirea corpului și, prin urmare, o stare patologică; este clar că pe baza acestei stări patologice se dezvoltă

uranismul Acest viciu, odinioară foarte răspândit în rândul marinarilor, se datorează abstinenței sexuale prelungite și nu este în niciun caz permis ca persoanele care se complace în acest viciu, din cauza imposibilității în timpul călătoriilor lungi de a duce o viață sexuală normală, să fie într-un stare normală Acum, când călătoriile sunt în general scurte, acest viciu printre marinari este foarte rar; marinarii moderni, după cum știți, răsfățându-se la desfătare Biblioteca "Runivers" V chizh în timp ce vizitează porturile, ei ne dovedesc că oamenii normali în stare normală nu pot fi uranieni Krok îi mulțumește președintelui pentru că le-a cerut corespondenților să nu raporteze în ziare despre această parte a întâlnirii, deoarece o idee falsă a uranismului ar putea fi dăunătoare publicului; este clar că oamenii de știință, cu tot respectul pentru orice opinie, vor aprecia pe deplin eroarea opiniei vorbitorului Ferry, cel mai bun orator al congresului, a ținut un discurs foarte înflăcărat Uranienii, ca toți degenerații, merită milă; atâta timp cât nu încalcă interesele societății, nu există niciun motiv să-i urmărim penal, dar dacă încalcă aceste interese, ei trebuie tratați ca toți infractorii, adică privați-i de posibilitatea de a dăuna societății Ca toți criminalii, ei comit crime din cauza particularităților organizației lor, pentru că sunt degenerați; dar particularitățile organizației lor, în urma cărora încalcă interesele societății, nu îi deosebesc de alți criminali, deoarece comit și crime datorită particularităților organizației lor Fiecare infractor, inclusiv uranianul, comite o infracțiune, dacă i se oferă posibilitatea de condițiile sociale și, prin urmare, în societate ar trebui să existe cât mai puține condiții pentru posibilitatea crimelor uraniștilor Pentru a le îngreuna cât mai mult posibil pentru uraniști să-și comită crimele, oamenii de știință trebuie să lupte împotriva acestui rău mai mult decât oricine altcineva, să sublinieze toată ticăloșia și anormalitatea uranismului Uranismul evocă același dezgust ca un șarpe, o broască râioasă etc ; cunoaștem cauzele uranismului, la fel cum știm ce sunt șerpii și broaștele râioase, dar acest lucru nu atenuează în niciun fel repulsia cauzată atât de uranism, cât și de broasca ■ Încercările de scuze pentru uranism, făcute în ultima vreme, precum și apologia unei singure vieți, sunt fenomene extrem de triste și periculoase; ele indică criza socială pe care o trăim Oamenii normali, morali, se străduiesc să se căsătorească, nu se tem să aibă copii, nu pot rămâne burlac; cu cât sunt mai mulți oameni care evită căsătoria, cărora le este frică să aibă copii, cu atât mai periculoasă este starea societății Discursul lui Ferry a fost acoperit de aplauze zgomotoase În ce măsură apărătorii uranismului se mulțumesc cu date de merit îndoielnic poate fi judecat pentru că Aletrino Biblioteca "Runivers" al cincilea congres internațional s-a referit la descrierile călătorilor care ar fi văzut cum au fost celebrate public căsătoriile între bărbați în Albania și Grecia Membru al congresului grec Dr Marky declară că nu există nimic asemănător în Grecia; dimpotrivă, uranismul este necunoscut în Grecia Dr Marky afirmă categoric că celebrarea căsătoriilor între bărbați este în mod pozitiv imposibilă și se întreabă cum se poate vorbi despre astfel de fenomene improbabile Dacă nu ar fi prezența unui grec în ședința Congresului, povestea acceptată pe credință de Aletrino ar deveni un fapt, iar raportul lui Aletrino ar fi citat ca un document indubitabil VI Nu voi vorbi despre restul rapoartelor; unele dintre ele au un caracter cu totul special, de exemplu, opera lui Tenshini, altele nu au nicio importanță, de exemplu, raportul Doamnei Poppe "Examinarea scrisului de mână a criminalilor"; Nu am înțeles unele rapoarte, adică Nu am înțeles

ce a spus vorbitorul care este nou sau interesant și, prin urmare, nu pot da socoteală despre ele Nu consider că este necesar să vorbesc despre cele două rapoarte ale mele "Tipuri criminale în lucrările lui Dostoievski", "Crima letonilor și estonieni"; primul raport este deja cunoscut, deoarece a fost publicat în Vestnik Prava, al doilea va apărea în curând în limba rusă Voi spune doar pe scurt despre cele două rapoarte, după părerea mea, cele mai convingătoare Venerabilul profesor de anatomie la Pisa, Romiti, în raportul său "Trăsăturile anatomice ale cadavrelor infractorilor", a relatat concluziile amplei sale lucrări pe acest subiect În institutul de anatomie al facultății de medicină din Pisa se studiază cadavrele oamenilor cinstiți și ale criminalilor, eliberate dintr-o închisoare de muncă silnică, în care sunt ținuți cei mai serioși criminali Romiti, pe baza studierii unui material amplu, a ajuns la concluzia că există mult mai multe anomalii în cadavrele infractorilor decât în cadavrele oamenilor cinstiți Cele mai multe anomalii apar în sistemul nervos și în oase; în alte sisteme, de exemplu, în cel muscular, există mult mai puține anomalii și, în consecință, sistemul muscular al criminalilor diferă puțin de sistemul muscular al oamenilor cinstiți; cel mai Biblioteca "Runivers" V scatiu cadavrele infractorilor diferă de cadavrele oamenilor cinstiți în sistemul lor nervos Astfel, antropologia criminală s-a îmbogățit cu încă un fapt care confirmă ideea sa principală; cu greu se va putea infirma concluziile lui Romiti Având în vedere marea importanță practică a chestiunii exilului, raportul lui Sutherland "Rezultatele exilului în Australia" nu este lipsit de interes Acum criminalitatea în Australia, deși mult mai mare decât în Anglia, este mai mică decât în alte colonii engleze; și anume, în Anglia pe ıo,ooo populație , infracțiuni; în Canada , ; în Colonia Capului , , în Australia , ; în Australia, criminalitatea este cea mai scăzută în Tasmania, iar numele în era de , , în timp ce în alte părți ale Australiei era de , ; , ; și chiar Între timp, în Tasmania au fost exilați criminali și criminali; emigranți liberi au sosit în Tasmania ; Din , în Tasmania au fost executați de criminali; Din până în au fost executați , în ultimul deceniu doar unul Autorul explică transformarea uluitoare a populației din Tasmania, unde exilul s-a încheiat în , prin faptul că cei mai criminali exilați s-au exterminat între ei, în cele din urmă, mulți au plecat în căutarea aurului, unde marea majoritate a murit, iar cei nesemnificativi minoritatea a devenit bogată Criminalii prin natura lor nu au întemeiat familii, și au lăsat puțini urmași, în timp ce cele mai bune elemente, sub influența unui mediu favorabil, a unor noi condiții de viață, au renascut și au dat urmași buni În Tasmania, unde criminalii au fost lăsați în voia lor, natura și-a făcut treaba ; Acesta din urmă a crescut în condiții bune și se remarcă prin onestitate și blândețe În consecință, exilul este măsura cea mai rezonabilă și cea mai umană în raport cu criminalii; în exil, se oferă ocazia de a renaște celor care se pot adapta la viață; în exil, cei mai dăunători criminali se sting în mod natural V Chizh Biblioteca "Runivers" CRITICA SI BIBLIOGRAFIE Recenzie de cărți A P Nechaev, profesor asistent, Universitatea Imperială din Sankt Petersburg Psihologia experimentală modernă în relația sa cu problemele educației școlare Cu de tabele în text SPb , Pg XII Dacă psihologia în general este o știință foarte instabilă și în unele părți departe de a fi dezvoltată, atunci ramificația ei, psihologia experimentală, face primii pași și, cu atât mai puțin decât metropola ei, este bogată în concluzii solide și integritatea construcțiilor Pedagogia, pe de altă parte, se află la o distanță și mai mare de idealul științei exacte și

al strictei regularități De aceea, cartea domnului Nechaev, consacrată problemelor de psihologie experimentală în aplicarea lor la chestiuni de pedagogie, și aplicând astfel unul obscur și nedezvoltat la altul obscur și nedezvoltat, această carte este, după cum spune însuși autorul, "un pas îndrăzneț ," sau, așa cum am spune noi, un pas intempestiv și pripit G Nechaev, pe lângă noutatea întrebării principale, vede un alt aspect complicat al lucrării sale în faptul că, pentru a o finaliza, trebuia să studieze în mod special două "subiecte extensive" - psihologia modernă și pedagogia Având în vedere toate acestea, autorul cere să considere cartea sa nu ca pe un eseu în care s-a încercat rezolvarea tuturor problemelor didactice, ci "în principal ca fiind fundamentată științific pentru lucrări noi" (p X) Această prefață dezamăgește oarecum cititorul, așa cum Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE planurile și estimările științifice sunt, desigur, mai puțin interesante decât implementarea gata făcută a unei idei cunoscute; dar, pe de altă parte, rolul modest pe care dl Nechaev însuși îl atribuie lucrării sale determină imediat cerințele care se pot face asupra acesteia din urmă, iar lipsa rezultatelor sale nu este neașteptată pentru cititor Și că rezultatele slabelor sale, că "semnificația psihologiei experimentale moderne pentru dezvoltarea metodelor de școlarizare adecvate" este desenată de autor în trăsături palide și șocante, este dincolo de îndoială Cele mai interesante pagini ale domnului Nechaev (pagini interesante sunt cuprinse, fără îndoială, în opera sa) nu au temeiuri experimentale; cu toate acestea, esențialul pe care îl dă experimentul nu este interesant, pentru că toate acestea ar fi putut fi prevăzute, toate acestea nu sunt noi și sunt familiare fiecărui profesor de foarte mult timp, deși nu în învelișul de numere, diagrame și desene Să aruncăm o privire mai atentă la cartea domnului Nechaev pentru a justifica evaluarea noastră asupra acesteia Primele două capitole, "Vârsta școlii" și "Ziua școlii", potrivit autorului, "conțin informații de natură mai mult sau mai puțin preliminară" În primul capitol, discutând despre necesitatea adaptării planului școlar la vârsta elevilor, domnul Nechaev subliniază că în literatura pedagogică există caracteristici nedefinite și instabile ale perioadelor de vârstă școlară și că problema dezvoltării mentale de studenți trebuie să fie supuși cercetării experimentale Apoi descrie experimentele realizate în această direcție de Gilbert, Bolton, Jacobs, Binet și alții și, în final, detaliază propriile experimente în instituțiile de învățământ rusești Supușind experimentele altor investigatori unei examinări critice, domnul Nechaev concluzionează pe bună dreptate că rezultatele lor sunt puține dovezi și sunt aplicabile în general Dar au în ochii lui importanța că "ducă la o serie întreagă de considerații de natură pedagogică În primul rând, să fim atenți la faptul că aceste experimente nu confirmă deloc propunerea, atât de îndrăgită de mulți profesori, că memoria este deosebit de puternică în copilărie Experimentele arată cu totul altceva, iar acum într-o dispută științifică cu greu se poate face referire la puterea specială a memoriei copiilor ca la ceva care nu necesită dovezi și cu atât mai mult Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE este mai ușor să construim pe această prevedere distribuirea de material educațional" (pp i-) Concluzia este într-adevăr foarte neașteptată Până acum, experiența școlară și familială, confirmată de gânditorii și teoreticienii pedagogiei, a spus că în copilărie memoria este elastică și proaspătă, că, datorită acesteia, copilul învață mai ușor o limbă străină ca adult, că ceea ce a fost plantat în capul unui copil se păstrează pentru totdeauna şi lasă urme de neşters asupra viitorului viaţa umană

Acum, experimentatorii fac ca acest truism aparent să fie îndoielnic, iar una dintre prevederile generale, cu care toți experimentatorii sunt de acord, învață că "odată cu vârsta, subtilitatea percepțiilor, volumul și puterea memoriei cresc treptat, viteza mișcărilor și viteza mentalului procesele cresc " Poate fi, totuși, acel neîndoielnic, inocent și abia nevoie de o verificare experimentală, că cu cât o persoană este mai în vârstă, cu atât mai mare și mai complexă dezvoltarea sa mentală - poate zdruncina cu adevărat celălalt adevăr, că memoria este deosebit de puternică în copilărie? ? Într-adevăr, la vârsta adultă, nu memoria pură crește, dar întregul psihic uman devine mai complicat, apare o întreagă lume de noi interese și noi asociații, însuși conținutul sufletului devine mai bogat și, ca urmare a acestui lucru și în în legătură cu aceasta, volumul memoriei devine din ce în ce mai larg Experimentatorii nu au ținut cont de această creștere mentală generală și, prin urmare, li s-a părut ciudat și contradictoriu, cum se poate recunoaște că memoria unui copil este deosebit de puternică atunci când, conform dovezilor experimentelor (și experimentelor, să adăugăm pe cele inutile)), o persoană adultă este mai inteligentă și mai memorabilă decât una mică, copiii de vârstă mai înaintată sunt mai înțelegători decât copiii mai mici? Domnul Nechaev însuși, într-o notă de subsol de la pagina , notează, "pentru a evita neînțelegerile", că procesul de memorare depinde de o serie întreagă de condiții, despre care "vom vorbi mai târziu", că nu toate aceste condiții au fost supuse unor cercetări experimentale, că acestea din urmă au fost menite "să stabilească diferența de putere a reproducerii de către studenți a acestor impresii imediat după ce au fost primite" Dar dacă da, dacă încă nu s-a studiat mult, nu s-a acordat prea multă atenție, atunci nu este prematur să clintim opiniile pedagogice general acceptate și este necesar să ne oprim asupra acelor considerații pe care imaturul și, de către domnul Nechaev propria recunoaștere, "conducă" la? Biblioteca "Runiv O b ov b cărți experimente imperfecte? Autorul însuși, la începutul acelorași de țări, "nu pretinde a fi deosebit de precis în determinarea performanței copiilor în diferite perioade, vorbește despre "diferențe individuale mari)) ale copiilor - și toate acestea îi slăbesc și îi decolorează extrem de mult concluzii, deja tremurătoare Sunt șocante, mai ales că, vorbind despre diverse fenomene psihice, autorul, atât în capitolul luat în considerare, cât și pe parcursul întregii sale cărți, nu le descrie, nu definește exact ce înțelege prin cutare sau cutare alt fenomen mental: el denumește diverse fenomene mentale stări, le enumeră, le traduce în limbajul numerelor, dar nu se adâncește în natura lor Statisticile din cartea sa "relege psihologia" Atât domnul Nechaev, cât și alți experimentatori au descoperit că, în perioada imediat premergătoare pubertății, în dezvoltarea proceselor mentale, se observă o anumită întârziere la copii și adesea "o oarecare slăbire a capacității de a distinge, o creștere a timpului de reacție mentală și oboseală etc " , (pag) La acei elevi și elevi pe care autorul însuși i-a observat, memoria a fost temporar întârziată înainte de debutul pubertății (p) Desigur, toți experimentatorii și-au desfășurat experimentele pe copii între pereții școlii, iar copiii s-au simțit ca niște școlari Poate că tocmai această împrejurare, acest fapt că experimentatorul s-a confruntat întotdeauna nu cu o persoană întreagă în general, ci doar cu un student - poate tocmai aceasta a condus observatorii la o asemenea concluzie despre perioada pubertății Ca să nu mai vorbim de mărturia multor romancieri-psihologi care înfățișează debutul acestei perioade ca o ascensiune și intensificare a activității mentale, ca înflorirea ei, și nu slăbirea

ei, ca să nu mai vorbim de dovezile similare ale vieții și experienței vaste - chiar și unii psihologi experimentali desenați copiii într-un mod adecvat vârsta în diferite culori Citiți, de exemplu, în ultima carte a lui Ribot, An Experience in the Study of Creative Imagination, o descriere a acestei perioade a vieții (p): Ribot vorbește despre o renaștere extraordinară a puterilor intelectuale ale unui copil matur, despre strălucirea a imaginației sale creatoare De ce nu s-au gândit experimentatorii la concluziile lor, nu le-a opus cu alte dovezi autorizate? Nu suntem Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE negăm fiabilitatea și acuratețea observațiilor personale ale domnului Nechaev și ale camarazilor săi de știință, mai ales că ele înseamnă perioade diferite de dezvoltare sexuală; dar considerăm că este necesar doar ca, întotdeauna, și mai ales în acele cazuri în care experimentul este contrar credințelor general acceptate, "să nu fie prezentat ca o revoluție grăbită a vederilor; la urma urmei, chiar și aceste opinii, așa cum domnul Nechaev nu neagă, sunt ele însele produsul unui "experiment" uman universal, doar că nu sunt prezentate în cifre și tabele Dacă Goethe, de exemplu, nu înfățișează trezirea instinctului sexual așa cum li se pare lucrătorilor laboratoarelor de psihologie, atunci aceștia sunt obligați să-și verifice cu strictețe concluziile, deoarece Goethe era un mare cunoscător al omului, deși nu era un experimentator în sensul modern al cuvântului Și dacă o perioadă de dezvoltare sexuală nu este similară în caracteristicile sale psihologice cu alta, dacă declinul forței mentale este înlocuit cu creșterea lor, atunci cercetătorii ar fi trebuit să se ocupe de chestiunea cauzelor unei astfel de schimbări Dar trebuie din nou să facem rezerva că domnul Nechaev însuși nu acordă nici pe departe o importanță decisivă experimentelor și remarcilor sale: "chestiunea modificărilor memoriei sub influența debutului pubertății necesită o elaborare specială" (p) Da, așa cum fac, într-adevăr, toate celelalte întrebări ridicate de autor G Nechaev încheie primul capitol al studiului său cu o speranță foarte prudentă și timidă: "Trebuie să ajungem la concluzia că aplicarea metodelor experimentale de cercetare pentru clarificarea problemelor de vârstă școlară poate aduce multe rezultate valoroase, creând o bază solidă pentru construirea curricula oportună Adevărat, până acum s-a făcut puțin în această direcție, dar chiar și ceea ce s-a făcut încurajează continuarea lucrărilor Deosebit de important pentru practica școlară trebuie recunoscut faptul stabilit experimental (este stabilit și este un fapt?) întârzierile în dezvoltarea psihică înainte de debutul pubertății și determinarea diferențelor în cursul dezvoltării psihice a ambelor sexe "(p o) Ultimele cuvinte se referă în principal la observația autoarei că "elevii, în comparație cu elevii, au o) Cursivele sunt ale noastre peste tot Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE memorie pentru impresii reale (obiecte și sunete), iar elevii, în comparație cu elevii, au o memorie mai puternică pentru numere și cuvinte" și că "diferența în nivelul general de memorie al elevilor și elevilor de vârstă corespunzătoare este cea mai pronunțată în perioada de la și până la ani" (p -) Acestea sunt rezultatele modeste și controversate ale primului capitol În al doilea capitol, consacrat "zilei de școală", autorul urmărește să stabilească norma pentru munca psihică a elevilor, limita muncii dincolo de care începe suprasolicitarea G Nechaev concluzionează pe bună dreptate că experimentele efectuate în această direcție nu pot rezolva încă această problemă; nu avem încă observații exacte, "nu avem nici măcar astfel de lucrări care să poată fi considerate ca un eșantion de metode potrivite pentru acest gen de

observație" (p) Având în vedere o astfel de situație deplorabilă, autorul a considerat "nu inutil" să citeze rezultatele propriilor observații despre sine, efectuate "pentru a face lumină asupra unor aspecte ale chestiunii "normei muncii mintale" " Fără să ne oprim în detaliu asupra descrierii acestei autoobservări, pentru care autorul a avut mereu cu el "o carte marcată într-un mod special", vom observa doar că însăși munca de observare sistematică a sinelui aproape a influențat calitativ și cantitativ natura studiilor autorului şi concluziile desprinse de acolo şi generalizări Conștientizarea constantă că sunt obiectul propriilor mele cercetări nu poate decât să se reflecte în viața mea mentală și, în consecință, în munca mea Sabia sugestiei lui Damocles atârnă deasupra ei, capătă o nuanță artificială - ce se poate construi pe un sol atât de anormal? Stările mentale sunt un lucru atât de delicat și sensibil, încât natura lor este foarte distorsionată și estompată de cea mai mică atingere neglijentă a mediului artificial al experimentului În plus, deși domnul Nechaev și-a oprit munca înainte de a se simți sătul de ea și, în consecință, în concluziile sale avea în minte un student care nu s-a dus la încetarea completă a interesului pentru această chestiune, totuși, un experiment a efectuat pe o persoană adultă și care lucrează conștient, dă foarte puțin pentru a caracteriza ocupațiile foarte speciale ale școlarului În cele din urmă, autorul în experimentul său a distins două tipuri de mental Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE munca - dificilă și ușoară: prin prima a înțeles ocupații științifice, prin a doua a înțeles "a citi ficțiune și ziare, a scrie scrisori", extrase din cărți etc Atribuirea ficțiunii și a ziarelor la "muncă" ni se pare o mare ciudățenie: în- în primul rând, pentru că, stăpânind atenția involuntară, nu necesită nicio tensiune și efort din partea unui adult; în al doilea rând, pentru că conținutul pestriț al unei foi de ziar sau al romanului citit are un anumit efect, în cea mai mare parte distructiv, asupra lucrărilor ulterioare în sensul real al cuvântului și împiedică să se concentreze asupra ei Influența dispersanta a ziarului este binecunoscută; Domnul Nechaev nu l-a luat în considerare "Valoarea medie a muncii mentale într-o zi obișnuită", spune autorul, "este pentru mine de aproximativ șase ore și jumătate, cu patru ore și un sfert pentru munca mentală dificilă" (p) Cine ştie? Dacă domnul Nechaev nu ar fi citit ziare și romane, dacă această lectură nu ar fi evocat în el anumite emoții și asocieri, poate că media muncii sale mentale dificile s-ar fi dovedit altfel Cum să prindem, cum să introducem în diagramă acele mișcări și agitații subtile ale sufletului, care influențează atât de mult întregul flux al gândurilor și stărilor noastre de spirit și, prin urmare, capacitatea noastră de lucru? Domnul Nechaev vorbește despre ficțiune, dar dacă dorea să fie precis, trebuia să indice de fiecare dată ce anume citea: până la urmă, Dostoievski și Boccachio, Pușkin și Potapenko lasă impresii diferite "Examinând raportul dintre fluctuațiile cantității de muncă mentală și cantitatea de somn și mișcarea în aer, eu", spune mai departe autorul, "am ajuns la concluzia că există, fără îndoială, o legătură între ele" (p) ; chiar s-ar putea ca existența unei astfel de conexiuni să nu poată fi stabilită a priori, înainte de experiment?) Dar "prin analizarea doar a zilelor individuale, se poate ajunge chiar la concluzia că cantitatea de somn din noaptea precedentă nu are efect deloc pe cantitatea de muncă mentală a doua zi " Ce fel de muncă mentală - dificilă, în terminologia autorului, sau ușoară? Este încă posibil să citiți ziare și romane după o noapte nedormită, dar să vă complați în activități științifice active și productive - este permis

să ne îndoim de acest lucru Ca urmare a experienței sale și a tabelelor sale întocmite rectiliniu, autorul a fost convins că Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE că norma de muncă mentală intensă pentru el este de de ore pe săptămână; dar apoi adaugă că această cantitate de muncă admite multe variaţii (p) Domnul Nechaev înțelege perfect că nu toate concluziile desprinse din observațiile sale au o semnificație generală, atât de mult din ele trebuie atribuite individualității sale Dar sub acest înveliș individual, în opinia sa, se ascund unele legi generale; astfel, a ajuns la concluzia că "cea mai productivă muncă trebuie să corespundă întotdeauna unei anumite măsuri de somn și mișcare" (p o) Iată știri care nu sunt proaspete! Toată lumea, chiar și fără experiment, știa și știe că este necesar să dormi bine și să faci niște exerciții pentru ca studiile să aibă succes Este cu adevărat necesar să îmbrăcăm astfel de adevăruri lumești în forma științifică a descoperirilor sau confirmărilor experimentale? Trecerea de la el însuși și de la domnul Benton, care a făcut experimente similare asupra lui însuși, trecerea la școlari, autorul face una foarte ascuțită, iar de la bun început ne informează că, potrivit lui Axel Kay, "a cărui lucrare este considerată în prezent ca cel mai remarcabil pe această problemă" (p), numărul normal de ore de predare ar trebui să fluctueze în funcție de vârsta elevilor Îmbogățiți de acest adevăr, mergem din ce în ce mai departe și ajungem în cele din urmă la concluzia justă că "numărul absolut a orelor de predare, în sine, este foarte mic vorbește pentru sau împotriva fezabilității travaliului mental atribuit studenților" și că totul este despre metoda de predare (p) Acest lucru este absolut adevărat, dar de ce, într-un astfel de caz, a fost necesară îngrădirea unei grădini experimentale? Considerațiile obișnuite nu ne-ar conduce, ca să spunem așa, a priori, la această concluzie, care face de prisos toate experimentele autorului asupra lui însuși și a "cărții sale în mod deosebit marcat"? La urma urmei, gândurile corecte ale domnului Nechaev însuși despre metoda de predare, despre intensitatea muncii elevilor, despre acțiunea a doi factori - oboseala și exercițiul fizic, care toate încearcă să stabilească un fel de "program normal" general pentru săptămânal temele școlare nu au succes - până la urmă, aceste idei interesante nu sunt confirmate de diagrame și tabele și totuși rămân corecte, la fel de corecte, deși nu * noi, sunt acele teze cu care se încheie capitolul La sfârșitul ei, se aude din nou refrenul obișnuit al domnului Nechaev: Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE un refren care îi distruge întreg cântecul: " nu toate metodele de cercetare experimentală, care au fost menționate în acest capitol, se remarcă prin comoditatea și acuratețea dorită Multe dintre ele mai trebuie considerate ca o primă încercare, ca o încercare timidă de a face o potecă într-o pădure deasă Dar această cale a fost ruptă, oamenii merg pe ea și avem toate motivele să credem că în timp se va transforma într-un drum larg" (p ıoí) Atunci ar fi trebuit să-și scrie domnul Nechaev propria carte; acum drumul lui este încă nu-nu-da, și duce la o nouă junglă de diagrame-păduri și generalizări pripite, timide și care dispar Al treilea capitol tratează "arta de a explica lecția" și oferă considerații interesante, deși nu noi, despre semnificația pedagogică a atenției, înțelegerii, interesului; aceste gânduri ale autorului au însă un caracter mult mai speculativ decât experimental G Nechaev gândește corect principalele cerinţe didactice sunt obiectivitatea şi gradualitatea} dar, cum el însuși spune, sunt pur-lyash ^ ya și urmează din samago conceptul de învăţare În același loc, unde doar autorul logicii pare să nu fie suficient, el tot apelează la experimentare,

dar, în opinia noastră, îl deranjează inutil La pagina , de exemplu, citim: "Studiile experimentale au arătat că, îndreptând atenția către un stimul, îi distragem atenția de la altul" (urmează o referire la lucrarea lui A Bersels) Chiar înaintea oricăror "investigații experimentale", marele experiment al vieții umane arătase că era imposibil să faci două lucruri în același timp care necesită atenție - și nu era deloc necesar să îmbraci un asemenea truism venerabil în mantaua expresiilor și referințelor învățate În general, domnul Nechaev este departe de a fi străin de instrucțiunile și sfaturile șmecherite: la pagina iib aflăm că zgomotul și conversația din clasă interferează cu studiul și că trebuie eliminate; la pagina T citim că sala de clasă trebuie să fie bine ventilată și elevii să nu le fie foame Pe de altă parte, sunt interesante opiniile mai recente ale autorului asupra rolului așteptării ca stare de spirit, care este cea mai favorabilă condiție pentru atenție Iar al treilea capitol se încheie cu același motiv: psihologia experimentală deține o serie întreagă de lucrări "care ne ajută să înțelegem fundamentele artei de a explica lecția" "Adevărat, multe dintre aceste lucrări nu sunt Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE pune, după rezultatele lor, ceva neașteptat Multe dintre ele sunt, în acest sens, doar o confirmare a ceea ce profesorii remarcabili au acordat de multă atenție Dar acum acestor observații pedagogice li se oferă certitudinea unui fapt stabilit experimental și, în același timp, există speranța *) că, cu ajutorul metodelor psihologiei experimentale, se va putea face lumină asupra unor astfel de întrebări pedagogice, drept răspuns la care pedagogia încă nu dă altceva decât fraze generale (p) Să spunem din nou: nu ar fi fost mai bine ca domnul Nechaev să-și scrie cartea când speranța pe care o exprimă nu numai că "a apărut", dar s-a realizat deja? Nu era oare prea devreme pentru a rezuma ceea ce nu fusese încă făcut? Și ce este mai bun decât figurile sale zdruncinate ale acelor fraze generale la care râde arogant și pe care, totuși, el însuși nu se ferește? "Frazele generale" ale teoreticienilor pedagogici au avut un efect benefic asupra dezvoltării didacticii; în ele au fost investite gânduri profunde și sentimente calde, iar "frazele" lui Amos Komensky, Locke, Rousseau, Herbart, Ushinsky sunt mai semnificative decât curbele și liniile drepte ale experimentatorilor superficiali Al patrulea capitol este dedicat "învățării" Și observă aceeași discrepanță între concluziile și metodele experimentului- torus: concluziile sunt modeste, metodele sunt complexe În plus, toate experimentele de captivitate se desfășoară în așa fel încât fenomenele observate să iasă în evidență din legătura generală a vieții mentale, iar acest lucru lasă asupra lor o amprentă specială, anormală, care nu permite să tragem concluzia din ele natura reală a stărilor mentale De exemplu, puterea memorării într-un caz este studiată numai în măsura în care este determinată numai de numărul de repetări, indiferent de orice alți factori (de exemplu, intensitatea acestor impresii, colorarea lor senzuală, interesul asociat acestora) ; dar trebuie totuși să demonstrăm că o astfel de independență este posibilă, că ea există, că psihologia ne dă dreptul de a rupe țesătura vie a fenomenelor psihice Această separare a unor astfel de momente, care sunt legate organic unele de altele, explică faptul că autorul însuși nu poate trăi fără) Cursivele noastre Biblioteca "Runivers" carte de recenzii ne bazăm cu teamă pe experiențele proprii și ale altora și auzim din nou de la el: "desigur, aceste observații sunt încă prea insuficiente pentru o stabilire fermă a unor prevederi cu caracter general Psihologii mai trebuie să muncească din greu în beneficiul pedagogiei până când

aceasta se transformă într-o știință exactă" (p) Capitolul cinci, "Exerciții școlare", din nou, cele mai substanțiale pagini (despre sistematica întrebărilor profesorului, despre sensul dictarii) nu datorate aliniere experimentală, și nu asupra următoarelor, de către următorii grafologi, li se dă autorului drept artificial , fara comunicare fara comunicare topic G Nechaev, de altfel, ne amintește de concluziile capitolului anterior: "pe baza unui număr de studii experimentale, s-a demonstrat", spune el, "că i) timpul scurs din momentul memorării aceste reprezentări până la momentul reproducerii lor, are un efect inevitabil asupra acurateței acestora din urmă " etc (p) Din nou și din nou, cititorul este perplex: de ce a fost nevoie de o "serie de studii experimentale" pentru un adevăr atât de vechi încât memoria slăbește cu timpul? Și nu a păcătuit domnul Nechaev împotriva instinctului de autoconservare când a spus la pagina - a cărții sale că literatura pedagogică modernă suferă adesea din cauza vorbelor degeaba? În concluzie, autorul admite că pentru a rezolva problemele generale ale psihologiei pedagogice "s-a făcut încă extrem de puțin experimental" - "dar chiar și ceea ce s-a făcut încurajează munca ulterioară" (p) G Nechaev consideră că cercetările experimentale uneori "strălucitor" confirmă "ceea ce mulți profesori au convenit de mult timp", uneori relevă "inarectitudinea premiselor didactice predominante" (p) În ceea ce privește al doilea dintre aceste două merite ale experimentului, lucrarea domnului Nechaev îl dezvăluie foarte slab și îndrăznim să credem că nu a zdruncinat nici măcar un principiu al didacticii predominante Prima funcție a experimentului, adică "confirmarea strălucitoare" a " afirmațiilor nefondate și impresiilor generale", într-adevăr, este arătată de domnul Nechaev la perfecțiune Nomes cred că acest "strălucire") Litere cursive ale autorului * Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE ar fi putut fi prevăzut Este clar dinainte că, dacă o astfel de propoziție generală, care ea însăși este rezultatul experienței umane generale sau constituie o axiomă logică, este supusă verificării experimentale, atunci va fi confirmată "strălucitor" Singura întrebare este dacă o astfel de experimentare nu este o pierdere de timp de prisos Pedagogia experimentală, așa cum este prezentată de domnul Nechaev, încă investighează și verifică teze în mare parte indiscutabile și le îmbracă doar în cifre și tabele dubioase Suntem departe de gândul de a nega semnificația unui experiment rezonabil stabilit și larg înțeles în psihologie și, în consecință, în pedagogie Dar experimentarea în acest domeniu este încă foarte imperfectă și sintetizarea rezultatelor sale, așa cum a încercat autorul nostru, este extrem de prematură Ar fi mai bine să ne ocupăm de un anumit fapt și, în studiul său, să nu ne bazăm gelos pe un singur experiment restrâns, ci să cerem ajutor întregii cunoștințe filozofice și antropologice G Nechaev, care în orice caz a dat dovadă de observație și înțelegere a sarcinii pedagogice, s-a trezit într-o situație tragică în cartea sa pentru că a venit fără să vrea dintr-un loc gol și, prin urmare, nu a obținut o generalizare a faptelor (încă lipsesc)), ci o sinteză originală de credințe, speranțe, așteptări și rezerve Ю Айхенвальдъ Anul psihologic, publicat de Alfred Binet, cu colaborarea lui H Beaunis și Th Ribot Secretar de redacţie Victor Henri Anul șase Paris, Numărul β al "Anuarului psihologic" este alcătuit, ca și precedentul, din trei părți: din lucrările originale (Mémoires originaux), departamentul de recenzii (Analyses bibliogra-fiques) și indexul bibliografic (Tabel bibliografique) În ceea ce privește lucrările originale, compoziția lor este destul de diversă De fapt, o singură lucrare aparține domeniului

psihologiei teoretice generale - Largier de Bandel: "Metode de estetică experimentală; forme și culori"; restul lucrărilor, atingând indirect problemele psihologiei generale, sunt legate fie de psihologia individuală, fie de Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE discipline conexe, atât aplicate (pedagogie), cât și teoretice (fiziologie, antropologie, psihopatologie) Așa sunt lucrările lui Binet: "Atenție și adaptare", "Investigații asupra sensibilității tactile în stare de distracție", "Noi cercetări asupra consumului de pâine" (pe problema relației dintre munca mentală și procesele de nutriție) , toate acestea privesc problemele psihologiei si pedagogiei individuale Cele două lucrări ale lui Simon, "Studii antropometrice ale de copii anormali cu vârsta cuprinsă între și de ani" și "Experimente privind sugestia la cei slabi la minte", tratează probleme de psihopatologie și parțial de antropologie În cele din urmă, lucrarea lui Marazh "Formarea vocalelor" atinge în principal problemele fiziologiei și parțial o știință precum fonetica, deoarece aceasta din urmă încearcă să-și stabilească pozițiile pe date strict științifice Larguier, în articolul menționat mai sus, face o analiză a lucrărilor pur experimentale cu privire la problema naturii sentimentului estetic Se oprește destul de mult pe binecunoscutele lucrari ale lui Fechner si apoi prezinta rezultatele celor mai recente studii - Witmer, Cohn, Madger, Pierce, concentrandu-si atentia in principal pe metodele de cercetare Autorul tratează lucrările de mai sus cu mare respect, dar în același timp consideră că metoda experimentală de cercetare este doar etapa inițială în procesul de studiu a naturii emoției estetice Alături de munca experimentală, este necesar, potrivit autorului, să se studieze artistul însuși, caracteristicile sale individuale, emoțiile sale Aceasta nu include studiul memoriei, imaginației, intelectului artistului Toate aceste studii presupun date cunoscute din domeniul psihologiei generale, dar este importantă și verificarea faptelor stabilite prin observații din punct de vedere al psihologiei individuale, i e în ce măsură şi în ce direcţie variază fenomenele estetice în funcţie de individualitate Domeniul de studiu, conchide autorul, este incomensurabil și abia început de cercetare Lucrarea extinsă a lui Binet despre atenție și adaptare este dedicată clarificării experimentale a problemei relației dintre funcțiile intelectului și voință în acel act mental complex, care este numit în afara Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE maniem În scopul cercetării sale, Binet a ales, ca obiecte de experimente, și elevi de școală elementară, dintre care o jumătate aparținea celor mai dezvoltați reprezentanți ai clasei, cealaltă, dimpotrivă, se distingea prin cea mai slabă dezvoltare mentală Acești elevi autorul i-a supus timp de două luni la studii experimentale în legătură cu puterea atenției și capacitatea de a o controla pe aceasta din urmă cu impresii în schimbare rapidă În articolul său, urmărind caracteristicile fiecăruia dintre subiecții experimentali, autorul detaliază metodele de determinare a puterii atenției (în legătură cu problema adaptării) și raportează rezultatele studiului în raport cu fiecare tip de aceste experimente Aceste metode sunt destul de variate Aceasta este măsurarea atenției în acte de percepție tactilă, determinarea forței acesteia prin numărarea punctelor mici, prin ștergerea numerelor, corectarea etc Concluziile la care ajunge autorul sunt de natură destul de generală Adaptarea mentală, potrivit lui Binet, apare diferit la elevii mai inteligenți decât la cei nedezvoltați În general, elevii mai dezvoltați se adaptează, se obișnuiesc să-și concentreze atenția asupra subiectelor care necesită o tensiune deosebită, mult mai rapid decât persoanele cu o dezvoltare mentală slabă Acestea din urmă, la rândul

lor, se adaptează, dar mai încet, iar pe măsură ce efectul exercițiului devine mai palpabil, diferența dintre aceste grupuri devine din ce în ce mai puțin vizibilă Lucrarea numită a lui Binet este interesantă nu pentru rezultatele sale, care nu reprezintă nimic nou, ci pentru latura sa metodologică, care poate atrage atenția atât a psihologilor experimentali, cât și a profesorilor obișnuiți Cealaltă lucrare a lui Binet, despre sensibilitatea tactilă în stare de distracție, este oarecum asemănătoare ca caracter (aici se înțelege distracția artificială a atenției) Valoarea sa constă și în acele indicații metodologice atât de importante în orice proces de cercetare experimentală Potrivit lui Binet, un mijloc foarte convenabil pentru generarea unei stări de împrăștiere poate fi un număr În același timp, individualitatea este de mare importanță, iar la unii indivizi, în ciuda tuturor dorințelor experimentatorului, Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE starea aşteptată nu are loc Este interesant, spune Binet, să decidem dacă predispoziția la o astfel de stare nu este în legătură cu predispoziția la sugestie Binet speră să dedice una dintre lucrările sale următoare discuției acestei întrebări În ultima sa lucrare, despre consumul de pâine, Binet revine asupra subiectului pe care l-a abordat în numărul precedent al Anuarului psihologic Acolo, pe baza rapoartelor unor instituții de învățământ, Binet a încercat să demonstreze o scădere a consumului de pâine în perioada de examen Această poziție a sa, pe paginile aceleiași publicații, a întâlnit o obiecție a lui Blum, care a reușit să constate o scădere a consumului de pâine în alte perioade ale sezonului școlar, deci, indiferent de stresul psihic, care se manifestă cu forță specială în timpul examinărilor În acest articol, Binet analizează cu atenție raportul economic al șefului școlii normale Senskaya, întocmit în detaliu, având în vedere obiectivele speciale ale lui Binet Analizând datele menționate, Binet încearcă să țină seama cu exactitate de influența celor mai diverși factori care sunt relevanți pentru problema consumului de pâine Astfel sunt schimbările de temperatură, mersul pe jos, exercițiile de gimnastică etc Concluzia finală a autorului este că este foarte plauzibil ca munca intelectuală necesară în timpul pregătirii pentru examene să reducă consumul de pâine Însă, conchide Binet, pentru a depăși această plauzibilitate și a obține certitudine, sunt necesare documente mai numeroase Lucrarea lui Claparède, așa cum am menționat deja, aparține domeniului psihopatologiei Aici vorbim despre agnozie sau orbire mentală Esența acestui fenomen constă în faptul că pacientul, primind impresii de la un obiect cunoscut, dar nefiind capabil să-l recunoască pe acesta din urmă, în consecință, unor astfel de persoane le lipsește acel proces psihic, care se numește percepție în psihologie și este inclus, ca un parte integrantă, în actul percepției Autorul oferă o scurtă schiță istorică a studiului acestui fenomen și se oprește în detaliu asupra analizei ambelor forme ale procesului patologic - primar și secundar (asimbolism) Potrivit lui Claparede, un studiu atent al acestui fenomen poate fi util și pentru psihologia generală Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV da, deoarece este capabil să arunce o lumină asupra naturii percepției spațiale Valoarea acestui articol interesant este sporită de un amplu index bibliografic, unde sunt date nu doar titlurile a de lucrări, dar uneori se oferă și o descriere destul de detaliată a lucrărilor menționate Domeniul psihopatologiei include, de asemenea, două lucrări ale lui Simon - studii antropometrice ale celor slabi de minte și dispoziție la sugestie - în ele În primul articol, autorul prezintă rezultatele diferitelor sale măsurători pe de băieți imbecili Concluzia la care

ajunge este destul de cunoscută, deși cu greu poate pretinde la o certitudine necondiționată nici după investigațiile menționate O stare psihică sănătoasă, potrivit lui Simon, este o consecință naturală a unei constituții sănătoase, cu alte cuvinte, o constituție fizică sănătoasă este o condiție necesară pentru sănătatea mintală O altă lucrare a lui Simon tratează problema sugestibilității la cei slabi la minte Potrivit autorului, la copiii cu defecte clar exprimate în domeniul intelectual sau moral, pot fi observate toate gradele de sugestibilitate, iar dacă unele dintre aceste persoane cedează pasiv influențelor exterioare, atunci altele, dimpotrivă, critică orice influență străină În ceea ce privește această din urmă împrejurare, potrivit lui Simon, cu siguranță nu ne autorizează să concluzionăm că copiii cu mintea slabă au rezistat sugestiei din cauza superiorității lor mentale sau morale față de ceilalți: dimpotrivă, lipsa excitabilității emoționale, care se găsește adesea în copiii anormali, ar putea să-i facă mai fermi în rezistența lor la încercările de experimentare opa Articolul lui Marazh despre formarea vocalelor își propune să descrie acele procese anatomice și fiziologice care au loc în timpul pronunției uneia sau alteia vocale Autorul analizează teoriile, pe această temă, ale lui Helmholtz, Hermann, Gilman Yiu, pe baza cercetărilor proprii, oferă o descriere detaliată a proceselor menționate A doua parte a Anuarului este dedicată analizei a peste de eseuri din diferite departamente de psihologie (majoritatea recenziilor Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI zirovannyh* operele are ca obiect activitatea cognitivă și, în principal, senzațiile) Indexul bibliografic conține titlurile a peste de lucrări din psihologie și discipline conexe, publicate în și parțial g Importanța unui astfel de indice pentru toți cei interesați de problemele psihologiei cu greu trebuie elaborată N Vinogradov Cărți și broșuri noi primite de la editori James Mark Baldwin Dicţionar oî philosophy and psychology Vol I New-York & London P XXIV - S A V Birilev Despre atingerea orbului Kazan, P A Bogdanov Cunoașterea din punct de vedere istoric SPb , Pg VI - C i rubla N G Voronov Elemente de istorie Moscova, pp C k Sistemul școlar de stat Articole V Ezersky cu aplicarea unor extrase din lucrările lui E N Andreev SPb şi Moscova, pp o C Guastella Dottrina di Rosmini sull'essenza della materia fază I, P - H Karev Istoria Europei de Vest în vremurile moderne T IV Prima treime a secolului al XIX-lea (Consulat, imperiu și restaurare) Ed al -lea SPb , Pg IX- C p k Al lui Idealuri ale educației generale SPb Pg VIII+ C ° k I Levitov Rusia galbenă (Report) Pg apă minerală Marienbad Compilat de Dr A I Ilyinsky Moscova, pp Ern Max Eseuri de știință populară Problema II Studii în științe naturale Ed A Yu Manotskova Moscova, pp C i r k B Minto Logica deductivă și inductivă Traducere din engleză de S A Kotlyarevsky, editată de V N Ivanovsky A patra editie Biblioteca pentru autoeducatie Moscova, pp XXIV - Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI Raport despre spitalul orașului Sankt Petersburg - o colonie pentru bolnavi mintal la dacha Novoznamenskaya pentru - iar pentru - SPb , Pg - - Raport al bibliotecii publice din orașul Nijni Novgorod pentru anul Nijni-Novgorod, pp Despre Regimul Nutrițional, din "Consultations médicales" de Dr Huchard Traducere din franceza Moscova, pp -iv S P Răniți Sociologia lui N K Mihailovski SPb , Pg XI - C i r k Serghei Şarapov (Numărul Volumul III) Culturi C k Al lui (Numărul Volumul III) Fânarea C k Al lui (Număr Yu Volumul III) Recolta C k o Al lui (Numărul ii Volumul IV) Ozimi C k o N N Shitov Studiul durerii în timpul nașterii și în perioada postpartum SPb Pg Al lui Experiență în aplicarea legilor evoluției la studiul cauzelor care afectează

dezvoltarea fătului masculin și feminin SPb Pg * Dicţionar enciclopedic Volumul XXXIII Senzații termice - Tombazi Publicat de F A Brockhaus (Leipzig), I A Efron (Sankt Petersburg) SPb , Biblioteca "Runivers" Revizuirea revistelor Rivista filosofica ianuarie - februarie A Faggi Despre geometrie Articolul este scris despre cartea Quistioni risguardand la Geometria elementare, compilată de profesorul bolognez Enriques, și se referă la acea teorie în geometrie, pe care autorul o numește metageometrie, sau geometria non euclidea, și ai cărei fondatori sunt Lobachevsky și Riemann cu teoriile lor pseudosferice și spațiu sferic Autorul articolului și-a pus sarcina de a demonstra: i) că identificarea conceptelor geometrice cu cele fizice nu se bazează pe nimic și nu poate fi justificată și) că opinia că teoria spațiului lui Kant a fost complet infirmată de critici și este absolut ireconciliabil cu prevederile metageometriei este la fel de neîntemeiată Potrivit lui Enriques, geometria, ca și fizica, are o bază empirică; Adevărat, există o diferență în procesul mental al unui matematician și al unui fizician, diferența este că la primul acest proces este esențial logic, în timp ce în cel din urmă nu este doar logic, ci are și un caracter empiric; și totuși datele originale ale geometriei și fizicii sunt obținute în același mod - prin senzații directe și prin cele mai simple experimente Fuggie consideră această opinie neîntemeiată: în opinia sa, aceste două științe nu pot fi recunoscute ca fiind la fel de empirice, dacă nu numai concluziile uneia au o siguranță atât de strictă, ci chiar și propozițiile care le fundamentează, iar cealaltă este încă afirmată de experiență și, prin urmare, se încheie întotdeauna în ceva nesigur și nesigur Din această obiecție generală, Faggi trece la critica la adresa doctrinei posibilității unui spațiu mai mult decât tridimensional și ajunge la concluzia că conceptul de astfel de Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV spațiul este destul de posibil, dar inutil, ca un concept căruia nu îi corespunde nicio reprezentare Este adevărat că putem înțelege și defini un alt spațiu, non-euclidian dar nu ne putem nici imagina, nici reprezenta pentru noi; iar caracterul de necesitate pe care îl are reprezentarea noastră a spațiului se datorează tocmai faptului că nu putem concepe niciun alt spațiu În concluzie, autorul articolului ia punctul de vedere al lui Kant și află că principala diferență dintre "noua geometrie" și învățăturile lui Kant este că prima subordonează reprezentarea noastră a spațiului reprezentării generale a spațiului (spațio în generale), în timp ce Kant îl subordonează împreună cu altele, reprezentări inexistente, doar posibile, conceptul general de intuiție (intuizione) Dar această distincție este doar superficială și, în esență, metageometriile se apropie de teoria lui Kant atunci când afirmă că reprezentarea noastră a spațiului este una dintre multele reprezentări posibile și că motivul pentru care este așa și nu alta constă în proprietățile intuiției noastre E Sac cu hi Giacomo Leopardi ca om, poet și gânditor Sacchi transmite conținutul cărții lui Rasmussen (Diakomo Leopardi som Menneske, Digter od Teonker Kjobenhavn,), care și-a propus să explice originea pesimismului lui Leopardi Criticul danez consideră că motivele acestui pesimism se află în principal în condițiile de viață ale lui Leopardi, și anume în suferința sa fizică, precum și în caracterul oamenilor din jurul său, a căror personalitate și acțiuni nu ar putea avea un efect calmant asupra starea de spirit sumbră a poetului La aceste două motive, Rasmussen adaugă cunoștințele apropiate și, ca să spunem așa, rudenia spirituală a lui Leopardi cu grecii, în a căror poezie el a tras o mare parte din viziunea sa pesimistă asupra vieții A Franz o ni Moralitatea utilitara a lui Stuart

Mill Prof Zuccante, în cartea sa, căreia îi este dedicat acest articol, familiarizează cititorii cu cursul general al dezvoltării doctrinei moralității în rândul filosofilor englezi și apoi prezintă teoria utilitaristică a moralității, așa cum a propus-o Mill Zuccante vede principala semnificație a lui Mill în faptul că Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV el, nemulțumit de ideea fericirii personale ca scop al vieții umane, indică simpatia pe care o simțim pentru propriul nostru fel și pe ea își întemeiază doctrina activității morale, ca atare activitate care își propune ca scopul "cea mai mare cantitate posibilă bunăstare generală" Din această învățătură s-a dezvoltat "utilitarismul naturalist" al lui Spencer cu sociologia sa, care urmărește, după ce a studiat fenomenele progresului social, să derive din acestea cele mai înalte legi ale moralității A G n es otto Interes și simț moral Scurta scrisoare a lui Niesotto este o continuare a controversei pe care a avut-o cu Cantoni în paginile Rivista italiana di filosofia (, ianuarie și septembrie) Este vorba de relația reciprocă dintre sentimente și idei, și în special de influența interesului asupra acțiunilor umane Autorul scrisorii rezolvă această întrebare în sensul că, deși astfel de acțiuni umane, care ar fi complet lipsite de interes, sunt rare, ele încă există, iar motivul lor nu este un sentiment cauzat de o idee, ci, dimpotrivă , , o idee evocată de sentiment N K Valdenberg Revue de Philosophie Remarcăm apariția unui nou organ filosofic "Revue de philosophie", apărut sub redacția unui profesor la facultatea liberă de filosofie din Paris, Peillaube Prima carte a fost publicată la decembrie Revue de philosophie își pune sarcina de a promova progresul gândirii prin întărirea legăturii dintre știință și filozofie, întrucât din slăbirea acestei legături, datorită specializării în domeniul științific, pe de o parte, și separării filozofiei de științe pe de altă parte, a existat o dezordine care predomină în prezent în domeniile ideilor Revue invită oamenii de știință și filozofii să coopereze Datoriile primului sunt de a furniza date pozitive, îndatoririle celor din urmă sunt de a le supune unei prelucrări speculative În acest fel, se va realiza o sinteză a cunoașterii, care să conducă la idealul unei științe perfecte conturată de Aristotel, ca una ca obiect al ei - universul Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV Revue de philosophie conține articole despre filozofie în sensul propriu, istoria filosofiei și științe, analize și rapoarte despre conținutul unor lucrări noi și cele mai bune periodice franceze și străine Mai mult, revistei i se adaugă un "Buletin de predare a filosofiei", care intenționează să devină o legătură între profesorii de filozofie din Franța, informându-i despre întrebările care ocupă profesorii și studenții de filozofie din instituțiile de învățământ superior, și răspunzând întrebările pe care le propun Trecând la conținutul în sine, găsim începutul unui articol al unui profesor al facultății libere de filosofie din Paris, Bulho: "Problema filozofiei" După ce a subliniat importanța pentru dezvoltarea ulterioară a filozofiei a rezolvării problemei sale, autorul oferă o schiță istorică a evoluției conținutului filosofiei Anticul, înainte de Galileo și Descartes, se caracterizează prin trei trăsături: obiectivitate, legătură strânsă cu alte științe și universalitate Ca știință obiectivă, ea vede în conștiință doar o parte din întreaga lume și oglinda ei Legătura strânsă cu alte științe se exprimă în unitatea obiectului material Diferența dintre filozofie și știință s-a redus doar la un punct de vedere Știința concentrează atenția asupra detaliilor, pierzând din vedere întregul; filosofia, dimpotrivă, sacrifică analiza în favoarea sintezei Universalitatea filozofiei

antice decurge din punctul ei de vedere sintetic și raportul cu științe A fost protoplasma din care au evoluat științele moderne ' În a doua jumătate a secolului al XVI-lea a început o revoluție care a distrus scolastica și a dat naștere unei noi științe a experienței și unei noi filozofii a conștiinței Galileo a eliberat științele pozitive de puterea filosofiei scolastice și le-a pus pe drumul experienței, de-a lungul căruia merg victorios în secolul al IV-lea Atunci s-a prăbușit edificiul bine proporționat al întregii cunoștințe, ridicat de Aristotel, iar în locul lui Descartes a construit edificiul unei noi filozofii - cartezianismul Cartezianismul este caracterizat de Bullot cu două trăsături: introducerea metodei geometrice în filosofie și apariția subiectivismului "Descartes este mai mult un geometru decât un filozof", spune autorul "El este geometria personificată, aplicată cu forța întregului univers A lui Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV sistem-geometrie ridicată la filozofie și pusă în locul filosofiei Subiectivismul introdus de principiul "cogito, ergo sum" a determinat cursul întregii filozofii ulterioare Astfel, ea, la rândul ei, s-a îndepărtat de știința care o trădase și, refuzând să studieze lumea exterioară, a ales ca subiect lumea interioară, eul gânditor Odată cu încălcarea unității subiectului științei și filosofiei, legătura de o mie de ani a fost ruptă Bullaud numește această revoluție sfârșitul filosofiei în adevăratul sens al cuvântului De atunci, filosofia antică, mare și unită, a încetat să mai existe, iar în locul ei a luat naștere filosofia "Eului" și știința lumii exterioare Îndepărtându-se unul de celălalt și cufundați fiecare în propriul subiect, au mers pe căi diferite: filozofia către critică, știința către pozitivism În continuare găsim un studiu estetic al profesorului de filozofie și director al Seminarului Saint-Sulpice Dissy din Paris, Dubozot: "Teoria artelor frumoase" Pe baza definiției frumuseții a lui Toma d'Aquino ("Resplendentia formae"), autorul încearcă să reconcilieze teoriile estetice moderne, reducându-le la două tipuri principale: "teoria influenței reprezentărilor" și "estetica fizică" P Tannery, fost profesor la Collège de France, relatează descoperirea unui nou pasaj al lui Heraclit de către celebrul elenist Heiberg La cererea Revue de philosophie, A de Laparane, membru al institutului, profesor la Institutul Catolic din Paris, face în articolul "Cristalografia" o prezentare generală a datelor introduse de această știință în problema importantă a structurii moleculare a materiei Aici găsim prima parte a unui studiu istoric și critic al unui profesor de la Facultatea de Științe din Bordeaux, membru corespondent al Institutului Dugueche: "Conceptul de mixt" Autorul subliniază că conceptul de "mixt" (mixte) include atât un amestec (mélange), cât și un compus chimic (combinaison chimique) al chimiei moderne În ambele cazuri, corpuri diferite, care au intrat în contact, dispar, formând un nou corp, care diferă în proprietățile sale de fiecare dintre corpurile care l-au format În antichitate existau două vederi opuse despre "mixt" Potrivit atomistilor, Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV după cum afirmă epicureanul Lucretius în De rerum natura, dispariția corpurilor care se formează nu este decât o înșelăciune a simțurilor Noul corp pare doar a fi omogen: în realitate este format din moleculele corpurilor care l-au format, existând unul lângă altul fără a se amesteca În opinia Peripateticilor, corpurile unite nu există în "mixt", "în realitate", ci doar "în posibilitate", întrucât se obțin din nou prin descompunerea lui Opinia peripatetică a fost predată în școlile școlare medievale, dar odată cu învierea în secolul al XVII-lea a cunoașterii pozitive, a fost reînviată și viziunea atomistă, păstrată în toată integritatea ei

până la chiar descoperirile părintelui chimiei moderne, Lavoisier Chimia carteziană, care și-a găsit cea mai deplină expresie în Cursul de chimie al lui Lamery, împărtășește pe deplin punctul de vedere al lui Lucretius Primul pas spre Reconcilierea ambelor vederi ale anticilor a fost făcută de Robert Boyle, care a distins două tipuri de corpuri mixte: cele formate printr-o simplă comparație a moleculelor corpurilor conectate și 'te, în timpul formării cărora moleculele s-au descompus De aici s-au dezvoltat ulterior conceptele de amestec fizic și compus chimic Descoperirea lui Newton a legii gravitației universale a fost reflectată în fizica secolului al XVIII-lea prin introducerea conceptului de forțe de atracție și respingere între particule, iar în chimie prin introducerea conceptului de afinitate chimică Dar viziunea mixtelor a rămas ca înainte epicureo-cartuziană În secolul al XVII-lea a apărut așa-zisa școală empirică, ai cărei reprezentanți principali au fost germanul Stahl și francezul Ruelle Ea a negat toate explicațiile teoretice ale școlii epicureo-carteziane-newtoniene, susținând că chimia este doar o colecție de fapte, în cea mai mare parte fără legătură și independente unele de altele, și a reprezentat drepturile exclusive ale experienței Dar nici măcar ea nu a schimbat viziunea predominantă a "mixtului" Astfel Lavoisier a găsit două școli: mecanica chimică, care încerca să explice toate fenomenele chimice prin afinitate, și școala empirică, care nu recunoaște decât experiența și râdea de toate explicațiile Dar amândoi priveau "mixtul" prin ochii atomiştilor antici În "Buletin" găsim un articol al editorului Peillaube: "Pre-; Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV metoda filozofiei", din care sunt pe deplin elucidate punctele de vedere ale noului organ Potrivit autorului, filosofia nu are un subiect special: subiectul ei este același cu cel al științei; toată diferența este din punct de vedere Filosofia este o știință universală printre cele speciale Adevărata filozofie este filozofia naturală, iar în acest sens este metafizica: doctrina primelor cauze și primelor principii, precum și știința celor mai largi generalizări În continuare, găsim împărțirea filozofiei în funcție de subiectul său în logică rațională, cosmologie rațională, psihologie rațională, teodicee și morală rațională N Polynova Biblioteca "Runivers" Știri și note Celebrul psiholog Théodule Ribot a demisionat în primăvara anului trecut de la catedra de psihologie experimentală de la Collège de France (pe care o ocupase din), cu intenția de a dedica mai mult timp și energie muncii pur științifice Alegerea unui succesor al lui ar trebui să aibă loc în această toamnă și, conform obiceiului acceptat de mult în Collège de France, se va decide mai întâi dacă acest departament ar trebui păstrat pentru viitor pentru "psihologie experimentală" sau dacă este de dorit să-l acordăm unei alte științe filozofice, care necesită o atenție specială în momentul prezent Deci, în , departamentul de psihologie experimentală a fost înființat pentru T Ribot pentru a înlocui departamentul de drept natural care căzuse în decădere Candidații pentru catedra Ribot sunt suplimentul său de predare la Collège de France și Prof psihologie experimentală la Sorbona, Pierre Janet, directorul laboratorului de psihologie de la Ecole des Hautes Etudes (la Sorbona), Alfred Binet și, se pare, directorul unui alt laborator similar (în spitalul pentru bolnavi mintal din Ville) -juif), Dr Toulouse Alegerile pentru catedra vor fi făcute de două instituții: corporația profesorilor de la Collège de France însuși și departamentul de științe morale și politice al Institutului Aceasta este procedura obișnuită de umplere a scaunelor la Collège de France Cea mai mare șansă de a fi ales este probabil P Janet, autorul multor lucrări

excelente de psihologie experimentală și patologică Biblioteca "Runivers" ' NOTE SI NOTE Al -lea Congres Internațional de Psihologie (Paris, Felix Alcan, editor) Au apărut la vânzare rapoarte despre ședințe și rapoarte ale celui de-al IV-lea Congres al Psihologilor de la Paris (- august) Ele alcătuiesc un volum de de pagini, conținând de comunicări complete și dezbateri despre ele Publicarea a fost realizată sub conducerea secretarului general al congresului, Pierre Janet, și păstrează ordinea ședințelor adoptată la congres Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Octombrie (zecea) carte lansată revista lunara literara si politica "GÂNDIREA RUSĂ" CUPRINS: I) Cazul Lybinsk Poveste A Alpatyina II) Răutăţile vieţii lui Gustav Wied Perv din daneză A şi P Ganzen III) Calea spre glorie Poveste I N Potapenko IV) Poezie Yuri Svyatogor V) Povești despre trecut S Ya Elpatievskaya A continuat VI) Experiențe în îmbunătățirea satului Sfârşit P G Ganzen VII) Bibliotecile publice din Statele S L A B-icha VIII) Benares Eseu A F Fon-dzhr-Ladnits Sfârşit IX) Diavolul în poezie Studiu de istorie comparată a literaturii de Ignacy Matuszewski Pe din poloneză V M L Continuare X) N I Storojenko (Cu privire la aniversarea a treizeci de ani de activitate științifică și literară) P S Kogan XI) Ideile pedagogice ale lui Herbart A L-skago XII) Fragmente din trecut (Din istoria literaturii și culturii ruse a secolului al XIX-lea) Vl Kallash XIII) Alessandro Manzoni M V Watson Sfârşit XIV) Bun început V Goltsev XV) Eme câteva observații despre monopolul vinului I X Ozerova XVI) Evoluţia romanului francez (Georges Pellissier: Le mouvement littéraire contemporain) S -L XVII) În memoria lui Nikolai Vasilevici Shelgunov V Goltsev XVIII) Primul Congres al Învățătorilor și Învățătorilor Poporului (Note și comentarii) S A Volkova XIX) Revizuirea internă XX) Revista străină V A G XXI) Scrisori despre arta contemporană IN ABSENTA- F-ina XXII) Compartimentul bibliografic XXIII) Anunturi Prețul abonamentului cu livrare și expediere în toate locurile din Rusia: In strainatate: m m m p r r p p k p m m p r p k p k Rata este permisa: la abonament, pe aprilie, iulie, octombrie pentru ruble la contactul direct cu biroul sau filiala acestuia Pretul unei camere separate cu transfer p cop Librăriile primesc o concesiune în valoare de de copeici dintr-o copie anuală integrală Abonamentele în rate de la librarii nu sunt acceptate Se acceptă abonamente: la Moscova: în biroul revistei, Vozdvizhenka, d gr Sheremetev, ap - ; în S -Pb : în carte mag H P Karbasnikov; la Kiev: vkn mag N Ya Ogloblina; la Varşovia: în carte mag H P Karbasnikov; la Vilna: în carte mag H P Karbasnikov La redacție există un magazin rusesc și străin cărți (colțul B Nikitskaya și Leontevsky per , satul Khalatova) cu abonament la toate revistele, ziarele și dicționarele Brockhaus și Granat Carte mag trimite, la cerere, toate cărțile și însemnările care se află la vânzare și își ia asupra sa culegerea de biblioteci populare și de altă natură cu orice sumă, dă informații despre deschiderea bibliotecilor și depozitelor pentru vânzarea cărților Editor-editor V M Lavrov Biblioteca "Runivers" Volumul I V L EHI I KHP A fost publicată cartea din septembrie a anului cresterea yastnin CONŢINUT: I Articole originale și traduse Pionierii educației publice E Lozinskago -Drama vieții unui profesor Lovicha - IIзъ a istoriei educației femeilor în Rusia L Sedova -Reviste şi colecţii studenţeşti S Smirnova -Educaţia iniţială în Anglia D Saturina -Despre măsuri de individualizare a învăţământului în şcoala elementară V Petrov -II Critică și bibliografie Jurnalul "Școala Rusă" pentru prima jumătate a anului G P - ki - Științe naturale și geografie în reviste pentru copii ("Odihna copiilor", "Rodnik" și "Lectură pentru copii" pentru prima jumătate a anului) L - Ruskin, Sesame and Crini,

trei prelegeri:) Despre vistierele regilor;) Despre • grădinile regilor;) Despre misterul vieții, trad O M Solovieva Aikhenvalda - Reviste: "Sprouts" și "Tânărul Cititor" (nr -) pentru - Poeți străini: Alfred Tennyson, pr Schiller, I Goethe, Robert Boris, Andre Chenier, ed despre distribuirea cărților utile -În cercul familiei, colecție poezii pentru copii, comp N Pokrovsky -Prima carte, compunere M Kolomenkina; Cântece ale poeților ruși, ale ei -III Rezumate și mesaje mici Materiile de invatamant general la cursurile de profesori din Tambov Cyrus Levina -Sistemul liberei alegeri a disciplinelor în școlile secundare din America -Școala auxiliară pentru incapabili din Halle - Perovsky despre învățământul public -Societatea școlară pentru fabricarea zestrei IV Cronică Școală, literatură și viață În ceea ce privește reformele viitoare în domeniul educației publice - Un nou proiect al poziției Zemstvo în provinciile non-Zemsky - Noi reguli privind lecturile publice și câteva imagini cotidiene din situația lor actuală - Știri despre transformările viitoare ale societăților de alfabetizare F Ch Din viaţa universitară Opinia presei periodice cu privire la viitoarea reformă a universităților V Anunturi Abonamentul pentru continuă Din , este permisă publicarea în revistă a articolelor științifice populare despre științe naturale, psihologie, filozofie, filologie, științe sociale, istorie, istoria literaturii, precum și pe probleme de artă Revista este aprobată de Comitetul științific al Min Nar Proev, pentru bibliotecile fundamentale ale instituțiilor de învățământ secundar, atât pentru bărbați, cât și pentru femei, și pentru sălile publice de lectură gratuite Din , revista va fi publicată nu de ori, ca înainte, ci de ori pe an (în lunile de vară, revista nu apare); în fiecare carte a revistei există cel puţin de coli tipărite PREȚUL DE ABONAMENT rămâne același, și anume: pentru un an fără livrare ruble, cu livrare și expediere ruble, timp de jumătate de an ruble, cu transport în străinătate ruble k , pentru studenți și persoane insuficiente prețul este redus cu rub ABONAMENTUL SE ACCEPTĂ în redacție (Moscova, Arbat, Staro-Konyushenny per , Mikhailova) și în toate librăriile importante din ambele capitale gg Nerezidenții sunt rugați să contacteze direct editorul Editor-editor Dr N F Mikhailov Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE II PSIHOLOGIE Comisia pentru organizarea lecturii la domiciliu, format din Departamentul Educaţional al O R T din Moscova Scopul Comisiei este de a veni în ajutorul celor care doresc să completeze prin lectură lacunele din educația generală Comisia publică o colecție de programe de lectură acasă, în care publică toate instrucțiunile pentru cursuri sub îndrumarea sa Toate instructiunile Comisiei sunt facute in asa fel incat sa poata fi folosite de catre persoane din trei categorii:) persoane care nu au avut deloc posibilitatea de a dobandi studii medii corecte, dar sunt mai mult sau mai putin obisnuite sa citeasca carti serioase de conținut științific popular;) persoanele care au absolvit studiile gimnaziale, dar nu au primit studii superioare și) persoanele care au absolvit studiile superioare, care ar dori, cu ajutorul Comisiei, să reîmprospăteze cunoștințele uitate, să completeze lacune sau să dobândească noi informații din ramuri necunoscute ale științei Programele publicate de Comisie sunt de natură educațională generală Conținutul programelor corespunde în cea mai mare parte programelor de învățământ superior Utilizarea instrucțiunilor și îndrumărilor Comisiei este plătită cu ruble pentru fiecare curs anual de citire sistematică pentru fiecare departament și rub pentru a citi despre o anumită știință sau subiect Conducerea Comisiei constă în indicarea (în programe) a cărților și manualelor necesare studiilor, în formularea

întrebărilor de verificare, în clarificarea neînțelegerilor întâlnite la citirea cărților recomandate, în verificarea răspunsurilor la întrebările de verificare puse de Comisie și revizuind mai mult sau mai multe lucrările ei scrise extinse Cărțile importante de citit, desemnate de Comisie, pot fi livrate cititorilor prin intermediul Comisiei în condiții preferențiale, care sunt indicate în fiecare ediție a programelor Regulile detaliate ale Comisiei sunt trimise gratuit Programe de lectură la domiciliu pentru anul I al cursului sistematic Ediția a cincea, corectată și mărită Conţinut: Prefaţă I Matematică:) curs de învăţământ general (geometrie analitică),) curs special (matematică elementară) II Științe fizico-chimice:) fizică (catedra mecanică, studiul căldurii, sunetului și luminii),) chimie (introducere și chimie anorganică) III Științe biologice (introducere) IV Științe Filosofice: Programul Unu (Psihologie și Logică) Program a doua (logica) V Științe sociale și juridice:) istoria și structura Societății,) economia politică VI Istorie:) cultura primitivă,) Orientul antic,) Grecia,) Roma VII Istoria literaturii) greacă,) romană Teme separate Pret k , cu transport - k , ramburs - k Programe de lectură acasă pentru anul al cursului sistematic Ediția a doua, corectată și completată Conţinut: Prefaţă I Matematică:) curs de învăţământ general (calcul diferenţial şi integral),) curs special (geometrie analitică) II Științe fizice și chimice:) fizică (știința electricității și magnetismului),) chimie organică, chimie teoretică și fizică III Științe biologice) anatomie plantelor,) plante spori,) anatomie comparată a animalelor,) histologie și embriologie animale IV Științe Filosofice: Programul Unu (Istoria Filosofiei) Al doilea program (psihologie cu pedagogie) Biblioteca "Runivers" ANUNTURI V Științe sociale și juridice:) doctrina generală a dreptului,) dreptul de stat (puterile comune occidentale și ruse),) istoria economică a Angliei VI Istorie:) generală (Evul Mediu),) rusă până la o perioadă vagă VII Istoria literaturii:) literatura generală (Evul Mediu și Renașterea),) Literatura rusă (până în secolul al XVII-lea) Program de lectură despre etnografie (populația străină a Rusiei) Teme separate Pret k , cu transport - k , ramburs - k Programe de lectură acasă pentru anul al cursului sistematic Conţinut: Prefaţă I Matematică: curs special (calcul infinitezimal) II Științe fizice și chimice:) astronomie,) meteorologie și climatologie III Științe biologice:) filozofie generală,) fiziologie plantelor,) fiziologie animală IV Științe filozofice: Primul program (teoria cunoașterii și metafizica) Al doilea program (istoria filosofiei antice și medievale) V Științe sociale și juridice:) istoria economică a Rusiei,) economia agriculturii,) economia industriei,) economia comerțului,) dreptul civil,) dreptul penal VI Istorie:) istoria generală a secolelor al XVI-lea, al XVII-lea și al XVIII-lea,) Istoria Rusiei din secolele al XII-lea și al XIII-lea VII Istoria literaturii:) literatura generală (drama spaniolă din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea; literatura engleză din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea; literatura italiană din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea; secolul falsului clasicism în Franța; literatura franceză a secolului al XVIII-lea; ; literatura germană din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea;) Literatura rusă din secolul al XVIII-lea Program de lectură în etnografie Teme separate Pret k , cu expediere k , ramburs - k Programe de lectură acasă pentru anul al cursului sistematic Conţinut: Prefaţă I Matematică; curs special (mecanica) II Științe fizice și chimice: geologie dinamică și petrografie III Științe biologice:) paleontologie,) biogeografie,) teoria evoluției și darwinism IV Științe filozofice: Programul Unu

(Etică) Programul doi (istoria filosofiei) V Științe sociale și juridice: ^drept internațional,) politică socială,) știință financiară VI Istorie: istorie recentă, începând cu Revoluția Franceză Istoria Rusiei a secolului XIX VII Istoria literaturii:) literatura generală (de la sfârșitul secolului al XVIII-lea până în timpurile moderne),) literatura rusă a secolului al XIX-lea până în anii Programul de lectură de etnografie Pret k , cu transport - k , ramburs - k Numărul III-II al programelor este tipărit în ediția a II-a, care va fi publicată la sfârșitul lunii septembrie VD Spasovich, Noi corecții în știința dreptului penal Prețul este de de copeici, cu transport - de copeici, colet recomandat - de copeici, ramburs - de copeici Depozitul de publicații în biroul Comisiei pentru organizarea lecturii acasă: Moscova, V Nikitskaya, , apt Concesiunea librarilor Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAMENT ACCEPTAT PE "Biblioteca de Științe Populare" A Manotskova Pentru tineret și autodidact SERIA I Nr -A Peters-"Mineralogie populară", de desene Nu Ch-Prof I Nusbaum-"Fundamentals of Biology", de desene eu? - Goering - "Fundamentele politicii, economiei" (Economie, conversații) Λ" - D^g Shterlginvb - "Știința sănătății" (Fundamentals of Hygiene), fig nr -L Girardin - "Botanica generală", de desene L? -F Piotrovsky - "Știința vremii" (Fundamentele meteorologiei), fig I -Prof Knoll - "Antropologie", cu desene nr -A Zattler - "Fizica populară", cu numeroase desene Pret abonament pentru intreaga SERIA I p cu retrans (abonamentul separat nu este acceptat) A contribuit cu p primesc primele trei numere ale Bibliotecii, care vor fi publicate în scurt timp Restul numerelor vor fi publicate în cursul anului Rata permisa: p la abonament și p la primirea nr (ramburs la livrare) La publicare, prețul SERIE va crește la ruble A DOUA SERIA este în curs de pregătire pentru publicare (nr -) Acesta va include manuale de zoologie, fiziologie, astronomie, chimie, bacteriologie, fiziologie a plantelor, geografie și etnografie (eseuri complete și complete despre diverse țări și popoare), psihologie, logică, istorie, filozofie și alte ramuri ale cunoașterii Cu cerințe și un abonament, contactați Moscova, magazinul BOOK DEAL (o sucursală a editurii de carte și depozitul principal de publicații al lui A Yu Manotskova) Biblioteca "Runivers"